

TOS 1831

AQUILA

Vol. 113

A Magyar Madártani Intézet
(KvVM Madártani Intézete)

évkönyve

Annales Instituti Ornithologici Hungarici

2006

THE NATURAL
HISTORY MUSEUM

18 JUL 2007

EXCHANGED
TRING LIBRARY

Fundavit
Established by Ottó Herman

Főszerkesztő
Editor-in-chief: Gábor Magyar

Natural History Museum Library

000080946

THE BENTLEY
LIBRARY
18 JUL 2007
UNIVERSITY OF
CAMBRIDGE

AQUILA

2006

A MAGYAR MŰGYÁSZATI ÉS
KÖNYVMAJÁRÓK ÉRTÉKEI

ÉVKÖNYV

ANNALEN INSTITUTI ORNITHOLOGICI HUNGARICI

2006

ELADOTT
BY

ORNITHOLOGICAL

ELADOTT
BY

ORNITHOLOGICAL

VOL. 111

BUDAPEST, 2006

THE NATURAL
HISTORY MUSEUM

18 JUL 2007

EXCHANGED
TRING LIBRARY

AQUILA

A MAGYAR MADÁRTANI INTÉZET
(KvVM MADÁRTANI INTÉZETE)

ÉVKÖNYVE

ANNALES INSTITUTI ORNITHOLOGICI HUNGARICI

2006

FUNDAVIT
ESTABLISHED BY

OTTÓ HERMAN

FŐSZERKESZTŐ
EDITOR-IN-CHIEF

GÁBOR MAGYAR

VOL. 113

BUDAPEST, 2006

Főszerkesztő – Editor-in-Chief

Magyar Gábor

Szerkesztőbizottság

Báldi András DSc, dr. Bankovics Attila, dr. Kalotás Zsolt, Lengyel Szabolcs PhD,
Magyar Gábor PhD és Nechay Gábor

A szerkesztő munkatársa – Assistant to the Editor

Magyar Katalin

Kiadja a KvVM megbízásából a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

© Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, 2006

ISSN 0374-5708

Felelős kiadó: Dr. Magyar Gábor

Készült: ADVEX Design Stúdió Kft.

Felelős vezető: Herbály László ügyvezető

Tartalomjegyzék – Contents

BARBÁCSY ZOLTÁN: A szalafői őserdő madárközösségének összehasonlító elemzése 1994-ben és 2006-ban végzett felmérés alapján	9
KOVÁCS GÁBOR: A 2006-os árvízi és belvízi árasztások hatása a hortobágy déli és nyugati területeinek madárvilágára	21
KATONA CSABA: A darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), az egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>), a héja (<i>Accipiter gentilis</i>), és a holló (<i>Corvus corax</i>) fészkelésének vizsgálata a Heves–Borsodi-dombságon 1996–1998 között.....	39
IFJ. OLÁH JÁNOS & ZALAI TAMÁS: A szélesfarkú halfarkas (<i>Stercorarius pomarinus</i>) XX. századi előfordulásai Magyarországon különös tekintettel 1999-es inváziójára.....	43
NÉMETH ÁKOS & PIGNICZKI CSABA: A vastagsőrű füzike (<i>Phylloscopus schwarzi</i>) harmadik magyarországi adata az izsáki Kolon-tóról.....	49
MAGYAR GÁBOR: Megjegyzések néhány vitatott fajról Magyarország madarainak névjegyzékén.....	53
MME NB: Az MME Nomenclator Bizottság 2002. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról	73
MME NB: Az MME Nomenclator Bizottság 2003. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról	91
MME NB: Az MME Nomenclator Bizottság 2004. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról	107
KARCZA ZSOLT & MAROSI NORBERT: A Madárgyűrűzési központ 2004–2005. évi jelentése.....	123

Rövid közlemények

KOVÁCS GÁBOR: Bölömbikák (<i>Botaurus stellaris</i>) csoportos légi harca	163
KOVÁCS GÁBOR & KOVÁCS GERGELY KÁROLY: Énekes hattyúk (<i>Cygnus cygnus</i>) és apácaludak (<i>Branta leucopsis</i>) nyári megjelenése 2005-ben a Hortobágyon	163
PROMMER MÁTYÁS: Átnyaráló pusztai ölyv (<i>Buteo rufinus</i>) Esztergom környékén.....	164
HORVÁTH ZOLTÁN: Újabb adat egerészölyvfióka rétisasfészkekben történő megfigyeléséről....	165
KATONA CSABA: Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>) fészkelése Rimaszombat határában.....	166
KOVÁCS GERGELY KÁROLY: Haris (<i>Crex crex</i>) Debrecen belterületén	166
KOVÁCS GÁBOR: Megfigyelés a Hortobágyon átnyaráló darvak (<i>Grus grus</i>) szikes pusztai táplálkozásáról	167
SOLTI BÉLA: Nyílfarkú halfarkas (<i>Stercorarius longicaudus</i>) előfordulása Érden.....	167
RÉKÁSI JÓZSEF: Adatok a Fertő–Hanság Nemzeti Parkban 2002-ben gyűrűzött madarokról gyűjtött rágótetvekről (Phthiraptera)	168
EMRI TAMÁS, GYÜRE PÉTER, NEHÉZY LÁSZLÓ & ZÖLD BARNA MIHÁLY: A fecskesirály (<i>Larus sabini</i>) negyedik magyarországi előfordulása.....	169
EMRI TAMÁS, FARKAS ROLAND, NEHÉZY LÁSZLÓ & ZÖLD BARNA MIHÁLY: A törpekuvík (<i>Glaucidium passerinum</i>) kilencedik magyarországi előfordulása.....	169
KOVÁCS GÁBOR: Búbospacsirták (<i>Galerida cristata</i>) csapatos téli megjelenése szikes pusztai élőhelyeken	170
PÁSTI CSABA: A csonttollúak (<i>Bombycilla garrulus</i>) újabb hazai inváziója 2005/2006 telén.....	171

KOVÁCS GÁBOR: Kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>)-fióka éneklése július végén.....	172
KOVÁCS GÁBOR: Foltos nádiposzáta (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>) fészkelése lösz-pusztá-gyepen.....	173
TÖRÖK HUNOR ATTILA & PETRILLÁNÉ BARTHA ENIKŐ: Vándorfüzike (<i>Phylloscopus inornatus</i>) előfordulása a barabási Kaszonyi-hegyen.....	174
KOVÁCS GÁBOR: Nagy örgébics (<i>Lanius excubitor</i>) különös zsákmányolása sekély vízből.....	175
KOVÁCS GÁBOR: Dolmányos varjú (<i>Corvus corone cornix</i>) sikeres költése egy hortobágyi vésett kútágasban	176

Short Communications

GÁBOR KOVÁCS: Aerial fighting between Bitterns (<i>Botaurus stellaris</i>)	177
GÁBOR KOVÁCS & GERGELY KOVÁCS: Summer occurrence of Whooper Swan (<i>Cygnus cygnus</i>) and Barnacle Goose (<i>Branta leucopsis</i>) on the Hortobágy in 2005.....	177
MÁTYÁS PROMMER: Oversummering Long-legged Buzzard (<i>Buteo rufinus</i>) near Esztergom	178
ZOLTÁN HORVÁTH: Further observations on Common Buzzard (<i>Buteo buteo</i>) chick found in a White-tailed Eagle (<i>Haliaeetus albicilla</i>) nest.....	179
CSABA KATONA: Nesting of Red-footed Falcon (<i>Falco vespertinus</i>) near Rimavská Sobota...	180
GERGELY KÁROLY KOVÁCS: Corn Crake (<i>Crex crex</i>) in the municipality of Debrecen	180
GÁBOR KOVÁCS: Feeding behaviour of oversummering Common Cranes (<i>Grus grus</i>) on sodic pusztá habitats	181
BÉLA Solti: Occurrence of Long-tailed Jaeger (<i>Stercorarius longicaudus</i>) near Érd	182
JÓZSEF RÉKÁSI: Data on the chewing lice (Phthiraptera) collected from shorebirds in the Fertő–Hanság National Park in 2002	182
TAMÁS EMRI, PÉTER GYÜRE, LÁSZLÓ NEHÉZY & BARNA MIHÁLY ZÖLD: Fourth observation of Sabine's Gull (<i>Larus sabini</i>) in Hungary	183
TAMÁS EMRI, ROLAND FARKAS, LÁSZLÓ NEHÉZY & BARNA MIHÁLY ZÖLD: Observation of Eurasian Pygmy Owl (<i>Glaucidium passerinum</i>) in Aggtelek National Park	184
GÁBOR KOVÁCS: Winter occurrence of Crested Lark (<i>Galerida cristata</i>) in flocks on sodic pusztá habitats	185
CSABA PÁSTI: The 2005/2006 influx of Bohemian Waxwings (<i>Bombycilla garrulus</i>) in Hungary	185
GÁBOR KOVÁCS: Singing juvenile Bluethroat (<i>Luscinia svecica</i>) in late July	187
GÁBOR KOVÁCS: Nesting of Sedge Warbler (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>) on loess pusztá habitat.....	187
HUNOR ATTILA TÖRÖK & ENIKŐ PETRILLA-BARTHA: Occurrence of Yellow-browed Warbler (<i>Phylloscopus inornatus</i>) on the Kaszonyi-hegy near Barabás	188
GÁBOR KOVÁCS: Great Grey Shrike (<i>Lanius excubitor</i>) taking prey from shallow water	190
GÁBOR KOVÁCS: Successful nesting of Hooded Crow (<i>Corvus corone cornix</i>) on a Hortobágyer style well sweep	191

Hírek, közlemények

A Madártani Intézet könyvtárának adományozói az elmúlt időszakban	192
---	-----

In memoriam

Jánossy Dénes	193
Fintha István.....	195
Könyvismertetések	196
Útmutató az Aquila számára készítendő kéziratokhoz	199
Index alphabeticus avium	205
A szerzők mutatója – Index to the authors.....	207

A SZALAFŐI ŐSERDŐ MADÁRKÖZÖSSÉGÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE 1994-BEN ÉS 2006-BAN VÉGZETT FELMÉRÉS ALAPJÁN

Barbácsy Zoltán

Abstract

BARBÁCSY, Z. (2006): Comparative analysis of the bird community of a primaeval forest near Szalafő based on the surveys of 1994 and 2006. *Aquila* 113, p. 9–19.

The structure and numbers of the bird community of Szalafői Őserdő Forest Reserve was analysed by territory mapping in 1994 and 2006. No felling has taken place in the past 50 years in the 86-year-old hornbeam-oak forest mixed with Scots pine. Due to the high proportion of Scots pine, which is poor in cavities combined with massive clear cutting in recent years around the reserve high concentration of bird populations characterises Őserdő (N=146; D=113,4 pairs/10 ha) with extraordinary densities for *Parus major* (13,99 pairs/10 ha) and *Certhia familiaris* (9,32 pairs/10 ha). As a result of the succession process the stem number of *Populus tremula* fell to 67.4% and that of *Betula pendula* to 56.4% between 1981 and 2004. In parallel to this, the population of *Sturnus vulgaris* dropped from 18 pairs to 2 pairs and the population of woodpeckers also declined. The ratio of bird species breeding at the trunk level was exceptionally high in both study years (63% and 61%, respectively).

Key words: aspen, bird community, density, forest reserve, habitat structure, Hungary, territory mapping, Vas megye

A szerző címe – Author's adress:

Barbácsy Zoltán, H-9941, Óriszentpéter, Siska szer 2., Hungary; E-mail: barbazo@t-online.hu

Bevezetés

A madárökológia és a természetvédelem egyik fontos kérdése az egyes élőhelyek madárközösségei szerkezetének, mennyiségi viszonyainak és a ráható tényezőinek megismerése. Jómagam 1985 óta vizsgálom a Vas megyei erdők idős állományainak madárközösségeit territóriumtérképező módszerrel. Leginkább egyes erdőtípusok nagyobb homogén állományát választottam mintaterületnek, de 1994-ben a szalafői Őserdő speciális élőhelyét is górcső alá vettem. Később a terület erdőrezervátum lett és célorientált kutatásra alkalmas minősítést kapott. Ezt követően az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetével szerződésben a terület nagyobbik erdőrészletében elvégezte a faállomány-szerkezeti vizsgálatot (*Horváth & Sivák, 2005*). Az Őserdő többrétű elemzésének igénye és időközben a madárközösségben észlelt változások vezettek arra, hogy 2006-ban megismételjem a felmérést. A kiértékelésben nagy segítséget jelentett *Bonczó (1981)* feledésbe merült igen értékes dolgozata, ugyanazon terület 1981. évi faállomány-szerkezeti és növénykórtani felmérése. Céлом az állapot rögzítésén túl a változás tényezőinek, okainak felderítése volt.

Vizsgált terület és módszer

A vizsgálat a Vas megyei Szalafő községben lévő Szalafői „Öserdő” Erdőrezervátum magterületére terjedt ki, ami az Őrségi Nemzeti Park „Fekete-tó, Öserdő és környéke” elnevezésű fokozottan védett területének képezi részét. Kiterjedése 12,87 ha, ami az érvényes erdőterv szerint az északi, Szalafő 13 B (4,39 ha) és a déli, Szalafő 13 I (6,81 ha) erdőrészletből, valamint a két erdőrészletet összekötő Szalafő 13 TI (1,65 ha) jelű tisztásból tevődik össze. Középpontjának koordinátái: WGS 84 $\varphi = 46,8691904$, $\lambda = 16,3036084$; EOY Y = 440860, X = 173113. A területet a WM99D4 jelű 2,5 × 2,5 km-es UTM négyzet fedi le.

A kutatási terület a Felső-Zala-völgy kistáj legnyugatibb részén, a Zala forrásvidékén, az országhatár közelében található. Lankás dombvidéki felszín jellemzi, tengerszint feletti magassága 297–316 m közé esik. A térség éghajlata mérsékeltén hűvös, nedves, hazánk egyik legcsapadékosabb területe. Évi csapadékösszege 800-900 mm, középhőmérséklete 9,0 °C.

Az Öserdő nagyterjedésű, mozaikosan elhelyezkedő elegyetlen és lombelegyes erdefenyvesek, valamint lucfenyvesek zárt erdőtömbjének belsejében helyezkedik el, attól legközelebb 1-1,5 km-re található nyílt élőhely. A vizsgált területet övező 1 km-es sugarú körben, a mintegy 370 ha kiterjedésű erdő kor- és fafajösszetétele egyenlőtlen, kiugróan magas részt képvisel a 40-50 év közötti állomány amiben a korábbi erőltetett fenyvesítés hatására a lucfenyő korábbi 2-3%-os részaránya 37,4%-ra nőtt, míg az összes őshonos lombos fa részaránya 4,8%-ra zsugorodott. Termőhelyi adottságok, a fenyők nagy részaránya és alacsonyabb véghasználati kora miatt az idős állományok igen ritkák, a 90 év feletti erdők csak 1,5%-ot tesznek ki. A 70 év feletti állományokban ez az arány 37,6%, míg az

Fafaj	Fafaj	Törzsméret		Famagasság		Fatömeg		Holt fa
	%	cm	max.	m	max.	m ³	%	%
Bükk (<i>Fagus sylvatica</i>)	16,6	14,1	60	12,7	29	207,0	6,2	0,0
Erdeifenyő (<i>Pinus sylvestris</i>)	12,1	34,1	65	21,7	31	730,0	21,7	3,7
Gyertyán (<i>Carpinus betulus</i>)	22,1	11,7	55	10,4	27	136,4	4,1	0,9
Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	15,2	31,4	94	19,4	33	1021,8	30,4	8,8
Kocsánytalan tölgy (<i>Quercus petraea</i>)	14,2	29,5	72	18,7	32	905,2	26,9	7,2
Közönséges nyír (<i>Betula pendula</i>)	12,4	21,0	50	12,4	32	176,0	5,2	48,9
Lucfenyő <i>Picea abies</i>)	0,5	14,9	32	11,1	22	4,9	0,1	12,5
Madárcseresznye (<i>Prunus avium</i>)	1,5	15,0	37	11,7	25	18,4	0,5	6,6
Rezgő nyár (<i>Populus tremula</i>)	2,7	32,6	62	16,8	31	134,9	4,0	47,4
Tölgy (<i>Q. r.</i> , <i>Q. p.</i> , <i>Q. r. × Q. p.</i>)	0,9	15,8	33	9,9	20	8,7	0,3	59,1
Vadkörte (<i>Pyrus pyraeaster</i>)	0,9	11,4	29	7,7	15	5,8	0,2	14,3

1. táblázat. Az Öserdő erdőállományának fajok szerinti megoszlása, átlagos és maximális törzsmérete, famagassága, fatömege és a holtfa aránya 2004-ben a 0,5%-nál nagyobb részesedésű fajok esetében (Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság)

Table 1. Characterisation of tree species ratio, stem diameter, tree height, tree mass and proportion of dead wood in 2004 in the forest of Öserdő for tree species representing more than 0.5% of the total (Őrség National Park Directorate)

Öserdőben kirívóan magas, 67,6%-ra rúg. Az ilyen állományok oázisként vonzzák elsősorban az odúlakó madarakat.

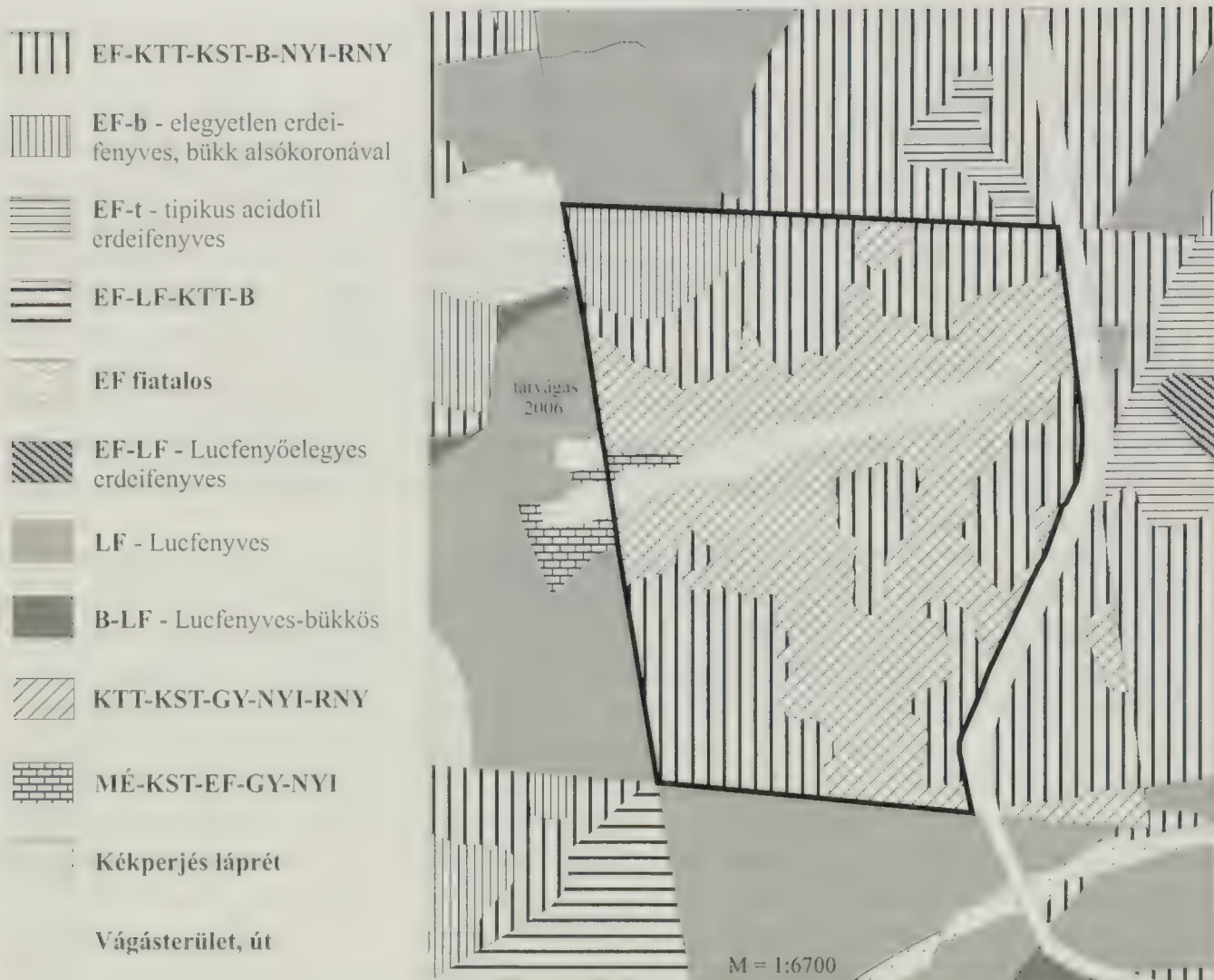
Az Öserdő erdőállománya 86 éves, és 1958 óta nem folyt benne termelés. Az Öserdőt alkotó két erdőrészlet azonos szerkezetű. Az erdő szerkezetére és a fák egészségi állapotára vonatkozóan pontos adatokhoz jutottunk, amikor 2004-ben a nemzetipark-igazgatóság munkatársai a déli erdőrészletben (13 I) törzsenkénti felvételezést végeztek, valamint egyedileg bemérve meghatározták a fák koordinátáit (1. táblázat). Az erdőnek nincs fejlett, elkülönült alsókorona-szintje. Számtalan lábon száradt, illetve földön fekvő korhadó fa van a területen (86 db/ha), elsősorban rezgő nyár és nyír. Az emellett is meglehetősen sűrű állomány koronazáródása erős, a lágyszárú borítás a zárt lombkorona alatt viszonylag alacsony, de a lékekben 60-80%-ot is elérhet. A cserjeszint borítása a térképezés alapján a déli erdőrészletben (13 I) 39% volt, míg az északi erdőrészletben (13 B) 20%-ra becsültem nagyságát. Zömében gyertyán- és bükkсарjak alkotják, valódi cserjefajok csak szórványosan fordulnak elő benne.

Az Öserdő és 40 hektáros körzetének élőhelytérképét (1. ábra) a madárökológiai vizsgálathoz szükséges és részletes faállománytípusok alapján készítettem.

Az erdőállományban lezajló dinamikus folyamatok iránya kiolvasható az 1981. és 2004. évben végzett vizsgálatok eredményeiből. Időközben 18%-kal csökkent az összes törzsszám, elsősorban a közönséges nyír és a rezgő nyár vonatkozásában, ugyanakkor a szukcesszió előrehaladását demonstrálva jelentősen emelkedett az árnytűrő fajok, a bükk és a gyertyán törzsszáma. Időközben a közönséges nyír részaránya 17,8%-ról 12,4%-ra, míg a rezgő nyár 7,8%-ról 2,7%-ra csökkent. Ugyanakkor az eltelt 23 év alatt 4,3%-ról 11,4%-ra emelkedett a lábon száradt fák aránya, ezen belül a pionír fajok háttérbe szorulását jól jelzi a közönséges nyír 2,2%-ról 48,9%-ra, valamint a rezgő nyár 7,3%-ról 47,4%-ra való emelkedése. Madárökológiai szempontból a lágyszárú fajok visszaszorulása a legjelentősebb fejlemény. Az Öserdő környezetének változása legfrissebb momentumaként a vizsgálat ideje alatt, május második felében szúkárosítás miatt elszáradt és letermeltek 0,7 ha elegenden középkorú lucfenyvest a vizsgált terület nyugati szomszédságában (1. ábra).

A vizsgálatot 1994. március 18. és június 18. között, valamint 2006. március 23. és június 27. között végeztem. Az első évben 10 napon 50 órát töltöttem a terepen és 2356 adatot gyűjtöttem, míg 2006-ban 15 napon 100 órát töltöttem a terepen és 4138 adatot rögzítettem. Territórium-térképező módszerrel végeztem a felmérést, de praktikus okokból nem ragaszkodtam kötött mintavételező útvonalakhoz. Ez nem csorbította a módszer és a vizsgálat abszolút jellegét. A megfigyeléseim rögzítését és a kiértékelést ArcView 3.1 térinformatikai szoftverrel végeztem. Idén első ízben közvetlenül a terepen rögzítettem az adatokat számítógépre (Table PC). A territóriumtérképező módszer adminisztrálása papíron sem egyszerű, tapasztalatom szerint a számítógépes rögzítés bizonyos eszközökkel kiegészítve igen hatékony.

Az Öserdő kis mérete itt adott volt, ez egy zárványélőhely. Legalább dupla méretű kellett volna lennie, hogy az értékelésnél a szomszédos, eltérő élőhelyek módosító hatása kevésbé jelentkezzen. A nagyobb revírt tartó fajok számított sűrűségi adatai nem reálisak, ezért az összehasonlító táblázatban (2. táblázat) azok dőlt betűvel vannak szedve. A kis területméreten túl az Öserdő körül 2003-ban létesített kisebb odútelep is nehezíti a két év adatainak összevetését.

1. ábra. Az Öserdő élőhelytérképe 2006-ban. Bükk (B), erdeifenyő (EF), gyertyán (GY), kocsányos tölgy (KST), kocsánytalan tölgy (KTT), lucfenyő (LF), közönséges nyír (NYI), mézgás éger (MÉ), rezgő nyár (RNY)

Figure 1. Habitat map of Öserdő in 2006. Acronyms refer to the following species: *Fagus sylvatica* (B), *Pinus sylvestris* (EF), *Carpinus betulus* (GY), *Quercus robur* (KST), *Quercus petraea* (KTT), *Picea abies* (LF), *Betula pendula* (NYI), *Alnus glutinosa* (MÉ) and *Populus tremula* (RNY).

A madárközösségek diverzitását az ismert Shannon-Weaver képlet ($H = -\sum p_i \ln p_i$) alapján számoltam ki, amit a Järvinen- és Väisänen-féle korrekciós taggal:

$$f(N) = (S-1)/2N - (1 - \sum p_i^{-1})/2N^2 - \sum (p_i^{-1} - p_i^{-2})/12N^3$$

pontosítottam, így $H_{cor} = H + f(N)$ (Moskát, 1988). Az egyenletességet a $J = H/\ln S$ képlettel, illetve annak javított változatával ($J_{cor} = H_{cor}/\ln S$) számoltam.

Eredmények

Az Öserdőben 1994-ben 29 madárfaj, míg 2006-ban 23 madárfaj fészkelését sikerült bizonyítanom (2. táblázat). A faunisztikai kép teljességéhez tartozik, hogy a vizsgálati területen mozgott, de a szomszédos erdőállományban fészkelő vadgerle (*Streptopelia turtur*), süvöltő (*Pyrrhula pyrrhula*), ökörszem (*Troglodytes troglodytes*) és sárgafejű királyka (*Regulus regulus*). 1994-ben egy alkalommal macskabaglyot (*Strix aluco*) is észleltem, de költése nem volt bizonyítható, ámbar valószínűnek tartottam. A költési időben a területen mozgott, bár ott nem fészkelő héja (*Accipiter gentilis*), karvaly (*Accipiter nisus*) és kakukk

Faj – Species	Fészkelő párok		Sűrűség (pár/10ha)	
	1994	2006	1994	2006
Egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>)	1	0	0,78	–
Örvös galamb (<i>Columba palumbus</i>)	1	1	0,78	0,78
Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)	1	0	0,78	–
Nagy fakopáncs (<i>Dendrocopos major</i>)	6	5	4,66	3,89
Kis fakopáncs (<i>Dendrocopos minor</i>)	1	1	0,78	0,78
Erdei pityer (<i>Anthus trivialis</i>)	2	0	1,55	–
Vörösbegy (<i>Erithacus rubecula</i>)	10	13	7,77	10,10
Fekete rigó (<i>Turdus merula</i>)	2	3	1,55	2,33
Énekes rigó (<i>Turdus philomelos</i>)	6	9	4,66	6,99
Léprigó (<i>Turdus viscivorus</i>)	1	1	0,78	0,78
Barátposzáta (<i>Sylvia atricapilla</i>)	3	5	2,33	3,89
Sisegő füzike (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	2	0	1,55	–
Csilpcsalpfüzike (<i>Phylloscopus collybita</i>)	2	3	1,55	2,33
Tüzesfejű királyka (<i>Regulus ignicapilla</i>)	1	0	0,78	–
Szürke légykapó (<i>Muscicapa striata</i>)	3	3	2,33	2,33
Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>)	4	7	3,11	5,44
Kormos légykapó (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	0	1	–	0,78
Öszapó (<i>Aegithalos caudatus</i>)	2	0	1,55	–
Barátcinege (<i>Parus palustris</i>)	4	5	3,11	3,89
Búbos cinege (<i>Parus cristatus</i>)	5	5	3,89	3,89
Fenyvescinege (<i>Parus aier</i>)	8	7	6,22	5,44
Kék cinege (<i>Parus caeruleus</i>)	10	16	7,77	12,43
Széncinege (<i>Parus major</i>)	15	18	11,66	13,99
Csuszka (<i>Sitta europaea</i>)	6	7	4,66	5,44
Hegyi fakusz (<i>Certhia familiaris</i>)	11	12	8,55	9,32
Sárgarigó (<i>Oriolus oriolus</i>)	1	0	0,78	–
Szajkó (<i>Garrulus glandarius</i>)	1	1	0,78	0,78
Seregély (<i>Sturnus vulgaris</i>)	18	2	13,99	1,55
Erdei pinty (<i>Fringilla coelebs</i>)	18	20	13,99	15,54
Meggyvágó (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	1	1	0,78	0,78

2. táblázat. Az Öserdőben fészkelő madárfajok mennyisége és sűrűsége 1994-ben és 2006-ban (a nagy revírt tartó, irreális számított denzitású fajok sűrűségi értékei dőlt betűvel szedettek)

Table 2. Number and density of bird species breeding in Öserdő in 1994 and 2006 (calculated density values of those species with large territories considered unrealistic are in italics)

(*Cuculus canorus*) is. A tizenkét év eltéréssel végzett felmérésben összesen 30 madárfaj fészkelése volt kimutatható 22 közös fajjal a két évben. A Sørensen-index 0,846, míg a Morisita-Horn-index 0,885 volt.

Teljesen azonos a revírek száma (146) a két évben, de a minta természetesen bizonyos eltérést mutat a madárközösség összetételében (2. táblázat). Első ránézésre a két év közti 6 faj eltérés (21%) nagynak tűnik egy őserdőben, még 12 év eltelte után is. Ezért az eltérő fajok tekintetében, ahol van kézenfekvő vagy feltételezhető magyarázat a statisztikai értékelésen túl, ott kifejtem azt.

Az egerészölyvnek (*Buteo buteo*) 2006-ban is létezett egy váltófészke a területen, mozgott is a körzetben. Mivel háborítatlan területről van szó, az idei fészkelőhely választása valószínűleg független az élőhely állapotától. A tüzesfejű királyka (*Regulus ignicapilla*) 1994-ben fészkel a területen, ami kivételes volt, mert az Őserdő egyik erdefenyves foltjában, erdefenyő-lombozatba épült a fészke. A kormos légykapó (*Ficedula hypoleuca*) 2006-ban fészkel a területen, pontosabban egy hím több helyen, intenzíven énekelt május 18. és június 15 között, de az Őrségben mint kifejezetten ritka, alkalomszerűen felbukkanó költő faj, mégsem vehetjük predikálnak. Megtelepedésében az odútelep létesítésének kedvező hatása érezhető volt, három mesterséges odúnál is énekelt.

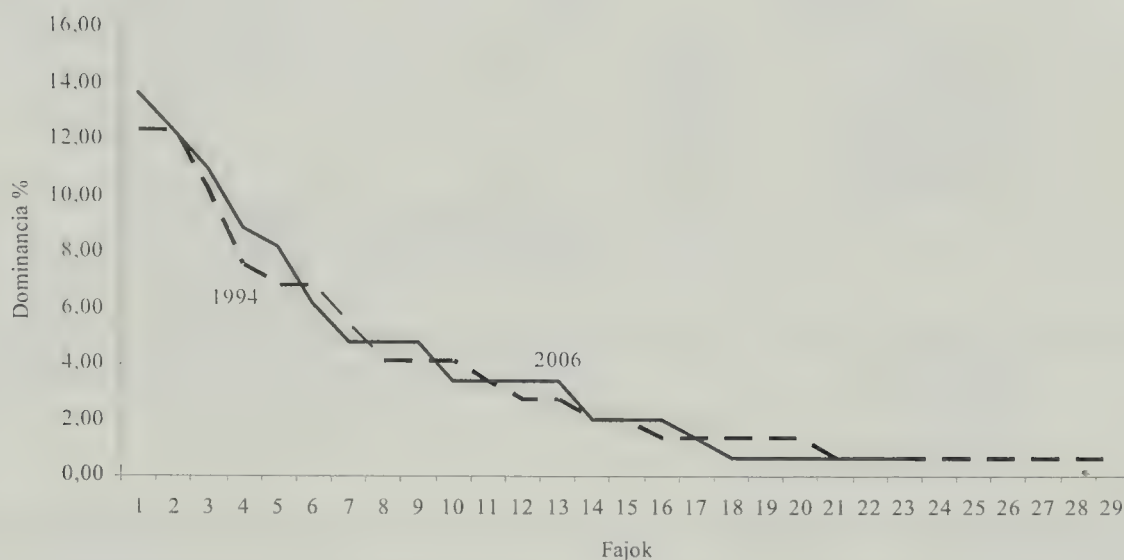
Az előbbi 3 faj jelenlétében vagy hiányában komoly szerepe volt a véletlennek, a további 5 faj tekintetében a két vizsgált év közötti eltérés már valós környezeti okokra vezethető vissza, illetve ha az ismeretlen is, nem a véletlen kategóriájába tartozik.

A fekete harkálynak (*Dryocopus martius*) kedvelt táplálkozóterülete az Őserdő, 1994-ben fészkel is a területen. Az erdődinamika jelzett változása miatt a méretes és odúacsolásra alkalmas rezgő nyárok száma annyira lecsökkent, hogy 2006-ban már nem költött a vizsgált területen.

Erdei pityerből (*Anthus trivialis*) két pár is fészkel a területen 1994-ben, míg 2006-ban egy sem, sőt megfigyelni sem lehetett a területen. Az első felmérés idején az Őserdő körüli 370 hektáros körzetben, a vizsgált terület szomszédságában lévő 12 I erdőrészlet (0,9 ha) volt az egyetlen a faj megtelepedésére alkalmas fiatalos, míg 2006-ban 7 helyen, összesen 20 ha kiterjedésű fészkelésre alkalmas hely volt, így a kedvező adottságokhoz igazodva feltehetően ezeket foglalták el a tavasszal érkező madarak.

A sisegő füziike (*Phylloscopus sibilatrix*) két párban költött 1994-ben és 61 észlelést gyűjtöttem, míg 2006-ban összesen 4 megfigyelést jegyeztem le. Ennél a fajnál az egymást követő években is jelentős eltérés lehet a megtelepedett madarak mennyiségében, amit 1998-99-ben egy másik őrségi mintaterületen is tapasztaltam. E jelenségre európai állományának jelentős csökkenése (Hagemeijer & Blair, 1997) is befolyással lehetett. A környék erősen fenyves erdőségeiben amúgyis csak szórványosan fészkel. Az Őserdő erdődinamikai változásai kiegyenlítették a faj tekintetében, nem indokolják a létszámesőket.

Az őszapó (*Aegithalos caudatus*) két párban is költött 1994-ben, míg 2006-ban ugyan észleltem a területen, de fészkelése nem volt kimutatható itt. Figyelemre méltó, hogy az idei hat megfigyelésből mindössze kettő volt a terület belsejében, a többi annak határán, a szomszédos lucfenyvesek közelében. Az őszapó szívesen rakja fészket a szélén álló lucfenyőre, valószínűleg ebben az évben az Őserdőt két oldalról határoló lucfenyvesekben költöttek. Kérdés, hogy miért hagyta el másik bevált fészkehelyét, a tölgyfák zuzmós ágvil-

2. ábra. A vizsgálati terület revírjeinek száma alapján megrajzolt dominanciagörbék (1994, 2006)
Figure 2. Dominance curves based on the number of territories in Öserdő (1994 and 2006)

lájának rejtekét. 1994-ben mindkét fészek ilyen helyzetben volt, és 28 alkalommal észleltem a területen.

A sárgarigó (*Oriolus oriolus*) 1994-ben egy párban költött és 42 alkalommal észleltem, míg 2006-ban nem fészelt és csak 12 esetben észleltem rövid ideig a területen. A korona-szerkezet változása, a tölgyek megerősödése, a rezgő nyárok számának csökkenése nem befolyásolhatta negatívan megtelepedését, mivel a környéken máshol egyáltalán nem talál rezgőnyár-elegyet, a tölgyek részaránya meg kimagasló a térségben, ami kedvére való. Inkább befolyásolhatta május végén, június elején a szokatlan, hosszan tartó hűvös, csapadékos időjárás.

A madárközösséget alkotó fajok fészkelési szintek szerinti megoszlása a két évben szinte hajszálra egyezik (3. táblázat). A cserjeszintben fészkelők aránya csekély, annak emelkedése összhangban van a jelzett erdődinamikai folyamatokkal. Figyelemre méltó a fatörzsszintben fészkelők kiemelkedően magas aránya (63%; 61%), ami éppen kétszerese az őshonos fafajokból álló erdőkre vonatkozó, hozzáférhető hazai vizsgálatok átlagának (30,8%; $n=14$, $SD=8,99$, $SEM=2,403$, $CV=0,292$) (Legány, 1973; Mogyorósi in litt.; Moskát, 1985, 1988; Waliczky, 1991, 1992). Ennek egyik oka az Öserdő egyedülálló, szigetszerű mivolta, ahogyan mintegy oázisként áll a középkorú, többnyire elegyetlen fenyvesek között. Erre az oázishatásra eklatáns példa a Kerkakutas 2C, 130 éves bükk- és tölgy-elegyes erdeifenyves-erdőrészlet (11,01 ha), ahol például a csuszkát, a legjobb idős gyertyános-tölgyeseknél is kétszer magasabb sűrűségben (9,08 pár/10 ha) észleltem. Az odúszegegy fenyves környezetben természetes, hogy az adott lehetőséget maximálisan kihasználják az odúlakó madarak. Másik ok az Öserdő sűrű, jól záródott állományszerkezete, amelyben szinte kivétel nélkül csak „valódi” erdei faj fészkel.

Kategóriák	Fészkelési szintek megoszlása			
	1994		2006	
	%	faj	%	faj
Talajszint	10.9	4	11.0	2
Cserjeszint	3.5	2	5.4	2
Lombkoronaszint	22.6	10	22.6	6
Fatörzsszint	63.0	13	61.0	13
Kategóriák	Dominanciaosztályok megoszlása			
	1994		2006	
	%	faj	%	Faj
Domináns	61.5	7	60.3	6
Szubdomináns	25.4	8	34.2	10
Influens	6.9	5	1.4	1
Recedens	6.2	9	4.1	6

3. táblázat. Az Öserdő madárközösségének fészkelési szintek és dominanciaosztályok szerinti megoszlásának összesítése

Table 3. Summary of the distribution according to nesting levels and dominance classes of the bird community of Öserdő

Az Öserdő fészkelő madáregyüttesének dominanciaviszonyai a két évben igen hasonlóak voltak (3. táblázat). Fajszinten egyetlen markáns változás a seregély kikerülése a domináns fajok közül. 2006-ban a fajszám csökkenésével az influens és recedens fajok aránya érezhetően csökkent, némiképp emelkedett a szubdomináns szinthez tartozók száma. Tovább árnyalja a képet a fajok fészkelési szintek és dominanciaosztályok szerinti megoszlása (4. táblázat). A cserjeszintben nincs domináns faj, ami nem meglepő, mert az Öserdőben ez a szint nem elég dús és összetett, valódi cserjefajok hiányoznak belőle, zömében gyertyán- és bükkjulatból áll. szederindás sűrűségek alig vannak benne. A barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) jobb viszonyok között domináns fajjává válik, de a fekete rigó (*Turdus merula*) zárt erdei viszonylatban nem is éri el ezt a szintet. A lombkoronaszintben az erdei pinty (*Fringilla coelebs*) mint a legtöbb erdős élőhelyen, itt is domináns, 2006-ban ezt a szintet érte el az énekes rigó (*Turdus philomelos*) is, de az összes többi faj egy influens kivételével csak recedens volt.

A két felmérési évben a madárközösség diverzitása bizonyos eltérést mutatott (5. táblázat), de a Hutcheson (1970) által közölt tesztet elvégezve megállapítható, hogy szignifikánsan nem különböznek egymástól ($t = 1,844$, $df = 286$, $p < 0,05$). Az egyenletességi index értékei is nagyfokú hasonlóságot mutatnak.

A következő fajoknál a párok számának változása a két év során vagy szignifikáns eltérést jelentett, vagy ha a hibahatáron belül volt is, de az okok kirajzolódni látszottak. Az elmúlt 12 évben a seregély (*Sturnus vulgaris*) állománya drasztikusan csökkent az Öserdőben. 1994-ben még 18 pár fészkel, míg 2006-ban már csak 2 pár. (Ez volt elindítója az újabb felmérésnek, amikor 2005-ben a területen járva nem észleltem seregélyeket, pedig korábban tőlük volt hangos a tavaszi Öserdő.) Mindkét évben valamennyi megtalált fészke rezgőnyár-odúban volt, de a szukcesszió előrehaladásával a 13 I erdőrészletben 1981-hez képest 2004-re 32,6%-ra zsugorodott a törzsek száma és abból is csak 52,6% volt az élő fa

Év	Fészkelési szint	domináns	szubdomináns	influens	recedens
1994	Talajszint	6,9	0,0	4,1	0,0
	Cserjeszint	0,0	2,1	1,4	0,0
	Lombkoronaszint	12,4	4,1	1,4	4,8
	Fatörzsszint	42,1	19,3	0,0	1,4
2006	Talajszint	8,8	2,0	0,0	0,0
	Cserjeszint	0,0	5,4	0,0	0,0
	Lombkoronaszint	19,7	0,0	0,0	2,7
	Fatörzsszint	32,0	26,5	1,4	1,4

4. táblázat. Az Öserdő madárközösségének fészkelési szintek és dominanciaosztályok szerinti megoszlásának kombinációja

Table 4. Combined representation of the nesting levels and dominance classes of the bird community of Öserdő

aránya (72 törzs). Ez a folyamat az utóbbi két évben felgyorsult, és 2006-ban már csak 23 élő törzset lehetett összeszámolni. Ehhez igazodva a seregélyek más alkalmas fészkelőhely után nézve kivonultak a területről. Tíz másik madárfajnak is fészkelési lehetőséget nyújtott a rezgő nyár, elsősorban odú formájában, de míg az 1994-ben megtalált 48 madárfészek 68,8%-a volt rezgő nyáron, addig 2006-ban ez az arány 29 regisztrált fészeknél már csak 34,5% volt. Ugyanezzel hozom összefüggésbe a nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) kis mérvű állománycsökkenését, ami ugyan hibahatáron belül van (6-ról csökkent 5-re), de 2006-ban a kétszer annyi ráfordított idő mellett is csak kétharmadnyi megfigyelésem volt a fajra nézve. Május második felének hideg, csapadékos időjárása biztosan befolyásolta őket, és valószínűleg fészekaljpusztulás is történhetett, mert idén csak egyetlen odúnál észleltem etetést, de korábban nem volt említésre méltó rossz idő, és akkor is kevés megfigyelésem volt. Mindkét évben kizárólag rezgő nyárban találtam odúkat.

Az eddig kizárólag rezgőnyár-odút használó csuszka (*Sitta europaea*) állománya stabil volt, és sűrűsége Vas megye legjobb idős gyertyános-tölgyes, bükkös erdőállományaival volt egy szinten (1994: 4,66 pár/10 ha; 2006: 5,44 pár/10 ha). A rezgő nyárak néhány éven belüli teljes kiszorulása, a nagy fakopáncsok számának már érezhető kisebbedése és a csuszka igényes odúválasztása okán várható állományának csökkenése.

Az őrési fenyves régióban meglehetősen szórványos fészkelő örvös légykapót (*Ficedula albicollis*) elsősorban az Öserdő odúbősége vonzotta, és ért el itt, őrési viszonylatban kimagasló állománysűrűséget (1994: 3,11 pár/10 ha). Az első évben mind a négy pár természetes környezetben fészkel, míg 2006-ban a felszaporodott állományból (5,44 pár/10 ha) már csak 2 pár költött természetes odúban (rezgő nyár), a többi 5 pár a kihelyezett mesterséges odúkat választotta.

A széncinege (*Parus major*) állománya 20%-kal növekedett. Valamennyi régi revír beazonosítható 2006-ban is, ezek közül kettő a terület szélén, mesterséges odúra alapozott. Ezen kívül 4 új revír jött létre a terület peremén, amiből 3 mesterséges fészekodúra épült. Egyetlen új revír sem keletkezett a terület belsejében, ami az állomány telítettségére utal, nem is csoda, mert sűrűségi értékei (1994: 11,66 pár/10 ha; 2006: 13,99 pár/10 ha) az átlagnál háromszor-öttször nagyobbak. Vas megyei idős gyertyános-tölgyes élőhelyeken 2,5-5,5 pár/10 ha sűrűséget mértem.

Paraméter	1994	2006
fajszám (S)	29	23
territóriumok száma (n)	146	146
diverzitás (H)	2,9380	2,7670
korrigált diverzitás (H_{cor})	3,0399	2,8500
egyenletesség (J)	0,8725	0,8825
korrigált egyenletesség (J_{cor})	0,9028	0,9090

5. táblázat. Fajszám, territóriumszám, diverzitás és egyenletesség az Öserdőben 1994-ben és 2006-ban

Table 5. Species richness (S), number of territories (n), Shannon's diversity (H), corrected diversity (H_{cor}), evenness (J) and corrected evenness (J_{cor}) in Öserdő in 1994 and 2006

A kék cinege (*Parus caeruleus*) 60%-os állománynövekedése csak kisebb részben hozható összefüggésbe az odúteleppel, mert csak 2 pár telepedett meg ilyen formában új revírt létrehozva, ugyanakkor 4 új revír keletkezett a terület belsejében. Minden bizonnyal az állománykoncentráció esete áll itt is fenn, miután az elmúlt években 400 m-es körzetben 5 helyen, összesen 11,3 ha idős elegyes erdőt vágtak tarra. Az egyik közvetlen az Öserdő szomszédságában volt. Sűrűségi értékei a széncinegéhez hasonlóan igen magasak (1994: 7,77 pár/10 ha ; 2006: 12,43 pár/10 ha), és közel is állnak egymáshoz. Arányuk a két vizsgálat során a kiegyenlítődés irányában, 1:1,5-ről 1:1,13-ra változott. Vas megye más élőhelyein végzett felméréseim alapján megjegyzem, hogy egyes gyertyános-tölgyesekben az arány át is fordul a kék cinege javára.

Az állománykoncentráció a már említett fajokon kívül fokozottan érvényes a hegyi fakuszra (*Certhia familiaris*), sűrűsége kimagasló (1994: 8,55 pár/10 ha ; 2006: 9,32 pár/10 ha), de hasonlóan magasabb a többi cinegefaj és az énekes rigó egyedsűrűsége is. Ez utóbbi fajnál tölgyesekben nem jellemző a magas érték, itt valószínűleg a szomszédos lucfenyvesek hatása erősítette ezt. Összefoglalóan megállapítható, hogy a domináns és szubdomináns fajok denzitása kettő kivételével érezhetően meghaladja az általam idős, Vas megyei erdőállományokban mért átlagokat.

Következtetések

Az erdőrezervátumként funkcionáló erdőállományokban a szukcesszió előrehaladását érzékenyen követi az adott madárközösség szerkezetének, mennyiségi viszonyainak változása. Az Öserdő madárközösségére jellemző a törzsszintben fészkelők dominanciája (63%). A rezgő nyár kiszorulásával eltűntek a seregélyek és érezhető a nagy fakopáncs számának kismértékű esőkenése, amit feltehetően követni fog a csuszka létszámának fogyása is. Az örvös légykapó ugyan nem fogyott, de csak azért, mert kihasználta a szomszédos odútelep nyújtotta lehetőségeket. E negatív irányú változások mellett más fajoknál az elmúlt években is megfigyelhető volt az állománykoncentráció, amit a környező idős erdőrészek letermelése indukált, fokozva ezzel az Öserdő oázisjellegét. Az Öserdő tözsomszédságában is zajlik a lucfenyőpusztulás, aminek feltételezhető előrehaladtával a vizsgált terület fenyves- és búboscinege-állománya érezhetően változni fog. Az Öserdőt szegélyező odútelepen 5

széncinege, 2 kék cinege, 1 fenyves cinege és 5 örvös légykapó költött, ezzel a terület peremén 10 új revír keletkezett 2006-ban, ami jelentősen megnehezítette a két év korrekt összehasonlítását. Az élőhely prognosztizálható változásai miatt célszerű 2-3 évente megismételni a felmérést, kiegészítve a madárközösség és az élőhely szerkezetének összefüggését tisztázó célirányos vizsgálatokkal.

Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozom Bodoncz Lászlónak, Ódor Péternek és Varga Lászlónak az Őserdő erdészeti, botanikai leírásához adott szakmai segítségéért.

Irodalom

- Bonczó K. (1981): Az Őrségi Tájvédelmi Körzet növénykórtani kérdései. Kézirat. Erdészeti és Faipari Egyetem, Erdővédelmi Tanszék, Sopron, 27 p.
- Hagemeijer, W. J. M. & Blair, M. (eds) (1997): The EBCC Atlas of European breeding birds: their distribution and abundance. Poyser, London, 903 p.
- Horváth J. & Sivák K. (2005): Szalafői erdőrezervátum 13I erdőrésztetének faegyed szintű faállomány-szerkezeti felmérésének kutatási jelentése. Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Őriszentpéter, 13 p.
- Hutcheson, K. (1970): A test for comparing diversities based on the Shannon formula. *J. theor. Biol.* **29**, p. 151–154.
- Legány A. (1973): Adatok a felső-tiszai erdők madárvilágához. *Állattani Közlemények* **60**, p. 79–93.
- Moskát Cs. (1985): Bükkös és tölgyes fészkelő madárközösségének összehasonlító elemzése. *Puszta* **3**(12), p. 17–36.
- Moskát, Cs. (1988): Diverzitás és rarefaction. *Aquila* **95**, p. 97–104.
- Waliczky Z. (1991): Bird community changes in different-aged oak forest stands in the Buda-hills (Hungary). *Ornis Hungarica* **1**, p. 1–9.
- Waliczky, Z. (1992): Különböző erdőtípusok madárközösségeinek vizsgálata a Szigetközben. *Ornis Hungarica* **2**, p. 25–31.

A 2006-OS ÁRVÍZI ÉS BELVÍZI ÁRASZTÁSOK HATÁSA A HORTOBÁGY DÉLI ÉS NYUGATI TERÜLETEINEK MADÁRVILÁGÁRA

Kovács Gábor

Abstract

KOVÁCS, G. (2006): Effects of the 2006 flood prevention inundation measures on the birdlife of the southern and western parts of Hortobágy. *Aquila* 113, p. 21–38.

Although emergency inundation on the southern pusztas of the Hortobágy is a relatively rarely used control measure, just a few years after the large scale inundations in 1999 and 2000 an even more massive inundation took place on the southern and western parts of the Hortobágy in 2006. After 2005, a year especially rich in precipitation, both inland waters and river floods caused problems and the emergency reservoirs were filled well over their carrying capacity. Similarly to 1999 and 2000, the water significantly changed the vegetation of the flooded marshes, meadows and pastures. *Phalacrocorax pygmeus*, *Botaurus stellaris*, *Platalea leucorodia* and *Anser anser* multiplied their populations, *Porzana porzana*, *Chlidonias hybrida* and *Chlidonias leucopterus* bred in record numbers. Other species (*Podiceps nigricollis*, *Recurvirostra avosetta*, *Gallinago gallinago* and *Larus ridibundus*) bred in fewer pairs than in 1999 or 2000. *Acrocephalus paludicola* suffered a significant decline, maybe as a result of the inundation. The populations of flooded areas were compared with those on the entire Hortobágy (including unflooded wetlands, fishponds). Habitat change as a result of the flood, population developments of bird species nesting and roosting on the aquatic habitat as well as comparison with the effects of previous floodings are also discussed in the paper.

Key words: inundation, birdlife, flooding, population change, Hortobágy, Hungary.

Author's address: dr. Kovács Gábor, H-5363 Hortobágy, Bem apó u. 1.

Bevezetés

Az 1999-es rendkívüli dél-hortobágyi árasztást ismertető tanulmányom összefoglalását azzal zártam le, hogy hasonló nagyságrendű elöntések csak 20-30 évenként fordulnak elő, és a legközelebbi esetig tartó években érdemes lesz az 1999-ben elöntött, majd kiszáradó élőhelytípusok növényzetének regenerálódását vizsgálni (Kovács, 2000). Ezt a regenerálódási folyamatot a 2000. évben megismétlődő, bár mérsékeltebb véstározás kissé lassította. Az újabb vizes év madártani kihatásairól több kisebb közleményben is beszámoltam (Kovács, 2002a, 2002b). A várt 20-30 év helyett csupán 6 év telt el és 2006-ban bekövetkezett egy minden korábbit meghaladó mértékű belvizes, majd árvizes véstározás, melynek olyan feltűnő hatása volt a puszta madáréletére, hogy indokolt a megfigyelések összegzése és jelen formában való közreadása. Ez a 2006-os nagy árasztás nem csak a déli pusztákat, hanem a Hortobágy nyugati részén található Egyek-Pusztakócsi-mocsarakat is túltöltötte. Jelen munkámban ezért az előző dolgozatomhoz képest jóval nagyobb területet ismertetek.

A 2006. márciusi belvíz előzményei és a belvízi árasztás

A 2005-ös évben Nagyivánban 697,4 mm csapadékot mértem, ezen belül júniusban 74,0, júliusban 107,3 és augusztusban 182,3 mm hullott, tehát erősen csapadékos esztendő volt. A Hortobágy mocsarai és rétjei teljes vízzinttel köszöntötték a telet. Bár a december-február közötti hómennyiség és az olvadás miatti hóelöntés nem volt jelentős, a 2006 első három hónapjában leesett 106 mm csapadék az előző év mennyiségétől telített vízállásokba már nem tudott összefolyni, és a vízügyi igazgatóság már az év elején, január 4–11. között szervezett egy belvízkatasztrófa-elhárító gyors vésztározást a Sáros-éri-főcsatornából. Már ez az egyetlen hét is elég volt ahhoz, hogy a Kunkápolnási-mocsár szintjét 10-18 cm-rel a tavaszi maximumértékek fölé növelje.

Február 17-től nagy esővel jött meg az olvadás és február 21-től elkezdtek a belvízi vésztározás komolyabb szakaszát, melynek során március 28-ig 15 millió m³-t engedtek a Kunkápolnási-mocsárra és tágabb környékére. A művelet végén 25-35 cm-rel haladta meg a vízállás a Kunkápolnási-mocsár maximumértékeit (a kisebbet a Darvas, a nagyobbat a Csukás nevű mocsárrészben mérve).

Árvízi vésztározás

A Tisza, valamint a Hortobágy, a Berettyó és a Sebes-Körös egyidejű áradása tartós vészhelyzetet okozott. Április 2-án a vízügyi szervek eldöntötték, hogy a Hortobágy folyót (miként 1999-ben és 2000-ben) Ágotahalomnál elzárják és víztömegét a jobb parti gát átvágásával a Német-szigetre és Borzas déli részére engedik, ahonnan továbbfolyva több pusztát (Ecse-zug, Kunmadaras, Nagyiván) előnthat. Május 8-ig tartott az árasztás, közben a Tisza árvizéből a Nyugati-főcsatorna Árkus-Sáros-éri-főcsatorna útvonalon is árasztottak ugyanide. Egy kisebb tározókapacitást szintén tiszai árvízzel töltöttek fel: a Nyugati-főcsatornából az Egyek-Pusztakócsi-mocsarak valamennyi része jóval a maximum fölötti szintre telítődött. Ez az úgynevezett „füredkócsi vésztározó” a nagyivánitól kb. 10 km-re északra található (dolgozatomban a továbbiakban „északi elöntésként” fogom említeni, kivéve, ha egyes részegységeire vonatkozó adatot közlök). Ekkora mértékű elárasztására még nem volt példa, a betározott vízmennyiséget 10-12 millió m³-re becsülték.

A továbbiakban „déli árasztásként” említett dél-hortobágyi árvízi tározás vízmennyiségét 65 millió m³-ben adták meg, amelyhez a 15 milliós korábbi belvíztömeget hozzászámítva 80 millió m³-t kellett elviselni a névleg csak 37,1 millió m³-es befogadóképességű vésztározónak. A Darvas-fenék nevű mocsárrész vízmércéje 165 cm-t mutatott, ez 4 cm-rel több volt az 1999-es rekordszintnél, a mocsár tavaszi maximumát pedig 45 cm-rel haladta meg. A másik vízmérőhely, a Csukás-fenék mércéje teljesen eltűnt a víz alatt, itt nem is lehetett a vízszintet leolvasni. Március 24-től május 26-ig csónakkal jártam az elöntött pusztákat és a mély mocsarakat, mert gyalog nem lehetett őket megközelíteni.

A vízügyi igazgatóság munkatársai a folyók apadása után gyorsan elkezdtek a tározók „leürítését”, de ebbe beleszólt a Tisza június eleji újabb árhulláma. Ekkor két héten át a Nyugati-főcsatornából zsilipekkel, szivornyákkal nyomták a vizet az Árkusba, mely a Sáros-eret is visszaduzzasztotta. Végül az északi elöntések apasztása csak június 23-tól foly-

tatódott, lelassult ütemben. Ezzel szemben a déli árasztásnak a Hortobágy folyó átvágott gátjához közeli részeinek (Német-sziget, Ecse-zug, Sulymos, Özes) vízcsökkentése már június közepén jelentős volt. Nyár közepére itt csak a tározott vízmennyiség 10-15%-a maradt meg, ellentétben a Kunkápolnási-mocsárral vagy a Nagyiváni-pusztával déli részével, ahol még július közepén is 60-65%-a megvolt a víznek; amit a dúsán burjánzó vízínövényzet miatt nem tudtak lecsapolni, ráhagyták a párolgásra. A két tározóban és közvetlen környékükön hosszan kitartó elöntések igen nagy madártömegeket vonzottak össze és jelentős méretű költőállományokat tartottak el.

A továbbiakban röviden ismertetem az elöntésekkel érintett egyes tájegységeket, pusztákat, beleértve a vízállási viszonyaikat és növényzetük jellemzőit, főként ha eltérnek az 1999-es véstározás kapcsán leírtaktól (Kovács, 2000).

Német-sziget: Az Ágotahalom fölötti folyószakasz gátjának átvágásával a Hortobágy folyó teljes vízhozamát elsőként a 600 hektáros Német-szigetre terelték (a 2000 végén megépült folyómeder-elzáró műtárgy segítségével). Olyan mély víz borította el, hogy csak két kunhalom és a keleti sarkában levő Álom-zug nevű rész egy kisebb darabkája maradt szárazon. A nádasok szinte a csúcsukig vízben álltak és a zöld nád még május végén sem hajtott ki. A júniusi lecsapolás igen hamar elvitte a vizet és a megmaradt sekély tocsogókon (melyeket csetkák, zsióka, harmatkása csak ritkán nőtt be) feltűnően sok táplálkozó vízimadár gyülekezett.

Sulymos, Özes, Tökhalmi-legelő: Borzas-pusztát eme három kisebb egysége a Német-sziget felől közvetlen elöntést is kapott, de (mint 1999-ben) megint átvágták Özes keleti gátját. A vízmélység jóval meghaladta a hat, illetve hét évvel ezelőtti szintet (legalább 20-25 cm-rel). A vízben álló hodályok, ólak, tanyák tetőzete, a karámok és a kutak korábbi árvizeknél sokkal több gémféle, szerkő és sirály pihenő- és gyülekezőhelyéül szolgáltak. A víz apasztása legfeltűnőbb gyorsasággal a Tökhalmi-legelőt és a Sulymost szárította ki, viszont Özes délkeleti részén lefolyástalan, mély víz maradt meg mintegy 20 hektáron, kevés növényzettel. A kiszáradt helyeken kopár szikes sávok, szikkadt sárfoltok tarkították a megkésve kizöldellő gyékényeseket, zsiókásokat, kákásokat.

Borzasi-halastó: Minden tómedencéjébe betört a víz, azokba is, amelyeket az 1970-es évek óta halgazdaság helyett szántóföldi növénytermesztésre használtak. Az öt tómeder különböző gyomosságú volt, így az elöntés a teljesen síkvízű és a kórós, kiálló gyomokkal tarkított tófelület tarka mozaikját hozta létre. Június-júliusi apasztása nem haladt olyan gyorsan, mint az előzőekben ismertetett területrészek.

Kis-ráta: Ezek a szántók az 1999–2000-es évi elöntés után parlagon maradtak, igen magasra nőtt, elburjánzó szántóföldi gyomnövényzet verte fel őket. Emiatt az egyébként mély vízben sem voltak nagyobb nyílt vízfelületek. Apasztása lassan haladt.

Borzas-pusztát egyéb részei: A Borzasi-halastótól északra fekvő pusztarész, beleértve az ún. Tamariskás-erdőt és az Égett-telek, Sós-telek nevű száraz szikeseket, teljesen víz alá került, majdnem a pusztát északi peremét jelentő Sáros-ér gátjáig. Északnyugaton elöntötte a

régi nádudvari dűlőút 2 km-es szakaszát és a Borzas-erdő keleti tömbjét (1999-ben ezt az utat nem érte el a víz). A száraz sziki növényzetet a tartós vízborítás sokfelé kiölte. A lecsapolás nem volt rá hatással. A sekély vizek a júliusi nagy kánikulában kezdtek gyorsan párologni, eltűnni.

Kunkápolnási-mocsár: Teljes területe igen mély vizet kapott, mely a tavaszi maximumokat 45-50 cm-rel haladta meg. A tározó ürítése még július végén sem volt rá feltűnő hatással: két hónap alatt csupán 21 cm-t csökkent a vízszint. A mocsár egyes részein a nádtarló befulladt, az új nád nem nőtt ki. Akadtak olyan füves rétek, ahol viszont a túlságosan mély vízből az ecsetpázsit nem zöldült ki és csak a tavalyi, száraz állománya állt ki a vízből (Csonka-Csukás-zug, Ecse-hát, Csíkos-hát).

A mocsár nyíltvízes részein (Nagy- és Kis-Darvas-fenék, Kerek-tisztás) a tavirózsa és a tündérfátyol a megszokott állományuk töredékét mutatták csupán. A kolokán sem a tavakon, hanem a tápcsatornákban terjedt feltűnő mértékben. Az egész mocsárra, sőt a környező puszták tartósabban elöntött részeire is jellemző volt a rence (*Utricularia vulgaris*) hihetetlen mértékű szétterjedése. Kissé szerényebb mértékben a békatutaj (*Hydrocharis morsus-ranae*) és a rucaöröm (*Salvinia natans*) is terjeszkedett.

A korábban füves réteken, szigeteken, félszigeteken a nagy vízállás a zsióka (*Bolboschoenus maritimus*), csetkák (*Eleocharis palustris*), sziki káka (*Schoenoplectus tabernaemontani*), harmatkásafajok (*Glyceria* spp.), valamint a keskeny- (*Typha angustifolia*) és széleslevelű gyékény (*Typha latifolia*) eluralkodását és a fűfajok visszaszorulását idézte elő.

Kunmadarasi-pusztá: A Kunkápolnási-mocsárral határos részekre betörő víz a pusztá mintegy 60%-át elöntötte. A jószágállások közül a Gyúró-kút, Bogárfő, Csíkos-hát, Ecse-hát, Róna-hát mind víz alá került. A tanyák közül a kunhalomra épült csőszház udvaráig hatolt a víz, a róna-gáti őrház két lépcsőfok magasságig nyaldosta (a gazda a tornácon ülve horgászgatott). A gyúró-kúti hodály, karám, pásztorállás, valamint a Csíkos-hát karámja a nagy kócsagok (*Egretta alba*), kis kócsagok (*Egretta garzetta*), szürke gémekek (*Ardea cinerea*) tömeges gyülekezőhelye volt, utóbbinál olykor a kárókatona (*Phalacrocorax carbo*) is szívesen megpihentek. A szikes gyepeken 1999-hez hasonlóan kipusztultak a füvek, regenerálódásukhoz a tapasztalat szerint két szárazabb esztendő kell. Az apadás, szikkadás viszont máris tömegesen előhozta az ilyenkor pionír fajként eluralkodó kígyófarkfűvet és a vele társulást alkotó vékonyka útifűvet (*Plantago tenuiflora*).

Ecse-zug: A Német-éri-főcsatornából zsilippel és külön szivattyúval is árasztották, teljes területe kb. egy méteres vízborítást kapott. A nádtarlók sok helyen nem zöldültek ki. A júniusi lecsapolás a Német-érhez közeli részeket igen gyorsan kiszárította, de az északkeleti oldalon tartósabb vízállások maradtak. A kiszikkadt helyeken nagy, moszatkérges foltok és növényzetmentes felületek sokasága maradt. A délkeleti sarokban a Czinege Mihály-féle kis tanya disznóóljának tetején és belsejében már június elejétől kis kócsagok és bakesók száradtak, hűsöltek. A sekély víz július legvégéig kitartott és batlák, gólyatöcsök, tavi cankók táplálkozóhelyeként kiváló megfigyelőpontként szerepelt.

Nagyiváni-pusztá: A Sáros-éri-főcsatornától délre eső pusztarész csaknem teljes elöntést kapott. A két legszíkesebb folt, az Agyagos és a Kismező nevű legelők 60, illetve 90%-ban kerültek víz alá. Ezek igen lassú kiszáradása után a száraz pusztai füvek helyén csetkákát (*Eleocharis* sp.), zsiókát (*Bolboschoenus maritimus*), a satnya gyékényt (*Typha angustifolia*) legelték és tiporták kopárossá a szikkadással mind beljebb és beljebb nyomuló birkanyáj állatai. Az Agyagos juhhodályait a pásztortanyát elöntő víz csak lassan apadt le és a szomszédos Kis-Kákás-lapos fölött még július végén is folyamatosan rovarásztak a fehérszárnyú szerkők csapatai. A Sáros-értől északra fekvő Kása-hát, Rossz-ér, Labodás nem a tározói víztől, hanem a még 2005-ben összegyűlt belvizektől kapott sekély elöntést. Ezt 2006-ban nem vezette le a túl magas vízű Sáros-éri-főcsatorna, csak a júliusi kánikula párologtatta el. Igen nagy szikes kopárok jöttek létre, nagy létszámú juhnyájak és két tehén-csorda legelése, taposása alakította őket félsivatag-szerűvé.

Egyek-Pusztakócsi-mocsarak: A mintegy 4000 hektárnyi, sok részegységből álló komplexum mocsaras és réti élőhelyei (Tarhos, Hajdú-fenék, Bögő, Fekete-rét, Meggyes-lapos, Jusztus, Hagymás, Csattag) mély víz alá kerültek. Ez az elöntés a terület mintegy 70%-át érintette. A löszhátak, szántók nagyrészt vízmentesek maradtak, ámbár a Kopasz-Kócs nevű szántott terület keleti peremrésze tartós borítást kapott. A 2005-ben kint hagyott szénabálákat, a télen összerakott nádkúpokat jórészt elvitte a víz, sőt a löszhátak (Dongó-hát, Pipagyújtósor) közötti hajlatokba is betört, elöntve a marhalegelőket, kaszálókat. A természetvédelmi-turisztikai tanösvény egy km-es fekete-réti pallóútját is 20-30 cm-es víz lepte, hiszen amikor ezt a cölöpépítményt készítették, ekkora vízmagasságra senki nem számított.

Ennek a vésztározónak a növényzete a nagy víztömegtől szintén sokat változott. A kákások, gyékényesek és a csetkák erős terjeszkedése mellett a rence tömeges előjövedele volt feltűnő. A Fekete-rét vezérárkából az igen rohamosan előretörő kolokán ellepte a Kis-Jusztus vezérárkát is. Jórészt ez a növény lassította le annyira a vízügyesek által siettetett lecsapolást, hogy a táplálkozó madarak optimális vízszint mellett járhatták a nyílt vízű elöntéseket a tározó leglátványosabb élőhelyén, a Kopasz-Kócson július legvégén is.

A tározó az eltelt évtizedekben csupán 1977-ben kapott egy nagyobb feltöltést, de sem az akkori vízborítás, sem a fészkelő madárvilág nem fogható a mostanihoz. A népes, sokfajú gémtelep, a kis kárókatona első itteni költése, a három szerkőfaj, négy vöcsőkfaj tömeges fészkelése, a táplálkozó madárvilág sokszínűsége a Hortobágy madarait sok éve tanulmányozó madarászokat is meglepte, kiváltképpen azzal, hogy 2006-ban egyidejűleg két nagy vésztározón, számos belvízen és több halastavon költött és időzött a sok ezer vízimadár.

A két vésztározó árasztáson észlelt madárfajok és állományadataik

Az 1999-es és 2000-es nagy árasztásokhoz képest a 2006-ban megjelenő fészkelő, átnyaraló, átvonuló fajok sok esetben jelentős eltéréseket mutattak. A továbbiakban az 1999-es dolgozatomhoz (Kovács, 2000) viszonyítva ismertetem a 2006-os év feltűnő jelenségeit, a hét évvel ezelőtti fajlistát természetesen kiegészítve olyan madárfajokkal, amelyek csak most jelentek meg. Az említett tanulmányban még nem tárgyaltam az északi tározó

viszonyait, amelyeket most az egyes fajok bemutatása során szükség szerint részletesen érintek.

Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*): A déli árasztáson észlelt 60-70 fészkelő pár nem érte el az 1999-2000-es évek állományát. Az északi vizeknél aránylag sűrűn települt, ott 40 pár jelenlétét alapítottam meg.

Búbos vöcsök (*Podiceps cristatus*): Állománya jelentősen nőtt, legalább 120 pár a déli és 50-60 pár az északi árasztáson. Hatalmas, 100 pár fölötti telepét (!) a Hortobágyi-halastó 6-os tavának nyílt hínármezőjén találtuk júniusban, fattyúszerkökkel vegyes kolóniában.

Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*): Nem volt annyira kiugró állománya, mint hét éve, de a déli előntéseken kb. 30 pár, az északon 20-22 pár költött.

Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*): 2006-ban nem volt ugyan több száz páros telepe, de sok fészkelőhelyen előkerült. A déli vizek közül az Ecsé-zug, Német-sziget, Kókonya, Szőke-fenék közel 100 párt tartott el. További 20-25 pár a Kunmadarasi-pusztán, 6-8 pár a Nagyiváni-pusztán, 15-20 pár Özesen költött. Az északi vizek közül a Kis-Jusztus, Fekete-rét, Kopasz-Kócs területén legalább 30 pár fészkel eredményesen. Érdekes, hogy ugyanakkor a hortobágyi halastavakról sem hiányzott.

Kárókatona (*Phalacrocorax carbo*): Régi „árvízi” telepén, a Német-szigeten kipusztultak a fák, ott csak hat pár tudott nagy nehezen fészket építeni. Maximum 10-12 párban úgy az északi (Fekete-rét), mint a déli árasztáson (Kis-Darvas-fenék) a kis kárókatónak nádi telepeihez is csatlakoztak. Sokkal jelentősebb számban látogatták a vizeket táplálkozó csapataik már kora tavasztól. Előfordult 400 példányos csapata is (Özes), sőt akadtak gémeskútra, gulyakarámra kiülő példányok is.

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*): 80 páros kolóniában fészkel a Kis-Darvas-fenék vegyes gémtelepén, ebből 19 fészek fűzbokrokra, a többi pedig avas nádba épült. 60-70 pár a Fekete-rét gémtelepén, két kis (maximum 10-10 páros) telepe a Német-szigeten volt, nádasokban. Mivel ugyanakkor a halastavakon (Derzsi-tó 10-es medence, Hortobágyi-halastó 4-es medence) is megvoltak népes kolóniái, a 2006-os hortobágyi állomány elérte a 300 párt. A sekély, pusztai előntéseknél is rendszeresen felbukkantak. A Fekete-rét és a Kis-Jusztus környékén négy pihenőfát használtak, melyeken egyenként akár 30-35 példány is elidőzött. Pásztortanyák karámjain, hodályok melletti trágyadombokon is meg-megültek (Gyúró-kút, Csíkos-hát).

Bölömbika (*Botaurus stellaris*): 2006-ban feltűnően nőtt a hortobágyi állomány és ez a gyarapodás elsősorban az elárasztott területeken jelentkezett. Az északi és déli vizeknél legalább 120-130-ra becsültem a párok számát. Gyékényes és kákás növényzetből, sőt zsiókából is szóltak. A megszokottnál sűrűbben települt állományra utalt az is, hogy májusban nagy, csoportos „légiharcot” is megfigyeltem (Kovács, 2006a). Július 20-án egy példány a Sáros-éri-gát alacsony ezüsthátján üldögélt, bakesó és üstökösgém társaságában.

Törpegém (*Ixobrychus minutus*): A 2000 utáni visszaesést 2006-ban erős állománynövekedés követte. A csatornák szegélyeiben, a mély vízzel lepett kubikgödrök gyékényeseiben terjeszkedett, de megkerült az összes kiterjedt mocsárban is. Állományát legalább 50-60 párra becsültem.

Bakesó (*Nycticorax nycticorax*): 2006-ban a Kis-Darvason kb. 220 pár, a Német-szigeten kb. 100 pár, a Fekete-réten 110-120 pár költött a nádasok vegyes gémtelepein. A Hortobágy egyéb kolóniáiban (a halastavakon) szinte ugyanennyi volt, ily módon rekordnagyságú fészkelő állományt hozott össze ez az esztendő. A táplálkozó csapatok az egész árasztást beköborolták, otthonosan „belaktak” minden előntött pásztortanyát. Idén is feltűnő volt, hogy főként a repülős fiatal bakesók milyen szívesen behúzódtak disznóól, hodály, lábas szín belsejébe, ahol hűvösben tölthették a leg-

forróbb nappali órákat (Ecse-zug, Őzes, Tökhalmi-legelő, Kunmadarasi-pusztta). A legnagyobb táplálkozási gyülekezést a Kókonyán észleltem, ahol 1000 példány is előfordult.

Üstökögém (*Ardeola ralloides*): A déli vizeknél csupán 15-20 pár fészkel (Kis-Darvas), viszont az északi árasztásnál legalább 25-28 pár (Fekete-rét). Ez megegyezik az 1999-es létszámmal. Ugyanakkor viszont az idei évben jóval több telepedett meg a hortobágyi halastavakon. Az előntéseken észlelt legnagyobb csapat 29 példányból állt (július 28., Kókonya).

Pásztorgém (*Bubulcus ibis*): 2006. május 10–15. között egy nászruhas példány a Nagyiván melletti előntött csordalegelőn (Kismező) tartózkodott. Július 11-én az északi víznél (Fekete-rét és Kis-Jusztus között) Tar János figyelt meg egyet, amely másnapra eltűnt.

Kis kócsag (*Egretta garzetta*): A 2006-os vizek állományai szerényebbek voltak a hét évvel ezelőttihez képest. Délen kb. 45-50 pár, északon kb. 20 pár fészkel a két nagy nádi gémtelenen. Ugyanekkor viszont nem csökkent a halastavi telepeken költő párok száma. A legnagyobb táplálkozó mennyiség 270 példányból állt, melyeket július 27-én Őzesen, a Kókonyán és a Szőke-fenék-nél számláltam. A bakcsókkal együtt olykor tucatnyi kis kócsag tanyázott az Ecse-zug disznóóljában. Az őzesi lábashodály hűvösében és kint, a nádtetőn olykor 40-45 példány is időzött. A Gyúró-kút nagy hodályának meredek nádtetőzete 25-30 példány számára szolgált kedvelt pihenőhelyül, még feküdni is láttam őket rajta.

Nagy kócsag (*Egretta alba*): A Hortobágyon az utóbbi három évben 1200-1500 pár között alakult a fészkelőállománya, ez azt jelzi, hogy a halastavakon és a nagy mocsarakban kialakult kolóniák többsége nem függ a néha bekövetkező vésztározásoktól. A Darvason, a Fekete-réten és a Német-szigeten 2006-ban megtalált és felmért kócsagtelepek nagyságát viszont a kiterjedt, táplálékban igen gazdag sekély vizek bizonyára pozitívan befolyásolták. Erre utal, hogy az 1999-2000-es árvi-zek után a Német-szigeten 2002-től három évig hiányoztak a nagy kócsagok. A 2006-os vésztározások igen nagy nyári gyülekezéseknek adtak helyet. Július 21-én az északi vizeknél 980 példányt, július 27-én a déli vizeknél mintegy 2000-et számláltam össze. Főleg a repülő fiatalok ültek fel a Tökhalom, Őzes, Gyúró-kút, Csíkos-hát hodályaira, de mindenféle vízből kiálló létesítményre, lombos és száraz fákra, bokrokra is.

Szürke gém (*Ardea cinerea*): Állományuk a Kis-Darvasban minimum 50 pár, a Fekete-réten kb. 35 pár volt. Többnyire a nagy kócsagokkal járták a vizeket, a fiatal madarak ugyanúgy használták a pusztai építményeket is. A táplálkozóhelyeken a 200 példányt sem érte el a számuk, amely messze alatta marad a korábbi két vésztározás adatainak.

Vörös gém (*Ardea purpurea*): A Kunkápolnási-mocsárban (Nagy- és Kis-Darvas, Juhos-fenék) 130-150 pár költött, de meglepően sok, 80-90 pár fészkel az északi előntésen (Fekete-rét) is. A táplálkozó egyedek a kiterjedt vizeknél más gémfajokhoz képest sokkal jobban szétszóródtak, a megfigyelhető napi maximum mindkét árasztásnál 100 példány alatt maradt. Július elejétől a Német-ér mentén és a Fekete-réten sok fiatal madár ült fel a bakcsók, kócsagok pihenőfáira, sőt a sárga torony melletti rózsabokrokra is.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*): Más évekhez viszonyítva igen gyéren akadtak átnyarálók. Maximum 11 példány a Tökhalmi-legelőn augusztus 6-án (Járosi Adrienn és Kovács Gergely Károly megfigyelése).

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*): Ez az év egy átlagosnál jobb költőállományt és átlagos szaporulatot hozott (3,1-es fiókaszámmal Nagyvánon). Még nem ivarérett („kajtár”) madarak az északi vizeknél maximum 77 (Kopasz-Kócs), délen maximum 109 példányban (Kis-Csontos-hát) mozogtak, ez csak a töredéke a szokásos átnyaráló, de nem fészkelő gólyáknak.

Batla (*Plegadis falcinellus*): Bár két különböző halastó gémtelepein is költött, az előntéseket csak ritkán látogatta. Június végétől 3-7 példány folyton az Ecse-zug apadó vizeit járta, így felmerült a gyanúja egy esetleges kunkápolnási fészkelésnek is, jóllehet a Kis-Darvas fenék gémtelepénél nem észleltem őket. Legnagyobb csapatukat (9 példány) *Járosi Adrienn* és *Kovács Gergely* látta augusztus 5-én a Bögő-lapos nyugati oldalán.

Kanalasgém (*Platalea leucorodia*): Három kihagyott év után a Kunkápolnási-mocsárban megint kialakult egy népes, 200 páros telepe a Kis- és a Nagy-Darvas vegyes gémkolóniájához csatlakozva. Különösen érdekes, hogy a Fekete-réten is valószínűleg költött néhány pár, ily módon a déli és az északi elárasztás egyaránt eltartotta őket. Feltűnő jelenség volt, hogy a Hortobágy legnagyobb telepéről, a Derzsi-halastavakról már kora tavasztól kezdve folyamatosan a déli vésztározás vizeihez jártak táplálkozni, mintegy „légifolyosót” használva. Nyár közepe után, a fiatalok kirepülését követően tömegesen gyűltek össze egy-egy jó táplálkozóhelyen. Július végén maximum 340 példány volt a Fekete-rét és Kopasz-Kócs, valamint a Kis-Jusztus és a Tarhos vizein. A déli előntések közül az Ecse-zug, Kókonya, Német-sziget, Kunmadarasi-pusztta vizein július 27-én 1100-at számláltam. Meglepő jelenség volt, hogy az előntött, de a lakók által el nem hagyott tanyaudvarokra (Agyagos, róna-gáti őrház) az emberekkel, kutyákkal nem törődve leszálltak, vagy élelmesen begyalogoltak és táplálkoztak a sekély vízben.

Bütykös hattyú (*Cygnus olor*): A Nagy-Darvason fészkelő párt leszámítva csak alkalmi példányok mutatkoztak. Tartós jelenlétét csak a halastavakon észleltem.

Vetési lúd (*Anser fabalis*): A február-márciusi belvízi árasztáskor megjelenő sokezres vadlúdtömegekben igen csekély számban mutatkozott, mindössze 1-30 példány közötti mennyiségben. Ez még a gyengébb évek átlagához képest is feltűnően kevés.

Nagy lilik (*Anser albifrons*): Február 24-én 10 000 példányos tömeg volt a Nagyivántól keletre kialakult belvízi árasztáson. Főleg a Labodásra és a Kásahátra jártak éjszakázni.

Kis lilik (*Anser erythropus*): Március 25-én a nagyiváni Agyagoson egyet, március 14-én a Bába-földön két példányt láttam.

Nyári lúd (*Anser anser*): A költő párok mennyiségét a két árasztáson 550-600 párra becsültem, amely jóval meghaladja az 1999-2000-es éveket. Nyár közepétől a nagy déli gyülekezőhelyeken (Kunmadarasi-pusztta, Ecse-zug, Özes, Német-sziget, Kis-Csontoshát) mintegy 8000, az északin (Kopasz-Kócs, Hagymás, Fekete-rét, Meggyes-lapos) kb. 4200 verődött össze. Ugyanekkor az egyes halastavakon (Csécsi-, Hortobágyi-halastó) is ezrével gyűltek be delelni, éjszakázni.

Apácalúd (*Branta leucopsis*): Március 30-án a nagyiváni Agyagoson 7 példányt láttam. Május 23-tól a 2005-ös évihez hasonlóan idén is voltak a Hortobágyon nyári előfordulások, de ezek csak halastavi környezetben.

Vörösnyakú lúd (*Branta ruficollis*): Számos idei hortobágyi adata közül néhány a déli árasztásokhoz kapcsolódik. Február 20-án a nagyiváni Bába-földön 7 példányt láttam az előntött Kása-hátról kirajzó nagy lilikek között. Március 14-én ugyanitt volt egy példány, majd március 30-április 1. között a szintén nagyiváni Agyagoson 2 példány tartózkodott.

Fütyülő réce (*Anas penelope*): Tavaszi maximuma az előntéseken meglepően alacsony, 200 példány alatti volt. Ugyanekkor viszont a halastavakról ezres tömegeket jegyeztem fel. Átnyaraló példányok az északi és a déli vizeknél egyesével-kettesével kerültek elő.

Kendermagos réce (*Anas strepera*): A két nagy árasztáson egyenletes eloszlásban 300-350 átvonuló, 40-50 átnyaraló példányt észleltem. Fészkelésre utaló bizonyíték, hogy július 20-án a Fecske-farokban (Kunkápolnási-mocsár) egy tojót láttam hat apró fiókával.

Csörgő réce (*Anas crecca*): Tavaszi vonulók 2500-3000, átnyarálók 1100 példányos maximumokkal voltak jelen mindkét víznél.

Tökés réce (*Anas platyrhynchos*): Száma a korábbi árasztásokét meg sem közelítette. Tavasszal maximum 4000, nyáron kb. 1500 járta összesen a vizeket. Csak július 30-án észleltem először a létszámuk erős gyarapodását, amikor a Kanjárás, Kopasz-Kócs, Meggyes-lapos, Kis-Jusztus vizeinél kb. 2500 példány gyülekezett és a beékelődő gabonatarlókat is ellepték. A fészkelő párok számát a két árasztásnál összesen 300-400 párba becsültem. Különleges volt a kunmadarasi Gyúró-kút két hodályán való gyakori mozgolódásuk: a tetőgerincen járkáltak, sőt a pásztorkunyhó kéményéről is nézelődtek. Végül az alaposan összefurkált, „kócsagrúgta” nádtetőbe három tojó is belefészkel.

Nyílfarkú réce (*Anas acuta*): Tavasszal csupán 60-70 példányos napi maximumokat jegyeztem fel az árasztásokról. Kevés nyári adata volt, napi 2-7 példányról, fészkelési megfigyelés nélkül. A halastavakon jóval több és népesebb előfordulási adata volt.

Böjti réce (*Anas querquedula*): Erős tavaszi vonulás volt megfigyelhető, a két előntésen külön-külön is ezres létszámmal. A nyári állomány ugyanilyen magas volt, a déli vizeknél június-júliusban 800-900 példányos tömeg is akadt (Kókonya, Ecse-zug, Német-sziget). A fészkelők száma viszont nem haladta meg jelentősen az 1999–2000-es éveket, alig 150 párba becsültem a déli és kb. 50 párba az északi előntéseken.

Kanalas réce (*Anas clypeata*): Bár mindegyik víznél jelen volt, a megfigyelt csapatokban száma az 50-80 példányt ritkán haladta meg. Csak április 15-én észleltem egy ezres tömeget a Határ-fenék nádtarlóján. Átnyarálásra a két előntésnél kb. 200-220 példány maradt. Költést a déli előntött területek közül a Csontos-ér, Kókonya, Budirka-fertő területén, északon pedig a Hagymás-laposban láttam, mindegyik helyszín esetében egy-egy tojót, fiókákkal.

Barátréce (*Aythya ferina*): Állománya a két nagy árasztáson elérte a 350-400 fészkelő párt, ugyanakkor az 1999–2000-es évekkkel ellentétben a halastavakon nem volt semmilyen észrevehető csökkenés.

Cigányréce (*Aythya nyroca*): Az elmúlt 5-6 évben a hortobágyi költőállomány örömdetesesen gyarapodott. A mostani nagy vésztározások által nyújtott élőhelyeket legalább 150-200 pár vette igénybe, 70%-uk a déli vizeket. Fészkeket nádkévéken, uszadékon (pallóverés) is találtam. Ugyanekkor a halastavi párok száma sem csökkent, 2006-ban is inkább tovább növekedett.

Kontyos réce (*Aythya fuligula*): Erős tavaszi vonulása a déli előntéseken (maximum 110 példány). Az Ecse-zug és Ózes vízfelületén 5, illetve 6 pár egész májusban jelen volt, de fiókás családot mint a sikeres költés bizonyítékát nem észleltem.

Hegyi réce (*Aythya marila*): Április 24-én az Ecse-zugban láttam egy tojót.

Kerceréce (*Bucephala clangula*): Átlagos tavaszi vonulása volt, inkább a halastavakon időzött, de a vésztározással érintett Darvas-tavon is mozgott 5-6 pár. Érdekes, késői adat volt május 8-án az Ecse-zugban 1 hím, május 22-én pedig Ózesen 2 hím előfordulása.

Kis bukó (*Mergellus albellus*): Gyenge tavaszi átvonulás, melynek során a Darvas-tavon és a március végére már mély vízzel lepett Darvas-szigeten 5, illetve 2 párt láttam.

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*): A déli előntéseken április közepétől rendszeresen mozgott 2 immatur és 2 subadult példány. Leggyakrabban a vízben álló Tökalmi-tanya kútágasán, karámján vagy kunyhógerincén ültek. Használták az Ózes-halmot, a Kopasz-laponyagot is, amikor a Kókonya vagy az Ecse-zug felé portyáztak. Nyár végétől kedvenc helyük a valamikori Ózes-tanya helyén álló két viharvert akácfa lett.

Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*): A későn jött nagy árasztás és a rendkívül mély víz nem kedvezett annyira e fajnak, mint az 1999-es évi, de a fészkelő állomány így is elérte egy jó átlagos esztendőét (délen kb. 50, északon 20-22 pár).

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*): A januári belvíz még nem vette fel a legnépesebb éjszakázóhelyük (Kotán-ér) zsombékjait. Február végétől azonban a még itt időző telető állomány egyre inkább kiszorult a megszokott alvóhelyekről a folyamatosan emelkedő víz miatt. Zámon (Pozsgán-fenék) és a Nagyiváni-pusztá északi részén (Nagy-fenék) leltek árasztásmentes zsombékosokat.

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*): Március 14-én a belvízzel teljesen elöntött nagyiváni nádüzem depója fölött vadászgatott egy hím példány.

Hamvas rétihéja (*Circus pygargus*): Április 15-i érkezése után rendszeresen mozgott a Hagymás, Borzas, Kunmadaras és Ágota sekélyebb vizeinél. Sok korábban használt költőhelye viszont mély vízborítás alá került.

Kék vérese (*Falco vespertinus*): Legtöbbet az északi vizeknél lehetett látni, mert a Kis-Jusztus és a Meggyes-lapos közelében több mint 50 pár telepedett meg a kihelyezett fészkelőládákban. Táplálkozóhelyük gyakran a vizek fölött volt, főként nagy esti rovarrajzások idején. A déli előtérnél csak szórványosan láttam: a Borzas-erdőben éjszakázó immatur példányok olykor 25-30 példányban rovarásztak az elöntött Gödrös, Fecskefarok, Borzas-pusztá felett.

Kabasólyom (*Falco subbuteo*): A Sáros-éri-gát egyik nyárfáján és Észak-Ágota egyik erdősítésében fészkelők rendszeresen bejártak az árasztás fölé. Északon pedig Hagymás és Kopasz-Kőcs fölött láttam egy-egy példányt.

Kerecsensólyom (*Falco cherrug*): Öreg és ivaréretlen példányok (egyeseivel) többször mutatkoztak az északi, ritkábban a déli vizeknél.

Vándorsólyom (*Falco peregrinus*): Március 10-én egy, az északi alfajhoz (*F. p. calidus*) tartozó öreg példány repült át a Kásaháton. Az összes többi megfigyelés minden esetben magányos, ivaréretlen példányokra vonatkozott, melyek többnyire a Labodás, Borzas, Ecse-zug, Gödrös légtérben próbáltak különféle vízimadarakat fogni. Július 11-én *Tar János* az északi vésztározásnál is látott egyet. Az adatok azt jelzik, hogy egy vagy két példány átnyaralt.

Guvat (*Rallus aquaticus*): Hasonlóan az előző vésztározáshoz, 2006-ban is kiugróan nagy volt a költő állomány, melyet az északiakkal együtt 280-300 párra becsültem. Különösen érdekes, hogy sok belvízfolton, akár szántók sásos, harmatkásás, kakaslábfüves, gyommal lepett vizén, néha csupán néhány négyzetméternyi darabkán is revírt tartott. A Hortobágy ez évi teljes állományát ezért sem felmérni, sem megbecsülni nem lehetett.

Pettyes vízcicsibe (*Porzana porzana*): Számítani lehetett rá, hogy a nagy elárasztás és a nyomában sokhelyütt elburjánzó csetkáká-állományok ismét komoly fészkelőállománynak adnak otthont. A déli vizeknél így is történt: a május végétől június közepéig tartó intenzív esti felméréseken megdöbbentő sűrűségben észleltem revíreket. A Sáros-ér gátjának egy alig 2,5 km-es szakasza mentén június 16-án 30, 17-én 51 példány szólt este 22 óra után. Mivel az árasztás egyéb részein (Kismező, Agyagos, Kunmadarasi-pusztá, Borzas, Nagy-Csontoshát, Gödrös, Zádor-lapos, Ecse-hát) is többször tartottam késő estig elhúzódó számlálásokat, ezek alapján a gyalog is bejárható peremzónában legalább 220-300 pár jelenléte biztos volt. A meglábalhatatlan belső területeken (Kókonya, Német-sziget, Téjfeles, Szélesér-zug, Kis-Csontoshát, Fecskefarok) valószínűleg még további több tucat revír lehetett. Az északi árasztás részei közül a Villongó, Tarhos és Hagymás volt jó élőhelyük, ott 25-30 szólt rendszeresen. Hozzá kell még tennem, hogy a már említett számos apró belvíz, vala-

mint a Hortobágy el nem árasztott pusztáinak (Zám, Pentezug, Kecskés, Mátá, Ágota, Angyalháza, Tetves) mocsárrétjei számolatlanul sok vízicsibét tartottak el. Véleményem szerint 500 és 800 pár közötti értékkel még mindig alábecsültük a Hortobágy teljes területének ezévi fészkelőit.

Kis vízicsibe (*Porzana parva*): A mély vizek, gyékényesek és harmatkásás növényállományok a korábbi árasztásokhoz képest jóval több fészkelő párt vonzottak. A déli elöntésen 120-150, az északin 50-60-ra becsültem a párok számát. Ezzel egyidőben mennyiségük a Hortobágy különböző halastavain nem csökkent.

Törpevízicsibe (*Porzana pusilla*): Éveken át (2002–2005) nem volt fészkelési adata, bár az olyan egyedi megfigyelés, mint 2005. augusztus 29-i (a Sáros-éri-főcsatorna szélén) akár itteni költésre, fészkelőhely közelségére is utalhat. 2006-ban június 13. és július 4. között a Mérges-ér és a Sáros-éri-főcsatorna közti elöntés több pontjáról is hallottam szólni, maximum 6-7 példányt. Mindig csak 22 óra után voltak aktívak. Ez a néhány pár csak töredéke az 1999. évinek, de nem lehetetlen, hogy a kimondottan éjszakai bolyongásokra alkalmatlan terepszakaszokon ennél jóval több madár is szült. Megjegyzem, hogy a hihetetlen tömegű béka óriási hangzavarából roppant nehéz volt egy-egy törpevízicsibe-hangot kihámozni.

Haris (*Crex crex*): A párok száma idén is elérte a 30-40-et. Érdekes volt a sekélyen elöntött csetkákásban, hernyópázsitosban, továbbá a bókoló sás (*Carex melanostachya*) és a mocsári sás (*Carex acutiformis*) közötti megtelepedése. A Sáros-ér gátja közvetlen közelében revírt tartó példányokat először Kovács Gergely Károly észlelte július 5-én. Az elöntéseket határoló száraz terepre-szek közül a többéves parlagos dudvás gyomnövényzetében (főleg Borzas északi részén) voltak sűrűn a revírek. A Kis-Darvas-halomnál még tarackbúzában (*Elymus repens*) is szült. Értékes adat még a csak belvízzel érintett, a Sáros-éri-főcsatorna menti dél-zámi sásos mocsárfoltban való elő-kerülése.

Vízityúk (*Gallinula chloropus*): Bár az 1999-es 100-120 pár helyett csak 50-70 párra becsültem a déli vizek állományát, az északi elöntésen minimum 50-60 pár költött, így számuk meghaladta a hét évvel ezelőtti kiugró mennyiséget.

Szárcsa (*Fulica atra*): Igen nagy költőállományát délen 2500-2600 párra, északon 500-600 párra becsültem. Gyakorlatilag minden elöntött mocsár és rét tele volt velük, a sűrű növényzetűek és a csak alig hínárosak egyaránt. A halastavak szárcsái viszont idén nem csökkentek, így ez a faj nagy hortobágyi rekordot állított fel 2006-ban.

Daru (*Grus grus*): A tavaszi átvonulók alig foglalkoztak az elöntésekkel, nem használták őszi alvóhelyüket (Labodás) sem. Az átnyaralásra ittmaradók viszont (maximum 210 példány) a Kunmadarasi-pusztát, a Kis-Csontoshátat, a Német-szigetet, olykor az Ecse-zugot látogatták. Érdekes volt a zám-pusztai éjszakázás, mivel ott nem volt elárasztás, csupán a Halas-fenék-mocsár „saját” belvize. Különleges táplálkozási módjukról más helyen számoltam be (Kovács, 2006b).

Túzok (*Otis tarda*): Az 1999-ben elöntött dürgőhelyek (Borzas, Özes) most is víz alá kerültek. Mivel azonban 2004 óta a Kunmadarasi-pusztá déli részén egy új dürgőhely létezik, a Fűves-halom-Tilalmas-Ecse-zug tanyaközpont környékén mozgó tűzokok az elöntés peremét áprilisban és májusban gyakran átrepülték. Északabbra, a nagyiváni dürgőhelyek egyike, a Nagy-telek ékelődött bele egy terjedelmes belvízi elöntésbe. Az 1999-ben felvetődött kérdésre (megváltozik-e a három elárasztott dürgőhely növényzete) hét év tapasztalatai alapján idén választ kaptunk: Borzas, Özes és a Német-sziget, vagyis mindhárom dürgőhely megszűnt, a növényzet átalakult és még a 2004. évi erős legeltetés sem csalogatta vissza a tűzokokat azokra a helyekre, ahol a tartós víznyomás után nagytermetű fűvek és vízinövényzet maradványai uralták a területet.

Gólyatöcs (*Himantopus himantopus*): Költő állománya az 1999-essel összevetve nagyon csekély volt. A Gyúró-kút melletti gulyaállás alkotta kis szigeten 6 pár fészkelte. Nyár közepétől viszont egyre feltűnőbb számban jelentek meg kóborlók. A déli vizeknél július 16-án 112 példány, július 26-án az árasztáson kívüli Ser-zuggal kiegészítve 132 példány (*dr. Végvári Zsolt* adatai), július 27-én az Ecse-zug, Őzes, Német-sziget, Sulymos előntésein 133 példány volt. Az északi árasztásnál a legtöbbet, 60 példányt július 21-én láttam Kopasz-Kócs, Dongóháti-lapos, Fekete-rét sekély vizein. Ugyanezen a napon *Tar János* és *Tihanyi Gábor* további 30-at számláltak a csak „saját” belvizű Kecskés-pusztán. Az így számbavett 223 példány új hortobágyi rekord, mivel korábban 70-80 példánynál többet egy időben nem észleltek a pusztákon (*Ecse-di, 2004*). Hozzáteszem, hogy a különféle kisebb vizek (Kunmadaras, Berekfürdő, szoboszlói Öskösely) mellett felbukkanó 1-15 példányos megfigyelési adatok valószínűsítik, hogy akár a 250-et is elérhette a számuk. Ebben a nagy gyülekezésben az idei, fiatal egyedek részaránya meglepően alacsony, alig 20-25% volt, nyilván a zömük nem itt kelhetett.

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*): Minden hortobágyi megfigyelőt meglepett, hogy 2006-ban alig fészkelte itt. A déli előntéseken csupán egy pár költött (Gyúró-kút gulyaállása). A nyár közepe utáni gyülekezésen is alig mutatkozott: július végén maximum 3 példány a Kopasz-Kócsra. Néhány fészkelő pár megjelent a Hortobágy különféle belvizes (de nem árasztott) szántóin (Szatmári-telek, Hort, Kunmadaras). A Kösely medrében és egyes nyári lecsapolású halastavakban (Akadémia-tó, Csécsi-tó, Gyökérvízi-tó) jóval többet (maximum 22-25) láttunk, mint a nagy vizeknél.

Székiesér (*Glareola pratensis*): A 2005-ben elfoglalt kiváló élőhelyét, az Ecse-zug gulyaállását a nagy víz eltüntette, a helyén vöcsök és szerkők költöttek. Csak egyes kóborló példányok berepülését észleltük a Német-éri-főcsatorna közelében, Karcag irányából (*Kapocsi István, Monori György, Molnár Attila* közlései). Mivel a vésztározás ecse-zugi vízfelületének „leürítése” igen gyorsan megtörtént és a 60 jószágából álló gulya július 26-ától ismét járni kezdte a terepet, várható hogy 2007-ben újra megjelennek a székiesérek ezen a számukra olyannyira kedvezővé alakult, erősen legeltetett, taposott élőhelyen.

Kis lile (*Charadrius dubius*): Fészkelés nem volt. Július 16-tól egyes példányok, majd kis csoportok felbukkantak a déli és északi vizek zátonyain, vízpartjain. Július 28-án már 8 példányt láttam a Német-szigeten. A lecsapolt halastavakban ugyanekkor már 15-20 példány is akadt (Csécsi-halastó 2-es medence, Fényesi-halastó 4-es medence).

Parti lile (*Charadrius hiaticula*): Július 21-én láttam az elsőt az északi előntésen (Kopasz-Kócs).

Széki lile (*Charadrius alexandrinus*): Július 14-én egy tojót figyeltem meg az Ecse-zugban.

Aranylile (*Pluvialis apricaria*): Március 10-én 11 példányt láttam a nagyiváni Sarkad-ér belvizes kiöntésén, lucernán. Április 2-án Tilalmas északi peremének belvizein 2000 példányos tömeget észleltem, mely bejárt az akkor még csak belvízzel árasztott Kunmadarasi-pusztára. Április 8-án a nagyiváni Agyagos sekély előntései mellett 280-at számláltam. Nyár végi mozgalmán először augusztus 3-án figyeltem meg (Dongó-hát).

Ezüstlile (*Pluvialis squatarola*): Egy nászruhás öreg madár augusztus 6-án bukkant fel a Tök-halmi-legelőn (*Járosi Adrienn és Kovács Gergely* megfigyelése).

Bíbic (*Vanellus vanellus*): Mind vonuláson, mind pedig fészkelésben elérte az 1999-es és 2000-es évek állományát, sőt a költő pároké (400-450) még nagyobb is volt. A szikkadó előntések nagy nyári gyülekezőhelyeknek adtak helyet, ahol július legvégén a tömegelő bíbiciek számát 5000-6000-re becsültem. A különböző típusú szikes gyepek, rétek nagyszámú fészkelésein kívül a belvizes szántók és ugarok állományai sem csökkentek, például a Kunmadarasi-pusztai nyugati peremének mezőgazdasági tábláin (ugar, lucerna, gabona) 2 km-es útszakasz mentén 16 pár foglalt revírt.

Apró partfutó (*Calidris minuta*): Tavaszi vonuláskor nem mutatkozott. Nyárvégi mozgalmán az első augusztus 2-án az északi árasztáson (Pipagyújtósor előntése) láttam.

Temminck-partfutó (*Calidris temminckii*): Július 27-én és 28-án 2 példány mutatkozott az Ecse-zugban.

Sarlós partfutó (*Calidris ferruginea*): Április 25-én 3 példányt láttam az előntött nagyiváni Kásaháton. Nyár közepe után először július 24-én jelent meg a Német-szigeten és a következő napokban is ugyanitt láttam, maximum 5 példányban.

Havasi partfutó (*Calidris alpina*): 2006-os tavaszi vonulásán igen szerény, maximum 30 példányos mennyiséget láttam a sekélyebb előntéseken (Kásahát). Ez csak töredéke volt az előző évi több százas itteni csapatoknak (*Kovács, in prep.*). Az igen mély vizekkel lepett régebbi vonulóhelyein (Özes, Sulymos) tavasszal le sem tudott volna szállni. Nyárvégi mozgalma július 28-án kezdődött, amikor 4 példány jelent meg a Német-szigeten.

Pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*): A mély vizeket elkerülték a nagyobb tömegek. Kivételt képez az április 15-én észlelt furcsa jelenség, amikor a már csak csónakkal megközelíthető Határ-fenék nádtarlóján és náduszadékfoltjain 1500-2000 példány pihent meg. A sekélyen előntött Agyagos nevű szikes gyepen április 21-én 3000-es csapata mozgott. Április 25-én a Labodáson és a Mérges-ér mentén a 4000-et is elérte a számuk. Ezek a mennyiségi adatok viszont alig a tizedét teszik ki az előző évek tavaszi átvonuló tömegeinek. Május első felében a vízből itt-ott kilátszó Sárga-gáton (Nagyiván és Nádudvar Közt húzódó régi földút) népes dürgőhelyek alakultak ki, mindegyiken 60-70 madárral. Május közepe után viszont meglehetősen hirtelenséggel eltűntek és legközelebb csak június 19-én bukkantak fel ismét. E közel 40 napos távollét miatt nem volt igazi átnyarálás. Július közepétől már úgy a déli, mint az északi előntéseknél ezres mennyiségeket láttam, a csapatok eleinte kizárólag vedlő hímekből álltak, majd július 27-től egyre több tojó és fiatal csatlakozott hozzájuk.

Sárszalonna (*Gallinago gallinago*): A költő párok száma jóval csekélyebb lett, mint ahogyan az 1999-es tapasztalatok alapján vártam, alig 100-110-re becsültem a déli, 20-30 pár az északi vizeknél. A nyár végére apadó előntéseknél sem gyűltek össze olyan tömegben, mint 7 éve, maximum 500-600 példány volt észlelhető.

Nagy goda (*Limosa limosa*): Az átlagosnál kissé gyengébb volt tavaszi vonulása. A fészkelő párok száma a déli és az északi vizeknél elérte a 100-110 párt. Május végétől jelentős gyülekezések voltak a sekély, apadó vizeknél, melyekből közlök néhányat. Labodás: 700 (június 25.); Dongóhát: 300 (június 28.); Gyúró-kút: 360 (július 9.); Ecse-zug: 500 (július 15.); Német-sziget: 580 (július 16.); Özes: 800 (július 19.); Kopasz-Kócs: 350 (július 23.) Az összesített létszám csak kissé marad el az 1999-es nyári adatoktól.

Kis póling (*Numenius phaeopus*): A déli előntéseknél mindössze 80-90 tavaszi átvonulót észleltem. Átnyaráláson 15-18 példányt rendszeresen megfigyeltem Nagyiván, Borzas, Kunmadaras, Zám puszták térségében június-júliusban. Július 21-én a Német-szigeten is láttam egyet.

Nagy póling (*Numenius arquata*): A megszokott 1000-1500 példányos tavaszi mozgalmuk után az átnyarálók száma 280-300 egyed volt, melyek a déli előntéseket és a hosszú ideig szárazon álló Csécsi-halastó 2-es medencéjét váltogatták. Az északi vizeknél meglepően kevés mutatkozott, 30-40 példány.

Füstös cankó (*Tringa erythropus*): Kiugróan magas, 700-800 volt a tavaszi átvonulók száma. Június-júliusban meglepően sok, kb. 500 átnyaráló példány mutatkozott, fele-fele az északi és a déli vizeknél. Ez a mennyiség csaknem háromszorosa az 1999-ben észleltnek.

Piroslábú cankó (*Tringa totanus*): Az egész Hortobágyon látványosan nőtt a fészkelő állomány. Ezen belül a két vésztározás térségében számukat 120-130 párra becsültem. Nyár végére „hagyományosan” eltűntek (valahol a Hortobágyon kívül lehet a gyülekezőhelyük).

Tavi cankó (*Tringa stagnatilis*): Április 3-án a Kásaháton 7, április 29-én a Gyúró-kútnál 9, június 23-án a Kásaháton 3, július 8-án és 11-én az Ecse-zugban 1-1, július 15-én ugyanott 3 példányt láttam. Július 27-én az Ecse-zug, Német-sziget, Őzes területén már 16 példány (köztük 5 fiatal) volt. Számuk ugyanitt a következő napon 22-re emelkedett. A fiatal, röpképes példányok megjelenéséből nem lehet itteni költésre gyanakodni.

Szürke cankó (*Tringa nebularia*): Mérsékelt létszámú (40-50 példány) tavaszi átvonuló érintette a vizeket. Az átnyaralók mindkét tározón mutatkoztak: 15-20 a déli, 4-5 az északi előntéseken.

Erdei cankó (*Tringa ochropus*): Alig észrevehető tavaszi vonulás (5-6 példány) volt csupán. A déli előntéseknél 2-3 átnyaraló egyed Ágota északi kubikjait látogatta. Július végétől a Német-érben és az Őzest délről és keletről határoló csatornában már gyakrabban felbukkantak. Ugyanekkor az északi vizeknél is megjelent 1-2 példány.

Réti cankó (*Tringa glareola*): Nagy tavaszi átvonulás mutatkozott, 800-900 a déli tározón, 200-250 az északon. Április elején meglepő helyeken is felbukkant, mint a Darvas-ér és a Határ-fenék közötti legalább 50 cm mély vízzel elöntött rét fücsomóin és fűszadékján, ahol a közeledő csónakot meglapulva türték. Feltűnően sok maradt itt átnyaralni is, kb. 300 délen és 70 északon. Július végén rohamosan nőni kezdett a számuk az érkező vonulókkal, augusztusra a déli előntéseken már a 2000-et is elérte.

Billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*): Igen gyenge tavaszi mozgalom mutatkozott, összesen 40-50-et láttam. Kis átnyaralás a déli előntések közül csak Ágotán (2), északon a Fekete-réten (3-4) volt. Meglepően sok nyaralt viszont a Hortobágy árasztatlan vízi élőhelyein, pl. a Csécsi-tavon 13-15, Ősköszelyen 12-13. Az első nyárvégi vonulók július 20-tól érkeztek.

Kis sirály (*Larus minutus*): Május 3-án a nagyiváni Kismező előntése felett 3 öreg példányt láttam.

Szerecsensirály (*Larus melanocephalus*): Július 26-án Ecsedi Zoltán és ifj. Oláh János a Kopasz-Kócson látott egyet.

Dankasirály (*Larus ridibundus*): Az 1999-es nagy létszámú telepekkel ellentétben a 2006-os árasztásokon kisebb, szétszórt kolóniák létesültek, melyek összlétszáma is messze alatta maradt a hét évvel ezelőttinek, inkább a 2000. évi mennyiséghez közelített. A Határ-fenék nádtarlóján (jó részt a Darvas-szigetre átnyúlva) 180-200 pár, az Ecse-zug északkeleti részén, kipusztult nád tarlóján kb. 150 pár, a Fekete-rét északnyugati részén, elöntött zsiókásban és gyékényuszadékon kb. 250 pár költött telepszerűen. Aprócska, 20-25 páros telepet a Hagymás-lapos északi peremén is láttam. Különös fészkelési jelenség volt az Ecse-zugban és Kókonyán a magányos párok megtelepedése. Mintegy 35-40, egymástól 50-100 méterre vagy még ritkásabban elhelyezett fészek – közöttük szárcsa-, búbosvöcsök-, feketenyakúvöcsök-párokkal – alkotta ezt a kolóniának nem nevezhető, annál sokkal lazább szerveződést. Nyárvégi gyülekezésekre jellemző, hogy július 27-én Őzesen már 3000 példányt észleltem, július 30-án pedig az északi előntéseknél (Kopasz-Kócs, Kanjárás) kb. ezret.

Viharsirály (*Larus canus*): Február-március folyamán a terjeszkedő nagy vizeknél igen gyakori volt, olykor 200-300 példány is akadt a déli tározón. Május elejétől eltűntek és nem voltak átnyaralási adatok.

Sárgalábú sirály (*Larus cachinnans*): Létszámuk az 1999-es és 2000-es évi nyári mennyiségektől messze elmaradt, csupán maximum 80-100 példány volt jelen, nagyrészt a déli vizeknél. Költések

idén is csak a Hortobágyi-halastavon voltak, zömmel a Kondás tó mesterséges agyagszigetein. Immatúr átnyaraló egyedek (maximum 50 példány) Őzesen kitartóan jelen voltak.

Lócsér (*Sterna caspia*): Nincs tavaszi adatom. Az első idei példányt, mely árasztáson mutatkozott, augusztus 2-án a Kanjárás sekély elöntésén láttam. Nyári tollruhás öreg madár volt.

Küszvágó csér (*Sterna hirundo*): Fészkelő párokat csak egyesével találtam. A Német-sziget déli részén 2 pár egymástól távol, a vízből kilátszó avas szénabálákon költött. Egy ilyen hengerbálára fészkelő pár a Fekete-réten is előkerült. Egy további pár pedig a Kopasz-Kócs elöntésén, egy pótköltésben levő (július közepén még kotló) fattyúszerkőtelep szélén ült tanyát. Az egyesével-kezelésével felbukkanó példányok arra utaltak, hogy a Kunkápolnás, Gödrös, Sulymos területén akadt még 2-3 fészkelő pár, de azok fészkeit nem találtam meg.

Kis csér (*Sterna albifrons*): 2006. július 11-én Tar János egy adult példányt látott a Kis-Jusztus, Kanjárás vizei felett.

Fattyúszerkő (*Chlidonias hybrida*): Az 1999-es, akkor rekordmennyiségű telepszámot, de főleg a költőállományt (Kovács et al., 2000) a 2006-os évi jelentősen felülmúlta. A hortobágyi 32 telep összesen 3112 páros állományából 22 telep mintegy 1700 párral a két vésztározás elöntésein tanyázott. A legnagyobb kolónia, akárcsak 7 éve, most is a Borzasi-halastó nagy vízzel elárasztott 4-es és 5-ös medrében volt, viszont most nem 110, hanem 650 pár alkotta. A 2006-os szerköinvázióról írt tanulmányokban (Oláh et al., in prep.; Kovács et al., in prep.) részletes leírásokat adunk a telepekről, az élőhelyek növényzetéről, kitérve a társfészkelő fajokra, táplálkozóterületekre. Megjegyzem még, hogy a júliusi pótköltéseket (Őzes, Kopasz-Kócs) nem számoltuk hozzá a május-júniusban számbavett kolóniák összesített állományához. Igen fontos jelenség volt, hogy a halastavi költőállomány nem tűnt el, mint 1999-ben, hanem jóval 400 pár fölötti rekordot ért el (Tar János és dr. Végvári Zsolt számlálási adatai).

Kormos szerkő (*Chlidonias niger*): Meglepő módon kevesebb (11) telep alakult ki a két tározón, valamint a 375 páros állomány is jócskán alatta marad az 1999-es 480-500 párnak. 100 párosnál népesebb telepe 2006-ban csak Őzes és a Sulymos csatlakozásánál létesült. A Hortobágy egészén 14 telepen 475 párt mértünk fel (Kovács et al., in prep.).

Fehérszárnyú szerkő (*Chlidonias leucopterus*): 2006 a fehérszárnyú szerkők éve volt! Visszatekintve az 1999-ből rekordnak írt 1125-1175 párra (Kovács et al., 2000), a 2000-es év 2080 páros újabb rekordjára (Kovács, 2002b), szinte hihetetlen, hogy 2006-ban 40 telepen elérte a 4690 párt a hortobágyi összmenyiségük, melyből 26 telep köthető az árasztásokhoz, 3700 párral (Kovács et al., in prep.). A legnépesebb, 1000 páros kolónia a Kunkápolnási-mocsár északkeleti részén, az Ökörkút–Bögő-lapos–Darvas-ér között volt, de a Szőke-fenék és a Kókonya együtt 620 páros és a Zádor-lapos, Téjfeles-fertő 350 páros telepei is a nagyok közé tartoztak. A soha nem látott mennyiségű szerkő nemcsak az összes árasztást „fedte le” táplálkozó portyái során, hanem szívesen látogatta a távolabbi határrészek gabonatábláit, az el nem öntött puszták rétjeit, löszgyepeit, legelő gulyáit, juhnyájait. A kirepült fiókákkal megsokasodott tömegük az alkalmazkodás és az élelmesség számos tanújelét mutatta, mint például a kánikulai melegben a természetes vízinövények (lósóska, kisvirágú aszat) virágzatán, termésein való üldögélés, a frissítő szélnek szembe fordulva, vagy a lakott tanyák, faluszélek, kertek fölötti rovarászás. Augusztus 1-jén megfigyeltem, hogy az éppen zajló csatornakotrást is szorgosan fürkésztek. A legfurcsább megfigyelésem június 13-án volt velük kapcsolatban, amikor az északi elöntések egyikén, a Tarhos-lapson az ott fészkelők a százával táplálkozó kanalasgémek csoportjai fölött szitáltak és le-lecsaptak a zavaros vízbe zsákmányolni. Az ugyanitt magányosan halászó nagy kócsagokat ugyanakkor agresszíven támadták és üldözték.

Mezei pacsirta (*Alauda arvensis*): Miként 1999-ben és 2000-ben, most is nagy szikes pusztagyeppek kerültek víz alá. Az onnan kiszorult pacsirták a száraz, kánikulai időjárású júliusban néhol már „visszafoglalták” a felszikkadó, sekélyebb vízborítás alól felszabaduló élőhelyeket (Kunmadarasi-pusztá, Borzas-pusztá).

Sárga billegető (*Motacilla flava*): A vésztározással érintett területeken feltűnően kevés talált magának költőhelyet. A Hortobágy egyéb térségeiben is megmagyarázhatatlanul alacsony volt a fészkelőállomány.

Partifecske (*Riparia riparia*): Egy kis, 35-40 páros telepe abszolút vízügyi, katasztrófaelhárító tevékenység eredményeként lelt otthonra: a homokzsákok töltéséhez depózott kisebb, megmaradt homokkupac északi oldalába vájták üregeiket. A talán 3 m³-nyi homok az ágota-halmi gátörház kerítése mellett, a forgalmas gát szélén volt. A vizekhez közeli egyéb telepek (Kaparó-csárda, Nagyiván nyugati határrésze) madarai táplálkozni be-bejártak az árasztásokra is.

Kékbegy (*Luscinia svecica*): Mindenféle élőhelyen megkerült, akár a mély vízből kiálló kis gátak vagy a bombagödörperemek szélének növényzetében is. Állománya a két árasztás térségében 180-200 párra tehető, ez a teljes hortobágyi populáció fele.

Réti tücsökmadár (*Locustella naevia*): Megközelítőleg az 1999-es mennyiségben fészkel a Kunmadarasi-pusztá, Borzas, Sulymos, Gödrös sekélyebb előntésein (kb. 100 pár). Az északi területek közül a Hagymás, Tarhos, Kanjárás, Csattag térségében 18-20 párt észleltem.

Fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*): A legmélyebb vízzel előntött helyekről (Ecse-zug, Kókonya) eltűnt, hiszen ott még a gyékényesek is víz alatt rothadoztak. Az összes többi élőhelyén jelentős állomány költött. A 120 párra becsült mennyiség a Kunkápolnási-mocsár, a Nagyiváni- és Kunmadarasi-puszták elárasztott kisebb mocsarai, a Fekete-rét, Bögő-lapos területén oszlott el. Teljesen új élőhelyen is megszólalt: a Fekete-rét és a Kopasz-Kócs közti csatorna, valamint a Kis-Jusztus vezérárkának gyékényesében.

Csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*): 2006-ban a nagy bel- és árvizek által előntött élőhelyein sehol sem jelent meg. Április 25-től június 13-ig a Hortobágy teljes területén hiába kerestük. Június 14-én Zám-pusztán, a Halas-fenék zsombékos keleti zónájában leltük meg az elsőket dr. Gőri Szilviával. Kéthetes intenzív kereséssel Zámon összesen 62 éneklő hímeket sikerült észlelni, a Halas-fenék, Halas-farok, Kondás-lapos, Disznós-lapos nevű mocsarak rétjein. A felmérésbe Kovács Gergely, Tar János, dr. Végvári Zsolt, Szilágyi Attila és szakköre is bekapcsolódott. Mivel Zámot kivéve sehol máshol nem került elő, a Hortobágy állománya az 1976-os, 1977-es évek szintjére esett vissza. Az okokat ugyan mindenki kereste, de elfogadható magyarázatot nem tudtunk adni erre a negatív jelenségre. A következő évek vizsgálataitól viszont érdekes eredményeket várhatunk, amennyiben érvényesül a 2000. évi árvizet követő tendencia; 2001-ben ugyanis az élőhelyek erős feljavulása minden idők legnagyobb állományát (700 éneklő hím fölött!) eredményezte (Kovács et al., 2000; Kovács, 2002a).

Foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*): Ennek a fajnak semmilyen állományesökkenést nem okozott a nagy víz. Löszhátakra, parlagokra, szántóföldi kultúrákba (repcé, gabona), szántók gazos belvízfoltjaiba való kihúzódását is megfigyeltem.

Énekes nádiposzáta (*Acrocephalus palustris*): A déli előntésekről kiszorult párok a peremrészek szárazabb helyein (pl. a karcagi Tetves, Bolhás, Tilalmas, valamint a Nagyiváni-pusztá északi része, Pente-zug, Ágota) megközelítőleg a tavalyi létszámban (60-70 pár) költöttek. Északon a tározó előntött részein kívüli parlagok, mezsgyék, gyomos árkok is a szokott állományt tartották el.

Cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*): Látványos, feltűnő állománynövekedést észleltem az összes nádasban, gyékényesben, még a csatornák szegélynövényzetében is.

Nádirigó (*Acrocephalus arundinaceus*): Főként a déli vizeknél nőtt a számuk. Kisebb kiszorulást csupán a Német-sziget és az Ecse-zug legmélyebben elöntött nádasaiban szenvedtek el.

Barkóscinege (*Panurus biarmicus*): Az előző évek stabil állománya különféle helyszínekre (kubikok, csatornák, sekélyebb mocsárrészek) való átrendeződésekkel védte ki a túl mély vízborításokat, így a párok száma nem csökkent.

Függőcinege (*Remiz pendulinus*): A Német-éri-főcsatorna és a Hortobágy folyó menti fákon június elejétől kezdve szokatlanul sokat észleltem.

Nádi sármány (*Emberiza schoeniclus*): Népes állománya nem csökkent, az árasztások sekélyebb részeit gyorsan megtalálta, második költésekor pedig „visszafoglalta” az apadó vizű mocsárréteket.

Sordély (*Miliaria calandra*): Nyár közepétől a repülő fiatalokkal együtt nagy csapatokban (olykor 600-700 példány együtt) jelent meg a kiszáradó vizek helyén.

Összefoglalás

Az 1999-es nagy dél-hortobágyi vésztározó árasztás tapasztalatait (kiegészítve a 2000-es, kisebb jelentőségű árasztásával) hosszú időre érvényesnek gondoltuk. A madárvilágban előidézett nagy változásokat (költőállományok, átnyaralás, vonuló tömegek) a Hortobágyról pár évvel később elkészült összegző munkánk (*Ecsedi, 2004*) is úgy kezelte, mint egyedülállóan különleges időszakot, melynek jelentőségét éppen az ilyen vésztározások ritkása adja meg. Mivel azonban alig hét esztendő elteltével bekövetkezett egy még erősebb árasztás, kézenfekvő volt az 1999-es, jól dokumentált (*Kovács, 2000*) adatokkal összehasonlítani a mostani vízivilág és madártömegei jelenségeit. 2006-ban számos madárfaj fészkelőállománya jelentősen felülmúlta az 1999-es, de különösen a 2000. évit.

A kis kárókatona, bölömbika, vörös gém, kanalasgém, nyári lúd, cigányréce, szárcsa esetében másfél-kétszeres gyarapodás volt. A pettyes vízcisibe kiugróan magas állománya még ennél is jelentősebb növekedést mutatott. Legfeltűnőbb a három szerkőfajból kettőnek a meghökkentően magas létszáma. Fattyúszerkőből a két hortobágyi vésztározón 22 telepen 1700 pár, fehérszárnyú szerkőből 26 kolóniában 3700 pár fészkel. Ezek a mennyiségek százéves hortobágyi adatok abszolút csúcsai. Velük ellentétben a kormos szerkő az 1999-esnél jóval csekélyebb állományban (11 telepen 375 pár) költött.

Bár a nagyobb vízmennyiség és a két külön vésztározó (Egyek-Pusztakócs és Dél-Hortobágy) miatt jóval nagyobb területű elöntés volt, mint 1999-ben, néhány faj létszáma mégis kisebb-nagyobb mértékben visszaesett. A vöcsökök közül a feketenyakú és a vörösnyakú vöcsök, a gémelek közül a kis kócsag, a partimadarakból a gulipán és a sárszalonka, továbbá a dankasírály állománya mérséklődött szembetűnően.

A vonuló és az átnyaraló madarak esetében is akadtak kiugró adatok: aranylile, füstös cankó, a nem fészkelő gólyatöcsök csapatai, nagy godák nyári gyülekezése. Ebben a kategóriában ha akadt is csökkenés néhány fajnál, azok alacsony mértékűek voltak (partfutófajok, sárgalábú sirály). A 2006-os év negatív szenzációja, a csíkosfejű nádiposzáta

állományának 90%-os eltűnése részben talán az elöntések hatására következett be, mely azonban további, minden részletre kiterjedő oknyomozó kutatást igényel.

Köszönetnyilvánítás

Adataimat szükség esetén kiegészíthettem a terepi megfigyelők és a természetvédelemben dolgozó kollégáim megfigyeléseivel, amelyért köszönet illeti *Ecsedi Zoltánt, dr. Gőri Szilviát, Járosi Adrienn, Kapocsi Istvánt, Kovács Gergelyt, Molnár Attilát, Monori Györgyöt, ifj. Oláh Jánost, Szilágyi Attilát* és szakköröseit: *Varga Lászlót, Borza Sándort és Nagy Lászlót; Tar Jánost, Tihanyi Gábort és dr. Végyvári Zsoltot.*

Irodalom

- Ecsedi Z. (szerk.) (2004):* A Hortobágy madárvilága. Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Balmazújváros, 558 p.
- Kovács G. (2000):* Az 1999-es vésztározó árasztás hatása a Hortobágy déli pusztáinak madárvilágára. *Aquila* **105–106**, p. 143–156.
- Kovács G. (2002a):* Új jelenségek a csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*) élőhelyválasztásában. *Aquila* **107–108**, p. 113–114.
- Kovács G. (2002b):* Fehérszárnyú szerkők (*Chlidonias leucopterus*) rendkívüli mértékű fészkelése 2000-ben a Hortobágyon. *Aquila* **107–108**, p. 110.
- Kovács G. (in prep.):* Egy dél-hortobágyi kaszálórét legeltetésbe vonásának hatása a pusztai és vízi madárfajok táplálkozó együtteseinek megjelenésére. Előkészületben.
- Kovács G. (2006a):* Bölömbikák (*Botaurus stellaris*) csoportos „légiharca”. *Aquila* **113**, p. 163.
- Kovács G. (2006b):* Megfigyelések a Hortobágyon átnyaraló darvak (*Grus grus*) szikes pusztai táplálkozásáról. *Aquila* **113**, p. 167.
- Kovács G., Kapocsi I. & Végyvári Zs. (2000):* Szerkőfajok rekordmennyiségű fészkelése a Hortobágyon 1999-ben. *Tűzok* **5**, p. 97–101.
- Kovács G., Konyhás S. & Végyvári Zs. (2000):* A csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*) fészkelőhelyeinek változása és állományának alakulása a Hortobágyon 1999-ben. *Aquila* **105–106**, p. 161–163.
- Kovács G., Oláh J. & Tar J. (in prep.):* Szerkőfajok példátlanul nagy fészkelési inváziója a Hortobágyon 2006-ban. Előkészületben.
- Oláh J., Kovács G. & Ecsedi Z. (in prep.):* A 2006. évi szerkőtelepek vizsgálata a Kárpát-medencében. Előkészületben.

A DARÁZSÖLYV (*PERNIS APIVORUS*), AZ EGERÉSZÖLYV (*BUTEO BUTEO*), A HÉJA (*ACCIPITER GENTILIS*) ÉS A HOLLÓ (*CORVUS CORAX*) FÉSZKELÉSÉNEK VIZSGÁLATA A HEVES-BORSODI-DOMBSÁGON 1996–1998 KÖZÖTT

Katona Csaba

Abstract

KATONA, CS. (2006): Investigation of the nesting of Honey Buzzard (*Pernis apivorus*), Common Buzzard (*Buteo buteo*), Goshawk (*Accipiter gentilis*) and Raven (*Corvus corax*) in the Heves-Borsodi-dombság between 1996–1998. *Aquila* 113, p. 39–42.

The raptor nests of a 10 000 ha-large area of the Heves-Borsodi-dombság (Northern Hungary) were surveyed between 1996 and 1998 to collect data on the breeding density of Honey Buzzard (*Pernis apivorus*), Common Buzzard (*Buteo buteo*) and Goshawk (*Accipiter gentilis*). For its similar nest site selection habits Raven (*Corvus corax*) was also included in the study. All species preferred the extrazonal beech stands for nesting. Honey Buzzards preferred higher elevations while Goshawks nested at medium elevations of the hillsides. Common Buzzards also preferred the hillslopes at medium elevation but they occurred practically at any elevation within the study area. Nest fidelity and nest tree preference are also discussed in the paper.

Key words: *Pernis apivorus*, *Buteo buteo*, *Accipiter gentilis*, *Corvus corax*, nest site selection, Northern Hungary.

Author's address: Katona Csaba, 3600, Ózd Nagymamerika u. 1/7.

Bevezetés

A Heves-Borsodi-dombság madárvilágának tudományos feldolgozása eddig még hiányos a hazai szakirodalomban. A kutatás a dombvidék központi, sok hegyvidéki vonásokat hordozó központi magjára terjedt ki. Ezt a részt újabban a Vajdavár-homokkővidék, régebben Ó-Bükk névvel különítették el, és tulajdonképpen a tágabb értelemben vett Bükk-vidék része. A vizsgálati terület a Bükk hegység északnyugati szomszédságában a Hangony, Hódos, Tarna és a Leleszi-patakok által közrezárt területen fekszik. A kutatás nyolc borsodi (Ózd, Arló, Borsodszentgyörgy, Járdánháza, Borsodnásasd, Hangony, Kissikátor, Domaháza), öt hevesi (Szentdomonkos, Tarnalelesz, Váraszó, Istenmezeje, Bükkszenterzsébet) és egy nógrádi település (Zabar) környékét foglalja magába. Az egész terület kb. 20 000 ha nagyságú, melynek közel felében fészkelésre alkalmas erdő található. A tájegységet nagy mennyiségű, főleg oligocénkori üledékes kőzetek építik fel. A közettani felépítésből adódóan a külső erőknek a táj arculatának alakításában döntő szerep jutott. A völgyekkel erősen tagolt 300-400 m átlagmagasságú terület az 542 m magas Ökör-hegyben tetőzik. A terület közepén végighúzóódó gerinc megyehatár is egyben. Az északnak tartó patakokat a Sajóba tartó Hangony, míg a nyugatnak tartó vizeket a Tarna vezeti le. A terü-

letet széles feltöltött aljú fővölgyek és meredek, néhol szurdokokká szűkülő mellékvölgyek jellemzik. A nagyobb völgyek mindegyikében csörgedezik patak. A terület nagy részét összefüggő erdő borítja, melyet sem emberi település, sem közlekedési út nem szakít meg. Ennek a ténynek a természetvédelmi jelentősége óriási. A zárt erdőket vágások, fiatalosok és a valamikori tanyarendszer irtásrétjei szakítják meg. A gerinceket és déli oldalakat cseres-tölgyesek, az északi oldalakat és hűvös völgyaljakat bükkösök borítják. A két potenciális erdőalkotó társulás mellett a gyertyános-tölgyesek és a sziklafalakat borító molyhos tölgyesek is jelen vannak. Több helyen is vannak a patakokat kísérő mézgás égeresek, telepített fenyvesek és mára már szinte kipusztíthatatlan akácok. A vizsgált időszakon belül 1995/1996 kemény tele, valamint 1997 és 1998 csapadékos nyara említésre méltó.

Vizsgálati módszer

A módszeres és rendszeres fészekkeresést 1995 őszén kezdtem el. Valamennyi fészkelésre alkalmasnak ítélt erdőt megvizsgáltam. Ezek kb. 10 000 ha nagyságú területet borítottak. A terület nagy mérvű tagoltságából fakadóan az alapos vizsgálatok ellenére is legfeljebb a fészkelő madarak felének sikerült megtalálnom a fészket. A megtalált fészkeket térképen rögzítettem és rögzítettem a megtalálás dátumát, helyét, tengerszint feletti magasságát, a fészket tartó fa fajtát, a fészek elhelyezkedését, égtáj szerinti kitettségét és a földhöz viszonyított magasságát. A fészkelés ellenőrzését a holló korai költésére való tekintettel már március végén elkezdtem és a darázsölyvek július végi fészkeléséig folytattam. A lakottságot a fészkek döntő többségénél a hegyoldalon történő magasabbra mászással szinte mindig könnyedén megoldottam. Lakottnak csak akkor nyilvánítottam a fészket, ha fiókat láttam benne. Fészkaljvizsgálatokat nem végeztem, minthogy a fészkek háborítatlanságát szem előtt tartva egyetlen fészekhez sem másztam fel soha. A fészkekhez egy idény alatt többször visszatértem, így sok fészeknél ismertem is a kirepült fiókák számát, de sok volt olyan, ahol a számukat nem tudtam megállapítani, ezért ezek közlésétől eltekintek.

Eredmények

Darázsölyv (*Pernis apivorus*): Hat darázsölyvfészket derítettem fel a vizsgált időszakban. A terület állományát a revírtartó madarak ismeretében kb. 10-13 párba becsültem. A fészkek a hegytetetők, völgyfők, ormok felső harmadában az extrazonális bükkösök és a tetőket borító cseres-tölgyesek határán épültek a terepi adottságoktól függően 320 m és 420 m közötti tengerszint feletti magasságban. A megtalált lakott fészkek tengerszint feletti magassága átlagban 396 m (SD=20; n=9) volt. A hat fészek közül a hegyoldal tájolása öt esetben északi, egy esetben északkeleti volt. Négy esetben bükkfa és két esetben kocsánytalan tölgy volt a fészektartó fa. A fészkek minden esetben a törzs mellett, a fa felső harmadában épültek. A fészkeket a madarak gyakran változtatták, egy esetben figyeltem meg, hogy a vizsgált időszak mind a három évében költött ugyanabban a fészekben egy pár (Arló, Zár-rét-orm). Egy másik fészket két alkalommal használt fészkelésre (Hangony, Vermes-tető), míg négy esetben csak egy fészkelési idényen át költöttek benne a madarak.

Héja (*Accipiter gentilis*): A dombvidék belső részének második leggyakoribb ragadozó madara. A vizsgált időszakban tíz héjafészket ismertem, a teljes állomány legalább húsz pár. Minden fészket bükkfán és bükkösben volt. A héja a fészket általában a hegytető és völgytalp közé, a völgyoldal közepére építette. A megtalált fészkek tengerszint feletti magassága átlagban 328 m (SD=27; n=20) volt. A legalacsonyabban lévő fészkek a borsodszentgyörgyi Nagy-Taján 290 m, míg a legmagasabban épült általam ismert fészkek az arlói Keserű-ormon 370 méteren volt. A tíz fészkek közül öt esetben a lakott fészkek mellett 100 méteres körzeten belül a váltófészket is megtaláltam. A fészket rendre az erdőtársulás legnagyobb fáján, a fa felső harmadában a törzs mellett találtam. Három esetben használta a fészket a faj három éven át. Négy esetben két idényen át, három fészekben csak egy évadon keresztül volt költés. A domaházi Kaszáló-völgyben fészkelő héja a közelében költő fekete gólya fészket rendre vámolta, sőt 1998-ban a fekete gólyának mind a három fiókáját elhordta (Katona, 1999). Megfigyeléseim szerint évente a héjapárok 2-3 fiókát reptettek. 1997-ben viszont tojásos fészkekalja semmisült meg egy párnak a szélvihar következtében (Borsodszentgyörgy, Üsnök-völgy).

Egerészölyv (*Buteo buteo*): A dombvidék leggyakoribb ragadozó madara. A három év alatt összesen 58 fészket ismertem. A teljes állományt kb. 60-80 párba becsülöm. A bükkösökhöz és ezen erdőtársulás széleihez ragaszkodtak a madarak. A hegytetőktől a völgytalpakig megtalálhatók voltak a fészkek, de az esetek döntő többségében a völgyoldal közepe tájára helyezték el azt a társulás általában legmagasabb fájára. A megtalált fészkek tengerszint feletti magassága átlagban 335 m (SD=40,4; n=103) volt. A legalacsonyabb tengerszint feletti magasságon lévő fészkek az Ózd-hódoscsépányi Vanyics-völgyben 250 m, a legmagasabban pedig a tarnaleleszi Szarvas-kőn 480 m szintmagasságon volt. Az 58 fészkek közül 55 fészket bükkfán volt, további 1-1 fészket kislevelű hárson (Arló, Bábos-bérc), csertölgyön (Borsodnádásd, Szécsény-órom), illetve kocsánytalan tölgyön (Tarnalelesz, Szarvaskő-hegyese) találtam. A fészkek földtől mért távolsága 5–25 méter között változott, de a leggyakoribb a fa felső harmadában a lombkorona alsó részén való fészkelés volt. A vizsgált időszakban mind a három évben 9 fészket, két évben 27 fészket, egy éven keresztül 22 fészket vettek igénybe az ölyvek.

Faj	1996	1997	1998
<i>Pernis apivorus</i>	2	4	3
<i>Accipiter gentilis</i>	5	8	7
<i>Buteo buteo</i>	30	34	39
<i>Corvus vorax</i>	5	8	8
Összesen	42	54	57

1. táblázat. A vizsgálati területen megtalált lakott fészkek madárfajok szerinti eloszlása a különböző években

Table 1. Number of nests found according to species in different years in the study area

Faj	<i>Fagus sylvatica</i>	<i>Quercus petraea</i>	<i>Tilia cordata</i>	<i>Quercus cerris</i>	Szikla – Rock
<i>Pernis apivorus</i>	6	3	0	0	0
<i>Accipiter gentilis</i>	20	0	0	0	0
<i>Buteo buteo</i>	98	1	2	2	0
<i>Corvus corax</i>	19	0	0	0	2
Összesen	143	4	2	2	2

2. táblázat. A megtalált fészkek madárfajok és a fészkek helye szerinti eloszlása 1996–1998 között
Table 2. Distribution of nests found according to bird species or nest locations between 1996–1998

Holló (*Corvus corax*): A Bükk hegység környékén élő hollóállományhoz hasonlóan ezen a részen is az 1970-es években kezdett ismét szaporodni, illetve újra megjeleni mint fészkelő. Először a jellegzetes sziklafalakat (Tarnalelesz, Szarvaskő-völgy, Bükkszenterzsébet, Nagy-kő) foglalta vissza. Évente kb. 20-25 pár fészkel, melyből én 10 párnak a fészket ismertem. A fán fészkelő madarak mindegyike bükkfán, a lombkorona alsó részén volt. A holló a sziklai fészkeihez általában erősen ragaszkodik, de a vizsgált területen az 1996–1998-as időszakban csak a Bükkszenterzsébet melletti Nagy-kő falát használták két éven át. A 12 ismert fán lévő fészkek közül csak egy esetben bizonyosodott be, hogy három éven keresztül lakták (Borsodszentgyörgy, Eszkala-bérc). Hat esetben két egymást követő évben foglalták el és négy fészkekben csak egyszer költöttek. A fészkek a völgyoldalak bükkös társulásának a középső völgytalp felé eső részén helyezkedtek el. A megtalált fészkek tengerszint feletti magassága átlagban 333 m (SD=35; n=21) volt.

Megbeszélés

Összegzésként megállapítható, hogy a Heves–Borsodi-dombság területén a vizsgált madarak a területet borító három fő erdőtársulás, a cseres-tölgyesek, a gyertyános-tölgyesek és a bükkösök közül az extrazonálisan tenyésző bükkösöket használták a legszívesebben fészkelésre. Megfigyelhető volt, hogy a fészkeket a fészkek körüli erdőtársulás általában legnagyobb fájára építették. Ez a kiválasztás valószínűleg abból fakad, hogy ez magasodik ki az egyébként összefüggő lombsátrak tengeréből a legjobban. A darázsölvy a dombvidék magasabb régióit foglalta el, míg a héja a terepi adottságok függvényében a hegy- és domboldalak középső részen foglalt helyet. Az egerészölvy tulajdonképpen mindenhol megtalálható volt, de ha mód volt rá, az egerészölvy is a hegyoldalak középső részét vette birtokba. A ragadozó madarak és holló bükkösökhöz való ragaszkodása a korai lombfakadással és a feltisztult bükkfák közötti repülés könnyű voltával magyarázható.

Irodalom

Katona Cs. (1999): A fekete gólya (*Ciconia nigra*) fészket kifosztó héja (*Accipiter gentilis*). *Madártávlat* 6(4), p. 17.

A SZÉLESFARKÚ HALFARKAS (*STERCORARIUS POMARINUS*) XX. SZÁZADI ELŐFORDULÁSAI MAGYARORSZÁGON KÜLÖNÖS TEKINTETTEL 1999-ES INVÁZIÓJÁRA

ifj. Oláh János – Zalai Tamás

Abstract

OLÁH, J. JR. & ZALAI, T. (2006): The status of Pomarine Skua (*Stercorarius pomarinus*) in Hungary in connection with its invasion in 1999. *Aquila* 113, p. 43–48.

The Pomarine Skua (*Stercorarius pomarinus*) is a scarce straggler in Hungary occurring predominantly during autumn, between mid September and mid November. Out of the 41 records of 46 individuals considered for the paper, 19 records of 21 individuals occurred during the 1999 invasion. There had only been one to four records per decade except the 1910s and 1930s when no records were reported. During the 1990s the frequency of records increased presumably due to higher field activity of observers but it was still not considered an annual vagrant. Apart from the 1999 influx, most of the Hungarian records came from Lake Balaton (9) and the Hortobágy area (7). The birds usually occurred along rivers and on large lakes as well as on large fishpond systems. During the 1999 invasion 21 Pomarine Skuas were reported in Hungary between the 20th September and 7th November from Lake Balaton (5 individuals), the Hortobágy area (4 individuals), Tisza-tó (3 individuals) and most major artificial fishpond systems. All the observations referred to juveniles, with 10 pale, 9 dark and 2 intermediate individuals. Mainly single birds were recorded but occasionally two or even three birds were seen together.

Key words: *Stercorarius pomarinus*, Hungary, invasion, autumn influx.

A szerzők címe – Authors' address:

ifj. Oláh János, H-4032, Debrecen, Tarján u. 6. E-mail: sakertour@t-online.hu

Zalai Tamás, H-3360, Heves, Hősök u. 1/a. E-mail: tamas.zalai@www.hnp.hu

Bevezetés

A szélesfarkú halfarkas (*Stercorarius pomarinus*) Európában csak Oroszország északi tundravidékét lakja. Fészkelőterülete Szibéria északi részén a Kanyin-félszigettől Kamcsatkáig húzódik. Általában a tengerparti tundra tavait és lápjait, valamint a nagyobb folyók és tavak szigeteit népesíti be. Vonuláskor szinte kizárólag a tengerekhez és az óceánokhoz kötődik. A telet az Atlanti-óceán Egyenlítőnél északra eső részein, a Karib-tengeren, valamint Dél-Amerika, Nyugat-Afrika és Ausztrália partjai mentén tölti.

Vonuláskor csak kivételesen ritkán látható tengerektől távol, a szárazföld belsejében. A *Birding World* című madártani hírmagazin „Western Palearctic News” című rovatának 1999-es hírei szerint Európa-szerte sokfelé a szokásosnál nagyobb mennyiségben figyelték meg. Szeptemberben a Brit-szigeteken 80, Finnországban 20 adata volt; október folyamán a norvégiai Nessebrynél 113 példányt, a finnországi Kemmelskärnél 150 példányt és a len-

gyelországi Gdanskban 25 példányt figyeltek meg. Emellett október elején a kontinens belsejében Csehország déli részén a lednicei halastavakon is előkerült egy példány. November folyamán Belgiumban 577 példányt, Norvégiában 170 példányt, Finnországban 33 példányt és a kontinens belsejében, Németországban 11 példányt láttak. A németországi „invázió” egybeesik a hazánkban is megfigyelt jelenséggel.

Hazánkban szeptember végén tűntek fel az első példányok, és már október elején egyértelmű volt, hogy az eddig észlelt legnagyobb magyarországi beözönlését figyeltük meg a fajnak. Az alábbi dolgozatban összefoglaljuk a szélesfarkú halfarkas 1999-es hazai inváziójának összes megfigyelését és a rendkívüli beözönlés nagyságának érzékeltetésére összefoglaljuk a XX. századi összes magyarországi előfordulását is.

Anyag és módszer

Adatgyűjtésünk során 46 olyan adatra bukkantunk, amely szélesfarkú halfarkas előfordulására utal a XX. században Magyarország jelenlegi határain belül. Az adatgyűjtéshez felhasználtuk a hivatalos névjegyzékeket (Keve, 1960, 1984; Magyar et al., 1998), összefoglaló publikációkat (Warga, 1967; Kárpáti, 1989) és az MME Nomenclator Bizottság jelentéseit (Bankovics, 1989, 1992, 1993; Magyar, 1995, 1997; Magyar & Hadarics, 1995; MME Nomenclator Bizottság, 1998a, 1998b, 1998c, 1999, 2000, 2001a, 2001b.).

Az adatok értékelése során figyelembe vettünk minden adatot, melyet az MME NB hitelesített. A bizottság működését megelőző – 1976 előtti – időszakból a preparátumok, vagyis azon előfordulások adatai mellett, melyeknél a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján is minden kétséget kizáróan meg lehetett állapítani az adott egyed faji hovatartozását, figyelembe vettünk hat további irodalomban leközölt megfigyelést (Chernel I. cit. Csaba, 1967; Sterbetz, 1974; Keve, 1974). Nem vettük figyelembe azokat az adatokat, melyeket az MME NB nem, vagy csak „*Stercorarius species*”-ként hitelesített.

A faj magyarországi helyzete

A magyarországi preparátumok felülvizsgálata alapján Warga (1967) a szélesfarkú halfarkas kilenc előfordulását állapítja meg. A faj Keve (1984) szerint szórványosan vonul át ősszel Magyarországon szeptember–október hónapokban. Kárpáti (1998) szerint hazánkban 10 biztos preparátum és 13 biztosra vehető megfigyelése van, melyek közül a Fertőről négy, a Csaj-tóról három, míg a szegedi Fehér-tóról két adatot említ.

A faj 1999-es inváziós évből jelentett adatain kívül 22 értékelhető XX. századi adatát (25 példány) gyűjtöttük össze az irodalomból, illetve az MME NB adatbázisából (1. táblázat). Azok közül az adatok közül, ahol a kor ismert, négy öreg, míg 17 fiatal madár volt. Az ismert színváltozatú példányok közül mindössze egy (öreg) egyed volt világos, míg hat fiatal és egy öreg példány sötét volt. Az előfordulásokat vizsgálva a fajt hazánkban elsősorban szeptember eleje és október vége között észlelték (legkorábbi észlelés augusztus 29., a legkésőbbi november 16.) és zömében fiatal madarak kerültek elő. Ezekből eltérően csak egy-egy adata származik márciusból, júliusból és decemberből. Átvonulása során a

Időpont	Példány	Változat	Terület	Megfigyelő	Adat
1903.09.18.	1 juv.		Fonyód	Szalay L. E. (Keve, 1974)	prep.
1903.10.02.	1 juv.		Keszthely	Lendl, 1903	prep.
1903.10.08.	1 juv.		Sátoraljaújhely	Lendl, 1905	prep.
1904.09.	1 juv.	sötét	Mártély	Bodnár-gyűjt. (Sterbetz, 1974)	prep.
1918.03.15.	2		Kőszeg	Chernel I. (Csaba, 1967)	megf.*
1921.09.06.	1 juv.		Budapest, Duna	Fába, 1921	prep.
1927.10.15.	1 juv.		Hugyag, Ipoly mellékfolyóján	OsztróLuczky, 1929	prep.
1947.09.29.	1 juv.	sötét	Jászapáti	Szigeti K. (Warga, 1967)	prep.
1949.12.05.	1 juv.	sötét	Hortobágy, Hortobágyi-halastó	Hajdú J. (Warga, 1967)	prep.
1951.10.03.	1 juv.	sötét	Pécs, Pellérdi-halastó	„mágócsi halór” (Warga, 1967)	befogva
1953.08.29.	1 ad.		Begécsi-halastavak	Nagy, 1955	prep.
c. 1960.10.7 -22. 10.7. körül	1 juv. +2	sötét	Keszthely	Keve, 1974	prep., megf.*
1960.10.18.	1 juv.		Balatonszetzgyörgy	Keve, 1974	megf.*
1960.10.27.	1 juv.	sötét	Nagylózs	Smuk A. (Warga, 1967)	prep.
1961.07.23-24.	1 ad.		Sasér	Sterbetz, 1974	megf.*
1964.11.10.	1 juv.		Pécs, Pellérdi-tó	Dely M. (Schmidt, 1973)	prep.
1966.10.01.	1 juv.		Tihany	Z. Bochenski (cit. Keve, 1974)	megf.*
1966.11.16.	1 juv.		Keszthely	Keve, 1974	megf.*
1976.09.	1 juv.		Fertőújlak, Fertő tó	Heiner I., Kárpáti L.	prep.
1991.09.14.	1 ad.	sötét	Hortobágy, Virágoskúti-halastó	Ecsedi Z., Szondi L.	megf.
1996.10.23.	1 juv.		Hortobágyi-halastó	Zalai T., Horváth R., Demeter I., Kovács A.	megf.
1999.09.20–29.	1 juv.	világos	Miklósfai-halastó	Faragó I. Cs., Cser Sz., Horváth A.	megf.
1999.09.24–25.	1 juv.	világos	Balaton, Balatongyörök	Báthory I., ifj. Oláh J., Ecsedi Z., Zalai T., Borbáth P., Tar J.	megf.
1999.09.24–25.	1 juv.	átmeneti	Balaton, Vonyarcvashegy	Báthory I., ifj. Oláh J., Ecsedi Z., Zalai T., Borbáth P., Tar J.	megf.
1999.09.27–29.	1 juv.	világos	Tisza-tó, Abádszalóki-öböl	Zalai T. és mások	megf.
1999.09.27.	1 juv.	sötét	Tisza-tó, Abádszalóki-öböl	Zalai T. és mások	megf.
1999.09.28–10.04.	1 juv.	sötét	Tisza-tó, Sarudi-medence	Zalai T.	megf.
1999.09.29–10.14.	2 juv.	1 világos, 1 átmeneti	Hortobágy, Bivalyhalmi-halastó	Tar J., ifj. Oláh J. és mások	megf.
1999.09.30–10.09.	1 juv.	világos	Szeged, Fehér-tó	Domján A., Nagy T., Tokody B., Halász N., Ampovics Zs., Horváth Sz., Bánfi P.	megf.
1999.09.30–10.01.	1 juv.	sötét	Szeged, Fehér-tó	Nagy T.	megf.
1999.10.02–04.	1 juv.	sötét	Tata, Öreg-tó	Szimuly Gy., Csonka P., Musicz L., Kovács K., Bátky G.	megf.
1999.10.04–09.	1 juv.	sötét	Hortobágy, Bivalyhalmi-halastó	Tar J., Gál A.	megf., elpusztult
1999.10.07–17.	1 juv.	sötét	Biharugra, Biharugrai-halastó	Gubicskó L., Vasas A., Ványi R.	megf.
1999.10.08.	1 juv.	világos	Tata, Öreg-tó	Csonka P., Kovács K.	megf.
1999.10.08–13.	1 juv.	sötét	Hortobágy, Gyökérkúti- és Derzsi-halastó	Nagy T., Kovács G., Tar J.	megf.
1999.10.16.	1 juv.	világos	Biharugra, Begécsi-halastó	Vasas A., Tögye J.	megf.
1999.10.22.	1 juv.	világos	Szeged, Fehér-tó	Domján A., Halász N.	megf.
1999.10.23.	1 juv.	sötét	Rétszilasi-halastó	Kalotás Zs.	megf.
1999.11.07.	1 juv.	világos	Balaton, Szántód	Ifj. Oláh J., Zalai T., Vasas A.	megf.
1999.11.07.	1 juv.	világos	Balaton, Fonyódliget	Ifj. Oláh J., Zalai T., Vasas A.	megf.
1999.11.07.	1 juv.	sötét	Balaton, Bélatelep	Ifj. Oláh J., Zalai T., Vasas A.	megf.
2000.10.27.	1 ad.	világos	Vác, Duna	Selmeczi Kovács A.	megf.

1. táblázat. A szélesfarkú halfarkas (*Stercorarius pomarinus*) előfordulásai a XX. században Magyarországon (az 1999-es adatok dátuma vastagon szedve, az MME NB által nem bírált és preparátummal meg nem erősített megfigyelések *-gal jelölve)

Table 1. Pomarine Skua observations (*Stercorarius pomarinus*) in Hungary during the 20th Century (date of records from 1999 are in bold; unverified records are marked with an asterisk)

nagyobb természetes tavakat (Balaton, Fertő), a nagy kiterjedésű mesterséges tavakat, halastavakat, tározókat (Hortobágy), valamint a folyóvizeket részesítette előnyben.

Az 1999-es invázió

Mint láthattuk, a szélesfarkú halfaragcs az 1999-es évtől eltekintve csak ritka kóborló volt a XX. században Magyarországon. 1999 őszén egy korábban nem tapasztalt méretű beözönlése rajzolódott ki a hazai megfigyelők adatai alapján. A szeptembertől novemberig terjedő időszakban 21 fiatal példányt láttak hazánkban (1. táblázat). Az első példányt szeptember 20-án a zalai Miklósfai-halastavakon figyelték meg, amelyet ezután országszerte követtek az észlelések. Szeptember utolsó hetében már 10-11 példány időzött hazánkban és október 13-ig összesen 15 példányt láttak. Ezután még feltűnt október 16-án, 22-én és 23-án is egy-egy példány, majd az invázió utolsó példányait a Balatonon figyelték meg november 7-én. Itt érdemes megemlíteni, hogy október 17-én a Fertő ausztriai oldalán is megfigyeltek egy fiatal példányt. Magyarországon összesen 9 példányt láttak a Dunántúlon és 12 példányt az Alföldön. A legtöbb madarat a Balatonon (5 előfordulás), illetve a Hortobágy és a Tisza-tó térségében (4, illetve 3 előfordulás) regisztrálták, de Szeged határában (3 előfordulás), Biharugra térségében (2 előfordulás) és a tatai Öreg-tavon (2 előfordulás) is többször előkerült. Emellett egy-egy megfigyelés származik a Miklósfai- és a Rétszilasi-halastavakról is. Kivétel nélkül az összes megfigyelt egyed fiatal példány volt. A világos és a sötét színváltozatú madarak száma közel megegyezett (10:9), továbbá két átmeneti színezetű madarat is láttak. Legtöbbször egyesével mutatkozott, de egy-egy területen helyenként két példányt (Balaton, Hortobágy, Szeged, Tisza-tó), sőt a hortobágyi Bivalyhalmi-halastavon (1999. október 4.) három példányt is láttak együtt, melyek közül egy sötét színezetű példány elpusztult (*Ecsedi & Oláh, 2004*).

Összességében egyetlen év közel azonos számú adatot produkált, mint egyéb XX. századi előfordulásai együttvéve.

Megbeszélés

Hazánkban a szélesfarkú halfaragcs ritka, rendszertelenül átvonuló faj, amely leginkább az őszi hónapokban, szeptember közepétől november közepéig mutatkozik. Az irodalomból, illetve az MME NB archívumából összegyűjtött 46 példány 41 XX. századi adatából 21 példányra vonatkozó 19 adata 1999-ből származik.

Évtizedenként mindössze egy-egy előfordulása volt e fajnak hazánkban, de az 1910-es és az 1930-as években egyáltalán nem is került elő. Az 1990-es évektől valamelyest nőtt a megfigyelések száma, de még ettől az időtől fogva sem került elő minden évben. A legtöbb hazai megfigyelés a Balatonon (8), illetve a Hortobágyon és az ahhoz közeli Tisza-tavon (7, illetve 3 előfordulás) történt. Legtöbbször nagyobb állóvizeken, folyóvizeken és kiterjedt halastavakon mutatkozott. Az 1999-es invázió során csak fiatal madarakat figyelték meg hazánkban. Feltételezhető, hogy az 1999-es évhez hasonló fiatal madarakból álló inváziók korábbi években is lezajlottak. Két évben legalább két fiatal egyedet észleltek az 1999-es

adatok időpontjának megfelelő időszakból Magyarországon, így az 1999-eshez hasonló beözönlés feltételezhető 1903-ban (három preparátum a faj őszi átvonulására jellemző időszakból), illetve 1960-ban (két októberi preparátum, illetve két további példány megfigyelése). Az említett éveken kívül még 1991-ben is volt legalább két adata a szélesfarkú halfarkasnak, ekkor a két megfigyelés közül az egyik öreg madárra vonatkozott.

1999-ben korábban még nem tapasztalt nagyságú beözönlését észleltük a fajnak. A szeptembertől novemberig terjedő időszakban 21 példányt láttak a hazai megfigyelőhálózat résztvevői, amelyből 9 a Dunántúlról és 12 az Alföldről származik. Ezenkívül egy példányt a Fertő ausztriai oldalán is láttak októberben. Magyarországon megfigyelték a Balatonon (5 példány), a Hortobágyon (4 példány) és a Tisza-tavon (3 példány), a szegedi halastavakon (3 példány), a tatai Öreg-tavon (2 példány), a biharugrai halastavakon (2 példány), a Rétszilasi-halastavon (1 példány) és a Miklósfai-halastavon (1 példány). A világos, valamint a sötét színváltozatú példányok aránya közel egyenlően oszlott meg, és kivétel nélkül minden megfigyelt egyed fiatal volt. Legtöbbször csak egy példányt lehetett látni, de alkalmanként egy területen két példány is feltűnt (Balaton, Szeged, Hortobágy, Tisza-tó), sőt a Hortobágyon hármat is láttak együtt. Ezzel az invázióval tehát megkétszereződött a XX. századi előfordulások száma Magyarországon.

Megjegyzendő, hogy az MME NB által nem hitelesített, szélesfarkú halfarkasként jelentett 14 adat közül hat a szeptember-októberi „jellemző” intervallumba, és további 4 megfigyelés novemberre esik. Az időpontok nem zárják ki, hogy ezeknek az adatoknak egy része valóban szélesfarkú halfarkasra is vonatkozhatott, de a megfigyelés körülményei vagy a megfigyelt bélyegek rögzítése nem tette lehetővé az adat kétséget kizáró módon történő hitelesítését.

Köszönetnyilvánítás

Mindenek előtt köszönet illeti azon terepi munkatársakat, akik megfigyeléseikkel és annak leírásával hozzájárultak az 1999-es invázió adatsorának minél pontosabb értékeléséhez. Külön köszönet *dr. Hadarics Tibornak*, aki az MME NB összegyűjtött archív adatait rendelkezésünkre bocsátotta.

Irodalom

- Bankovics A. (1989):* A Nomenclaturai Állandó Bizottság jelentése, 1988. *Madártani Tájékoztató* 1989. (július–december), p. 48–49.
- Bankovics A. (1992):* A Nomenclatura Bizottság jelentése az 1990-es évről. *Madártani Tájékoztató* 1992. (július–december), p. 46–48.
- Bankovics A. (1993):* Az MME Nomenclatura Bizottságának jelentése az 1991. évről. *Madártani Tájékoztató* 1993. (július–december), p. 46–48.
- Csaba J. (1967):* Madártani adatok Chernel István naplójából. *Aquila* **73–74**, p. 171–174.
- Ecsedi Z. & ifj. Oláh J. (2004):* Szélesfarkú halfarkas In *Ecsedi Z. (szerk.): A Hortobágy madárvilága. Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Balmazújváros, 588 p.*
- Fába R. (1921):* *Stercorarius pomarinus*. *Aquila* **28**, p. 185.

- Kárpáti L. (1998): Szélesferkú halfarkas In *Haraszthy L. (szerk.): Magyarország madarai*. Mezőgazda Kiadó, Budapest. p. 171–172.
- Keve A. (1960): Magyarország madarainak névjegyzéke. *Nomenclator avium Hungariae*. Madártani Intézet, Budapest. 89 p.
- Keve A. (1974): A Balaton sirályai. *Aquila* **78–79**, p. 107–132.
- Keve A. (1984): Magyarország madarainak névjegyzéke. *Nomenclator avium Hungariae*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 99 p.
- Lendl A. (1903): Faunisztikai és vonulási adatok. *Aquila* **10**, p. 262.
- Lendl A. (1905): Faunisztikus adatok. *Aquila* **12**, p. 345.
- Magyar G. (1995): Az MME Nomenclator Bizottság 1994. évi jelentése ritka madárfajok magyarországi előfordulásáról. *Aquila* **102**, p. 199–208.
- Magyar G. (1997): Az MME Nomenclator Bizottság 1995. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **2**, p. 1–10.
- Magyar G. & Hadarics T. (1995): Az MME Nomenclator Bizottság 1993. évi jelentése ritka madárfajok magyarországi előfordulásáról. *Aquila* **102**, p. 193–198.
- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. (1998): *Nomenclator avium Hungariae*. Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, 202 p.
- MME Nomenclator Bizottság (1998a): Az MME Nomenclator Bizottság 1996. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **3**, p. 41–52.
- MME Nomenclator Bizottság (1998b): Az MME Nomenclator Bizottság 1997. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **3**, p. 137–154.
- MME Nomenclator Bizottság (1998c): Az MME Nomenclator Bizottság jelentése a Magyarországon ritka madárfajok 1988 előtti előfordulásairól. *Aquila* **103–104**, p. 101–114.
- MME Nomenclator Bizottság (1999): Az MME Nomenclator Bizottság 1998. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **4**, p. 105–117.
- MME Nomenclator Bizottság (2000): Az MME Nomenclator Bizottság 1999. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **5**, p. 1–16.
- MME Nomenclator Bizottság (2001a): Az MME Nomenclator Bizottság 2000. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **6**, p. 105–119.
- MME Nomenclator Bizottság (2001b): Az MME Nomenclator Bizottság 2001. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **6(4)**, in press.
- Osztrólczyk P. (1929): *Stercorarius pomarinus* Temm. *Aquila* **34–35**, p. 384.
- Schmidt E. (1973): Faunisztikai jegyzetek I. *Aquila* **76–77**, p. 183–186.
- Sterbetz I. (1974): A hódmezővásárhelyi Tisza-ártér természetvédelmi területeinek madárvilága. *Aquila* **78–79**, p. 45–80.
- Waliczky Z. (1993): Az MME Nomenclatura Bizottságának jelentése az 1992. évről. *Madártani Tájékoztató* 1993. (július–december), p. 49–56.
- Warga K. (1967): *Stercorarius*-fajok a magyar faunában és a szakirodalomban. A hazai gyűjteményekben lévő *Stercorarius* példányok felülvizsgálata. *Aquila* **73–74**, p. 51–73.

A VASTAGCSŐRŰ FÜZIKE (*PHYLLOSCOPUS SCHWARZI*) HARMADIK MAGYARORSZÁGI ADATA AZ IZSÁKI KOLON- TÓRÓL

Németh Ákos – Pigniczki Csaba

Abstract

NÉMETH, Á. & PIGNICZKI, CS. (2006): The third Hungarian record of Radde's Warbler (*Phylloscopus schwarzi*) from Kolon-tó. *Aquila* 113, p. 49–51.

A juvenile Radde's Warbler was trapped and ringed at Kolon-tó, near Izsák (central Hungary) on the 3rd of October, 2005. This was the third record of this species in Hungary. The authors give a detailed description of the trapped individual and a summary on the status of the species in Hungary.

Key words: *Phylloscopus schwarzi*, bird ringing, accidentals, vagrancy, Hungary, Kolon-tó.

Authors' address:

Németh Ákos, Kolon-tavi Madárvárta, H-6070, Izsák, Matyó-dűlő, Hungary;

E-mail: akos472@freemail.hu

Pigniczki Csaba, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, H-6000, Kecskemét, Liszt F. u. 19., Hungary; E-mail: pigniczki@freemail.hu

Bevezetés

2005. október 3-án egy fiatal vastagsőrű füzikét fogtunk az izsáki Kolon-tavon, az Alsó-Matyói-töltésen felállított hálósorban. A madarat meggyűrűztük, részletes leírást és bizonyító fényképfelvételeket készítettünk róla, felvettük fontosabb biometria adatait, majd 12:30-kor több, a helyszínre siető gyűrűző és madármegfigyelő jelenlétében szabadon engedték. A jó kondícióban lévő füzike minden gond nélkül elrepült, és pár percig még távcsővel megfigyelhető volt a Madárvárta körüli akácfákon.

Az őszi madárgyűrűzések során már több, Magyarországon ritkának számító madárfaj került elő a kolon-tavi Madárvártán, így az első magyarországi barna füzike (*Phylloscopus fuscatus*) 2002-ben (Németh & Pigniczki, 2004a), valamint a hetedik és nyolcadik magyarországi rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*) 1999-ben, illetve 2002-ben (Németh & Pigniczki, 2004b).

A kolon-tavi vastagsőrű füzike befogásának körülményei

A vastagsőrű füzikét a 10 órás ellenőrzésben, a második hálóállásban fogtuk, a Kolon-tó lápi jellegű nádasában, a parttól kb. 50-100 m-re. A befogás napján borongós, de még kellemes hőmérsékletű őszi idő volt. E napon egyebek között 28 csilpcsalpfüzikét (*Phylloscopus collybita*), 1 fitiszfüzikét (*Phylloscopus trochilus*) és 96 kék cinegét (*Parus*

caeruleus) fogtunk. A csilpcsalpfüzike esetén október 2-án indult egy, a korábbi napokhoz képest erősebb, elnyúló vonulási hullám, mely október 8-án 63 példányban érte el a maximumát. A kék cinegénél október 3-án indult meg ez az intenzívebb, szintén elnyúló vonulási hullám, mely maximumát 329 befogott példánnyal ugyancsak október 8-án érte el. A vastagsőrű füzike is feltehetően ezzel a nagyobb csilpcsalpfüzike- és kékcinege-hullámmal érkezhett a Kárpát-medencébe. A barna füzike 2002-es befogásakor szintén erős kékcinege-vonulást tapasztaltunk (Németh & Pigniczki, 2004a).

A kolon-tavi vastagsőrű füzike leírása

A vastagsőrű füzikének szembetűnően nagy feje és vastag, erős csőre volt, ettől eltekintve alkata hasonlított a csilpcsalpfüzikéére. Szárnya kitárva kerek, a kézevezőknek a harmadrendű evezőkön való túlnyúlása rövid. A befogott madár felső csőr-kávája feketés, az alsó csőr-kávájának a vége feketés, töve pedig sárgás; a két szín közt a határ kb. a csőr-káva felénél van. A fejmintázatát meghatározta a vastag, erős szemöldöksávja, mely a szem mögött, majdnem a tarkónál elvékonyodott, és az íve egy kicsit lefelé megtört. A szemöldöksáv elöl, a szem vonaláig meleg árnyalatú, enyhén zsemleszínű, míg e zsemleszínű rész mögött finom átmenettel már sárgásfehéres árnyalatú lett. A szemöldöksáv szem előtti része diffúzan ment át a fejtető zöldes színébe, majd a szem vonalától hátra a szemöldöksávot egy igen sötét, olívzöld színű, vékony sáv határolta. A fejtető szürkés árnyalatú olívzöld színe világosabb, mint az előbb említett szemöldöksáv feletti sáv színe. A kantár és a szemsáv vastag, erős, szürkés sötétzöld. A fülfedők sötétzöldek, rajtuk szürkés márványozás figyelhető meg. A szeme viszonylag nagy, sötét színű (feketés). A hát, a felső farokfedők és a szárny sötét olívzöld, némi szürkés árnyalattal. A farok tollai és az elsőrendű evezők szürkések, külsejükön élénkzöld szegéssel. A fiókszárny sötét, szürkés színű. Az alsó farokfedők sárgák rozsdás árnyalattal. A hasa fehér, némi sárgás árnyalattal, a torok színe is ugyanilyen. A testoldal és a begy világos olívzöld szürkés márványozással. Lába hússzínű. A madárról felvett biometria és kondícióadatokat az 1. táblázat tartalmazza. A szárny mérete és a szakirodalomban közölt adatok alapján (Svensson, 1995) feltételezzük, hogy a Kolon-tónál megfogott vastagsőrű füzike tojó példány volt.

Az izzási Kolon-tavon befogott vastagsőrű füzike biometria adatai és kondíciója:

Szárny: 57 mm

Harmadik evező: 43 mm

Leghosszabb kézevezők: 4. és 5.

Szárnyformula: 10, 2, 0, 0, 1, 3, 5 mm

Kéz- és karevezők különbsége: 11 mm

Első kézevező és a kézfedők különbsége: +11 mm

Első kézevező és a szárnycsúcs különbsége: 25 mm

Szűkített kézevezők: 3., 4., 5. és 6.

Bemetszett kézevezők: 2., 3., 4. és 5.

Farok: 49 mm

Csőrmagasság (orrlyuk mögött): 2,9 mm

Csőrhossz (koponyától): 10,8 mm

Csúdhossz: 21,4 mm

Zsír: 5

Izom: 3

Vedlés: 0

Kopás: 0

Tömeg: 11,1 g

A vastagsőrű füzike korábbi adatai Magyarországon

A vastagsőrű füzike Magyarországon eddig az izsáki adatot megelőzően két ízben került elő a gyűrűzések során. Az első példányt 2000. október 7-én fogták a barabási Kaszonyi-hegyen (Szilágyi, 2001), míg a második egyed 2003. október 22-én került meg Ócsán, melyet október 25-én még visszafogtak (Csörgő T., személyes közlés). Az eddigi adatok alapján úgy tűnik, hogy a vastagsőrű füzike megjelenésére leginkább októberben lehet számítani hazánkban.

Irodalom

- Németh, Á. & Pigniczki, Cs. (2004a): A barna füzike (*Phylloscopus fuscatus*) első magyar adata az izsáki Kolon-tóról. *Aquila* **111**, p 137–140.
- Németh, Á. & Pigniczki, Cs. (2004b): A rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*) hetedik és nyolcadik magyar adata az izsáki Kolon-tóról. *Aquila* **111**, p 131–135.
- Svensson, L. (1995): Útmutató az európai énekesmadarak határozásához. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest, 375 p.
- Szilágyi, A. (2001): Vastagsőrű füzike (*Phylloscopus schwarzi*) – a magyar madárfauna új tagja. *Tűzok* **6**, p 73–75.

MEGJEGYZÉSEK NÉHÁNY VITATOTT FAJRÓL MAGYARORSZÁG MADARAINAK NÉVJEGYZÉKÉN

Magyar Gábor

Abstract

MAGYAR, G. (2006): Notes on some disputed species with old records on the list of the birds of Hungary. *Aquila* 113, p. 53–72.

World War II and the 1956 uprising against the Communist regime in Budapest caused the destruction of the two most important Hungarian bird collections and, hence, some of the species on the official Hungarian checklist have no more proof specimen. The authenticity of those records are subject of recurrent criticism in view of the contemporary validation rules of rarities records. Information of the scrutinised old records was compiled from available, although often obscure, literature sources. Remaining evidence (still available museum specimen, description, picture or at least body measurements, etc.) of the questioned individuals supports keeping these species on the Hungarian checklist.

Key words: bird rarities, museum specimens, vagrants.

Author's address:

Magyar Gábor, H-1052 Budapest, Semmelweis u. 10.
E-mail: lanius@freemail.hu

Bevezetés

Magyarország madárnévjegyzékére 1984-ig csak úgy kerülhetett fel egy új madárfaj, ha annak valamelyik gyűjteményben bizonyító példánya volt. A további előfordulások adatainak helyességéről egyfelől a folyóirat-szerkesztők, másfelől a névjegyzékek összeállítói gondoskodtak. Ez volt a biztosítéka annak, hogy csak kellően megalapozott adatok kerülhessenek a tudományos szakirodalomba. Míg ez a módszer lehetővé tette a bizonyító példány más szakemberek általi későbbi megtekintését, átvizsgálását, ugyanakkor madarak elpusztítása, begyűjtése egyre kevésbé volt összeegyeztethető a korszerű természetvédelmi gondolkodással. Az optikai felszerelések és a szakirodalom fejlődésével időközben egyre biztosabbá vált a terepi határozás nehezen elkülöníthető fajok esetében is. A bizonyító példányok lelövési kényszerének elkerülésére új fajok esetében a magyar névjegyzékre kerülés lehetséges feltételeként a későbbiekben három megbízható, szakismeretekkel rendelkező megfigyelő meglétét is elfogadták, mely gyakorlatot részben 1984-es névjegyzékében vezetett be *Keve*. A briteknél 1958-tól bevezetett rendszer, mely szerint egy ritka adat hitelesítését megfelelő leírás, fénykép vagy egyéb dokumentum alapján egy ritkaságbizottság végzi, csak fokozatosan terjedt el Európában. A Magyarországon ritkán előforduló madárfajok adatait 1988 óta hitelesíti állandó bizottság – az MME Nomenclator Bizottság – a beérkezett jelentések alapján. Az adatok átvizsgálását 1976-ig – a jelenlegit megelőző hivatalos névjegyzék (*Keve, 1984*) adatainak lezárásáig – visszamenőlegesen is elvégezte.

Korábbi adatok esetében a névjegyzék régebbi kiadásában megjelent adatokat, illetve kevésbé ritka fajok esetében a szakirodalom által leközölt adatokat – néhány kivétellel – hitelesnek tekintettük.

Mivel a bizonyító példány szükséges és elégséges feltétele volt annak, hogy a faj Magyarország madárnévjegyzékére kerüljön, a régi adatokkal kapcsolatban nem minden esetben történt további dokumentáció, hiszen a kitömött példány faji hovatartozásáról a szakközönség maga is meggyőződhetett.

A ritkaságok adatainak hitelesítéséhez 1988 óta – illetve visszamenőleg 1976 óta – megkövetelt jegyzőkönyveket egyre gyakrabban kíséri bizonyító felvétel, a kispuskát napjainkra felváltotta a teleobjektív, újabban pedig teleszkóp igénybevételével készült digitális felvételek. Míg e hitelesítési eljárás túl szigorúnak tűnhet, szükséges egy egységes minősítési rendszer az adatok kapcsán, mivel a tudományban más kutatási eredmények is átmennek egy szigorú rostán – a lektorok és szerkesztők rostáján –, mielőtt nyomtatásban a szakközönség számára publikussá válnának. E minőségbiztosítás kapcsán is megbukhatnak olyan adatok, melyek valójában helyes határozáson, bár hiányos dokumentáláson alapultak, és bármennyire gondosan jár el egy bíráló bizottság, előfordulhat, hogy egy tévesen határozott faj átmegy a szűrőn. Ez utóbbi alapulhat a megfigyelő szubjektív megítélése folytán a valóságtól eltérő bélyegek rögzítésén, és elméletben előfordulhat a bizottság szándékos félrevezetésére irányuló kísérlet is. Amennyiben ilyen esetre derül fény, a lehető legnagyobb szigorúsággal kell eljárni, és a csalást elkövető személy adatai, közleményei a továbbiakban nem tekintendők megbízható forrásnak, a félrevezetőt pedig a tudományos közéletből ki kell zárni.

Megváltozott tehát a ritkaságok adatainak a gyűjtési módszere, ugyanakkor a korábbi néhány puskával is rendelkező ornitológushoz képest sokkal nagyobb számú amatőr megfigyelő járja az országot, ezáltal a ritkaságok, „unikumok” száma is egyre gyarapszik. Ha a mintavételi gyakoriság növekedését szem előtt tartjuk, az eltérő jellegű adatgyűjtés nem jelent gondot az adatok összehasonlításánál, hiszen a madármegfigyelés mint hobbi népszerűvé válásával továbbra is növekszik a jelentések évenkénti száma még egyes csökkenő állományú fajok esetében is, így továbbra is fennáll az a feltétel, hogy különböző évek adatmennyiségét csak oly módon hasonlíthatjuk össze, hogy a terepi aktivitás változását is figyelembe vesszük. Madárritkaságok dokumentálásának feltételei amúgy is folyamatosan változnak, terebélyesedő madárhatározási szakirodalom, madárhanglemezek, egyre nagyobb nagyítást és optikai felbontást nyújtó teleszkópok, digitális kamerák segítik egyre eredményesebben az egyre nagyobb számú amatőr ornitológust a határozásban.

Bár az effajta eszközök és szakirodalom elérhetőségében tapasztalt áttörés vezérelte elsősorban az Association of European Rarities Committees javaslatát, mely szerint a csak 1950. január 1. előtti adatokkal rendelkező fajokat a nemzeti névjegyzékben egy külön B kategóriába kell besorolni, Magyarországon az A és B kategóriás fajok közé egy másik vízválasztó is vetült: a régebbi bizonyító példányok egy részét a Madártani Intézet gyűjteményét megsemmisítő, Magyarországon is végigsöprő második világháború, a megmaradtakat a Magyar Természettudományi Múzeumban az 1956-os forradalom okozta tűzvész pusztítása tizedelte meg, ezáltal több egyedüli bizonyító példány, de több adattal rendelkező fajok esetében is preparátumaik jelentős része megsemmisült. Mivel 1950 és 1956 között nem fordult elő Magyarországon új faj, a bizonyító példányok elvesztése ily módon csak a

B kategóriás fajokat érintette súlyosan, igaz, néhány A kategóriás madárritkaság első példánya is odaveszett. Ez utóbbi kategóriából a jeges bűvár (*Gavia immer*), a márványos réce (*Marmaronetta angustirostris*), a fecskesirály (*Larus sabini*), a karvalybagoly (*Surnia ulula*), a szürke zsezse (*Carduelis hornemanni*), valamint a havasicsóka (*Pyrrhocorax graculus*) háború előtti adatai említhetők.

E madarokról a preparátum pusztulásával nem minden esetben maradt fenn egyéb olyan dokumentum (leírás, méretfelvétel, fénykép a preparátumról stb.), ami a határozást megerősíthetné, a megfigyelők vagy azok a szakemberek pedig sajnos már eltávoztak közülünk, akik még a preparátumokat láthatták.

Míg a hitelesítési eljárás azok között a megfigyelők között, akiknek egy adott adatát nem fogadta el a Bizottság, túl szigorúnak tűnhet, éppen ellenkező előjelű kritika éri időről időre Magyarország madarai legutóbbi névjegyzékének (*Magyar et al., 1998*) összeállítóit, illetve általánosságban az MME NB korábbi tevékenységét, miszerint bizonyos „nem elég szigorúan” elbírált adatok eredményeképp hazánk névjegyzéke néhány megkérdőjelezhető hitelességű fajt vagy adatot továbbra is tartalmaz, mivel e B kategóriás fajok határozása ma már nem ellenőrizhető, ezért törölni kellett volna a névjegyzékről is azokat.

Másfelől viszont a bírálat tárgyát képező adatok többsége kapcsán is maradt fenn valamiféle bizonyíték (szárnyméret, leírás, festmény, esetenként maga a preparátum vagy annak fényképe fellelhető), és valamennyi esetben gondos mérlegelés döntött azok megtartása mellett akkoriban. Ezeknek az adatoknak a kiértékelése, az akkoriban elvégzett irodalmi és egyéb adatgyűjtés, értékelés részletezése nem tűnt szükségszerűnek, ugyanakkor időközben kiderült, hogy ezeknek az adatoknak számos körülménye nem utolsó sorban a forrásul szolgáló szakirodalom (az *Aquila* vagy a *Kócsag* második világháború előtti számai, *Chernel*, *Madarász*, *Lovassy* stb. egyéb könyvei, publikációi) nehezen elérhető volta folytán napjainkra már nem tekinthetők közismert információnak még a szakközönség számára sem. E hiányosságot hivatott pótolni jelen közlemény, melynek aktualitását adja az a tény, hogy rövidesen időszerűvé válik egy új – a hetedik – hivatalos névjegyzék kiadása az 1998 óta elfogadott 19 új faj, továbbá a rendszertani ismereteinkben bekövetkezett változások okán. Amennyiben bármiféle újabb revízió indokolt, ezt célszerű a következő névjegyzék összeállítása előtt elvégezni.

Módszerek

Magyarország legutolsó madárnévjegyzékének összeállítása során a szerzők az MME NB többi tagjának segítségével áttekintette az itt tárgyalt fajok adatait is. A rendelkezésre álló irodalmi információk alapján történt a döntés az egyes adatok megjelentetéséről. A figyelembe vett tények részletezésére a közleményekre történő hivatkozáson túlmenően a névjegyzékben nem tértünk ki. Jelen közleményhez az egyes adatok kapcsán további, időközben tudomásomra jutott vagy elérhetővé vált, a téma szempontjából jelentősnek bizonyult közleményeket is áttanulmányoztam, így szükség szerint az azokból nyert anyaggal kiegészítettem az akkor gyűjtött információkat.

Mivel a kérdéses fajok bizonyító példányaira vonatkozó adatok, illetve azok esetleges elérhetősége sorsdöntő fontosságú, leginkább a bizonyító példányok adatait is részletező

irodalom szolgált segítségül: *Frivaldszky* (1891), *Madarász* (1891) és *Keve* (1960) alapján a bizonyító példányok dátuma és gyűjtési helye mellett a gyűjtők neve és a preparátum lelőhelye, esetleg annak sorsa is kideríthető volt. A Magyar Ornithologiai Központ, később Madártani Intézet névjegyzékei (*MOK* 1898; *Chernel*, 1917; *Schenk*, 1939; *Keve*, 1960, 1984), illetve az egyéb, nem hivatalos, de tudományos alapossággal készült jegyzékek (*Madarász*, 1881; *Frivaldszky*, 1891; *Farkas*, 1960) egy része csak egyszerű fajlista, így előfordulási adatokat nem is tartalmazott. E közleményekből többnyire közvetett, bár így is értékes információk voltak gyűjthetők. További értékes adatokkal szolgált ugyanakkor néhány átfogó, hazánk faunáját tárgyaló munka (*Madarász*, 1899–1903; *Chernel*, 1899; *Lovassy*, 1927; *Széekessy*, 1958), mely az adatok pontosítását tette lehetővé.

A jelenleg elfogadottak mellett néhány olyan adatot is tárgyalok, melyekre máshol hivatkozás történt, de valamilyen oknál fogva (főként hazánkon kívüli származásuk okából) nem vettük fel a névjegyzék adatai közé. Ahol a vizsgált fajoknak bizonyító példánya nem maradt fenn, azoknál a még fellelhető leírások, rajzok, méretadatok, illetve az adott előfordulásra vonatkozó egyéb irodalomban talált hivatkozás részleteire is kitérek.

Eredmények

Márványos réce (*Marmaronetta angustirostris*)

A faj hat elfogadott adatából öt 1956 előtti (egy további, az MME NB által hitelesített adata a Hortobágyról származik).

1. Gárdony (Velencei-tó) 1893. augusztus 1. (+): e példány gyűjtője ismeretlen, a preparátum a Magyar Nemzeti Múzeumba került (*Chernel*, 1899; *Madarász*, 1899–1903).

2. Velencei-tó 1894. szeptember 15. (♀): *Chernel* (1899) szerint vedlő fiatal volt e *Meszleny B.* által elejtett, majd *Chernel* gyűjteményébe került példány. *Pátkai* (1950) *Vasvári*-val tüzetesen átvizsgálta e példányt, és megállapította, hogy az nem fiatal, hanem egy öreg lohos tojó madár.

3. Velencei-tó 1895. szeptember 6. (ad. ♂): e madarat *Meszleny P.* lőtte, melyet kitömötten saját gyűjteményében megőrzött (*Chernel*, 1899).

4. Velencei-tó 1896. szeptember 26. (15-20): a tavon az agárdi tisztás északi részén észlelte *Chernel* és *Meszleny Pál* e csapatot, egy madarat sikerült megsebezniük, de a nád-ban nem került elő, csupán a vízen visszamaradt tollak erősítették meg a terepi határozást (*Chernel*, 1899, 1904).

5. Velencei-tó 1951. január (2 ♂, 2 ♀), kb. március 13–20. (egy pár): *Mikolás* (1954) januárban két hímet és két tojót figyelt meg, melyek két hét múlva eltűntek. Március 13-án egy párat észlelt ugyanitt kb. egy héten keresztül.

Barátkeselyű (*Aegypius monachus*)

A fajnak négy elfogadott adata van, bár a 19. században rendszeresen elkóborolt az Alföldre: *Schenk* (1917) számos előfordulási helyét adja meg dátum nélkül (köztük közel harminc mai határainkon belüli), a fajt ugyanakkor „nusquam frequens”-ként, azaz sehol sem gyakorként jellemezve. *Madarász* (1899–1903) szerint „régente dögvész alkalmával az Alföldön seregeseen jelentkeztek”. A névjegyzék az alábbi négy adatát sorolja fel:

1. Hortobágy, 1871. június: *Nagy (1943)* szerint a debreceni református kollégium gyűjteményében található e példány.

2. Kiscsérpuszta, 1882. május 4.: A Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonában lévő, *Procopius Pál* által gyűjtött hím példányt a II. Nemzetközi Ornitológiai Kongresszuson egy tojó példánnyal együtt állították ki, utóbbit lelőhely nélkül (*Madarász, 1891*).

3. Császárszállás, 1923. május 14.: Elejtett példánya – *Schenk (1929)* saját művébe kézzel írott széljegyzete szerint (lásd a Madártani Intézetben található kötetet) „2 darab volt ott, *Mácza J.* lőtte az egyiket”, mely példány a kezében is volt. A preparátum *Keve (1960)* szerint a nyíregyházi múzeum gyűjteményében volt.

4. Heves megye, 1932. május 20. (ad ♂): e példánynak (*Greschik, 1932*) a sorsa ismeretlen, ugyanakkor a színezet és a testméretek leírása egyértelművé teszik a határozást.

Frivaldszky (1891) és *Petényi* (in *Csörgey, 1904*) egy kb. 1830-ban Pilisen *Beleznay János* által gyűjtött és egy ideig fogságban tartott másodéves tojó példányt is említ, bizonytalannal ez a példány volt kiállítva a kongresszuson. E példányt nem említették ugyanakkor a korábbi névjegyzékek.

Héjasas (*Hieraaetus fasciatus*)

Három elfogadott adata közül két elkallódott preparátum és egy megfigyelés ismeretes. Valamennyi madár a törzsalakhoz tartozik.

1. Kajtorszentiván, 1906. szeptember 2-a körül: begyűjtött példánya (*Nagy, 1917*) *Hrabár Sándor* kollekcijából (*Schenk, 1929*) a Madártani Intézethez került, de 1945-ben a Budapest elfoglalásáért vívott tüzéségi párbajban találatot kapott Madártani Intézet gyűjteményének elégetésével elpusztult (*Keve, 1955; 1960*). *Nagy* megemlíti, hogy gyomrában két gyík volt. Az általa megadott 67 cm-es testhossz, 46 cm-es szárnya és 152 cm-es szárnyfesztávolsága megfelel a faj mérettartományának (65–72 cm; 43,9–52,3 cm; 150–180 cm); ugyanakkor a Nyugat-Palearktiszt többi ragadozófajának legalább egy méret esetében kívül esik irodalomban megadott szélsőértékein (*Cramp & Simmons, 1980*).

2. Kevermes, 1943 tavasza: *Hankó (1943)* által gyűjtött példánya *Pátkai (1957)* és *Keve (1960)* szerint a Madártani Intézet gyűjteményébe került. A madárról *Hankó (1943)* leírást és néhány testméretadatot közöl, de magát a példányt jelenleg nem tudjuk, hol található: a gyűjtemény *Pátkai Imre* 1969. decemberi állapot szerinti nyilvántartása, illetve a Fővárosi Állat- és Növénykertbe történő 1978-as átszállításával kapcsolatos feljegyzésekben már nem szerepel.

3. Szeged, Fehér-tó, 1949. június 9.: a *Beretzky (1955)* által észlelt példányt *Keve (1984)* elfogadottnak tekintette, ezt követve szerepeltettük az adatot a névjegyzékben (*Magyar et al., 1998*).

Nyírfajd (*Tetrao tetrix*)

A faj a 19. században még gyakoribb volt. *Chernel (1899)* szerint Vas és Sopron megyében előfordult, de csak elvétve. *Schenk (1917, 1929)* Borsod (Bükk), Heves, Pest (Gödöllő), Sopron, Vas, Győr, Nógrád, Abaúj, Zemplén megyéket említi gyakoribb előfordulással. *Keve (1960)* nem említi bizonyító példányát. A különböző gyűjteményekben fellelhető példányok eredete nem visszavezethető teljes bizonyossággal, ugyanakkor hazai előfordulásához a 19. századig nem férhet kétség.

Tengeri partfutó (*Calidris maritima*)

Pest megyében 1820-ban gyűjtött példánya - egyetlen ma elfogadott magyarországi adata – a Természettudományi Múzeum gyűjteményében 1956-ban elpusztult (Keve, 1960). E madarat nem említi faunakatalógusában Schenk (1917), bár 1939-es névjegyzékében mint „Csonkamagyarország”-on előfordult példányt jelöli. Madarász (1891) az ornitológiai kongresszus kiállításán felsorolt Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonában lévő példány gyűjtési időpontját nem adja meg, csak annak magyarországi eredetét, és azt, hogy Jány Pál, a Nemzeti Múzeum állattára első őrének (1814-től 1834-ben bekövetkezett haláláig tartó) gyűjtéséből származott. Madarász máshol (1899–1903) az 1820-as évek körüli időpontot adja meg, „lövésének ideje nincs feljegyezve”. Chernel (1904) a lelőhelyét szintén mint ismeretlent adja meg, csak annyit ír róla, hogy Jány P. révén került a múzeumba, azt, hogy pontosan hol és mikor lőtték, kétségesnek tartotta. Keve (in Székessy, 1958) kérdőjelet tesz lelőhelye, Pest megye mellé. E példány magyarországi eredetét ugyanakkor nem kérdőjelezi meg egyik szerző sem.

Az irodalomban régebben emlegetett 1857-es fertői példány pontos lelőhelyét egyedül Schenk (1929) adja meg: mint írja, e példányt „Jukovits Mosonbánfalváról (a mai Apetlon – a szerző) szerezte a Fertő mellől”.

Sarki sirály (*Larus glaucoides*)

Egyetlen hitelesített adata egy, a törzsalakhoz tartozó (*L. g. glaucoides*) immatur példány, melyet Balatonszemesnél szájában gardával 1934. december 10-én gyűjtöttek halálszok a Balatonon (Vasvári, 1934). A közlemény csak 430 mm-es szárnyhosszúságát adja meg, egyéb leírás nincs róla. E szárnyméret a sarki sirály hímjének 395–443 mm-es mérettartományába, illetve a *Larus fuscus*, a *Larus argentatus*, a *L. cachinnans* alakkörébe, illetve a *Larus hyperboreus* (Cramp & Simmons, 1983) adult tojójának 422–492 mm-es tartományába esik. Bizonyító példánya a Madártani intézet gyűjteményében 1945-ben sajnos elpusztult (Keve, 1955; 1960).

Alka (*Alca torda*)

Egyetlen elfogadott adata Hajdúböszörményben 1935 telén a katolikus templom tornyának repült egy, a törzsalakhoz tartozó példány (Sóvágó, 1939), melyet a hajdúböszörményi gimnázium gyűjteményében helyeztek el (Keve, 1960). Keve (1955) felhívása szerint a kitömött példány sorsáról akkoriban nem tudtak biztosat, míg Sóvágó (1999) szerint jelenleg is ott található. Érdeklődésemre ez utóbbi információt megerősítette Balla Sándor, a gyűjteményért felelős gimnáziumi tanár is.

Lunda (*Fratercula arctica*)

A lunda egyetlen elfogadott, *Fratercula arctica grabae* alfajhoz tartozó hazai bizonyító példányát 1862. december 13-án Hódmezővásárhelyen gyűjtötték (Schenk, 1917; Bodnár, 1939; Sterbetz, 1957). Egy rendkívül erős vihar a tarjáni Nagy utcára sodorta le a madarat (Kovács J. in Sterbetz, 1957), mely a város főgimnáziumának a gyűjteményébe (Schenk, 1929), Sterbetz (1957), illetve Keve (1960) szerint (később?) a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumba került. Sterbetz (1957; 266. oldal, 65. ábra) a kitömött példány fényképét is leközlí. Egy másik, Keve (1960; 1984) által is idézett példányt – 1949. július 25. Szeged,

Fehér-tó – (Tildy, 1951) a rendellenes időpont, valamint a megfigyelés részleteinek ismerete híján nem vettük be a hitelesített adatok közé.

Barnahasú pusztaityúk (*Pterocles exustus*)

A madarat *Hannibal Jenő* főszolgabíró lőtte talpastyúkok csapatából a Sopron megyei Szanyi-pusztán 1863 augusztusában (*Frivaldszky*, 1891; *Madarász*, 1899–1903; *Schenk*, 1929), mely *Huszthy Ödön* (1837–1905) lékai múzeumába került (*Chernel*, 1899), onnan kölcsönözte a kongresszusi kiállítás (*Madarász*, 1891). Bár a talpastyúkkal nem fed át az elterjedése, mégis *Chernel* úgy vélte, „úgy látszik, hogy abban az évben Ázsiából hozzánk látogatott talpas tyúkokhoz szegődött”. Ebből nem derül ki teljesen egyértelműen, hogy valóban talpastyúkok csapatából lőtték-e ki, bár *Lovassy* (1927) és *Schenk* (1929) ezt tényként közli. *Madarász* (1890) „gangatyúk”-nak (*Pterocles orientalis arenarius*) határozta, de ezt *Chernel* egyértelműen kizárta és *Hennicke* (1899) is egyértelműen megállapítja, hogy a neki *Huszthy* által megküldött példány a *Pterocles exustus* fajhoz tartozik. Némi bizonytalanság egyedül az elejtés éve körül van nála, mivel *Paul Leverkühn*re hivatkozva, az a gyűjtőnek a dátummal kapcsolatos bizonytalansága folytán akár 1862-ben is történhetett. A madárról részletes leírás olvasható *Chernel*nél (1899) a 263. oldalon, mely egyértelműen a barnahasú pusztaityúk öreg tojójára illik, a felvett és publikált testméretek is elfogadhatók a faj tartományába. Az alfajt ugyanakkor *Keve* sem kísérli meghatározni a rendelkezésre álló információk alapján. *Horváth* (in *Szélessy*, 1958) megerősíti, hogy tojó példány. *Keve* (1960) szerint a lékai (Lockhaus) *Huszthy*-gyűjteményben 1945-ben elkallódott. *Festetics* (1960) célzott keresése ellenére sem találta meg a madarat. Ugyanakkor egyrészt *Almásy*ra hivatkozik, aki még látta ezt a preparátumot, másrészt *Kováts G.* és *Graf R.* jegyzőkönyvében is megtalálta 178–198/a szám alatt, az 537-es számon a példány adatait.

Talpastyúk (*Syrrhaptes paradoxus*)

A budapesti ornitológiai kongresszus alkalmából rendezett kiállításon 1863/64-ből 7, 1888/89-ből 23 az akkori Magyarország határain belül lőtt példányt állítottak ki együtt, melyek többsége hazánk jelenlegi határain belülről származik (*Madarász*, 1891). *Keve* (1960) nem sorol fel bizonyító példányt. Hazai gyűjteményekben található példányainak eredetét egy kivétellel nem sikerült eddig azonosítani, bár nagy valószínűséggel legalább többségük hazánkból származik: 1889. február 14-én Kerecsenden lőtt két példánya a gyöngyösi Mátra Múzeumban található (*Solti*, 1979). A preparátumról a közlemény 150. oldalán fénykép is található.

Hóbagoly (*Bubo scandiaca*)

1. Az Újszászon 1891. november 3-án *Orczy Andor* által gyűjtött példány (*Kenessey*, 1892; *Frivaldszky* in *Anon.*, 1892) hivatkozása megtalálható *Madarász* (1899–1903), *Lakatos* (1910) és *Schenk* (1929) munkájában is. E példány a Magyar Nemzeti Múzeum (Természettudományi Múzeum) gyűjteményében 1956-ban elpusztult (*Keve*, 1960). *Pátkai* (in *Szélessy*, 1958) és (*Chernel*, 1899) 1892. januárt adja meg a gyűjtés dátumául, bizonyára hibásan. E példány nem szerepel az ornitológiai kongresszus katalógusában, csak egy felső-magyarországi hím 1860-ból *Sztáray Waldstein Mária* ajándékaként. *Frivaldszky* Ung megyét adja meg ez utóbbi példány lelőhelyeként, így ez utóbbi semmiképpen nem tekint-

hető hazai adatnak.

2. Bakóca, 1928. január: A faj másik elfogadott adata *Fekete István* megfigyelésére vonatkozik (*Fekete, 1954*), melyről bővebb információval nem rendelkezünk.

Karvalybagoly (*Surnia ulula*)

A faj három elfogadott adata közül egy bizonyító példány és kettő megfigyelés.

1. A Bükk hegységben (Bükkzsérc, Som-far) 1895. szeptember 26-án délután 4-kor *Chernel (1899)* által megfigyelt példánynak csak a lelőhelyére hivatkozik *Schenk (1917)*. *Lakatos (1910)* részletesebben idézi a megfigyelést. *Keve (1984)* első névjegyzékével el-lentétben már nem említi tételesen, csak jelzi, „néhányszor megfigyelve”.

2. A pusztaszeri, 1937. november 7-i dátumú példány a Madártani Intézet gyűjteményében odaveszett (*Keve, 1960*). Erről a példányról írhatta *Pátkai (in Székessy, 1958)*, hogy fácántyúkot fogott.

3. Karancslapujtó 1976. október 10.: e megfigyelésről (*Rozgonyi S.*) az MME NB archívumában részletes leírás található.

Naumann-rigó (*Turdus naumanni*)

Az 1820-as években léppel fogott fenyőrigókkal (*Schenk, 1929* szerint „egyéb rigókkal”) került piacra e példány (*Madarász, 1899–1903; Lovassy, 1927*). A második ornitológiai kongresszusra rendezett kiállítás magyarázója szerint *Jány Pál* gyűjtéséből származott e madár, lelőhelyként csupán Magyarország volt megadva (*Madarász, 1891*). Ez utóbbit megerősítette *Chernel (1902)* is, bár ő a gyűjtés pontos helyét és idejét ugyancsak mint ismeretlent adja meg. *Schenk (1917)* a Magyar Birodalom madarait ismertető latin nyelvű szövegében a „Kárpát hegyeiben fogott példány”-ként idézi. A *Schenk (1939)* által összeállított névjegyzékben mint „Csonkamagyarország”-on kívül előfordult faj szerepel dőlt betűvel szedve. Ugyanő máshol viszont (1929) mint Magyarország legritkább rigóját említi. *Farkas (in Székessy, 1958; illetve Farkas, 1967)* nem említi e példányt sehol, talán *Schenket* követve. *Frivaldszky (1891)* csak annyit említ, hogy e faj feltehetően fenyőrigókkal látogat Magyarországra. *Jány Pált*, a Nemzeti Múzeum állatárának kurátorát adja meg gyűjtőként, kiről *Schenk (1917)* megjegyzi, hogy „még nem látta el dátummal és lelőhellyel a gyűjtött példányokat”, de máshol azt írja (*Schenk, 1929*), „ő csak magyar madarakat gyűjtött” – igaz, az akkori határokon belül. *Keve (1960)* szerint a budapesti piacon vásárolta e léppel fogott példányt a Nemzeti Múzeum. *Temminck* fajleírása a faj előfordulását ekképp adja meg: „Les parties orientales; se montre en Silésie et en Autriche; plus commun en Hongrie” (*Temminck, 1820, Manuel d’Ornith., ed. 2, I. p. 170; cit. Vaurie, 1959*) – azaz „a keleti régiók; mutatkozik Sziléziában és Ausztriában, Magyarországon gyakoribb”. E tévedésre *Chernel (1902)* is felhívta a figyelmet (érdekes, hogy *Temminck* a rózsás pirók kapcsán is egy adatból extrapolált hazánk kapcsán; lásd *Petényi, 1850*).

Johann Friedrich Naumann 1835. augusztus 20. és 1835. október 3. között felkereste hazánkat (*Keve, 1982*), mely látogatás során kapcsolatba lépett *Petényivel* és a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményét is megtekintette. Bizonyítottan látta a magyarországi példányt, és nehéz lenne elképzelni, hogy az ifjabbik *Naumann* ne ismerte volna igen jól az apjáról elnevezett rigófajt. *Naumann (in Hennicke, 1905, p. 191)* a pesti Nemzeti Múzeumban megvizsgált példányról részletes és egyértelmű leírást is közöl. Kézikönyvének eredeti

kiadásában (Naumann, 1860) a Naumann-rigó 358. táblán látható 1. rézmetszetképéhez a (buda)pesti öreg hím szolgált mintául (Hennicke, 1905; Schenk, 1929). Ugyanakkor megjegyzi azt is, hogy a Kárpátokból az ottani (azaz a pesti) vadpiacra hozták e példányt eladásra. Ugyanitt *Landbrikra* hivatkozva írja, hogy Magyarországon „néhányat fogtak”. *Fritsch* (1870) ugyancsak azt írja, hogy a Kárpátokból bizonyára gyakrabban hozzák a pesti madárpiacra. A példányról szóló kissé ellentmondásos adatok tisztázódnak azáltal, ha rávilágítunk arra, hogy az Északi-középhegység földrajzilag az Északnyugati-Kárpátok belső vulkáni övezete (Szabó & Pomázi, 2006), innen pedig elképzelhető már, hogy a pesti piacra hozták a megfogott rigókat. Amennyiben e rigót a Kárpátok nem Magyarország mai határain belüli részén fogták, Pozsony, Kassa vagy más nagyobb felvidéki városok sokkal közelebb is megfelelő piaccal szolgáltak volna a madarak árulására. Arra pedig nem találunk utalást, hogy Jány a pesti piac mellett más piacokra is elutazott volna a múzeum számára történő gyűjtés céljából.

Havasi csóka (*Pyrrhonorax graculus*)

1. Döröske, 1933. január 24.: e hím példány kitömött preparátumának fényképfelvétele szerepel Csaba (1937) közleményében, illetve a Molnár Lajos gyűjteményéről szóló munka 44. oldalán is (Nagy Z., 1997). Utóbb idézett műben Bankovics e példány gyűjtési dátumaként (in Nagy Z., 1997) tévesen adja meg 1893. január 25-ét.

2. Nyergesújfalu, 1990. szeptember 16. (Szimuly Gy.): a megfigyelés leírása az MME NB archívumában található.

A határszéli, de Magyarországon kívüli Feketeváros (Purbach am Neusiedler See) melől 1886. november 26-án gyűjtött madár (Schenk, 1929) a lékai (Lockhaus) Huszthy-gyűjteményben 1945-ben elkallódott (Keve, 1960). Ez feltehetően azonos az ornitológiai kongresszuson kiállított példánnyal, melynek gyűjtési dátumát ugyan nem adja meg Madarász, csak a gyűjtés helyét (Lajta-hegység), és a preparátum tulajdonosát, Huszthy Ödönt.

Havasi varjú (*Pyrrhonorax pyrrhonorax*)

A faj egyetlen hitelesített adata a *Pyrrhonorax pyrrhonorax erythrorhamphus* alfajhoz tartozik; Salgótarjánban 1928. december 25-én gyűjtött hím példánya (Greschik, 1930) a Magyar Nemzeti Múzeum (Természettudományi Múzeum) gyűjteményében 1956-ban elpusztult (Keve, 1960). Méretei: szárny 306 mm, farok 150 mm, csőr 54 mm, csüd 54 mm (Greschik, 1930). Ez meghaladja a havasi csóka méreteinek (Cramp & Perrins, 1994) szélsőértékeit, szárny- és farokméretei a nem határozását is egyértelműen alátámasztják, mivel a tojó mérettartományán kívül esnek.

Szürke zsezsze (*Carduelis hornemanni*)

A szürke zsezsének alábbi két 19. századi adatán kívül 1995-ben öt példányos csapatát figyelték meg a Hortobágyon. Valamennyi hazai adata a *C. h. exilipes* alfajhoz tartozik.

1. Gubacsipusztá (Budapest, XX. kerület) 1880. december 3.: e Madarász által gyűjtött, és a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozott példány az ornitológiai kongresszus kiállításán is szerepelt (Madarász, 1891). A múzeum gyűjteményével 1956-ban bizonyára e preparátum is odaveszett.

2. Kőszeg 1894. január 19.: Chernelnek Almásyval 1892/93 telén Kőszeg és Léka vidé-

kén „sikerült több példányt sikerült szereznie” (*Chernel, 1899*), bizonyára ezekből származik a Madártani intézet 1945-ben elpusztult példánya. Schenk (1929) szerint „a második és harmadikat *Chernel I.* lőtte 1894. január havában, Kőszegen”. Leírása szerint a példányok a Madártani Intézet gyűjteményébe kerültek, tehát két és nem is csak egy példányról van szó.

Rózsás pirók (*Carpodacus roseus*)

A Nemzeti Múzeum gyűjteményében lévő példányt 1850. december 1-jén a budai Svábhegyen „pirókok (azaz süvöltők) társaságában” (*Frivaldszky, 1891; Madarász, 1899–1903; Hennicke, 1900*) fogták, de a kalitkában csakhamar megdöglött (*Petényi in Csörgey, 1904*). Gyomrában magokat és kavicsot találtak. *Fritsch (1870)* bizonyára e példányra is célozva írja, hogy ritkaságként Oroszországba, Magyarországra, sőt Németországba is elrepül. *Chernel* lelőhelyül a Svábhegy részét képező Istenhegyet is megadja. *Schenk (1917)* csak Budapestet adja lelőhelyül 4-iki dátummal. A kiállítás magyarázója szerint *Petényi Salamon* ajándékként került a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonába (*Madarász, 1891*). Rajza *Petényi (1850)* közleménye mellett *Chernel (1899)* és *Frivaldszky* szerint megtalálható *Fritsch* munkájában (a 22. tábla 5. ábráján), amely a *Petényi* értekezéséhez csatolt kép alapján készült. A bizonyító példány a Magyar Nemzeti Múzeum (Természettudományi Múzeum) gyűjteményében 1956-ban elpusztult (*Keve, 1960*).

Egy külön kérdést vet fel a fogás pontos dátuma, hiszen *Petényi* mellett *Keve (1960)* is december 1-jét jelöli meg a befogás dátumának, míg *Madarász (1891; 1899–1903)*, *Schenk (1917; 1929)*, *Pátkai (in Székessy, 1958)* és *Chernel (1902)* egyaránt december 4-re teszik az adatot. Mindezekkel szemben *Lovassy (1927)* diplomatikusan december elejét adja meg. Nem kell *Móra Ferenc* „Kincskereső kisködmön”-jét sem elolvasnunk, hogy rájöjjünk az egyesek és négyesek hasonlóságához, különösen a mártogatós tollal akkoriban írott számkás számok olvashatók könnyen félre, de önmagában nem deríthető ki, hogy *Petényi* nézte el a négyest egyesnek, melyet mások korrigáltak, vagy pedig mások tették fordítva. Mivel *Petényi* volt a példány leírója, feltételezhetjük, hogy kellő körültekintéssel járt el az adatok rögzítésében, és a december 4-i dátumot talán *Madarásztól* átvéve a későbbiekben rendre tévesen citálták (ha saját leírásai alapján e tévedésre utaló jel lett volna, azt *Petényi* madártani töredékeinek feldolgozásakor *Csörgey* bizonyára korrigálta volna, ezzel szemben nála is 1-je szerepel dátumként. Bár december 1-je vasárnapra, tehát feltételezhetően a madárpiac napjára esett, míg 4-e szerdára, nem tudhatjuk, a leközlött dátum a befogás, a madár pusztulásának vagy esetleg *Petényi* általi vételének dátuma-e.

Nagy pirók (*Pinicola enucleator*)

A nagy pirók egyetlen hazai példányát *Molnár Lajos* gyűjtötte 1928. január 17-én Molnászecsődön (lásd *Csaba, Vasi Szemle, 1938, p. 350–353*, illetve *Csaba, 1950*), melyet a szombathelyi múzeumnak ajándékozott (*Csaba, 1950*). Ugyanakkor *Schenk (1939)* csak a történelmi Magyarországon előfordulóként jelöli névjegyzékében, feltehető ezek szerint, hogy a preparátum csak *Csaba* publikációjával vált ismertté. *Keve (1960)* is a szombathelyi múzeumot jelölte meg e példány lelőhelyének. A *Molnár Lajos* madárgyűjteményét feldolgozó munka szerint (*Nagy Z., 1997*) e preparátum 110-es számmal valóban szerepelt a Szombathelyi Savaria Múzeum gyűjteményében, de elpusztult a II. világháborúban. A preparátum hiányát a múzeum gyűjteményéből 2005-ben *Dankovics Róbert* muzeológus is

megegyeztetette. Mivel a múzeumot jelentősebb találat vagy tűzvész nem károsította, érthető, hogy Keve (1960) feltételezte a madár meglétét, bár biztosan nem tudhatta, mivel felhívása (Keve, 1955) erre a példányra is kiterjedt. Ugyanakkor a múzeumot a Vörös Hadsereg hadiszállásnak használta 1945-ben és a múzeum akkori dolgozóinak elmondása szerint a katonák kedvtelésből a lövészkor jó nagyot „poszsanó” preparátumokon próbálták ki célzókéességüket (Dankovics R. személyes közlése idősebb kollégáinak elbeszélése alapján), és a gyűjteményt így módon nem hagyta érintetlenül a háború. Valószínűsíthető, hogy a nagy pirók egyetlen hazai bizonyító példányának is ez lett a sorsa.

Madarász (1899–1903) két múzeumi példányt említ a *Molnár* által begyűjtött madár előtti időkből, melyre *Csaba (1950)* is hivatkozott. A kiállítás magyarázója szerint 1891-ben három példányt mutattak be, melyek közül kettő Felső-Magyarországról, egy pedig Árva megyéből származott (*Madarász, 1891*), Madarász talán előbbi két példányra utalt későbbi munkájában. *Chernel* szerint mind a három példányt Árva megyében a Kárpátok északi részében lőtték, így nem a mai Magyarország területén estek. E példányok ugyanakkor jelzik, hogy akkori ornitológusaink jól ismerhették e fajt, félrehatározás nem valószínűsíthető a molnaszecsői példánynál sem. *Molnár Lajos*on kívül *Csaba* is bizonyára látta e példányt, ugyanakkor a már háború előtt aktív *Schmidt Egon* (pers. comm.), akinek esetleg módjában lett volna a preparátumot megtekinteni, sajnos nem járt e múzeumban. B kategóriás fajaink közül ez az egyetlen, melyhez nem maradt fenn preparátum, fénykép, rajz, leírás, de még méret sem, a faj hímje ugyanakkor könnyen felismerhető, így téves határozás nem valószínűsíthető.

Megbeszélés

Vizsgálatom tárgya olyan madárfajok bizonyító példányaira terjedt ki, melyek még a II. világháború előtt fordultak elő Magyarországon – tehát az AERC szerint B kategóriásak – és korábbi preparátumuk időközben elpusztult. Ezen túlmenően négy olyan A kategóriás faj – a márványos réce, a karvalybagoly, a szürke zsezse és a havasi csóka – első adatait is vizsgáltam, melyeknél a későbbi adatok kis száma miatt szintén visszatérő kritika tárgyát képezi szerepeltetésük a névjegyzékben, mivel az elpusztult bizonyító példányok adatainak törlése esetleg a későbbi adatok újraértékelésével a faj névjegyzékről való levételét is eredményezheti.

Sajnálatos módon e bizonyító példányok egy részéről még fénykép sem maradt fenn ismereteink szerint. Ugyanakkor legalább néhány példány esetében olyan korábbi dokumentumok (méretadatok, festmény, leírás) is rendelkezésre állnak, melyek a ma használatos hitelesítési eljárás során is felhasználható dokumentumok lennének. További példányok esetében legalább töredékes leírás vagy méretadatok állnak rendelkezésre, mely nagy valószínűséggel kizárja az összetéveszthető fajok körét.

Ritkaságok adatainak kezelése

A tudomány nem ismerhet megalkuvást – egy tény vagy információ vagy igaz vagy hamis függetlenül annak következményeitől –, azt nem a demokrácia szabályai vezérlik, a

valótlan vagy kétséges megbízhatóságú adatokat, állításokat eliminálni kell. Az adatok, illetve az azokból levont következtetések helyessége felől szerkesztők, felkért külső bírálók (lektorok, „peer reviewer”-ek) gondoskodnak, adott esetben a szerző által alkalmazott statisztikai módszerek és eredmények értékelésével. A tudomány előrehaladásával egyre nehezebb abszolút érvényű bizonyítékokat felmutatni a még megoldatlan tudományos problémák megoldására, és gyakran közvetett bizonyítékok, statisztikai analízis alapján vonunk le következtetéseket. A következtetések rendszerint $p=0,99$ vagy $p=0,95$ statisztikai valószínűség mellett már komoly lapokban is megjelenhetnek, pedig még itt is százból egy vagy öt esetben a következtetés téves lehet.

Különböző időszakok vagy különböző földrajzi régiók, országok faunisztikai adatai csak akkor összevethetők egymással, ha azok hasonló módon gyűjtött és kiértékelte információk alapján történnek. Ehhez a tudományos irodalomban leközölt eredményeknek megfelelő szűrőn kell keresztülmenniük. Ha e szűrő megfelelő volt, a szakirodalomban elfogadott tények vagy akár konvenciók visszavonása, eltörlése csak akkor indokolt, ha e tudományos szűrés időpontjához képest olyan új információk, bizonyítékok birtokába jutottunk, melyek az eredeti „szűrés” során nem lehettek ismertek. A nem kellő gondossággal összeállított kísérleteken alapuló vagy a túl messzemenő következtetéseket levonó tudományos dolgozatokhoz hasonlóan a megfelelő leírással, fotóval nem kellőképp dokumentált megfigyelések megjelenését is meg kell akadályozni, hiszen egy ritka madárfaj előfordulása is tudományos adat, és csak egységes mérce szerinti, egyformán megbízható adatok alapján állítható össze egy hiteles madárnévjegyzék. Mivel a madárhatározás rendkívül speciális szakterület, az egységes rendszerű hitelesítés terhét a ritkaságbizottságok leveszik a madártani szakfolyóiratok szerkesztőinek a válláról, de az elbírálást hasonló cél és szempontok kell, hogy vezéreljék, mint bármely egyéb tudományos adat helyességének ellenőrzését.

Egy faj téves adata annál kevésbé jelent gondot a tudományban, minél gyakoribb, és fordítva, annál szigorúbb elbírálás alá kell vonni, minél kevesebb adata ismert az adott fajnak. Így különös körülményekkel kell eljárni egyetlen adattal rendelkező fajok esetében, hiszen ez az egy adat dönti el, szerepeljen-e a faj az adott ország vagy régió madárnévjegyzékén, más szóval az első, bizonyító példány minőségi változást jelent a faj és az adott ország viszonylatában, míg a további adatok már csak mennyiségi változást jelentenek. Ezt aláhúzza az a tény, hogy a számos referenciamű egy adott fajjal kapcsolatban csak azt említi meg, hogy mely országokban fordult az elő kóborlóként, minden további értékelés és adatszám mellőzésével. Azonban még így is vitatható lenne egy olyan feltételnek az előírása, hogy egy kellő számú szakértő által már megvizsgált bizonyító példány elvesztésével egy adott fajt töröljünk a névjegyzékről, mert a határozás helyességét nem lehet újra elbírálni. A jelenlegi adatok bírálati szintjénél nem indokolt szigorúbb elbírálásban részesítenünk a régi adatokat, és azt is el kell viselnünk, hogy az adatok leközlői, illetve akkori bírálói (névjegyzékek összeállítói, az adatok megjelenéséről döntő folyóiratok szerkesztői) számos egyéb ma már nem rekonstruálható adat vagy információ birtokában voltak, ezért ezeknek az adatoknak a felülbírálata csak akkor indokolt, ha cáfolatukra alapos okunk vagy bizonyítékaink vannak. E példányoknál a gyűjtők, illetve az adatokra hivatkozó szerzők szaktudása a biztosíték ezeknek az adatoknak a hitelességéhez, semmilyen egyéb eszközünk nincs ítéletük ellenőrzésére. Az adatok törlése több kárt, veszteséget jelentene a tudomány számára, mint az, hogyha egy esetleg pontatlanul határozott példány adata fennmarad az irodalom-

ban. Egy faj szerepeltetése a nemzeti névjegyzéken jogi következményekkel is járhat, amennyiben az egyetlen európai uniós tagállamról van szó, ahol a faj adatát elfogadták, mivel az Európai Unió területén a vadászható fajok kivételével a természetes módon előforduló valamennyi faj egyedeinek tilos az elpusztítása, kereskedelme és fogságban való tartása a Tanács vadon élő madarak védelméről szóló 79/409/EGK számú irányelvének értelmében (ennek Magyarországon mint egyedüli elfogadott adattal rendelkező tagállamnak jelenleg a rózsás pirók és a barnahasú pusztaityúk kapcsán van jelentősége). Ilyen példányok egyetlen európai uniós adatának törlése ugyanakkor a faj közösségi jogi védelmét is megszünteti. Egyetlen adattal rendelkező ritkaságok törlése a madármegfigyelők egy országban életük során megfigyelt fajainak a hivatalosan előfordult összes madárfajhoz viszonyított relatív arányát javíthatja (ami természetesen nem lehet bírálati szempont), illetve a faj kóborlásáról, vonulásáról alkotott képünk válik pontatlanabbá egy adat erejéig.

Szükséges-e bizonyító példány megléte?

Alapszabályként felállítandó, hogy ritkaságok tudományos orgánumban leközölt adata ugyanúgy kezelendő, mint más tudományos adatok, információk, és ott csak megfelelő bizonyossággal meghatározott fajok adatai szerepelhetnek. Különösen fontos, hogy csak ilyen fajok kerülhessenek fel egy névjegyzékre, ugyanakkor az elbírálás szempontjainak felesleges szigorítása, bizonyító példányok meglétének megkövetelése nem csupán a bevezetőben már tárgyalt természetvédelmi szempontok szerint nem indokolt, de a tudományos eredmények elfogadott általános szűrőjéhez képest is fölöslegesen szigorú lenne. A hitelesség határait egyre szigorúbban meghúzza a téves adatok mellett egyre nagyobb számú valós adatot is veszíthetünk. Bár egy bizonyító példány hitele mindenképp nagyobb egy megfigyelésnél, hiszen a preparátumról akár még DNS-analízist is igénybe vehetünk, illetve azt újra meg újra leellenőrizhetjük, ugyanakkor a megfigyelések kizárása a hitelesíthető adatok köréből akár csak az első előfordulások esetében is számos értékes adat elvesztését jelentené. Ha a névjegyzékre kerülő fajok kritériumaként fenntarthatjuk azt a szigorú feltételt, hogy bizonyító példány, de legalább elfogadható minőségű bizonyító felvétel készüljön a fajról, ez esetben több olyan újonnan hitelesített faj is le kéne, hogy kerüljön a jegyzékről, melyekről soha nem készült megfelelő felvétel vagy nincs begyűjtött bizonyító példány, mégis a rendelkezésre álló dokumentumok szerint a határozáshoz semmi kétség nem fér. Bár bizonyító példány vagy felvétel megléte mindenképpen kívánatos, amennyiben az adott adat keresztülment egy megfelelő, a tudományos adatokkal szemben egyetemesen megkövetelhető minőségellenőrzésen, nem lehet feltétel, hogy megköveteljük a bizonyító példány jelenlegi meglétét, amennyiben az adat validitását ma is érvényes tudományos szempontok szerint valaki ellenőrizte.

Egyetlen járható út, hogy azoknak a tudományos elődeinknek az ítéletében megbízzunk, akik a korábbi névjegyzékeket készítették – *Chernel, Csörgey, Keve* stb. – és módjukban állt az időközben megsemmisült bizonyító példányok megtekintése.

Míg okfejtésem értelmében egy adat törlését nem tartom indokoltnak csak azért, mert annak bizonyító példánya mostanra megsemmisült, ugyanakkor lényeges szempont a ritkaságok adatainak mindenkor egységes szemléletű kezelése. Ehhez a napjainkban hitelesített adatokhoz hasonlóan vizsgáltuk a tárgyalt régi adatok, bizonyító példányok hitelessége

kapesán is: 1. a határozás helyességéhez férhet-e kétség, 2. a bizonyító példány(ok) bizonyosan Magyarország mai földrajzi határain belül kerültek-e meg, 3. a példányok vad eredetűek-e.

Számításba kellett vennünk a régi adatok elemzésénél, hogy egyes ritkaságok régebben számottevően gyakoribbak voltak, mint ma, és ez nem csak az inváziós fajokra igaz (mint amilyen a talpastyúk pl.), hanem olyan ázsiai vagy egyéb eredetű kóborlókra is, mint amilyen például a sarkantyús pityer (*Anthus novaeseelandiae*) volt a 19. században Helgoland szigetén (Barthel, 2004). Lehetséges, hogy más, régebben gyakoribb kóborlók is léteztek – ilyen volt a márványos réce, melynek több adata is volt a 19. század végefelé a régióból (Chernel, 1899), de esetleg akár a Naumann-rigó is –, melyek régen esetleg gyakoribb voltát adott esetben az egyre felkészültebb, felszereltebb, aktívabb és nagyobb számú megfigyelők hatékonysága sem feltétlenül ellensúlyoz újabb adatokkal.

Az adat esetleges felülbírálatához figyelembe kell venni tehát a rendelkezésre álló információkat (méret, leírás), a megfigyelő vagy gyűjtő személyét, az akkori bírálat szigorát (szakmai ismeretek, bíráló személye és ismerete), az előfordulás realitását az adott időszakban, esetleges olyan időközben nyilvánosságra került információ meglétét, mely az eredeti határozásnak ellentmond.

A tárgyalt példányok faji hovatartozása

A határozás helyességének vizsgálatára a vizsgált példányok esetében többnyire csak közvetett eszközünk van: amennyiben semmiféle vagy csak hiányos dokumentáció maradt fenn a fajról, vizsgálnunk kell, hogy megfelelő szakismeretekkel rendelkező személy látta, határozta-e az adott példányt. A 18 tárgyalt faj adatai három csoportra oszthatók.

1. A példányok faji hovatartozása a ma rendelkezésre álló adatok szerint is egyértelmű: A lunda és a havasi csóka első bizonyító példánya kapesán fénykép is rendelkezésre áll a preparátumról, az alka preparátuma is fellelhető, a kevermesi héjasas esetében feltehető, hogy az valahol ma is megvan.

2. A bizonyító példány nem áll rendelkezésre, de testméretei rajz vagy leírás alapján a faj egyértelmű: a barátkeselyű 1932. május 20-iki példányának leírása és adatai egyértelművé teszik a határozást. A barnahasú pusztaityúkról méretek és részletes leírás, a rózsás pirókról méretek, részletes leírás, valamint ábra, a Naumann-rigóról leírás és ábra létezik az irodalomban.

3. A bizonyító példány elpusztult, de azt megbízható szakemberek látták: a nyírfajd esetében nem áll rendelkezésünkre bizonyító példány, ez azonban korábban jóval gyakoribb és jól ismert faj volt, és volt időszak, amikor közszemlére állított preparátum létezett róla. Ugyancsak közszemlén volt a tengeri partfutó, a hóbagoly újszászi, a karvalybagoly pusztaszeri, a szürke zsezse gubacsipusztai és a havasi varjú salgótarjáni preparátuma. A márványos réce legtöbb preparátumát látta Chernel, egyet még Vasvári és Pátkai is átvizsgált. Ugyancsak Chernel gyűjtötte a kőszegi szürke zsezsét, mely a Madártani intézet gyűjteményében ugyancsak több ornitológus számára elérhető volt. A nagy pirók esetében nem tudható, hogy ki volt-e állítva a madár, de a két világháború közötti időben több ornitológus megtekinthette a gyűjtő Molnár Lajos vagy Csaba József mellett is; a sarki sirály kapesán Vasvári Miklós volt a leközlő, akiről mint kiemelkedő taxonómiai ismeretekkel rendelkező

Marmaronetta angustirostris	
Velencei-tó 1893. 08.01. (♀);	preparátum 1956-ban elpusztult
Velencei-tó 1894. 09.15. (♀)	preparátum 1945-ben elpusztult (Pátkai, 1950)
Velencei-tó 1895.09.6. (ad ♂);	Meszleny P. gyűjteményében volt; preparátum sorsa ismeretlen
Velencei-tó 1896.09.26. (15-20)	Chernel I. és Meszleny P. megfigyelése (Chernel, 1899)
Velencei-tó 1951.01–03. (max. 4)	megfigyelés (Mikolás, 1954); nem maradt fenn leírás
Aegypius monachus	
Pilis 1830 körül	preparátum sorsa ismeretlen, 1956-ban pusztulhatott el
Hortobágy 1871.06. hó	preparátum esetleg még valahol létezik; hiányos leírás (Nagy J., 1943)
Kiscsérpuszta, 1882.05.04.	preparátum 1956-ban elpusztult
Császárszállás 1923.05.14.	preparátum sorsa ismeretlen (Nyíregyházi Múzeum)
Heves megye 1932.05.20.	preparátum sorsa ismeretlen
Hieraaetus fasciatus	
Kajtorszentiván 1906.09.2. körül	hiányos leírás; méretadatok az 1945-ben elpusztult preparátumról
Kevermes, 1943 tavasza	preparátum esetleg még megtalálható valahol
Szeged Fehér-tó, 1949.06.09.	megfigyelés (Beretzk, 1955); nem maradt fenn leírás
Tetrao tetrix	
19. században még fészelt	preparátumok léteznek, de gyűjtési hely nem ismeretes
Calidris maritima	
Pest megye, 1820	preparátum 1956-ban elpusztult
Larus glaucooides	
Balatonszemes, 1934.12.10.	preparátum 1945-ben elpusztult; méretadatok a preparátumról
Alca torda	
Hajdúböszörmény, 1935 tele	preparátum megtalálható a Hajdúböszörményi Gimnáziumban
Fratercula arctica	
Hódmezővásárhely, 1862.12.13.	preparátum megtalálható a Tornyai János Múzeumban
Pterocles exustus	
Szanyi-puszta, 1863.08. hó	preparátum elpusztult; részletes leírás (Chernel, 1899)
Syrhaptus paradoxus	
inváziós évekből számos adat	bizonyító példányok a gyöngyösi Mátra Múzeumban (Solti, 1979)
Bubo scandiaca	
Újszász, 1891.11.3.	preparátum 1956-ban elpusztult
Bakóca 1928.01. hó	megfigyelés (Fekete, 1928); nem maradt fenn leírás
Surnia ulula	
Bükkzsérc, 1895.09.26.	megfigyelés (Chernel, 1899) körülményeiről rövid leírás
Pusztaszer, 1937.11.7.	preparátum 1945-ben elpusztult
Turdus naumanni	
Kárpátok vagy Pest, 1820	preparátum 1956-ban elpusztult; ábra létezik a bizonyító példányról
Pyrhacorax graculus	
Döröske, 933. 01.24.	preparátum megtekinthető a szombathelyi Savaria Múzeumban
Pyrhacorax pyrrhacorax	
Salgótarján, 1928.12.25.	preparátum 1956-ban elpusztult; méretadatok a preparátumról
Carduelis hornemanni	
Gubacsípuszta 1880.12.03.	preparátum 1956-ban elpusztult (Keve, 1960)
Kőszeg 1894. 01.19.	preparátum 1945-ben elpusztult (Keve, 1960)
Carpodacus roseus	
Buda, 1850.12.01.	leírás, festmény (Petényi, 1850) az 1956-ban elpusztult preparátumról
Pinicola enucleator	
Molnaszecsöd, 1928.01.17.	preparátum 1945-ben elpusztult (Dankovics, pers. comm.)

1. táblázat. Magyarország madárnévjegyzékén B kategóriás, valamint főként 1956 előtti adattal rendelkező A kategóriás fajok egyedeinek előfordulási adatai

Table 1. Records of those bird species on the checklist of Hungary where the species is either in Category B according to the AERC categories or the records originate predominantly prior to 1956

személyről emlékezik meg az utókor (*Gebhardt, 2006*). Keve a Madártani Intézet munkatársaként bizonyára látta e példányt, ő ugyancsak komoly szaktekintélynek számított a rendszertan terén. utolsó éveit a Természettudományi Múzeumban kifejezetten ilyen jellegű aktivitással töltvén. A barátkeselyű Heves megyei, a héjasas kajtorszentiváni adata, valamint a sarki sirály és a havasi varjú bizonyító példányai esetében néhány bélyeg, valamint a testméretek leírása is rendelkezésre állnak, ami legalábbis a velük összetéveszthető fajokat kizárják. A fentiek tükrében különböző indokok alapján, de valamennyi faj bizonyító példányai határozásának a helyességét el kell fogadnunk.

4. A példányt megfigyelték, de a leírás hiányos vagy nem áll rendelkezésre: A héjasas szegedi, a hóbagoly bakócai és a karvalybagoly bükki adatai csupán megfigyelésen alapul, ugyanakkor a megfigyelők – *Beretzky Péter, Fekete István*, illetve *Chernel István* – megbízható, hazánk madárfaunáját jól ismerő szakemberek voltak, így a határozás helyességét nincs okunk kétségbe vonni. A márványos réce 1896. szeptember 26-án megfigyelt csapata kapcsán leírás, preparátum nem maradt fenn, de *Chernel* a fajból korábban is gyűjtött be példányt, így nem kételkedhetünk a fajjal kapcsolatos ismeretében. A márványos réce 1951-es adata (*Mikolás, 1954*) kapcsán ugyancsak nem maradt fenn további dokumentum.

A tárgyalt példányok előfordulási helye, illetve dátuma

A második kérdés – bizonyító példányok származási helye – kapcsán az alábbiakat kell figyelembe vennünk. Egyfelől Keve mai szemmel tán nem helytálló, de egyfajta nyomon követhető rendszer szerint több esetben felvett a névjegyzékbe olyan adatokat, illetve fajokat, melyek csak a második világháború után megállapított határainkon kívül fordultak elő. Ilyen volt a *Chlamydotis macqueenii* vagy a *Cursorius cursor* adata, vagy akár a havasi csóka feketevárosi adata 1960-as jegyzékében, melyet aztán a döröskei bizonyító példány mint határainkon belüli közlésével többé nem idézett 1984-ben. E példányok lelőhelyének megadásával ugyanakkor nem idézett elő zavart a rendszerben, hiszen a lelőhelyből pontosan kiderül, hogy az adott példányt mai határainkon belül vagy kívül ejtették.

A másik figyelembe veendő szempont *Schenk (1917)* már említett megjegyzése, mely szerint *Jány Pál*, a múzeum első kurátora nem vezette a bizonyító példányok adatait, bár máshol azt is megjegyzi, hogy *Jány* csak magyarországi példányokat gyűjtött – igaz, az akkori nagyobb területre kiterjedő Magyarország határain belül. Fenti okokból két *Jány* által gyűjtött példány pontos lelőhelye ma már nem állapítható meg. Az egyik a tengeri partfutó adata. Ezt *Schenk* „csonkamagyarország”-inak fogadja el, *Madarász* csak az 1820 körüli éveket jelöli meg lelőhely nélkül, Pest megye mint származási hely és az 1820-as év *Kevénél (1960)* fordul elő először. Bár a pontos lelőhely nem ismeretes, valamennyi általam tanulmányozott szerző szerint az hazánk jelenlegi határain belül került elő.

A másik pontos lelőhellyel nem rendelkező példány a Naumann-rigóé. E faj esetében pontos évszámot nem közöl az irodalom, a megkerülés helye körüli ellentmondás feloldást igényel. *Schenk (1917)* azt állítja, összhangban *Naumann-nal* (in *Hennicke, 1905*), hogy a Naumann-rigó a Kárpátokból származott – szemben *Keve (1960; 1984)* állításával a budapesti (pontosabban a pesti) piacról. A Kárpátok megjelölés latin, illetve német nyelvű szövegben szerepel, és utalhatott az Északi-középhegységre, mivel az az Északnyugati-Kárpá-

tokhoz tartozik. Ugyanakkor *Temminck* 1820-ban a Naumann-rigó elterjedéséhez azt írja, Magyarországon gyakoribb, mint Ausztriában vagy Sziléziában, tehát akkoriban már talán ismert volt a faj Magyarországon, még ha e megállapítás esetleg túlzó is volt. *Jány* tevékenységét 1814-ben kezdte meg, így mai ismereteink szerint behatárolhatjuk a megkerülés dátumát 1814 és 1820 közöttinek, elfogadva az irodalomban meghonosodott 1820 körüli megjelölést.

A vizsgált példányok vad eredete

A vizsgált fajok közül a barátkeselyű, a nyírfajd, a havasi csóka és a havasi varjú a környező országokban – a nyírfajd és talán a barátkeselyű Magyarországon is – korábban költöttek; a talpastyúknak inváziós években pedig számos adata volt környező országokból is.

A márványos réce, a héjasas, a tengeri partfutó, a sarki sirály, az alka, a lunda, a hóbagoly, a karvalybagoly, a Naumann-rigó, a szürke zsezse és a nagy pirók kóborlóként Közép-Európa több országában előfordult, így hazai adatuk minden valószínűség szerint lehetett természetes állományból származó, vad példány.

Két faj, a barnahasú pusztaityúk és a rózsás pirók Európában csak Magyarországon fordult elő; utóbbi faj 20. századi adatait fogságból szököttként tartják más országokban számon. A barnahasú pusztaityúkot a rendelkezésünkre álló adatok szerint egyértelműen a természetben lőtték, fogságból való szökés nem valószínűsíthető.

A rózsás pirók gyűjtésének helyéül Budán belül még a Svábhegy is meg van adva, illetve még az is ismeretes, hogy a madarat befogás után rövid ideig kalitkában tartották. Biztosra vehetjük tehát, hogy *Petényi* gondosan kikérdezte az eladót a példány adatairól és származásáról. Bár a díszmadártartás létezett már akkoriban, annak valószínűsége csekély, hogy Ázsiából Európába élve hozták volna e madarat, majd az elengedést vagy elszökést követően egy madárgyűjtő csapdjában kötött volna ki.

Összefoglalás

A megvizsgált tizenöt faj példányai kapcsán egyes fajokról fennmaradt preparátum vagy annak fényképe, más esetben leírások, festmények támasztják alá a határozás helyességét. Ahol nem állt rendelkezésre a fenti dokumentumok valamelyike, a töredékinformációk (méretadatok, vagy pedig a preparátumot annak megsemmisüléséig több szakembernek módjában volt tanulmányozni) közvetve alátámasztják a határozás helyességét. Három adat (a héjasas, a hóbagoly és a karvalybagoly egy-egy adata) alapult csupán megfigyelésen, ugyanakkor a megfigyelők szakértelmét figyelembe véve azok hitelesnek tekinthetők. Sehol nem merült fel olyan információ, ami a határozás helyességét kétségbe vonná vagy az adatközlő vagy a bírálók hiányos ismereteire, esetleg téves következtetésére utalt volna.

A példányok vad eredete ellen sem szól semmilyen körülmény. A rögzített információk valamennyi madár Magyarország jelenlegi határain belüli eredetét erősítik meg. Egyedül a Naumann-rigó bizonyító példányának gyűjtési helyéül adják meg egyes források a származási helyet túl távan, de itt is valószínűsíthető, hogy egy Pest környéki hegyről származik az Északi-Középhegységből. További irodalmi források felkutatása – esetleg *Naumann* né-

hány egyéb publikációja, a Természettudományi Múzeum írásos anyagai vagy *Keve* Panonhalmán elhelyezett levelezésének áttekintése további adatokkal szolgálhat a lelőhely behatárolását illetően.

A névjegyzékben közzétett adatok mellett a barátkeselyű kapcsán egy Pilisről származó, az irodalomban korábban leközölt, de névjegyzékeinkben nem felsorolt bizonyító példány hitelességét el kell fogadnunk. A császárszállási adat esetében ugyanakkor a rendelkezésre álló információk alapján a példányszám kettőre módosítandó. E faj kapcsán több korabeli szerző megerősíti azt az információt is, hogy a 19. században rendszeresen előfordultak kóborló példányok a környező hegyekben fészkelő állományból az Alföldön.

Köszönetnyilvánítás

Megköszönöm *dr. Dankovics Róbert*nek a nagy pirók bizonyító példányának a szombathelyi múzeumban felgöngyölített történetét, *dr. Hadarics Tibornak*, az MME NB korábbi titkárának a bizottság preparátumokkal kapcsolatos, közgyűjteményeknek címzett körlevelére érkezett információkkal kapcsolatos tájékoztatását, valamint azt, hogy felhívta a figyelmemet néhány érdekes és a témába vágó további irodalmi forrásra. Ugyancsak köszönettel tartozom *Festetics Antal* professzornak a kézirat anyagának gyűjtése során adott értékes szóbeli információiért.

Irodalom

- Anon.* (1892): Állattani értekezéslet. *Természettudományi Közlöny* **24**, p. 156.
- Barthel, P. H.* (2004): Was avifaunistische Daten seltener Vogelarten aussagen können. *Limicola* **18**, p. 185–202.
- Beretzky P.* (1955): Újabb adatok a szegedi Fehértó madárvilágához 1949–1953. *Aquila* **59–62**, p. 217–227.
- Bodnár B.* (1939): A hódmezővásárhelyi református gimnázium természetrajzi múzeumának a története. Hódmezővásárhely, 65 p.
- Chernel I.* (1899): Magyarország madarai különös tekintettel gazdasági jelentőségekre. II. kötet. Magyar Ornithologiai Központ, Budapest. 830 p.
- Chernel I.* (1918): Nomenclator avium Regni Hungariae. A Magyar Birodalom madarainak névjegyzéke. *Aquila* **25** (Melléklet), 76 p.
- Chernel, I.* (1902): Madarak 1. In *Brehm, A.*: Az állatok világa. 4. kötet. Légrády, Budapest, 701 p.
- Chernel, I.* (1904): Madarak 3. In *Brehm, A.*: Az állatok világa. 6. kötet. Légrády, Budapest, 782 p.
- Cramp, S. & Simmons, K. E. L.* (1980): The birds of the western Palearctic. Vol. 2. Oxford University Press, Oxford, 695 p.
- Cramp, S. & Simmons, K. E. L.* (1983): The birds of the western Palearctic. Vol. 3. Oxford University Press, Oxford, 913 p.
- Cramp, S. & Perrins, C. M. (eds)* (1994): The birds of the western Palearctic. Vol. 8. Oxford University Press, Oxford, 899 p.
- Csaba J.* (1937): Havasicsóka Vas megyében. *A Természet* **33**, p. 131.
- Csaba J.* (1950): A nagypirók előfordulása Magyarországon. *Aquila* **51–54**, p. 168.
- Csörgey T.* (1904): Madártani töredékek Petényi J. Salamon irataiból. Magyar Ornithologiai Központ,

- Budapest, 398 p.
- Farkas, T. (1967): Ornithogeographie Ungarns. Duncker & Humblot, Berlin, 199 p.
- Fekete I. (1954): A hóbagoly Baranyában. *Aquila* **55–58**, p. 240.
- Festetics A. (1960): A lékai unikumok sorsa és azok adatai. *Aquila* **66**, p. 292.
- Fritsch, A. (1870): Naturgeschichte der Vögel Europas. Verlag des Verfassers, Prag, 506 p.
- Frivaldszky, J. (1891): Aves Hungariae. Enumeratio systematica avium Hungariae cum notis brevibus biologicis, locis inventionis virorumque a quibus oriuntur. Franklin Társulat, Budapest. 197 p.
- Gebhardt, L. (2006): Die Ornithologen Mitteleuropas. Aula, Wiebelsheim, 403+204+122+77+24 p.
- Greschik (1930): A piroscsőrű havasi varjú (*Pyrrhocorax pyrrhocorax* L.) és a sárgacsőrű havasi csóka (*Pyrrhocorax graculus* L.) a magyar faunában. *Kócsag* **3(3–4)**, p. 55–62.
- Greschik J. (1932): *Gyps fulvus* (Habl.) és *Aegypius monachus* (L.) előfordulása 1932-ben. *Kócsag* **5**, p. 121–122.
- Hankó M. (1943): Héjasas (*Hieraëtus f. fasciatus* Vieill.). *Aquila* **50**, p. 403.
- Hennicke, C. R. (Hrsg.) (1899): Naumann's Naturgeschichte der Vögel Deutschlands und des angrenzenden Mitteleuropas. Band 7. Ibis, Flughühner, Trappen, Kraniche, Rollen. Eugen Köhler Verlag, Gera-Untermhaus 207 p.
- Hennicke, C. R. (Hrsg.) (1900): Naumann's Naturgeschichte der Vögel Deutschlands und des angrenzenden Mitteleuropas. Band 3. Lerchen, Stelzen, Waldsänger und Finkenvögel. Eugen Köhler Verlag, Gera-Untermhaus, 393 p.
- Hennicke, C. R. (Hrsg.) (1905): Naumann's Naturgeschichte der Vögel Deutschlands und des angrenzenden Mitteleuropas. Band 1. Drosseln. Eugen Köhler Verlag, Gera-Untermhaus, p. 189–195.
- Kenessey L. (1892): Schnee-Eule in Ungarn. *Die Schwalbe* **16**, p. 22.
- Keve A. (1955): A lilebíbic magyarországi példánya és a magyar unicumok sorsa. *Aquila* **59–62**, p. 371–373.
- Keve A. (1960): Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, 89 p.
- Keve A. (1984): Magyarország madarainak névjegyzéke. Akadémiai Kiadó, Budapest. 100 p.
- Keve, A. (1982): J. F. Naumann und die ungarische Ornithologie. Vortragsband zur Ehrung von Johann Friedrich Naumann anlässlich der Wiederkehr seines 200. Geburtstages. 14–17. Februar 1980 in Köthen. Kulturbund der Deutschen Demokratischen Republik, Berlin, p. 67–69.
- Kretzoi M. (1964): A hóbagoly egy régebbi dunántúli előfordulása *Aquila* **69–70**, p. 252.
- Lakatos K. (1910): Magyarország orvmadárfaunája. Nágel Ottó bizománya, Budapest, 315 p.
- Lovassy S. (1927): Magyarország gerinces állatai és gazdasági vonatkozásai. Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest, 895 p.
- M. O. K. (Magyar Ornithologiai Központ) (1898): Nomenclator avium Regni Hungariae – Magyarország madárfajainak elnevezései. Franklin-Társulat, Budapest, 80 p.
- Madarász Gy. (1881): Rendszeres névsora a magyarországi madaraknak és az ezekre vonatkozó irodalom. Buschmann Ferencz, Budapest, 46 p.
- Madarász Gy. (1899–1903): Magyarország madarai. Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 666 p.
- Madarász Gy. (1890): Az ázsiai ganga-tyúk (*Pterocles arenarius*) hazánkban. *Természettudományi Közlöny* 1890, p. 610.
- Madarász Gy. [1891]: Magyarázó a második nemzetközi ornithológiai congressus alkalmával Budapesten rendezett magyarországi madarak kiállításához. Franklin, [Budapest], 112 p.
- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. (1998): Nomenclator avium Hungariae. Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, 202 p.
- Mikolás K. (1954): A márványos réce megjelenése a Velencei-tavon. *Aquila* **55–58**, p. 233–234.
- Nagy J. (1917): *Nisaëtus fasciatus* (Vieill.) újabb hazai előfordulása. *Aquila* **23**, p. 349.
- Nagy J. (1943): Európa ragadozó madarai. Tiszántúli Madárvédelmi Egyesület (sic!), Debrecen, 272 p.
- Nagy Z. (1997): Molnár Lajos madárgyűjteménye. Olcsai-Kiss Zoltán Általános Iskola, Körmend,

135 p.

Naumann, J. F. (1860): Naturgeschichte der Vögel Deutschlands. Band 1. Drosselvögel. Eugen Fleischer Verlag, Leipzig.

Pátkai I. (1950): A Magyar Madártani Intézet márványos récéje. *Aquila* **51–54**, p. 161.

Pátkai I. (1957): Hankó Mihály ragadozómadár-gyűjteménye a Madártani Intézetben. *Aquila* **63–64**, p. 268.

Petényi S. J. (1850): A` pirókokról általán, különösen egy a` budai Istenhegyen fogott rózsás pirókról. *Magyar tud. Akad. Ért.* **10**, p. 399–414.

Schenk J. (1917): A Magyar Birodalom állatvilága. A Magyar Birodalomból eddig ismert állatok rendszeres lajstroma. Madarak. K. M. Természettudományi Társulat, Budapest, 114 p.

Schenk J. (szerk.) [1929]: Madarak. 8–10. kötet. In Brehm, A.: Az állatok világa. Gutenberg, Budapest, 372, 418, 416 p.

Schenk J. (1939): A történelmi Magyarország madarainak névjegyzéke. *Aquila* **42–45**, p. 9–79.

Solti B. (1979): Talpastyúk (*Syrhaptus paradoxus*) a Mátra Múzeumban. *Aquila* **85**, p. 150–151.

Sóvágó M. (1939): *Alca torda* L. Hajdúböszörményben. *Aquila* **42–45**, p. 674.

Sóvágó M. (1999): Hajdúböszörmény madarai. Hajdúböszörmény város önkormányzata, Hajdúböszörmény, 230 p.

Sterbetz I. (1957): A lunda és a cifra pehelyréce magyarországi bizonyítópéldányai. *Aquila* **63–64**, p. 265–266.

Szabó E. & Pomázi I. (szerk.) (2006): A Kárpátok magyarországi területe. Környezeti információs tanulmányok 7. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Budapest, 120 p.

Szélessy F. (1958): Magyarország állatvilága. 21. kötet. Aves. Madarak. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Tildy Z. (1951): Lunda a szegedi Fehér-tavon. *Aquila* **55–58**, p. 225.

Vasvári M. (1926): A jeges-sirály Magyarországon. *Aquila* **32–33**, p. 146–152.

Vasvári M. (1934): Avifaunánk néhány új és ritka alakjáról. *Aquila* **38–41**, p. 289–307.

Vaurie C. (1959): The birds of the Palearctic fauna. Passeriformes. Witherby, London, 762 p.

AZ MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG 2002. ÉVI JELENTÉSE A MAGYARORSZÁGON RITKA MADÁRFAJOK ELŐFORDULÁSÁRÓL

MME Nomenclator Bizottság

Abstract

MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG (2006): The 2002 report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee on rare birds in Hungary. *Aquila* 113, p. 73–89.

For the 15th report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee 81 records were considered of which 81% were accepted (56 records of 36 different species in category A, two records of two species in category C, three records of three species in category D and two records of two species in category E). Out of the records from the year 2002, 90% were accepted (38 records out of 50 were accepted in category A, two records in category C, three records in category D and one record in category E). Highlights of 2000 were the first records of *Polysticta stelleri*, *Calidris pusilla*, *Sylvia cantillans*, *Phylloscopus fuscatus* and *Lanius excubitor homeyeri*. The first Hungarian records of *Pelecanus rufescens* and that of *Leptoptilos crumeniferus* were accepted only in Category D. Out of the breeding rarities Goldeneye (*Bucephala clangula*) bred in Hungary for the first time.

Authors' address: *MME Nomenclator Bizottság*, H-1121 Budapest, Költő utca 21.

Key words: bird rarities report, Hungary.

Bevezetés

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Nomenclator Bizottsága (MME NB) 15. jelentése a 2002-ben észlelt, illetve egy korábban észlelt, de ebben az évben megvizsgált adatot tartalmaz.

A 2002. évi adatok lezárása és összesítése céljából az MME NB 2003. március 7–8-án a bükkí Rejteken és 2003. december 5–6-án Kőszegen ült össze. 2002-ben az alábbi személyek vettek részt a bizottság munkájában (ábécé sorrendben): dr. Hadarics Tibor (titkár), dr. Magyar Gábor, Nagy Tamás, ifj. Oláh János, Schmidt András (titkár), dr. Sós Endre és Végvári Zsolt.

E jelentés összeállítása során a Nomenclator Bizottság 81 adatot vizsgált meg (ebben nem szerepelnek azok a fajok, amelyekről nem kell jelentést készíteni, csak az adataikat gyűjtjük). A beküldött jelentések közül a bizottság 36 faj 56 adatát fogadta el A kategóriába, két faj egy-egy adatát C, három faj egy-egy adatát D, két faj egy-egy adatát E kategóriába; illetve két faj három adatát fészkelésként hitelesítette (mely összesen 81%-a a megvizsgált adatoknak). A 2002-ből származó 50 adatból 38-at A kategóriásnak, kettőt C, hármat D, egyet pedig E kategóriásnak fogadtunk el; illetve egy fészkelést hitelesítettünk (ez a beküldött 2002-es adatok 90%-a).

Az adatok dátum szerinti visszakeresésének megkönnyítésére e jelentésben tesszük közzé a 2002-es évből származó, de 2003-ban vagy 2004-ben beküldött és bírált adatokat is. A 2002-ben bíralt, de 2001-ből vagy korábbi évekből származó adatokat a 2001-es jelentés (MME NB, 2001b) tartalmazza.

A jelentésben a fajok neve mögött zárójelben olvasható számadatok a faj bizonyított magyarországi előfordulásainak számát jelentik 2002-vel bezárólag. Az 1975 végéig elfogadott adatok Keve (1960, 1984) névjegyzékeiben, az MME Nomenclator Bizottság által 1988 óta elfogadott adatok az MME NB éves jelentéseiben (Bankovics, 1989, 1990, 1992, 1993; Waliczky, 1993; Magyar & Hadarics, 1995; Magyar, 1995, 1997; MME NB, 1998a, 1998c, 1999, 2000, 2001a, 2001b) találhatók meg. Az 1976–1988 közötti hitelesített adatokat külön jelentésben tettük közzé (MME NB, 1998b). A legfeljebb tizenöt hitelesített adattal rendelkező fajok esetében az előfordulások összesítve is megtalálhatók Magyarország madarainak névjegyzékében (Magyar et al., 1998). Az előfordulások számát és az összes példányszámot törtjellel választja el (amennyiben csak egy szám van feltüntetve, ez az előfordulást és az egyedszámot is jelenti). Amennyiben az előfordulások pontos számát a Nomenclator Bizottság tevékenységének megkezdése előtt nem tartották nyilván, az adatokat „n + az 1988 után elfogadott adatok” formában adjuk meg.

E jelentésben tesszük közzé azon fajok 2002-es adatait is, melyeknek csak az előfordulása jelentendő (füles vöcsök, pehelyréce, sarki partfutó, nagy sárszalonna, kis goda, kagocsér, kis esér, hajnalmadár), valamint a kis héja Békés megyei ismert fészkelőhelye környéki, a faj fészkelését nyomon követő, meghatározott személyek adatait. Természetvédelmi jelentősége miatt a korábbiakhoz hasonlóan valamennyi 2002-es kislilik-adatot is közöljük, bár a faj csak a Hortobágy térségén kívül leírasköteles. Ezeknél a fajoknál csak a 2002. évi előfordulások számát adjuk meg zárójelben.

A madarak előfordulási idejéig az általunk ismert leghosszabb időszakot adjuk meg, még akkor is, ha a bizottsághoz beküldött jelentésben nem szerepel a madár egy területen való tartózkodásának teljes időtartama (ezen esetekben az előfordulás idejét a *Tízok* számára beküldött adatok faunisztikai adatbázisa alapján egészítettük ki). A megfigyelés helyéig legtöbbször a közigazgatási településhatárt adjuk meg, és ettől csak kivételes esetben térünk el (pl. a Fertő környéki adatok esetében rendszerint a legközelebbi település nevét tüntettük fel). Amennyiben a megfigyelés halastavon történt és a megfigyelés helyéig a tórendszeren belüli medence számát is tartalmazza a jelentés, ez a halastó neve után zárójelben, római számmal szerepel. Ha a tónak vagy medencének külön neve van, az ugyancsak zárójelben szerepel, pl. Hortobágyi-halastó (Kondás). Az adat után zárójelben szerepel a megfigyelők neve. Rendszerint mindazok nevét feltüntettük, akik a madarat elsőként megtalálták, meghatározták, és az észlelésről jelentést készítettek. Amennyiben viszont a madarat ötnél több személy találta, a további megfigyelőkre rendszerint *és társaik* megjegyzéssel utalunk. Abban az esetben, ha az adott példányt az első megfigyelést követő napokon más megfigyelők is látták, vagy az adat hitelesítését a megtaláló(ko)n túl további személyek közreműködése is segítette, rájuk *és mások* kifejezéssel utalunk.

Ezúton is felhívjuk tagtársaink figyelmét, amennyiben olyan ritka madár előfordulási adatával rendelkeznek, melyet a Nomenclator Bizottság a részére beküldött jelentés hiányában még nem bíralt, azt készítsék el, és juttassák el a bizottság titkára címére (MME Nomenclator Bizottság titkára, H-1121 Budapest, Költő u. 21.). A jelentés elkészítésének

módjáról egyebek mellett *Magyar (1994)* fogalmazott meg irányelveket. A jelentések bármilyen formában készíthetők, de mind az elkészítés, mind a bírálatok során könnyebbséget jelent a bizottság által rendszeresített jelentőlap használata (a bizottság bármelyik tagjától kérhető, de elérhető az MME Nomenclator Bizottság honlapján is: http://www.mme.hu/nb/mme_nb.htm).

Felhívjuk a figyelmet továbbá arra, hogy az AERC (Association of European Rarities Committees, <http://www.aerc.eu>) ajánlása szerint kívánatos a rendkívül ritka fajok legalább első tíz előfordulási adatának az egyenkénti, a megfigyelések körülményeit és a madár részletes leírását is tartalmazó, önálló közleményben való publikálása valamelyik hazai szaklapban, lehetőleg olyanban, amelyik idegen nyelvű (angol vagy német) összefoglalókat is közöl a cikkekről. Kérjük a megfigyelőket, hogy – szakítva az eddigi rossz szokással – a jövőben erről se feledkezzenek meg.

Az el nem fogadott adatok a jelentés végén található a megfigyelők nevének feltüntetése nélkül. Ezeknek az adatoknak csak kisebb részénél volt a megjelölt madárfaj egyértelműen kizárható és az észlelt egyed más fajnak határozható, a többi esetben valószínűsíthető volt ugyan a faj, de a beküldött dokumentumok alapján mégsem volt egyértelműen meghatározható. Minthogy ezek az adatok nem abszolút bizonyosságúak, a madártani szakirodalomban kerülendő a rájuk való hivatkozás. Itt közöljük azokat az adatokat is, amelyek dokumentációja alapján csak nem (*genus*) szintű határozás volt lehetséges, de a szóba jöhető fajok mind jelentéskötelesek (pl. halfarkasok). Sajnálatos módon több esetben érkezett ritka madárfajokról adat dokumentáció (leírás, fénykép stb.) nélkül, különösen régebbi adatok esetén. Amennyiben a megfigyelést nem dokumentálták, azt még elbírálni sem tudtuk, és ezért automatikusan az el nem fogadott adatok között szerepeltettük.

A jelentésben felsorolt adatokra történő hivatkozás esetén, amennyiben az MME NB jelentésén kívül más forrás nem adható meg (minthogy azt máshol nem publikálták még), javasoljuk a megfigyelők nevét is feltüntetni a következő példához hasonlóan: „havasi sarlósfecske (*Apus melba*): 2002. július 12. Baja, Szentháromság tér 1 pld. (Kempl Zs., Kalocsai B in MME NB, 2006)”.

A hitelesítendő fajokat és az adatok kategóriába sorolását érintő, illetve egyéb döntések

A Nomenclator Bizottság az alábbiak szerint döntött egyes récefélék (Anatidae) közé tartozó fajok adatainak kategóriába sorolásáról.

A vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) korábban egységesen A kategóriába elfogadott adatai közül az 1990 utániakat a későbbiekben ismét áttekintjük, mert a faj az 1990-es évek eleje óta egy-két párban félvadon költ Nagyvárad mellett, és pl. a közeli Biharugra környékén azóta megfigyelt madarak nagy valószínűséggel onnan származnak.

Az indiai lúd (*Anser indicus*) esetében – annak 1977-es első hollandiai költését követően – 1993-tól gyorsan növekedő önfenntartó állománya jött létre (Bauer et al., 2005), így az ez utáni adatokat – különösen a vadlúdvonulási időszakból származókat – mind átsoroltuk C kategóriába (kivéve a nyilvánvalóan fogságból szökött, pl. szokatlanul szelíd madarak adatait, azok E kategóriában maradnak). A nyári indiailúd-adatok kategóriába sorolása

során minden adatot egyedileg kell megvizsgálni és az egyedi körülmények alapján C, D vagy E kategóriába sorolni.

A nilusi lúd (*Alopochen aegyptiaca*) valamennyi eddigi hazai adatát C kategóriába soroltuk, mivel a jelenleg elfogadott adatok időszakában már létezett az európai költőállomány, és hazai példányai nagy valószínűséggel ebből származnak.

A sarki lúd (*Anser caerulescens*) adatai D kategóriában, a mandarinréce (*Aix galericulata*) és a kisasszonyréce (*Aix sponsa*) adatai pedig E kategóriában maradnak, és egyelőre későbbi adataik is ezekbe a kategóriákba kerülnek.

A KöM Környezetgazdálkodási Intézete ritka madárfajok gyűrzése, dokumentációja, illetve az ezzel kapcsolatos időleges fogvatartása kapcsán állásfoglalást kért az MME Nomenclator Bizottságtól. Az MME NB javasolja, hogy az MME Gyűrzési és Vonuláskutatási Szakosztálya a madárgyűrzés Szakmai és Etikai Szabályzatában a magyar faunára nézve új, illetve hitelesítendő madárritkaságok fogása kapcsán az alábbiakat fogalmazza meg: alapfelszerelésként legyen minden gyűrzőtáborban, illetve lehetőleg az egyéni gyűrzőknél is fényképezőgép. A ritka madárfajnak határozott, illetve feltételezetten ritka fajhoz tartozó madarokról alapos fényképes dokumentációt és részletes leírást kell készíteni, majd ezt a dokumentációt a későbbiekben eljuttatni a Nomenclator Bizottságnak. A bizottság abban a kérdésben állapította meg illetékességét, mely szerint kívánatos, hogy a ritkaságokról értékelhető, a határozást lehetővé tevő dokumentáció készüljön. A befogott ritka madarak további fogvatartása egyrészt hatósági engedélyben szabályozandó kérdés (nem kifejezetten a ritkaságokra, hanem általában a megfogott madarak maximális benttartási idejére vonatkozóan erről rendelkeznie kellene az engedélyt kiadó hatóságnak), másrészt etikai kérdés; melyről a megfelelő hatóság, illetve szakmai grémium illetékes dönteni.

A 2002. év nevezetességei

2002-ben az MME NB négy új madárfajt és egy új alfajt fogadott el hazánk madarainak névjegyzékébe: először bizonyították Magyarországon a Steller-pehelyréce (*Polysticta stelleri*), a kis partfutó (*Calidris pusilla*), a bajszos poszáta (*Sylvia cantillans*) és a barna füziké (*Phylloscopus fuscatus*), illetve a nagy őrgébics *homeyeri* alfaja (*Lanius excubitor homeyeri*) előfordulását. Bár a madarak eredetének bizonytalan volta miatt D kategóriába kerültek, érdekes adatok a vörhenyes gödény (*Pelecanus rufescens*) és az afrikai marabu (*Leptoptilos crumeniferus*) első hazai megfigyelései is.

A ritka és alkalmi költőfajok fészkelési adatait 1998-tól gyűjti az MME NB (Schmidt, 1998). 2002-ben először sikerült bizonyítani a kerceréce (*Bucephala clangula*) fészkelését hazánkban.

További említésre méltó adatok 2002-ben: a lilebíbic (*Chettusia gregaria*) 8., a Bonaparte-partfutó (*Calidris fuscicollis*) 3., a prérísirály (*Larus pipixcan*) 2., szibériai heringsirály (*Larus fuscus heuglini*) 5., a törpekuvik (*Glaucidium passerinum*) 7., a gatyáskuvik (*Aegolius funereus*) 10., a havasi sarlósfecske (*Apus melba*) 4., a vörhenyes fecske (*Hirundo daurica*) 2., a rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*) 8., a vándor-

füzike (*Phylloscopus inornatus*) 4., a törpesármány (*Emberiza pusilla*) 3. és a kucsmás sármány (*Emberiza melanocephala*) 3. előfordulása.

Az MME NB által 2002-ben elfogadott adatok – *Accepted records in 2002*

A Magyarországon hitelesítetten előfordult madárfajok egyes adatait az AERC (Association of European Rarities Committees) által javasolt kategóriák alapján soroltuk be. Az egyes kategóriák meghatározása a legutóbbi névjegyzék (*Magyar et al., 1998*) bevezetőjében, az elbírálandó fajok listája az 1994-es jelentésben (*Magyar, 1995*) és a *Partimadárban* megjelent fajlistában (*Magyar, 1996*) található meg.

A kategória

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*) (120/171)

2002. február 16. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (VI. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Hunyadvári P., Gulyás V.);

2002. április 16–25. Mocsa, Boldogasszony-tó 1 ad. (nászruhás) pld. (Pénzes L., Csonka P. és mások);

2002. április 28. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. (nászruhás) pld. (Barkóczi Cs., Szabó A., Bod P.);

2002. október közepe Balatonberény, Balaton 1 pld. (Gál Sz. és társai);

2002. október 31. – november 9. Szeged, Szegedi-Fertő (II. ütem IX/3. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Engi L., Kókai K., Puskás J.; Mészáros Cs.);

2002. november 2. Zalavár, Kis-Balaton 1 pld. (Gál Sz., Cser Sz., Faragó Á., Talabér G.);

2002. november 8–9. Abádszalók, Tisza-tó (Abádszalóki-öböl) max. 2 pld.: november 8. 1 pld. (Zalai T.); november 9. 2 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Gödér R., Zalai T., Tar J., Emri T., Tokody B. és társaik);

2002. november 9–23. Fenékpusztá, Balaton max. 5 pld.: november 9. 5 pld. (Palatin G., Gál Sz., Faragó I. Cs., Faragó Á.); november 17. 1 pld. (Vasuta G. és társai); november 23. 2 pld. (Cser Sz., Gál Sz., Faragó Á.);

2002. november 10. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (V. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Kovács G.; Tar J.);

2002. november 10–17. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó (IV. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Tar J.; Szilágyi A.);

2002. november 13. Fertőrákos, Fertő (Rákosi-öböl) 2 (nyugalmi ruhás) pld. (Mogyorósi S., Hadarics T.);

2002. november 16. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (II. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Kovács G.; Ecsedi Z., Oláh J., Tar J.);

2002. november 16. Tihany, Balaton 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Vasuta G. és társai);

2002. november 24. – december 15. Pilismarót, Duna (Pilismaróti-öböl) 1 (nyugalmi ruhás) pld. (Lendvai Cs., Vasuta G. és mások);

2002. november 27. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 (nyugalmi ruhás) pld. (Csonka P.);

Kis hattyú (*Cygnus columbianus*) (14/40)

2002. március 3–11. Hortobágy, Fényesi-halastó (IV. tó) és Hortobágyi-halastó (Kondás) 2 ad. + 3 imm. (2y) pld. (Simay A., Simay A., Simay G.; Tar J. és mások);

2002. november 16. – december 14. Székesfehérvár, Vörösmarty-halastavak 2 ad. + 4 juv. (1y) pld. (Staudinger I.; Hadarics T.; Schmidt A. és mások);

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) (1996 óta: 32/75)

2002. január 27. Pilismarót, Duna (Pilismaróti-öböl) 4 ad. pld. (Laposa D.);

2002. február 2. Szeged, Szegedi-Fertő (II. ütem IV. tó) 3 ad. + 1 imm. (2y) pld. (Kókai K.);

2002. január 31. – március 4. Tiszacsege, Szilágyi-dűlő 7 ad. pld. (Simay A., Simay A., Simay G. és mások);

2002. április 7–8. Fertőrákos, Fertő (Rákosi-öböl) 1 ad. pld. (Gáti E., Sebe K., Laczik D.; Hadarics T. és mások) (Hadarics, 2006);

2002. november 26. Polgár, Polgári-halastó 2 ad. pld. (Katona Cs.);

2002. december 10–14. Székesfehérvár, Vörösmarty-halastavak 1 ad. pld. (Tokody B., Széll A.; Vasuta G. és mások);

Kis lilik (*Anser erythropus*)

2002. január 29. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 2 ad. + 1 imm. (2y) pld. (Hadarics T.);

2002. február 4. Tiszacsege, Szilágyi-dűlő 1 imm. (2y) (Tar J.);

2002. február 11–13. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 3 pld.: február 11. 3 pld. (Tar J.); február 12. 2 ad. pld. (Szilágyi A., Zalai T.); február 13. 1 ad. hím pld. (Tar J.);

2002. február 16. Sarród, Lászlómajor 2 ad. + 1 imm. (2y) pld. (Hadarics T.) azonosak a január 29-én a fertőújlaki Borsodi-dűlőben megfigyelt madarakkal;

2002. február 27. Egyek, Csórés 2 ad. + 1 imm. (2y) pld. (Szilágyi A., Zalai T.);

2002. március 1–12. Hortobágy, Kecskés 1 ad. pld. (Tar J. és mások);

2002. március 3. Biharugra, Biharugrai-halastavak (Csík-tó) 1 ad. pld. (Vasas A., Tögye J., Széll A., Sallai R. B.);

2002. március 8–9. Geszt, Begécsi-víztározó (Nagysziki-tó) max. 3 pld.: március 8. 2 ad. pld. (Vasas A., Tögye J.); március 9. 3 ad. pld. (Vasas A., Tögye J.);

2002. március 11. – április 1. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 53 pld.: március 11. 5 pld. (Tar J., Zalai T.); március 12–13. 7 ad. pld. (Konyhás S., Oláh J. és mások); március 15. 3 pld. (Emri T., Gyüre P.); március 20. 4 ad. pld. (Selmeczi Kovács Á., Palatin G.); március 27. 53 pld. (Tar J.); március 29–31. 43 pld. (Szilágyi A., Zalai T.); április 1. 22 ad. pld. (Konyhás S., Tar J.);

2002. március 14–17. Biharugra, Fertály max. 5 pld.: március 14. 4 ad. pld. (Vasas A., Tögye J., Palercsik J.); március 15. 5 ad. pld. (Tögye J.); március 16–17. 3 ad. pld. (Vasas A., Tögye J., Palercsik J.);

2002. március 26. Hortobágy, Dinnyés-lapos 35 pld. (Tar J.);

2002. március 27. Hortobágy, Kecskés 1 pld. (Tar J.);

2002. március 30. Tiszacsege, Cserepes 8 pld. (Tar J.);

2002. április 2. Hortobágy, Dinnyés-lapos 2 pld. (Tar J.);

2002. április 22. – május 9. Tiszacsege, Cserepes 6 imm. (2y) pld. (Konyhás S., Tar J., Tihanyi G.);

2002. május 16. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 imm. (2y) pld. (Konyhás S.);

2002. szeptember 17. – november 3. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 22 pld.: szeptember 17. 19 pld. (Tar J.); szeptember 18–19. 22 pld. (Tar J.; Kovács G.); október 2. 11 pld. (Simay A., Simay G.); október 31. 21 pld. (Tar J., Tihanyi G., Oláh J., Szilágyi A.); november 1–3. 16 pld. (Gyüre P., Zöld B., Emri T.);

2002. szeptember 23. – október 29. Hortobágy, Dinnyés-lapos max. 49 pld.: szeptember 23–24. 29 pld. (Tar J.); szeptember 25. 38 pld. (Tar J.); szeptember 30. 18 pld. (Tar J.); október 6. 20 pld. (Konyhás S., Tar J.); október 17. 34 pld. (Tar J.); október 20. 49 pld. (Tar J.); október 22. 22 pld. (Tar J.); október 27. 12 pld. (Tar J.); október 29. 14 ad. + 5 juv. (1y) pld. (Végvári Zs.);

2002. október 4. Hortobágy, Rókás 20 pld. (Tar J.);

2002. október 15–29. Tiszacsege, Cserepes max. 22 pld.: október 15. 22 pld. (Konyhás S.); október 26. 13 pld. (Konyhás S.); október 29. 15 pld. (Konyhás S.);
 2002. október 22. Balmazújváros, Darassa-puszta 10 pld. (Végvári Zs.);
 2002. november 12. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 5 pld. (Szilágyi A., Tihanyi G., Tar J.);
 2002. november 17. Hortobágy, Vajda-lapos 2 ad. pld. (Szilágyi A.);
 2002. november 18. Nagyhegyes, Elepi-halastó 2 ad. pld. (Tar J.);
 2002. november 24–27. Szabadszállás, Zab-szék max. 4 pld.: november 24. 3 ad. + 1 juv. (1y) pld. (Laposa D., Kókay B.); november 27. 1 ad. pld. (Laposa D., Kókay B.);

Örvös lúd (*Branta bernicla*) (37/39)

2002. január 25. Kardoskút, Fehér-tó 1 ad. pld. (Kotymán L.);
 2002. február 21. – április 22. Fertőújlak, élőhely-rekonstrukció 1 ad. (ssp. *bernicla*) pld. (Pellinger A.; Hadarics T. és mások);
 2002. február 22–23. Hortobágy, Derzsi-halastó (X. tó) 1 ad. (ssp. *bernicla*) pld. (Gyüre P., Nagy B.; Emri T. és társai);

Pehelyréce (*Somateria mollissima*) (2002: 10/15)

2002. szeptember 21–22. Biatorbágy, Biatorbágyi-halastó 1 juv. (1y) pld. (Kóta A., Ungi B., Göögös Zs., Laposa D.);
 2002. szeptember 29. Budapest, Duna 1 pld. (Horváth G., Laposa D., Kókay B.);
 2002. október 5–8. Kisújszállás, horgásztó 1 juv. (1y) tojó pld. (Monoki Á. és mások);
 2002. október 5–26. Szántód, Balaton max. 4 pld.: október 5–6. 2 hím + 2 tojó vagy juv. (1y) pld. (Palatin G.; Gál Sz., Faragó Á., Cser Sz.); október 19. 1 juv. (1y) pld. (Vasuta G.); október 26. 1 pld. (Bárdos I.; Gál Sz. és társai);
 2002. október 6–26. Visegrád, Duna (Visegrádi-öböl) 1 juv. (1y) hím (Kóta A., Kóta L. és mások);
 2002. november 9–24. Balatonszemes, Balaton max. 3 pld.: november 9. 2 + 1 pld. (Palatin G., Gál Sz., Faragó I. Cs., Faragó Á.); november 24. 2 tojó vagy juv. (1y) pld. (Schmidt A., Schmidt E., Kövári I.);
 2002. november 14. Keszthely, Balaton (Keszthelyi-öböl) 1 juv. (1y) hím pld. (Sós E., Szigeti B.);
 2002. november 16. Balatonfűzfő, Balaton 1 pld. (Vasuta G. és társai);
 2002. december 7. Balatonberény, Balaton 1 pld. (Cser Sz., Gál Sz., Faragó I. Cs.);
 2002. december 7. Balatonboglár, Balaton 1 pld. (Cser Sz., Gál Sz., Faragó I. Cs.);

Steller-pehelyréce (*Polysticta stelleri*) (1)

2002. január 12–13. Pilismarót, Duna (Pilismaróti-öböl) 1 ad. tojó pld. 13-ára korábbi sörétlövés következtében elpusztult (Laposa D.);

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*) (n+85/87)

2002. március 16. Nagyiván, Nagyiváni-puszta (Agyagos) 1 ad. hím pld. (Kovács G.);
 2002. március 27. Nagyiván, Nagyiváni-puszta (Agyagos) 1 ad. hím pld. (Kovács G.);
 2002. április 5. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (I. tó) 1 imm. (2y) hím pld. (Simay G., Fajcsák B. Zsolyomi T.);
 2002. április 6. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (III. tó) 1 ad. tojó pld. (Végvári Zs.);
 2002. április 6. Makó-Rákos, Királyhegyesi Száraz-ér 1 ad. hím pld. (Kotymán L.);
 2002. április 11. Királyhegyes, Királyhegyesi-puszta (Száraz-ér) 1 ad. tojó pld. (Mészáros Cs.);
 2002. április 17. Királyhegyes, Királyhegyesi-puszta 1 ad. hím pld. (Mészáros Cs.);
 2002. április 20. Kákics, Kákicsi-legelő 1 ad. hím pld. (Ónodi M.);
 2002. április 23. Sarród, Lászlómajor 1 ad. tojó pld. (Hadarics T.) (Hadarics, 2006);
 2002. május 5. Balmazújváros, Darassa-puszta 1 ad. tojó pld. (Tar J.);

2002. május 13. Abaújkér, Kéri-legelő 1 ad. tojó pld. (Oláh J., B. Blend és társaik);
 2002. augusztus 26. Balmazújváros, Kis-szeg 1 ad. hím pld. (Tar J.);
 2002. augusztus 27. Hortobágy, Zám-pusztá 1 ad. hím pld. (Kovács G.);
 2002. szeptember 4. Hortobágy, Kecskés-pusztá 1 imm. (3y) hím pld. (Szilágyi A.);
 2002. szeptember 6–7. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 imm. (3y) hím pld. (Schmidt A., Magyar G., Sós E., Vasas A. és társaik);
 2002. szeptember 7. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 imm. (3y) hím pld. (Szilágyi A., Zalai T., Tar J. és társaik);
 2002. szeptember 8. Nagyiván 1 imm. (3y) hím pld. (Schmidt A.);
 2002. szeptember 10. Szabadkígyós, Apáti-pusztá 1 imm. (3y) hím pld. (Forgách B.);
 2002. szeptember 13. Egyek, Fekete-rét 1 ad. hím pld. (Kovács G., Kapocsi I., Kiss R.);
 2002. szeptember 14. Nádudvar, Borzas 1 ad. hím pld. (Kovács G., Kapocsi I., Kiss R.);

Kis héja (*Accipiter brevipes*)

2002. május 20. Gyula, Sitka 1 ad. hím pld. (Marik P.);

Fekete sas (*Aquila clanga*) (n+36)

2002. január 6. – február 9. Nagyhegyes, Elepi-halastó 1 imm. (4y) pld. (Szilágyi A., Oláh J., Ecsedi Z., Tihanyi G.);
 2002. február 8. Biharugra, Biharugrai-halastavak (Emlék- és Ludas-tó) 1 ad. pld. (Széplaki J.);
 2002. március 14. – április 26. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (II. és III. tó) 1 *subad.* pld. (Szilágyi A. és társai; Tar J.) feltehetően azonos a január 6. és február 9. között a nagyhegyesi Elepi-halastavon megfigyelt madárral;
 2002. április 15. Bodrogzug 1 imm. (2y) pld. (Ecsedi Z., Petrovics Z. és társaik);
 2002. november 6. – 2003. január 29. Nagyhegyes, Elepi-halastó és Alföldi-erdő 1 imm. (3y–4y) pld. (Szilágyi A. és mások);
 2002. november 13. – 2003. január 29. Nagyhegyes, Alföldi-erdő 1 imm. (2y–3y) pld. (Szilágyi A., Tihanyi G.);

Pusztai sas (*Aquila nipalensis*) (20/25)

2002. július 5. Hortobágy, Pente-zug 1 imm. (3y) pld. (Kovács G.);
 2002. július 31. Komádi, Csébi-sziget 1 imm. (4y) pld. (Vasas A., Tőgye J., Ványi R.);
 2002. november 30. Tömörkény, Csaj-tó 1 imm. (3y/4y) pld. (Domján A., Tokody B.);

Feketeszárnýú székicsér (*Glareola nordmanni*) (n+11/14)

2002. június 5–23. Karcag, Magyarka 2 ad. pld. (Széll A.; Oláh J.; Vasas A., Palercsik J.);

Lilebíbic (*Chettusia gregaria*) (8)

2002. április 1–2. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. (nászruhas) pld. (Szigeti B., Hadarics T., Pellingner A., Mogyorósi S., Molnár B.) (*Hadarics, 2006*);

Sarki partfutó (*Calidris canutus*) (2002: min. 13/19)

2002. május 28. – június 1. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. (nászruhas) pld. (Hadarics T., Molnár B., Pellingner A.);
 2002. július 5. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. pld. (Csonka P.);
 2002. július 28. Ács, cukorgyári üleptőtavak 1 ad. (vedlő) pld. (Csonka P.);
 2002. augusztus 7. Hortobágy, Fényesi-halastó 1 pld. (Kovács G.);

2002. *augusztus 11–16.* Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 3 juv. (1y) pld. (Emri T., Gyüre P., Zöld B.);
2002. *augusztus 13–19.* Polgár, Polgári-halastó 1 juv. (1y) pld. (Tar J.; Konyhás S.);
2002. *augusztus 16.* Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 ad. (nászruhas) pld. (Csonka P.);
2002. *augusztus 18–25.* Geszt, Begécsi-víztározó 1 juv. (1y) pld. (Vasas A.);
2002. *augusztus 13. – szeptember 26.* Fertőújlak, Nyéki-szállás max. 5 pld.: *augusztus 13.* 1 pld. (Molnár B.); *augusztus 15.* 2 pld. (Pellinger A., Szentendrey G., Lukács L., Széll P.); *augusztus 19–24.* 2 juv. (1y) pld. (Mogyorósi S., Pellinger A., Hadarics T. és mások); *augusztus 25–26.* 3 juv. (1y) pld. (Hadarics T. és társai); *augusztus 28–29.* 2 juv. (1y) pld. (Hadarics T. és társai); *augusztus 30–31.* 1 juv. (1y) pld. (Pellinger A., Mogyorósi S. és társai); *szeptember 2.* 2 pld. (Pellinger A.); *szeptember 5.* 3 pld. (Laczik D., Sebe K.); *szeptember 11–12.* 1 pld. (Pellinger A., Mogyorósi S.); *szeptember 26.* 5 pld. (Halmos G., Sebe K.);
2002. *augusztus 24.* Kaba, cukorgyári ülepítőtavak 1 juv. (1y) pld. (Balázs I.);
2002. *augusztus 28.* Fonyód-Alsóbélatelep, Balaton 1 juv. (1y) pld. (Balázs P.);
2002. *augusztus 31. – szeptember 3.* Hortobágy, Fényesi-halastó 1 juv. (1y) pld. (Balázs I.; Borbáth P., Zalai T.; Pigniczki Cs.);
2002. *szeptember 15.* Fonyód-Alsóbélatelep, Balaton 1 juv. (1y) pld. (Lendvai Cs.);

Kis partfutó (*Calidris pusilla*) (1)

2002. *május 4–8.* Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (nászruhába vedlő) pld. (Oláh J., Tar J. és mások) (Oláh & Tar, 2003);

Bonaparte-partfutó (*Calidris fuscicollis*) (3)

2002. *július 13.* Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. pld. (Ecsedi Z., Oláh J.);

Nagy sárszalonna (*Gallinago media*) (2002: 6/7)

2002. *április 6.* Hortobágy, Csattag 1 pld. (Kovács G.);
2002. *április 27.* Bogács, Bogácsi-víztározó 1 pld. (Szilágyi A., Zalai T.);
2002. *május 3.* Balmazújváros, Nagy-szik 1 pld. (Oláh J., Szilágyi A.);
2002. *augusztus 7.* Pély, Akolhádi-mocsár 2 pld. (Zalai T.);
2002. *augusztus 30.* Balmazújváros, Magdolna (szennyvízülepítők) 1 pld. (Szilágyi A.);
2002. *szeptember 30.* Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá 1 pld. (Konyhás S.);

Kis goda (*Limosa lapponica*) (2002: 18/29)

2002. *március 16.* Palkonya, halastavak 1 pld. (Kis Borbás L., Kis Borbás Zs.);
2002. *április 26. – május 14.* Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) max. 3 pld.: *április 26.* 2 pld. (Szilágyi A., Tar J.); *május 1.* 2 pld. (Tar J.); *május 5.* 3 pld. (Emri T., Gyüre P. és társai); *május 7.* 3 pld. (Ecsedi Z., Zalai T.); *május 9–11.* 3 pld. (Simay G., Borbáth P., Zalai T.; Zöld B. és társai); *május 14.* 3 pld. (Végvári Zs.);
2002. *április 27.* Balatonfenyves, Balaton 1 ad. (nászruhas) pld. (Gál Sz., Cser Sz., Faragó Á., Talabér G.);
2002. *május 11. – június 8.* Fertőújlak, Borsodi-dűlő 1 ad. tojó pld. (H. Spinler; Pellinger A. és mások);
2002. *május 23.* Sarród, Lászlómajor 1 ad. tojó pld. (H. Blömecke) a fertőújlaki Borsodi-dűlőben megfigyelttel azonos madár;
2002. *május 25.* Hajdúszoboszló, Hajdúszoboszlói-halastó 1 pld. (Konyhás S.);
2002. *május 27.* Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá (Tárkány-ér) 2 pld. (Végvári Zs.);
2002. *június 2.* Szeged, Szegedi-Fertő (II/2. tó) 1 ad. (nászruhas) hím + 1 ad. tojó pld. (Barkóczi Cs., Domoki F.);

2002. június 8. Szeged, Szegedi-Fertő (II/2. tó) 1 tojó pld. (Kókai K.) valószínűleg azonos a június 2-án ugyanitt megfigyelt tojó madárral;
2002. augusztus 10. Hortobágy, Csécsi-halastó 1 pld. (Balázs I.);
2002. augusztus 18. Geszt, Begécsi-víztározó 2 juv. (1y) pld. (Vasas A.);
2002. szeptember 11. – október 5. Fonyód-Alsóbélatelep, Balaton max. 2 pld.: szeptember 11–12. 1 pld. (Balázs P.); szeptember 13–14. 2 pld. (Balázs P.); szeptember 15. 3 juv. (1y) pld. (Lendvai Cs.); szeptember 20. 1 pld. (Bárdos I.); szeptember 21. 3 pld. (Szalai K.); október 5. 2 pld. (Szigeti B.);
2002. szeptember 13–22. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 juv. (1y) pld. (Fehér F., Schmidt A. és társai; Csonka P.);
2002. szeptember 15. Szeged, Fehér-tó 2 juv. (1y) pld. (Mészáros Cs., Kókai K.);
2002. szeptember 21. Tömörkény, Csaj-tó 3 juv. (1y) pld. (Schmidt A., Schmidt E., Szigeti B., Faragó A.);
2002. szeptember 21. Petőháza, cukorgyári ülepítőtavak 1 juv. (1y) pld. (Pellinger A.);
2002. szeptember 21. – november 2. Balatonfenyves, Balaton max. 2 pld.: szeptember 21. 1 juv. (1y) pld. (Lendvai Cs.); október 6. 2 pld. (Gál Sz., Faragó Á., Cser Sz.); november 2. 2 pld. Gál Sz., Cser Sz., Faragó Á., Talabér G.);
2002. szeptember 22–29. Szeged, Fehér-tó 1 juv. (1y) pld. (Kókai K., Mészáros Csaba);
2002. szeptember 29. Tömörkény, Csaj-tó 1 juv. (1y) pld. (Bod P., Bede Á.);
2002. október 8. Karcag, Kecskéri-víztározó és Kisújszállás, Csivag-halastó 1 pld. (Monoki Á.);

Terekcankó (*Xenus cinereus*) (45/49)

2002. április 25. Polgár, Polgári-halastó (V. tó) 1 ad. (nászruhas) pld. (Tar J., Gazdag I.);
2002. május 2. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (nászruhas) pld. (Nagy T.);
2002. május 11. Szeged, Szegedi-Fertő (II/7. és II/3. tó) 1 ad. pld. (Domján A., Engi L.);
2002. május 17. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (nászruhas) pld. (Kókay Sz., T. Hawkins, Oláh J. és mások);
2002. május 21–22. Hajdúszoboszló, Hajdúszoboszlói-halastavak 1 ad. (nászruhas) pld. (Ecsedi Z. és társai; Tar J.);
2002. július 24. Fertőrákos, Fertő (Püspök-tó) 1 ad. (nászruhas) pld. (Molnár B., Mogyorósi S.);

Laposcsőrű víztaposó (*Phalaropus fulicarius*) (19)

2002. július 4–5. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. (vedlő) hím (Pellinger A., Molnár B., Neuwirth N. és mások) (Hadarics, 2006);
2002. november 17. Keszthely, Balaton (Keszthelyi-öböl) 1 juv. (1y) pld. (Vasuta G., Kocsis K.);

Szélesfarkú halfarkas (*Stercorarius pomarinus*) (n+21/23)

2002. augusztus 24. Sárkeresztúr, Sárkány-tó 1 *subad.* (világos színváltozatú) pld. (Oláh S., Szalai K.);

Ékfarkú halfarkas (*Stercorarius parasiticus*) (n+32/34)

2002. július 31. – augusztus 17. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (sötét színváltozatú) pld. (G. Gorman, Oláh J., Ecsedi Z., Tar J. és mások);
2002. szeptember 24. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 ad. (világos színváltozatú) pld. (Kókay B.);
2002. november 13. Hegykő, Fertő (Hegykői-öböl) 1 juv. (1y) (sötét színváltozatú) pld. (Hadarics T., Mogyorósi S.);

Nyílfarkú halfarkas (*Stercorarius longicaudus*) (n+6)

2002. szeptember 9. Érd, Alsóvölgyi u. 1 juv. (1y) (sötét színváltozatú) pld. (Sipos Gy., Solti B.) (Solti, 2006);

Halászsirály (*Larus ichthyaetus*) (79/87)

2002. június 14. – július 20. Hortobágy: június 14–23. Hortobágyi-halastó (Kondás) (Ecsedi Z., Nagy Gy., M. Watson, Oláh J., Végvári Zs. és mások); július 10–20. Fényesi-halastó (Ecsedi Z. és társai) 1 imm. (3y) pld.;

2002. június 19. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. pld. (Domján A., Széll A., Tokody B.);

2002. augusztus 5. Hortobágy, Csécsi-halastó (VI. tó) 1 juv. (1y) pld. (Szilágyi A., Zalai T.);

2002. szeptember 1–15. Geszt, Begécsi-víztározó (V. tó) 1 imm. (3y) (nyugalmi ruhába vedlő) pld. (Vasas A., Tögye J.);

Prérisirály (*Larus pipixcan*) (2)

2002. június 5–16. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (nászruhás) pld. (Zalai T. és mások) (Zalai, 2003);

2002. július 20. Hortobágy, Fényesi-halastó (II. tó) 1 ad. (nászruhás) pld. (Csonka P. és társai; Kókay Sz. és társai) valószínűleg azonos a június 5–16. között a Hortobágyi-halastavon megfigyelt máddal;

Heringsirály heuglini alfaja (*Larus fuscus heuglini*) (5)

2002. március 3. Balatonfenyves, Balaton 1 ad. (nászruhás) pld. (Zalai T., Oláh J., Borbáth P.);

Ezüstsirály (*Larus argentatus*) (1998 óta 10)

2002. február 24. – március 3. Balatonfüred, Balaton 1 ad. (nászruhás) pld. (Zalai T., Borbáth P., Oláh J.)

2002. november 13–29. Tihany, Balaton 1 imm. (1y) pld. (M. Watson, Ecsedi Z., Oláh J.);

2002. november 24. Szeged, Szegedi-Fertő (I/2. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Mészáros Cs., Kókai K.);

2002. november 29–30. Balatonfenyves, Balaton 1 imm. (3y) pld. (Zalai T., Szilágyi A., Tar J.);

Dolmányos sirály (*Larus marinus*) (45/52)

2002. február 23. – március 7. Balatonfenyves, Balaton, 1 imm. (4y) pld. (Zalai T., Borbáth P., Oláh J. és mások);

Csüllő (*Rissa tridactyla*) (n+44/47)

2002. november 9–17. Szeged, Fehér-tó (I. tó) 1 juv. (1y) pld. (Kókai K., Engi L.);

2002. november 29. Fonyód, Balaton 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Ecsedi Z., Oláh J.);

Kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*) (n+102/141)

2002. május 4. Nagyhegyes, Elepi-halastó 1 ad. nászruhás pld. (Szilágyi A., Oláh J., Pusztai D., Varga L.);

2002. május 15. Tiszasüly, Homori-halastó 1 ad. pld. (Zalai T.);

2002. május 26. Szeged, Szegedi-Fertő 1 ad. pld. (Kókai K.);

2002. június 8. Fertőújlak, Nyéki-szállás 3 ad. pld. (Pellinger A.);

2002. június 22. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. pld. (Pellinger A., Mogyorósi S.);

2002. szeptember 1. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. (nászruhás) pld. (Barkóczi Cs., Tóth B.);

Kenti csér (*Sterna sandvicensis*) (14/33)

2002. augusztus 5. Tokaj, Tokaji-halastó, 3 ad. (nászruhából nyugalmi ruhába vedlő) pld. (Nagy T.);
2002. november 29. – december 7. Fonyód, Balaton 1 imm. (1y) pld. (Tar J., Zalai T. és mások);

Kis csér (*Sterna albifrons*) (2002: a fészkelőkön kívül min. 8/15)

2002. május 1. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 2 pld. (Simay A.);
2002. május 5. Apaj 1 ad. pld. (Ungi B., Berényi Zs.);
2002. május 7. Nagyhegyes, Elepi-halastó 1 pld. (Oláh J.);
2002. június 8. – július 8. Fertőújlak, Nyéki-szállás max. 3 pld.: június 8. 1 pld. (Pellinger A.); június 17. 3 ad. pld. (Pellinger A.); június 19. 2 ad. pld. (Pellinger A.); július 8. 2 ad. pld. (Pellinger A.);
2002. június 9. Vízvár, Dráva 6 pár + 1 pull. pld. (Vasuta G. és társai);
2002. június 12. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 3 pld. (Berényi Zs., Lendvai Cs.);
2002. július 17. Naszály, Ferencmajori-halastavak 2 ad. pld. (Csonka P.);
2002. augusztus 4–5. Hortobágy, Fényesi-halastó 1 ad. pld. (Szilágyi A., Zalai T.);
2002. augusztus 7. Hortobágy, Fényesi-halastó 1 ad. + 2 juv. (1y) pld. (Kovács G.) valószínűleg azonosak a 2002-ben a Hortobágyi-halastavon költő madárral és fiókáival;
2002. augusztus 12–14. Naszály, Ferencmajori-halastavak 2 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Csonka P. és társai);
2002. augusztus 21. Hortobágy, Csécsi-halastó 1 ad. + 2 juv. (1y) pld. (Kovács G.) valószínűleg azonosak a 2002-ben a Hortobágyi-halastavon költő madárral és fiókáival, illetve az augusztus 7-én a Fényesi-halastavon megfigyelt madarakkal;

Törpekuvík (*Glaucidium passerinum*) (7/8)

2002. január 10. – július közepe Égerszög, Pitics-hegy 1 pár (Boldogh S.; Zalai T. és mások) (Boldogh et al., 2005);

Gatyáskuvík (*Aegolius funereus*) (az 1997-es fészkeléseken kívül 10)

2002. március 15–16. és 2002. április 6. Bükk, Füstös-kő-bérc 1 ad. hím pld. (Schmidt A., Kövári I., G. Gorman, Czirák Z., Kókay Sz. és társaik);

Havasi sarlósfecske (*Apus melba*) (4)

2002. július 12. Baja, Szentháromság tér 1 pld. (Kempl Zs., Kalocsa B.);

Havasi fülespacsirta (*Eremophila alpestris*) (1999 óta: 2/4)

2002. január 4. Hortobágy, Máta-puszta 1 pld. (Balázs I.) valószínűleg azonos a 2001. december 17–25-ig ugyanitt megfigyelt három madár (MME NB, 2006) valamelyikével;
2002. február 8. Balmazújváros, Szandalik 1 ad. pld. (Tar J.);

Vörhenyes fecske (*Hirundo daurica*) (2)

2002. július 30. – augusztus 14. Kékestető 1 ad. hím pld. (Gödér R. és mások);

Citrombillegető (*Motacilla citreola*) (26/28)

2002. május 16. Szalonna, Rakaca-víztározó 1 ad. hím pld. (Török Z.);

Rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*) (8)

2002. október 23., Izsák, Kolon-tó, 1 juv. (1y) pld. (megfogva) (Németh Á., Madarász B., Halmos G.) (Németh & Pigniczki, 2004b);

Bajszos poszáta (*Sylvia cantillans*) (1)

2002. május 20. Cserépfalu, Hór-völgy 1 ad. hím (*ssp. albostrata*) pld. (Sós E., H. Ackered és tár-saik) (Sós, 2003);

Csilpesalpfüzike szibériai alfaj jegyeit mutató példánya (*Phylloscopus collybita tristis* típusú) (5)

2002. november 16. Dinnyés, Dinnyési-Fertő 1 pld (Vasuta G., Kocsis K.);

Vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) (4)

2002. október 12. Tömörd, Nagy-tó 1 pld. (megfogva) (Kiss J., Lőrincz A., Bánhidi P., Németh Cs.) (Kiss, 2002);

Barna füzike (*Phylloscopus fuscatus*) (1)

2002. november 1–2. Izsák, Kolon-tó 1 juv. (1y) pld. (megfogva) (Szalai Z., Németh Á. és mások) (Németh & Pigniczki, 2004a);

Hajnalmadár (*Tichodroma muraria*) (2002: 12)

2002. január 26. Miskolc, Diósgyőri vár 1 hím pld. (Tokody B.);
 2002. február 24. Isztimér, Burok-völgy 1 pld. (Vasuta G., Kocsis K.);
 2002. február 25. – március 14. Nagyharsány, Szársomlyó 1 (nászruhas) hím pld. (Ónodi M.);
 2002. március 22. Tar, köbánya 1 pld. (Solti B.);
 2002. október 26. – 2003. február 26. Tatabánya, Nagy-Keselő-hegy 1 pld. (Csonka P. és mások);
 2002. november 6. Tardos, Bánya-hegy 1 pld. (Csonka P.);
 2002. november 7. – december 20. Esztergom, Bazilika 1 pld. (Ferenczi B. és mások);
 2002. november 9. Felsőtárkány 1 pld. (Tokody B., Domján A., Ampovics Zs., László B.);
 2002. november 20. Lábatlan, Bersek-hegy (Bersek bánya) 1 (Csonka P.);
 2002. december 10. Tokaj, köbánya 1 pld. (Nagy T.);
 2002. december 11. Lábatlan, Sárkány-lyuk 1 pld. (Csonka P.);
 2002. december 18. Tarcál, köbánya 1 pld. (Nagy T., Szabolcs M., Técsi Z.);

Nagy őrgébics homeyeri alfaja (*Lanius excubitor homeyeri*) (1)

2002. november 15. – december 9. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) és Cserepes-pusztá 1 juv. (1y) pld. (Ecsedi Z., Szilágyi A., M. Watson; Oláh J., Tar J.) (Oláh et al., 2004);

Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) (20/21)

2002. május 14. Boldogköújfalu, Rákóczi u. 1 ad. hím pld. (Serföző J.);

Törpesármány (*Emberiza pusilla*) (3)

2002. november 29–30. Ócsa 1 imm. (1y) pld. (megfogva) (Lóránt M., Hadarics T. és mások);

Kucsmás sármány (*Emberiza melanocephala*) (4)

2002. június 8. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá (Péterfi-tanya) 1 ad. hím pld. (Schmidt A. és mások).

C kategória

Indiai lúd (*Anser indicus*) (C: 9, E: 2/3)

2002. október 18–23. Dinnyés, Dinnyési-Fertő 1 ad. pld. (Fenyvesi L.; Szász P. Zs. és mások);

Halsontfarkú réce (*Oxyura jamaicensis*) (5/6)

2002. november 10. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (V. tó) 1 juv. vagy tojó pld. (Bajor Z. és társai; Tar J., Szilágyi A. és társaik).

D kategória

Vörhenyes gödény (*Pelecanus rufescens*) (1)

2002. március 24. Ács, Rosta-rét 1 ad. pld. (Szentirmai I., Argai S.);

Afrikai marabu (*Leptoptilos crumeniferus*) (1)

2002. május 25. június 1. Csanytelek, Síróhegyi-halastó és Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pld. (Tajti L. és társai; Barkóczy Cs. és mások);

Kanadai lúd (*Branta canadensis*) (C: 4, D: 2)

2002. március 1–10. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. pld. (Pellinger A., Vasas A. és mások) (Hadarics, 2006);

Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) (A: 32/44, D: 6/10)

2002. július 17. – 2003. március 10. Ács, cukorgyári ülepítőtavak és Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 ad. hím pld. (Riezing N., Palatin G., Csonka P. és mások).

E kategória

Fekete hattyú (*Cygnus atratus*)

2002. március 14–21. Fertőrákos, Fertő (Rákosi-öböl) 1 imm. (2y) pld. (Hadarics T., Mogyorósi S., Molnár B.; Laczik D.);

Zöldszárnyú ara (*Ara chloroptera*)

2002. február 20. Sopron, Vas Gereben utca 1 ad. pld. (Hadarics T., Mogyorósi S.).

Fészkelések

Csörgő réce (*Anas crecca*)

2002. július 28. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. tojó + 8 pull. pld. (Tar J.);

2002. augusztus 3. Polgár, Polgári-halastó 1 ad. tojó + 8 pull. pld. (Tar J.);

Kerceréce (*Bucephala clangula*) (1)

2002. május 11. Sajóörös, Sajó (Makkos) 1 ad. tojó + 5 pull. pld. (Tóth L.) (Tóth, 2003);

Viharsirály (*Larus canus*)

2002. július 8. Gyékényes, bányató 2 ad. + 1 pull. (Fenyősi L., Csór S., Horváth Z., Mezei E.) (Fenyősi et al., 2004);

Kis csér (*Sterna albifrons*)

2002. július 28. – augusztus 4. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. + 3 pull./juv. (Tar J., Szilágyi A., Oláh J., Ecsedi Z., Tihanyi G.).

El nem fogadott, illetve visszavont adatok – *Records not accepted or withdrawn*

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) 2002. december 8. Dunakeszi (4); **sörényes récelúd** (*Chenonetta jubata*) 2002. június 2. Geszt, Begécsi-víztározó; **fakó rétihéja** (*Circus macrourus*) 2002. április 11. Királyhegyes, Királyhegyesi-pusztá; 2002. augusztus 28. Nagyiván, Bence-fertő; 2002. szeptember 10. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá; 2002. szeptember 11. Hajdúszoboszló, Angyalháza; **vékonycsőrű póling** (*Numenius tenuirostris*) 2002. szeptember 27. Hortobágy, Ohat (5); **ezüstsirály** (*Larus argentatus*) 2002. november 8. Szeged, Fehér-tó; **pusztaityúkfaj** (*Pteroclididae* sp.) 2002. november 10. Zalaszentmihály (7); **gyöngybagoly fehérmellű alfaja** (*Tyto alba alba*) 2002. április 1. Iszkáz; **karmazsinpirók** (*Carpodacus erythrinus*) 2002. július 5. Érd-Parkváros.

Summary: The 2001 Annual Report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee

This is the fifteenth report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee. For this report 81 records were considered of which 81% were accepted (56 records of 36 different species in category A, two records of two species in category C, three records of three species in category D and two records of two species in category E, three breeding records of two species). Out of the 50 records submitted relating to the year 2002, 90% were accepted (38 records were accepted in category A, two records in category C, three records in category D and one record in category E; one breeding record was also accepted). The annual meeting of the Committee was held on March 7–8, 2003 in Rejtekt in the Bükk Hills and on December 5–6, 2003 in Kőszeg. The report also contains all records that need to be reported only with no requirement of a description.

Definitions for categories follow the recommendations of the Texel and Heligoland guidelines of the AERC (for details *vide* <http://www.aerc.eu>). The two figures (divided by a slash) after species names indicate the number of occurrences and individuals up to and including 2002. When only one figure is shown this relates to both occurrences and individuals. For those species where exact numbers of records were not computed prior to 1988, only the number of records accepted since 1988 (“n + the number of records accepted since 1988”) are given in brackets.

Since the report is in Hungarian, the following guidelines are given for acronyms and Hungarian words frequently used in the report. Date is written according to the Hungarian sequence i.e. year, month, day. The date is followed by the place of occurrence, usually the name of the town of municipality followed by the name of the actual locality. Names or numbers of the particular pond of a fishpond system are given after the name of the pond system in brackets. Number of individuals is given before the acronym *pld.* (i.e. “individual”) with notes on plumage, sex, or other circumstances of the record. *Hím* means male, *tojó* means female, *2y* means second year immature bird, *nyugalmi ruhás* means “winter (basic) plumage”, *nászruhás* refers to “adult summer (alternate) plumage”. *Megfogva* means the bird was netted and ringed. The names of observers are in brackets. *Es társai(k)* means “et al.” and it usually indicates that the bird was reported by more than four observers. Reference to publication or photo, where available, is given after the record. Rejected records are listed at the end of the report.

Highlights of 2002 were the first records of Steller's Eider (*Polysticta stelleri*), Semipalmated Sandpiper (*Calidris pusilla*), Subalpine Warbler (*Sylvia cantillans*), Dusky Warbler (*Phylloscopus fuscatus*) and the *homeyeri* race of Great Grey Shrike (*Lanius excubitor homeyeri*) in Category A; and the first Hungarian records of Pink-backed Pelican (*Pelecanus rufescens*) and Marabou Stork (*Leptoptilos crumeniferus*) in Category D.

Further noteworthy records for the year were: 8th record of Sociable Plover (*Chettusia gregaria*), 3rd record of White-rumped Sandpiper (*Calidris fuscicollis*), 2nd record of Franklin's Gull (*Larus pipixcan*), 5th record of Heuglin's Gull (*Larus fuscus heuglini*), 7th record of Pygmy Owl (*Glaucidium passerinum*), 10th record of Tengmalm's Owl (*Aegolius funereus*), 4th record of Alpine Swift (*Apus melba*), 2nd record of Red-rumped Swallow (*Hirundo daurica*), 8th record of Paddyfield Warbler (*Acrocephalus agricola*), 4th record of Yellow-browed Warbler (*Phylloscopus inornatus*), 3rd record of Little Bunting (*Emberiza pusilla*) and 3rd record of Black-headed Bunting (*Emberiza melanocephala*).

Breeding records of rare and occasional breeding bird species have also been verified systematically from 1998 on (see details in Schmidt, 1998). The Goldeneye (*Bucephala clangula*) bred in Hungary for the first time.

Irodalom – References

- Bankovics A. (1989): A Nomenclaturai Állandó Bizottság jelentése, 1988. *Madártani Tájékoztató* 1989. július–december, p. 48–49.
- Bankovics A. (1990): Újabb fajok Magyarország avifaunájában. *Aquila* **96–97**, p. 127–137.
- Bankovics A. (1992): A Nomenclatura Bizottság jelentése az 1990-es évről. *Madártani Tájékoztató* 1992. július–december, p. 46–48.
- Bankovics A. (1993): Az MME Nomenclatura Bizottságának jelentése az 1991. évről. *Madártani Tájékoztató* 1993. július–december, p. 46–48.
- Bauer, H.-G., Bezzel, E. & Fiedler, W. (Hrsg.) (2005): Das Kompendium der Vögel Mitteleuropas. Nonpasseriformes – Nicht-Sperlingsvögel. 2. vollständig überarbeitete Auflage. Aula, Wiebelsheim, 808 p.
- Boldogh S., Farkas R., Szmorad F. & Szaniszló M. I. (2005): Territóriumtartó törpekuvick (*Glaucidium passerinum*)-pár megfigyelése az Aggteleki Nemzeti Parkban. *Aquila* **112**, p. 65–68.
- Fenyősi L., Csór S., Horváth Z. & Mezei E. (2004): A viharsirály (*Larus canus*) újabb költőhelye Magyarországon. *Aquila* **111**, p. 199–200.
- Hadarics T. (2006): Új fajok a Fertő madárfaunájában 1996 és 2003 között. *Szélkiáltó* **12**, p. 23–27.
- Keve A. (1960): *Magyarország madarainak névjegyzéke*. Madártani Intézet, Budapest, 89 p.
- Keve A. (1984): *Magyarország madarainak névjegyzéke*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 99 p.
- Kiss J. (2002): A vándorfűzike (*Phylloscopus inornatus*) előfordulása Tömördön. *Cinege* **7**, p. 22.
- Magyar G. (1994): Hogyan dokumentáljuk ritka madarak előfordulását? *Partimadár* **4**, p. 52–55.
- Magyar G. (1995): Az MME Nomenclator Bizottság 1994. évi jelentése ritka madárfajok magyarországi előfordulásáról. *Aquila* **102**, p. 199–208.
- Magyar G. (1996): Magyarország madárfajainak jegyzéke. *Partimadár* **5**, p. 87–91.
- Magyar G. (1997): Az MME Nomenclator Bizottság 1995. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Tűzok* **2**, p. 1–10.
- Magyar G. & Hadarics T. (1995): Az MME Nomenclator Bizottság 1993. évi jelentése ritka madárfajok magyarországi előfordulásáról. *Aquila* **102**, p. 193–198.

- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. (1998): Nomenclator avium Hungariae. Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, 202 p.
- MME NB (1998a): Az MME Nomenclator Bizottság 1996. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **3**, p. 41–52.
- MME NB (1998b): Az MME Nomenclator Bizottság jelentése a Magyarországon ritka madárfajok 1988 előtti előfordulásairól. *Aquila* **103–104**, p. 101–114.
- MME NB (1998c): Az MME Nomenclator Bizottság 1997. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **3**, p. 137–154.
- MME NB (1999): Az MME Nomenclator Bizottság 1998. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **4**, p. 105–117.
- MME NB (2000): Az MME Nomenclator Bizottság 1999. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **5**, p. 1–16.
- MME NB (2001a): Az MME Nomenclator Bizottság 2000. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **6**, p. 105–119.
- MME NB (2001b): Az MME Nomenclator Bizottság 2001. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **6**, p. *in press*.
- Németh Á. & Pigniczki Cs. (2004a): A barna füzike (*Phylloscopus fuscatus*) első magyar adata az izsáki Kolon-tóról. *Aquila* **111**, p. 137–140.
- Németh Á. & Pigniczki Cs. (2004b): A rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*) hetedik és nyolcadik magyar adata az izsáki Kolon-tóról. *Aquila* **111**, p. 131–135.
- Oláh J. & Tar J. (2003): A kis partfutó (*Calidris pusilla*) első előfordulása magyarországon. *Aquila* **109–110**, p. 87–90.
- Oláh J., Ecsedi Z. & Tar J. (2004): A nagy örgébics *Lanius excubitor homeyeri* alfajának első előfordulása magyarországon. *Aquila* **111**, p. 141–144.
- Schmidt A. (1998): Az MME Nomenclator Bizottság legfrissebb döntései. *Túzok* **3**, p. 33–34.
- Solti B. (2006): Nyílfarkú halfarkas (*Stercorarius longicaudus*) előfordulása Érden. *Aquila* **113**, p. 167.
- Sós E. (2003): A bajszos poszáta (*Sylvia cantillans*) első magyarországi előfordulása. *Aquila* **109–110**, p. 125–127.
- Tóth L. (2003): Kerceréce (*Bucphala clangula*) költése Magyarországon. *Aquila* **109–110**, p. 162–163.
- Waliczky Z. (1993): Az MME Nomenclatura Bizottságának jelentése az 1992. évről. *Madártani Tájékoztató* 1993. július–december, p. 49–56.
- Zalai T. (2003): Prérísirály (*Larus pipixcan* Wagler, 1831) megfigyelése a Hortobágyon. *Aquila* **109–110**, p. 91–93.

AZ MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG 2003. ÉVI JELENTÉSE A MAGYARORSZÁGON RITKA MADÁRFAJOK ELŐFORDULÁSÁRÓL

MME Nomenclator Bizottság

Abstract

MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG (2006): The 2003 report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee on rare birds in Hungary. *Aquila* 113, p. 91–105.

For the 16th report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee 212 records were considered of which 92% were accepted (182 records of 44 different species in category A and three records of three species in category E). Out of the records from the year 2003, 92% were accepted (52 records out of 62 were accepted in category A and two records in category E). Highlights of 2003 were the first record of *Aythya collaris* and also the first record of *Aythya affinis* in Category A. Further noteworthy records of the year were the 9th record of *Neophron percnopterus*, 10th record of Sociable Plover *Chettusia gregaria*, 4th record of *Larus sabini*, 4th record of *Melanocorypha calandra*, 3rd record of *Cettia cetti*, 9–11th records of *Acrocephalus agriicola*, 5th record of *Phylloscopus inornatus* and the 4th record of *Emberiza melanocephala*. At the time of finishing the report a total of 301 species were known to have occurred in Hungary during the year 2003. *Cettia cetti* bred in Hungary for the first time and *Lanius excubitor* bred in Hungary for the second time.

Authors' address: MME Nomenclator Bizottság, H-1121 Budapest, Költő utca 21.

Key words: rarities report, Hungary.

Bevezetés

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Nomenclator Bizottsága (MME NB) 16. jelentése a 2003-ban észlelt és jelentett ritkaságok hitelesített adatait tartalmazza. E jelentésben tesszük közzé a 2003-as évből származó, de 2004-ben beküldött és bírált adatokat is. A 2003-ban bírált, de 2001-ből vagy korábbi évekből származó adatokat a 2001-es (MME NB, 2001b), a 2002-ből származó adatokat a 2002-es jelentésben (MME NB, 2006) tettük közzé.

A 2003. évi adatok lezárása és összesítése céljából az MME NB 2003. március 7–8-án a bükki Rejteken, 2003. december 5–6-án Kőszegen, majd 2004. november 26-án Tatán ült össze. 2003-ban az alábbi személyek vettek részt a bizottság munkájában (ábécé sorrendben): dr. Hadarics Tibor (titkár), dr. Magyar Gábor, Nagy Tamás, ifj. Oláh János, Schmidt András (titkár), dr. Sós Endre, Végyvári Zsolt és Zalai Tamás.

E jelentés összeállítása során a Nomenclator Bizottság 212 adatot vizsgált meg (ebben nem szerepelnek azok a fajok, amelyekről nem kell jelentést készíteni, csak az adataikat gyűjtjük). A beküldött jelentések közül a bizottság 44 faj 182 adatát fogadta el A kategóri-

ába, három faj egy-egy adatát E kategóriába; illetve négy faj tíz költési adatát hitelesítette (mely összesen 92%-a a megvizsgált adatoknak). A 2003-ból származó 62 adatból 52-t A kategóriásnak, kettőt E kategóriásnak fogadtunk el; illetve két faj három fészkelési adatát hitelesítettük (ez a beküldött 2003-as adatok 92%-a).

A fajok neve mögött zárójelben olvasható számadatok a faj bizonyított magyarországi előfordulásainak számát jelentik 2003-mal bezárólag. Az 1975 végéig elfogadott adatok Keve (1960, 1984) névjegyzékeiben, az MME Nomenclator Bizottság által 1976–1988 közötti, illetve 1988 óta évente elfogadott adatai az MME NB jelentéseiben találhatók meg (a jelentések hivatkozási adatait lásd *MME NB*, 2006). A legfeljebb tizenöt hitelesített adattal rendelkező fajok esetében az előfordulások 1997 végéig összesítve is megtalálhatók Magyarország madarainak névjegyzékében (*Magyar et al.*, 1998).

Az előfordulások számát és az összes példányszámot törtjel választja el (amennyiben csak egy szám van feltüntetve, ez az előfordulást és az egyedszámot is jelenti). Amennyiben az előfordulások pontos számát a Nomenclator Bizottság tevékenységének megkezdése előtt nem tartották nyilván, az adatokat „n + az 1988 után elfogadott adatok” formában adjuk meg.

E jelentésben tesszük közzé azon fajok 2003-as adatait is, melyeknek csak az előfordulása jelentendő (füles vöcsök, pehelyréce, sarki partfutó, nagy sárszalonna, kis goda, kacagócsér, kis csér, hajnalmadár). Természetvédelmi jelentősége miatt a korábbiakhoz hasonlóan valamennyi 2003-as kislilik-adatot is közöljük, bár a faj csak a Hortobágy térségén kívül leírasköteles. Ezeknél a fajoknál csak a 2003. évi előfordulások számát adtuk meg zárójelben.

A madarak előfordulási idejéről az általunk ismert leghosszabb időszakot adtuk meg, még akkor is, ha a bizottsághoz beküldött jelentésben nem szerepel a madár egy területen való tartózkodásának teljes időtartama (ezen esetekben az előfordulás idejét a *Tízok* faunisztikai adatbázisa alapján egészítettük ki). A megfigyelés helyéről legtöbbször a közigazgatási településhatárt adtuk meg, és ettől csak kivételes esetben térünk el (pl. a Fertő környéki adatok esetében rendszerint a legközelebbi település nevét tüntettük fel). Amennyiben a megfigyelés halastavon történt és a megfigyelés helyéről a tórendszeren belüli medence számát is tartalmazza a jelentés, ez a halastó neve után zárójelben, római számmal szerepel. Ha a tónak vagy medencének külön neve van, az ugyancsak zárójelben szerepel, pl. Hortobágyi-halastó (Kondás). Az adat után zárójelben szerepel a megfigyelők neve. Rendszerint mindazok nevét feltüntettük, akik a madarat elsőként megtalálták, meghatározták, és az észlelésről jelentést készítettek. Amennyiben viszont a madarat ötnél több személy találta, a további megfigyelőkre rendszerint *és társaik* megjegyzéssel utalunk. Abban az esetben, ha az adott példányt az első megfigyelést követő napokon más megfigyelők is látták, vagy az adat hitelesítését a megtaláló(ko)n túl további személyek közreműködése is segítette, rájuk *és mások* kifejezéssel utalunk.

Ezúton is felhívjuk tagtársaink figyelmét, amennyiben olyan ritka madár előfordulási adatával rendelkeznek, melyet a Nomenclator Bizottság a részére beküldött jelentés hiányában még nem bíralt, azt készítsék el, és juttassák el a bizottság titkára címére (MME NB titkára, 1121 Budapest, Költő u. 21.). A jelentés elkészítésének módjáról egyebek mellett a *Partimadár* 1994/2. számában közölt irányelvek a mérvadók (*Magyar*, 1994). A jelentések bármilyen formában készíthetők, de mind az elkészítés, mind a bírálatok során könnyebb-

séget jelent a bizottság által rendszeresített jelentőlap használata (a bizottság bármelyik tagjától kérhető, de elérhető az MME Nomenclator Bizottság honlapján is: http://www.mme.hu/nb/mme_nb.htm).

Felhívjuk a figyelmet továbbá arra, hogy az AERC (Association of European Rarities Committees, <http://www.aerc.eu>) ajánlása szerint kívánatos a rendkívül ritka fajok legalább első tíz előfordulási adatának az egyenkénti, a megfigyelések körülményeit és a madár részletes leírását is tartalmazó, önálló közleményben való publikálása valamelyik hazai szaklapban, lehetőleg olyanban, amelyik idegen nyelvű (angol vagy német) összefoglalókat is közöl a cikkekről (pl. *Túzok*, *Aquila* stb.).

Az el nem fogadott adatok a jelentés végén találhatók a megfigyelők nevének feltüntetése nélkül. Ezeknek az adatoknak csak kisebb részénél volt a megjelölt madárfaj egyértelműen kizárható és az észlelt egyed más fajnak határozható, a többi esetben valószínűsíthető volt ugyan a faj, de a beküldött dokumentumok alapján mégsem volt egyértelműen meghatározható. Minthogy ezek az adatok nem abszolút bizonyosságúak, a madártani szakirodalomban kerülendő a rájuk való hivatkozás. Itt közöljük azokat az adatokat is, amelyek dokumentációja alapján csak nem (*genus*) szintjéig történő határozás volt lehetséges, de a szóba jöhető fajok mind jelentéskötelesek (pl. halfarkasok). Sajnálatos módon több esetben érkezett ritka madárfajokról adat dokumentáció (leírás, fénykép stb.) nélkül, különösen régebbi adatok esetén. Amennyiben a megfigyelést nem dokumentálták, azt még elbírálni sem tudtuk, és ezért automatikusan az el nem fogadott adatok között szerepeltettük.

A jelentésben felsorolt adatokra történő hivatkozás esetén, amennyiben az MME NB jelentésén kívül más forrás nem adható meg (minthogy azt máshol nem publikálták még), javasoljuk a megfigyelők nevét is feltüntetni a következő példához hasonlóan: „kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*): 2003. július 12–13. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. pld. (Pellinger A., Hadarics T. in MME NB, 2006)”.

A hitelesítendő fajok körét érintő változások

Az 1998-ban felfedezett Újfehértó környéki szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla*) költőállomány esetében 2004. január 1-től a Hortobágy mellett erre a területre nézve is feloldottuk a leíráskötelezettséget (a költőállomány nagyságára vonatkozó adatokat azonban továbbra is el kell juttatni a Nomenclator Bizottsághoz).

Személyi változások

A 2003 során a Nomenclator Bizottságból megbízatásának lejártával távozó Schmidt András titkár helyére a bizottság Zalai Tamást választotta új tagjának. A titkári teendőket a továbbiakban dr. Hadarics Tibor látja el. Schmidt Andrásnak ezúton is köszönetet mondunk a sokéves bizottsági tevékenységéért, különösen nagyra értékeljük a titkárként végzett precíz munkáját.

A 2003. év nevezetességei

2003-ban az MME NB két új madárfajt fogadott el hazánk madarainak névjegyzékébe: először bizonyították Magyarországon az örvös réce (*Aythya collaris*) és a búbos réce (*Aythya affinis*) előfordulását.

Ritka és alkalmi költőfajok fészkelési adatait 1998-tól kezdte meg rendszeresen gyűjteni és hitelesíteni az MME NB (Schmidt, 1998). 2003-ban először sikerült bizonyítani a berki poszáta (*Cettia cetti*) fészkelését hazánkban (Schmidt, 2005). Ebben az évben másodszor bizonyították a nagy őrgébics (*Lanius excubitor*) költését Magyarországon.

További említésre méltó adatok 2003-ban: a kékesőrű réce (*Oxyura leucocephala*) 1988 utáni 8., a dögkeselyű (*Neophron percnopterus*) 9., a lilebíbic (*Chettusia gregaria*) 10., a fecskesirály (*Larus sabini*) 4., a kalandrapesirta (*Melanocorypha calandra*) 4., a berki poszáta (*Cettia cetti*) 3., a rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*) 9–11., a vándorfűzike (*Phylloscopus inornatus*) 5., a vörösfejű gébics (*Lanius senator*) 1988 utáni 4. (Hadarics, 2006) és a kucsmás sármány (*Emberiza melanocephala*) 4. előfordulása.

A jelentés kéziratának lezárásáig hitelesített adatok alapján 2003 során 301 madárfaj fordult elő bizonyítottan hazánk határain belül.

Az MME NB által 2003-ban elfogadott adatok – Accepted records in 2003

A Magyarországon hitelesítetten előfordult madárfajok egyes adatait az AERC (Association of European Rarities Committees) által javasolt kategóriák alapján soroltuk be. Az egyes kategóriák meghatározása a legújabb névjegyzék (Magyar et al., 1998) bevezetőjében, az elbírálandó fajok listája az 1994-es jelentésben (Magyar, 1995) és a legújabban megjelent fajlistában (Magyar, 1996) található meg.

A kategória

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*) (128/179)

2003. április 10. Szeged, Fehér-tó 1 ad. (nászruhas) pld. (Mészáros Cs.);

2003. április 22. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (vedlő) pld. (Tar J., Szilágyi A.);

2003. október 24. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Tar J.);

2003. november 8. Abádszalók, Tisza-tó (Abádszalóki-öböl) 1 pld. (Borbáth P., Zalai T.);

2003. november 7. Szeged, Szegedi-Fertő (II/2. tó) 1 ad. pld. (Mészáros Cs., Vesztergom N.);

2003. november 8–24. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Gyüre P., Oláh J., Ecsedi Z., Emri T., Tar J. és mások);

2003. november 20. Karcag, Kecskeri-víztározó 1 (nyugalmi ruhás) pld. (Monoki Á.) (Monoki, 2003b);

2003. december 8. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 pld. (Tar J.);

Kis hattyú (*Cygnus columbianus bewickii*) (15/42)

2003. november 23. Fonyód, Balaton 2 ad. pld. (Lendvai Cs., Fodor A. és társaik);

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) (1996 óta: 35/80)

2003. március 20. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (XI. tó) 1 ad. pld. (Simay G.);

2003. június 19. Balmazújváros, Kis-szeg (Kishortobágyi csárda felett) 3 ad. pld. (Szilágyi Attila);
 2003. november 13–14. Szabadkígyós, Apáti-pusztta 1 ad. pld. (Forgách B., Tóth I.);

Rövidcsőrű lúd (*Anser brachyrhynchus*) (12/140)

2003. március 31. – április 1. Pusztaszer, Büdös-szék 1 ad. pld. (Nagy T. és mások);

Kis lilik (*Anser erythropus*)

2003. január 17. Debrecen, Látókép 5 pld. (Tar J., Végyvári Zs., Emri T., Zöld B.);
 2003. február 2. Nagyhegyes 1 ad. pld. (Vasas A.);
 2003. március 7. Nagyiván, Nagyiváni-pusztta 1 pld. (Kovács G.);
 2003. március 20. Szabadszállás, Zab-szék 1 ad. pld. (Kókay B., Laposa D.);
 2003. március 20–28. Hortobágy, Kis-Kecskés max. 6 pld.: március 20. 1 ad. hím pld. (Tar J.); március 28. 6 pld. (Szilágyi A., Tar J.);
 2003. március 25. Hortobágy, Kása-hát 2 pld. (Kovács G.);
 2003. március 28. Hortobágy, Dinnyés-lapos 1 pld. (Tar J.);
 2003. március 28–29. Hortobágy, Cserepes-pusztta és Dinnyés-lapos 18 pld. (Tar J.; Oláh J.);
 2003. április 13–26. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 46 pld.: április 13. 46 pld. (Tar J.); április 20. 6 pld. (Fodor A. és társai); április 21. 14 pld. (Oláh J., Tihanyi G.); április 26. 14 pld. (Gyüre P.);
 2003. április 21–23. Hortobágy, Rókás 14 pld. (Tar J., Konyhás S.);
 2003. április 27–28. Hortobágy, Kis-Kecskés max. 13 pld.: április 27. 12 pld. (Emri T.); április 28. 13 pld. (Tar J.);
 2003. szeptember 19. Hortobágy, Cserepes-pusztta 7 pld. (Tar J.);
 2003. szeptember 22. – november 9. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 45 pld.: szeptember 22–24. 39 pld. (Tar J. és mások); szeptember 26. 39 pld. (Harangi M., Nagy Gy., Tar J.); szeptember 27. 45 pld. (Végyvári Zs.); szeptember 28. 42 pld. (Végyvári Zs.); szeptember 29. 3 pld. (Végyvári Zs.); október 2. 4 pld. (Tar J.); október 3. 39 pld. (Tar J.); október 8. 40 pld. (Végyvári Zs.); október 11–12. 30 pld. (Végyvári Zs.; Tar J.); október 14. 42 pld. (Tar J., Tihanyi G.); október 16. 42 pld. (Konyhás S.); október 27. 42 pld. (Konyhás S.); október 28. 32 pld. (Tar J.); október 29. 35 pld. (Ecsedi Z.); október 31. 33 pld. (Oláh J., Tar J.); november 5. 32 pld. (Ecsedi Z., Nagy Gy.); november 8. 27 pld. (Emri T., Gyüre P.); november 9. 3 pld. (Oláh J., Ecsedi Z., Tar J., Tihanyi G.);
 2003. október 16. Hortobágy, Rókás 26 pld. (Konyhás S.);
 2003. november 2. Hortobágy, Kis-Kecskés 33 pld. (Tar J.);
 2003. november 2–4. Geszt, Begécsi-víztározó (III. tó) 1 ad. + 1 juv. (1y) pld. (Oláh J., Ecsedi Z., Vasas A.; Tögye J.);
 2003. november 6. Hortobágy, Nagy-Kecskés 27 pld. (Oláh J.);
 2003. november 8. Dunatétlen, Böddi-szék 2 ad. pld. (Kókay B., Laposa D., Hegedűs D.);
 2003. november 13. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 1 juv. (1y) pld. (Oláh J., Tar J., Tihanyi G.);
 2003. november 14. Biharugra, Biharugrai-halastavak 1 ad. pld. (Vasas A., Tögye J., Széll A.);
 2003. november 18. Hortobágy, Kis-Kecskés 1 imm. (2y) pld. (Tar J.);
 2003. november 20. Tiszanána, Pap-föld 2 ad. + 1 juv. (1y) pld. (Borbáth P.);
 2003. november 21. Fülöpszállás, Csaba-szék 2 ad. pld. (Kókay B., Steiner A.);
 2003. december 13. Fülöpszállás, Kelemen-szék 2 ad. pld. (Kókay B., Hegedűs D.);

Örvös lúd (*Branta bernicla*) (39/41)

2003. november 12–17. Dunatétlen, Böddi-szék 1 juv. (1y) (*ssp. bernicla*) pld. (Kókay Sz., D. Byrne és mások);
 2003. november 23. Geszt, Begécsi-víztározó (II. tó) 1 ad. (*ssp. bernicla*) pld. (Vasas A., Tögye J.);

Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) (A: 34/46, D: 8/12)

2003. *augustus* 14. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 juv. (1y) pld. (Tihanyi G., Nagy I., Papp J.);

2003. *november* 9–12. Dunatetőtlen, Böddi-szék 1 ad. hím pld. (Pigniczki Cs., Ferenczi M., Kovács S.; Kókay Sz., D. Byrne);

Örvös réce (*Aythya collaris*) (1)

2003. *április* 20–26. Sumony, Sumonyi-halastó (II. és III. tó) 1 ad. (nászruhas) hím pld. (Molnár Z., Sós E., Molnár V. és mások);

Búbos réce (*Aythya affinis*) (1)

2003. *április* 19–20. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás és VII. tó) 1 ad. hím pld. (Tar János és mások);

Pehelyréce (*Somateria mollissima*) (2003: 3/6)

2003. *október* 11. Dunakiliti, Duna (duzzasztómű) 3 pld. (Pénzes L.);

2003. *november* 2. Fenékpusztá, Balaton 2 pld. (Cser Sz., Gál Sz., Faragó Á.);

2003. *november* 2–23. Szántód, Balaton 1 pld. (Cser Sz., Gál Sz., Faragó Á.; Pálincás A., Illés G. és mások);

2003. *november* 15. Balatonföldvár, Balaton 1 pld. (Illés G., Lelovics A., Pálincás A.) valószínűleg azonos a november 2–23. között Szántódnál megfigyelt madárral;

2003. *december* 5. Fenékpusztá, Balaton 2 pld. (Oláh J., Tar J., Zalai T., Végvári Zs.) valószínűleg azonosak a november 2-án ugyanitt megfigyelt madarakkal;

Kékcsőrű réce (*Oxyura leucocephala*) (n+8)

2003. *október* 29. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó (IV. tó) 1 tojó vagy imm. pld. (Tar J., Tihanyi G. és mások);

2003. *december* 7–10. Hortobágy, Fényesi-halastó (III. tó) 1 juv. (1y) pld. (Emri T., Gyüre P., Zöld B. és mások);

2003. *december* 16. Hortobágy, Csécsi-halastó (III. tó) 1 juv. (1y) pld. (Emri T.) azonos a december 7–10. között a Fényesi-halastávon megfigyelt madárral;

Dögkeselyű (*Neophron percnopterus*) (9/15)

2003. *május* 19. Hortobágy, Borsós és Kónya 1 *subad.* pld. (Ecsedi Z. és társai; Tar J.);

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*) (n+103/105)

2003. *március* 30. Hortobágy, Nagy-Vókonya 1 ad. hím pld. (Oláh J., Ecsedi Z., Nagy Gy.);

2003. *április* 1. Zsáka, Horgas 1 ad. hím pld. (Vasas A.);

2003. *április* 3. Szabadkígyós, Nagyerdő 1 ad. hím pld. (Forgách B., Széplaki J.);

2003. *április* 9. Balmazújváros, Nagy-hát (Telekföld) 1 ad. hím pld. (Szilágyi A.);

2003. *április* 11. Berettyóújfalu, Baglyas 1 ad. hím pld. (Vasas A., Demeter L.);

2003. *április* 12. Nagykopáncs, Kopáncsi-pusztá 1 imm. (2y) hím pld. (Mészáros Cs., Kotymán L., Öze P.);

2003. *április* 17. Erdőbénye, Lócse-tanya 1 imm. (3y) hím pld. (Oláh J., Petrovics Z. és társaik);

2003. *április* 19. Károlyfalva 1 ad. tojó (Oláh J., Petrovics Z. és társaik);

2003. *május* 24. Makó-Rákos, Csikópusztá 1 tojó pld. (Tokody B., Domján A.);

2003. *szeptember* 6. Hortobágy, Kis-Kondás 1 ad. hím pld. (Vasas A. és társai);

2003. szeptember 6. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 juv. (1y) pld. (Oláh J., Ecsedi Z., M. Watson);
2003. szeptember 9. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 juv. (1y) pld. (Oláh J., Ecsedi Z., M. Watson) valószínűleg azonos a szeptember 6-án ugyanitt megfigyelt juv. madárral;
2003. szeptember 9. Nádudvar, Borzas-pusztá 1 juv. (1y) pld. (Oláh J., Ecsedi Z., M. Watson);
2003. szeptember 10. Pély, Hosszú-fertő 1 ad. hím pld. (Borbáth P.);
2003. szeptember 12. Túrkeve, Balai-puszták 1 imm. hím (Monoki Á.) (Monoki, 2003a);
2003. szeptember 20. Hortobágy, Ecse-zug 1 ad. hím pld. (Ecsedi Z., Oláh J.);
2003. szeptember 20. Nagyiván 1 ad. hím pld. (Kovács G., A. Forsten, Schmidt A., Kővári I.);
2003. szeptember 21. Nagykopáncs, Nagykopáncsi-pusztá 1 ad. hím pld. (Kókai K., Cseh J.);
2003. szeptember 23. Hortobágy, Kis-Vókonya 1 ad. hím pld. (Oláh J., Ecsedi Z.);

Kis héja (*Accipiter brevipes*)

2003. augusztus 11. Hortobágy, Faluvégghalma 1 ad. hím pld. (Szilágyi A.);

Vörösfarkú egerészölyv (*Buteo buteo vulpinus*) típusú (n+5)

2003. szeptember 11. Pély 1 imm. pld. (Katona Cs.);

Fekete sas (*Aquila clanga*) (n+37)

2003. november 19. – 2004. március 10. Nagyhegyes, Elepi-halastó, Alföldi-erdő 1 ad. pld. (Szilágyi A. és mások) lehetséges, hogy azonos az ugyanitt 2002. november 6. és 2003. január 29. között megfigyelt madárral;

Pusztai sas (*Aquila nipalensis*) (23/32)

2003. május 3. Nábrád 1 imm. (3y) pld. (Vasas A. és mások);
2003. május 26. Sárrétudvari 1 imm. (2y) hím pld. (Boruzs A., Ványi R., Vasas A., Kiss R.);
2003. július 2–28. Balmazújváros, Darassa-pusztá, Szandalik és Kis-szeg max. 5 pld.: július 3. 1 imm. (4y) pld. (Tar J.); július 4. 1 imm. (2y) + 1 imm. (3y) pld. (Tar J., Ecsedi Z., Oláh J.); július 5. 2 pld. (Fodor A., Steiner A., Laposa D., Kóta A.); július 10. 1 imm. (4y) pld.; július 12. 1 imm. pld. (Gyüre P.); július 17. 1 imm. (2y) + 2 imm. (3y) + 2 imm. (4y) pld. (Ecsedi Z., Tar J.); július 19. 3 imm. pld. (Emri T.); július 20. 1 imm. (2y) + 1 imm. (3y) pld. (Tar J.); július 21. 3 imm. pld. (Tar J.); július 24. 1 imm. (3y) pld. (Tar J.); július 28. 1 imm. (Tar J.);

Lilebíbic (*Chettusia gregaria*) (9)

2003. szeptember 20. Kunmadaras, Kunkápolnási-mocsár 1 ad. (vedlő) pld. (Kovács G.) (Kovács, 2004);
2003. október 10. Hortobágy, Zám-pusztá (Kenderhátó-ér) és Csécsi-halastó (V. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Kovács G., Végvári Zs., Ecsedi Z., Oláh J., Tar J.) (Kovács, 2004); valószínű, hogy azonos a szeptember 20-án a Kunkápolnási-mocsárban megfigyelt madárral;
2003. október 13. Ecsegfalva, Kenderesszigeti-halastavak 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Monoki Á.) (Monoki, 2003e) valószínű, hogy azonos az október 10-én a Hortobágyon megfigyelt madárral;

Sarki partfutó (*Calidris canutus*) (2003: 20/44)

2003. május 26. Fonyód-Alsóbélatelep, Balaton 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Steiner A., Fodor A., Lendvai Cs., Laposa D.);
2003. augusztus 10–13. Nagyhegyes, Elepi-halastó max. 5 pld.: augusztus 10. 2 juv. (1y) pld. (Szilágyi A.); augusztus 11. 1 juv. (1y) pld. (Végvári Zs.); augusztus 12. 1 ad. + 4 juv. (1y) pld. (Szilágyi A., Zalai T., Oláh J.); augusztus 13. 1 pld. (Végvári Zs.);

2003. *augusztus 21.* Dinnyés 1 pld. (Hegedűs D.);
 2003. *augusztus 21–22.* Szeged, Fehér-tó 4 juv. (1y) pld. (Mészáros Cs. és társai);
 2003. *augusztus 28–29.* Halásztelek, Duna 2 juv. (1y) pld. (Zsoldos M., Kókay Sz., Kókay B.);
 2003. *augusztus 29.* Petőháza, cukorgyári ülepítőtavak 2 juv. (1y) pld. (Pellinger A.);
 2003. *augusztus vége – szeptember 9.* Fertőújlak, Nyéki-szállás max. 5 pld.: *augusztus vége* 2 pld.;
szeptember eleje 5 pld. (megfogva); *szeptember 9.* 4 pld. (Pellinger A.);
 2003. *augusztus 30. – szeptember 1.* Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 juv. (1y) pld. (Csonka P. és
 mások);
 2003. *augusztus 30. – szeptember 14.* Hortobágy, Fényesi-halastó max. 3 pld.: *augusztus 30.* 1 juv.
 (1y) pld. (Gödér R., Zalai T.); *szeptember 5.* 3 juv. (1y) pld. (Kókay Sz. és társai); *szeptember 10–*
14. 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Gál A., Emri T.);
 2003. *szeptember eleje* Szeged, Szegedi-Fertő 4 pld. (Kókai K.);
 2003. *szeptember 6.* Szeged, Fehér-tó (XV. tó) 2 juv. (1y) pld. (Kókai K.);
 2003. *szeptember 6–7.* Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 juv. (1y) pld. (Tar J., Szilágyi A., Zalai T. és
 mások);
 2003. *szeptember 13.* Balatonberény, Balaton 1 pld. (Cser Sz., Faragó Á., Gál Sz., Talabér G., Palatin
 G.);
 2003. *szeptember 13.* Balatonöszöd, Balaton 1 pld. (Cser Sz., Faragó Á., Gál Sz., Talabér G., Palatin
 G.);
 2003. *szeptember 13.* Tarnaszentmiklós, Ludas 1 pld. (Zalai T.);
 2003. *szeptember 16.* Szántód, Balaton 5 pld. (Nagy L., Lelkes A., Koósz B.);
 2003. *szeptember 16–18.* Hortobágy, Csécsi-halastó 2 pld. (Konyhás S., Tar J., Tihanyi G.);
 2003. *szeptember 16–23.* Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 juv. (1y) pld. (Tar J., Tihanyi G., Oláh J.,
 Szilágyi A.);
 2003. *szeptember 21.* Balatonszárszó, Balaton 1 juv. (1y) pld. (Berényi Zs., Lendvai Cs.);
 2003. *október 30–31.* Hortobágy, Kungyörgyi-halastó 1 juv. (1y) pld. (Kovács G.; Ecsedi Z.);

Vándorpartfutó (*Calidris melanotos*) (26/30)

2003. *szeptember 4.* Zalasabar, Kis-Balaton (I. ütem) 1 pld. (Faragó Á., Cser Sz., Gál Sz.);
 2003. *szeptember 14–21.* Dinnyés, Dinnyési-Fertő 1 juv. (1y) pld. (Lendvai Cs., Berényi Zs., Hegedűs
 D. és mások);
 2003. *szeptember 16.* Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 juv. (1y) pld. (Hadarics T., Dorogman Cs., Pellinger
 A., Mogyorósi S., Ambrus A.) (Hadarics, 2006);
 2003. *szeptember 22–23.* Balmazújváros, Virágoskúti-halastó (III. tó) 1 juv. (1y) pld. (Simay G.,
 Ambach F., Fajcsák B. és mások);
 2003. *szeptember 23.* Hortobágy, Hortobágyi-halastó (V. tó) 1 juv. (1y) pld. (Tihanyi G., Tar J. és
 mások) feltehetően azonos a szeptember 22–23-án a Virágoskúti-halastavon megfigyelt madárral;
 2003. *szeptember 27.* Kaba, cukorgyári ülepítőtavak 2 juv. (1y) pld. (Emri T., Gyüre P.);

Nagy sárszalonna (*Gallinago media*) (2003: 6)

2003. *április 17.* Hortobágy, Nagy-Vókonya 1 pld. (Nagy Gy.);
 2003. *május 8.* Makó-Rákos, Montág-pusztta 1 pld. (Mészáros Csaba);
 2003. *május 15.* Hortobágy, Zám-pusztta 1 pld. (Konyhás S.);
 2003. *augusztus 15.* Balmazújváros, Magdolna-pusztta (szennyvízülepítő) 1 pld. (Szilágyi A.);
 2003. *augusztus 15–17.* Jászivány, Ördög-hát 1 pld. (Zalai T.);
 2003. *augusztus 16–17.* Balmazújváros, Nagy-szik 1 pld. (Oláh J.; Tihanyi G.);

Kis goda (*Limosa lapponica*) (2003: min. 17/19)

2003. *március 30.* Apaj, Szúnyog-pusztta 1 pld. (Karcza Zs., Lóránt M., Vadász Cs., Hegedűs D.);

2003. április 26. Hortobágy, Gyökérkúti-halastó 1 pld. (Gyüre P.);
 2003. május 1–2. Tömörkény, Csaj-tó 1 pld. (Ampovics Zs., László B.; Tokody B., Domján A.);
 2003. május 17–18. Hortobágy, Akadémiai-halastó 1 tojó pld. (Ecsedi Z.);
 2003. június 4. Rétszilás, Rétszilasi-halastavak 1 pld. (Horváth G., Varga A., Szinai P.);
 2003. szeptember 5–7. Hortobágy, Fényesi-halastó 1 pld. (Kovács G., Oláh J. és társaik; Zalai T.);
 2003. szeptember 10. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 pld. (Pellinger A.);
 2003. szeptember 13. Fonyód-Fonyódliget, Balaton 2 pld. (Kovács Gy., Vincze B.);
 2003. szeptember 13. Zalasabar, Kis-Balaton (I. ütem) 1 pld. (Cser Sz., Faragó Á., Gál Sz., Talabér G.);
 2003. szeptember 14. Püspökhátvan, Püspökhátvani-víztározó 1 juv. (1y) pld. (Fodor A.);
 2003. szeptember 14–16. Hortobágy, Csécsi-halastó 1 pld. (Balázs I.; Tar J.);
 2003. szeptember 16. Tihany, Balaton (tihanyi rév) 2 pld. (Nagy L.);
 2003. szeptember 22. Fertőújlak, Fertő (Madárvárta-öböl) 1 pld. (Vácz M.);
 2003. szeptember 24. – október 4. Petőháza, cukorgyári ülepítőtavak 1 juv. (1y) pld. (Pellinger A.);
 2003. szeptember 26. Zalavár, Kis-Balaton (Bárándi-víz) 1 pld. (Gál Sz.);
 2003. szeptember 27–28. Kaba, cukorgyári ülepítőtavak 1 juv. (1y) pld. (Emri T., Gyüre P.; Vasas A., Ványi R.);
 2003. szeptember vége Szeged, Fehér-tó 1 juv. (1y) pld. (Mészáros Csaba);

Terekcankó (*Xenus cinereus*) (46/50)

2003. április 28–29. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 1 ad. (nászruhas) pld. (Ecsedi Z., Oláh J.; Simay G.);

Ékfarkú halfarkas (*Stercorarius parasiticus*) (n+37/39)

2003. május 3. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. (világos színváltozatú) pld. (Pellinger A.);
 2003. július 19. Balatonberény, Balaton 1 ad. (világos színváltozatú) pld. (Faragó Á., Gál Sz., Talabér G., Palatin G.);
 2003. szeptember 14–16. Szeged, Szegedi-Fertő 1 ad. (világos-színváltozatú) pld. (Barkóczi Cs. és mások);
 2003. szeptember 14. – október 12. Szeged, Szegedi-Fertő (II/2. és II/I. tó) 1 juv. (1y) (sötét színváltozatú) pld. (Tokody B., Domján A.; Barkóczi Cs., Ampovics Zs.; Kókai K. és mások);
 2003. október 22–23. Hortobágy, Bivalyhalmi-halastó (III. tó) 1 ad. (világos színváltozatú) pld. (Tihanyi G., Tar J. és mások);
 2003. október 24. Hortobágy, Derzsi-halastó 1 ad. (világos színváltozatú) pld. (Schmidt A., Ecsedi Z., Oláh J.) azonos az október 22–23-án a Bivalyhalmi-halastavon megfigyelt madárral;

Halászsirály (*Larus ichthyaetus*) (86/94)

2003. április 13. – május 1. Geszt, Begécsi-víztározó (VI. tó) 1 imm. (3y) pld. (Vasas A., Tóth I., Tögye J.);
 2003. április 20. Geszt, Begécsi-víztározó (IX. tó) 1 imm. (2y) pld. (Oláh J. és társai);
 2003. augusztus 12. – november 12. Szeged, Fehér-tó és Szegedi-Fertő 1 ad. pld. (Tokody B., Domján A.; Mészáros Cs.; Kókai K. és mások);
 2003. augusztus 19. – október 9. Kunhegyes, Telekhalmi-halastavak 1 subad. pld. (Monoki Á., Zalai T.) (fénykép: *A Puszta* 20, p. 321) (Monoki, 2003d);
 2003. augusztus 29. Nagykálló, Harangodi-víztározó 1 imm. (3y/4y) (nyugalmi ruhába vedlő) pld. (Weszelinov O., Debreceni J., Lisztes A., Török H. A., Hunyadvári P.);
 2003. október 22. Ecsefalva, Kenderesszigeti-halastavak 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Monoki Á.) (fénykép: *A Puszta* 20, p. 323. (Monoki, 2003c);

2003. november 7–16. Nagyhegyes, Elepi-halastó (VIII. tó) 1 imm. (1y) pld. (Szilágyi A., Ecsedi Z., Oláh J.);

Fecskesirály (*Larus sabini*) (4)

2003. november 8–9. Hortobágy, Bivalyhalmi-halastó 1 ad. (nászruhas) pld. (Emri T., Gyüre P., Zöld B. és mások);

Heringsirály *graellsii* **alfaj jegyeit mutató példány** (*Larus fuscus graellsii* típusú) (1)

2003. október 24. Hortobágy, Derzsi-halastó (XI. tó) 1 ad. pld. (Oláh J., Ecsedi Z.; G. Gorman, Schmidt A. és mások);

Heringsirály *graellsii* **vagy** *intermedius* **alfaja** (*Larus fuscus graellsii/intermedius*) (4)

2003. augusztus 20. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 ad. pld. (megfogva) (Csonka P. és társai);

Heringsirály *graellsii*, *intermedius* **vagy** *heuglini* **alfaja** (*Larus fuscus graellsii/intermedius/heuglini*) (2)

2003. október 24–25. Szeged, Fehér-tó (XII. tó) és Szegedi-Fertő (I/2. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Mészáros Cs., Hegedűs D., Barócsy A., Engi L., Puskás J.);

Ezüstsirály (*Larus argentatus*) (1998 óta 12)

2003. január 16. Szeged, Tisza 1 imm. (1y) pld. (Barkóczi Cs., Rimóczi Á., Benei Zs., Tamás Á.);

2003. november 14. Sándorfalva 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Barkóczi Cs., Tallósy Sz., Szél K.);

Dolmányos sirály (*Larus marinus*) (46/53)

2003. november 14. Nagyhegyes, Elepi-halastó (III. tó) 1 ad. pld. (Szilágyi A.);

2003. november 15–17. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó (I. tó) 1 ad. pld. (Dobi A., Katona J.; Tar J., Tihanyi G. és mások) azonos a november 14-én a nagyhegyesi Elepi-halastavon megfigyelt madárral;

Kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*) (n+110/151)

2003. május 3–5. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó max. 2 pld.: május 3. 1 pld. (Oláh J., Ecsedi Z., Simay A.); május 4–5. 2 pld. (Szilágyi A., Tar J., Vasas A., Zalai T.);

2003. május 15. Abádszalók, Meleghtanyai-ülepítők 2 pld. (Zalai T.);

2003. május 16. Kaba, cukorgyári ülepítőtavak 1 ad. (nászruhas) pld. (Sós E. és társai);

2003. május 18. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 1 ad. pld. (Emri T., Zöld B.);

2003. június 16. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. pld. (Pellinger A.);

2003. június 21. Fülöpszállás, Kelemen-szék 1 ad. pld. (Pigniczki Cs.);

2003. július 12–13. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. pld. (Pellinger A., Hadarics T.);

2003. augusztus 21. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 (vedlő) pld. (Végvári Zs.);

Kenti csér (*Sterna sandvicensis*) (17/37)

2003. augusztus 13. Balatonberény, Balaton 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Gál Sz., Faragó Á., Cser Sz.);

2003. augusztus 19–20. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó (IV. és III. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhába vedlő) pld. (Dobi A., Katona J. és mások);

2003. augusztus 29. – szeptember 7. Fonyód-Fonyódliget (Balaton) 2 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Balázs P. és mások);

Kis csér (*Sterna albifrons*) (2003: 15/22-24)

2003. április 20. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 pld. (Pellinger A.);
 2003. április 24. Sárkeresztúr, Sárkány-tó 1 ad. pld. (Riezing N.; Csonka P.);
 2003. április 25. Balmazújváros, Nagy-szik 1 pld. (Szilágyi A.);
 2003. április 29. – május 2. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó max. 2 pld.: április 29. – május 1. 2 ad. pld. (Ecsedi Z., Oláh J.); május 2. 1 ad. pld. (Gyüre P., Emri T., Varga L., Zöld B.);
 2003. május 26. Fonyód-Alsóbélatelep, Balaton 2 ad. pld. (Horváth G.);
 2003. június 1. Rétszilas, Rétszilasi-halastavak 1 ad. pld. (Hegedűs D.);
 2003. június 16. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 ad. pld. (Csonka P.);
 2003. június 28. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. pld. (Mogyorósi S.);
 2003. július 7. Örtilos, Vízvár és Bélavár, Dráva 6-8 pld. (Szemadám Gy., Toldi M., Králl A.);
 2003. július 19. Szeged, Szegedi-Fertő 1 pld. (Barkóczi Cs., Domoki F.);
 2003. július 27–28. Szeged, Szegedi-Fertő 1 juv. (1y) pld. (Mészáros Cs., Barócsy A. és társaik);
 2003. augusztus 3. Rétszilas, Rétszilasi-halastavak 1 ad. pld. (Vasuta G.);
 2003. augusztus 9–10. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 ad. pld. (Csonka P.);
 2003. augusztus 12. Apaj, új halastavak 1 pld. (Verseczki N., Pintér B., Varga A.);
 2003. szeptember 16. Hortobágy, Csécsi-halastó 1 juv. (1y) pld. (Tar J.);

Kalandrapacsirta (*Melanocorypha calandra*) (4)

2003. október 25. Szeged, Fehér-tó 1 pld. (Ecsedi Z., Tar J. és társaik);

Citrombillegető (*Motacilla citreola*) (29/31)

2003. április 26. Berettyóújfalu, Andaháza-pusztá 1 imm. (2y) hím pld. (Ványi R., Vasas A. és mások);
 2003. április 30. Apaj, régi halastavak 1 tojó pld. (Kókay B.);
 2003. augusztus 28. Tarnaszentmiklós, Ludas 1 juv. (1y) pld. (Zalai T., Borbáth P.);

Berki poszáta (*Cettia cetti*) (3)

2003. május 9. – július 7. Kis-Balaton, Ingói-berek 1 ad. (éneklő) hím (Tar J., Oláh J., Zalai T.; Szigeti B., Schmidt A. és mások);

Rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*) (11)

2003. július 20–21. Szeged, Fehér-tó (XIII. tó) 1 ad. tojó pld. (megfogva) (Torday L. és mások);
 2003. szeptember 4. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 pld. (M. Watson);
 2003. szeptember 29. Szeged, Fehér-tó (XIII. tó) 1 juv. (1y) pld. (megfogva) (Lovászi P., Asbóth N., Huszár P., Tokody B., Oláh J. és mások);

Vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) (5)

2003. október 14–15. Barabás, Kaszonyi-hegy 1 pld. (megfogva) (Petrilláné Bartha E., Török H. A. és mások) (Török & Petrilláné Bartha, 2006);

Hajnalmadár (*Tichodroma muraria*) (2003: 14)

2003. január 1. Nagyharsány, Szársomlyó 1 pld. (Ónodi M.);
 2003. január 25. – március 15. Nagymaros, Szent Mihály-hegy 1 pld. (Lendvai Cs., Fodor A., Barkóczi Cs., Steiner A. és mások);
 2003. február 23. Tatabánya, Nagy-Keselő-hegy 1 pld. (Csonka P.);
 2003. február 25. Nagyharsány, Szársomlyó 1 (vedlő) hím pld. (Ónodi M.);
 2003. október 18. – 2004. január 31. Nagyharsány, Szársomlyó 1 pld. (Ónodi M. és mások);

2003. október 21. Nagyiván, Róka-hát és Jézus-tanya között 1 pld. (Szigeti B.);
2003. október 24. – december 21. Süttő, Nagy-Pisznice 1 pld. (Argai S., Csonka P., Kovács K., Bátty K., Bátty G. és mások);
2003. október 26. Badacsonytördemic, kőbánya 1 pld. (Vasuta G. és társai);
2003. november 1. Uzsa, kőbánya 1 pld. (Vasuta G. és társai);
2003. november 1. – december 31. Tatabánya, Nagy-Keselő-hegy 1 pld. (Csonka P. és mások);
2003. november 1. – 2004. január 31. Nagyharsány, Szársomlyó 1 pld. (Ónodi M.);
2003. november 10. Lábatlan, Porc-kő 1 pld. (Csonka P.);
2003. november 12. Bajót, Öreg-kő 1 pld. (Barina Z., Csonka P., Bátty G.);
2003. december 11. Szandaváralja, kőbánya 1 pld. (Filip T., Jele N.);

Vörösfejű gébics (*Lanius senator*) (n+4/5)

2003. május 1. Fertőszéplak, Széplaki-legelő 1 ad. hím pld. (Váczi M., Pellingner A., Mogyorósi S., Molnár B. és mások) (Hadarics, 2006);

Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) (22/24)

2003. május 24. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (I. tó) 1 tojó vagy imm. hím pld. (Tar J., Tihanyi G.);
2003. július 16. – augusztus 13. Tapolca, Ady Endre utca 1 ad. hím + 1 ad. tojó pld. (Tomor Á., Ferenczi M.);

Sarkantyús sármány (*Calcarius lapponicus*)

2003. január 6. Tarnaszentmiklós, Hamvajárási-dűlő 10 pld. (Borbáth P.);
2003. december 2. Mezőkövesd 1 pld. (Katona Cs.);
2003. december 31. Mezőkeresztes 2 pld. (Katona Cs.);

Kucsmás sármány (*Emberiza melanocephala*) (4/5)

2003. június 13. Egyek, Kis-Villongó (Nyugati-főcsatorna melletti gátörház) 1 ad. hím + 1 ad. tojó pld. (Tar J.; Végvári Zs. és mások).

D kategória

Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) (A: 34/46, D: 8/12)

2003. november 9. Karcag, Vajasi-legelő 1 ad. pld. (Pabar Z., Dékány B., Monoki Á.) (Monoki, 2003f);
2003. december 15–17. Szeged, Szegedi-Fertő (II/8. tó) 1 ad. pld. (Mészáros Cs.; Kókai K.).

E kategória

Kisasszonyréce (*Aix sponsa*) (2/3)

2003. március 28. Egerszalók, Egerszalóki-víztározó 1 ad. (nászruhas) hím pld. (Visnyei L., Gyóni G.; Fitala Cs., Molnár T. Seres N.);

Ausztrál királypapagáj (*Alisterus scapularis*)

2003. szeptember 25. – október 7. Sopron, Sörház-domb 1 imm. hím pld. (Winkler M., Hadarics T.);

Sárga-kék ara (*Ara ararauna*)

2003. október 3. Budapest, Szabadság híd 1 pld. (Parragh Á.; Szalóczi Cs.).

Fészkelések

Csörgő réce (*Anas crecca*)

2003. július 16. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. tojó + 9 pull. pld. (Pellinger A.) (Pellinger, 2005);

Pusztai ölyv × egerészölyv (*Buteo rufinus* × *Buteo buteo*)

2003. május–június Tiszaigar, Örsi-dűlő 1 tojó pusztai ölyv × 1 hím egerészölyv és 3 hibrid pull. pld. (Fatér I., Zalai T., Gál L. és mások);

Berki poszáta (*Cettia cetti*) (2)

2003. június 7–8. Kis-Balaton, Ingói-berek 1 ad. (éneklő) hím + 1 ad. tojó + 2-3 (frissen kirepült) juv. (1y) pld. (Schmidt A., Magyar G., Szigeti B.) (Schmidt, 2005);

2003. július 7. Kis-Balaton, Ingói-berek 1 ad. (éneklő) hím + 1 ad. (etető) tojó + 4 pull. pld. (fészekben) (Schmidt A.) (Schmidt, 2005) az előzővel azonos revírben valószínűleg ugyanannak a párnak a másodköltése;

Nagy őrgébics (*Lanius excubitor*) (2)

2003. június 19. Botpalád, Csere-hát 1 pár + 3 pull./juv. (1y) pld. (Török H. A., Tihanyi G., Tar J.).

El nem fogadott, illetve visszavont adatok – *Records not accepted or withdrawn*

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*) 2003. április 12. Nagykopáncs, Nagykopáncsi-pusztá; 2003. április 12. Zsombó; **fekete sas** (*Aquila clanga*) 2003. április 6. Nyíregyháza, Szelkó-tó; **nagy goda izlandi alfaja** (*Limosa limosa islandica*) 2003. szeptember 7. Hortobágy, Fényesi-halastó; **sárgalábú cankó** (*Tringa flavipes*) 2003. július 7. Fertőújlak; **ezüstsirály** (*Larus argentatus*) 2003. november 10. Balatonfenyves, Balaton; **álarcos gébics** (*Lanius nubicus*) 2003. augusztus 31. Tóthegyes (4-5).

Summary: The 2003 Annual Report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee

This is the sixteenth report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee. For this report 212 records were evaluated of which 92% were accepted (182 records of 44 different species in category A and three records of three species in category E). Out of the 62 records submitted from the year 2003, 92% were accepted (52 records were accepted in category A and two records in category E, moreover three breeding records of two species). The annual meeting of the Committee was held on March 7–8, 2003 in Rejtektető in the Bükk Hills, on December 5–6, 2003 in Kőszeg and on November 26, 2004 in Tata. The report also contains all records that need to be reported only without description.

Definitions for categories follow the recommendations of the Texel and Heligoland guidelines of the AERC. The two figures (divided by a slash) after species names indicate the number of occurrences and individuals up to and including 2003. When only one figure is shown this relates to both occurrences and individuals. For those species where exact number of records were not computed prior to 1988, only the number of records accepted since 1988 (“n + the number of records accepted since 1988”) are given in brackets.

Since the report is in Hungarian, the following guidelines are given for acronyms and Hungarian words frequently used in the report. Dates are written according to the Hungarian sequence i.e. year, month, day. The date is followed by the place of occurrence, usually the name of the town of municipality followed by the name of the actual locality. Names or numbers of the particular pond of a fishpond system are given after the name of the pond system in brackets. Number of individuals is given before the acronym *pld.* (i.e. "individual") with notes on plumage, sex or other circumstances of the record. *Hím* means male, *tojó* means female, *2y* means second year immature bird, *nyugalmi ruhás* means "winter (basic) plumage", *nászruhás* refers to "adult summer (alternate) plumage". *Megfogva* means the bird was netted and ringed. The names of observers are in brackets. *És társai(k)* means "et al." and it usually indicates that the bird was reported by more than four observers. Reference to publication or photo, where available, is given after the record. Rejected records are listed at the end of the report.

Highlights of 2003 were the first record of Ring-necked Duck (*Aythya collaris*) and the first record of Lesser Scaup (*Aythya affinis*) in Category A. Further noteworthy records for the year were 9th record of Egyptian Vulture (*Neophron percnopterus*), 10th record of Sociable Plover (*Chettusia gregaria*), 4th record of Sabine's Gull (*Larus sabini*), 4th record of Calandra Lark (*Melanocorypha calandra*), 3rd record of Cetti's Warbler (*Cettia cetti*), 9–11th records of Paddyfield Warbler (*Acrocephalus agricola*), 5th record of Yellow-browed Warbler (*Phylloscopus inornatus*) and 4th record of Black-headed Bunting (*Emberiza melanocephala*). At the time of finishing the report a total of 301 species were known to have occurred in Hungary during the year of 2003.

Breeding records of rare and occasional breeding bird species have also been verified systematically from 1998 on (see details in Schmidt, 1998). The Cetti's Warbler (*Cettia cetti*) bred in Hungary for the first time (Schmidt, 2005). The Great Grey Shrike (*Lanius excubitor*) bred in Hungary for the second time in 2003.

Irodalom

- Bankovics A. (1990): Újabb fajok Magyarország avifaunájában. *Aquila* **96–97**, p. 127–137.
- Hadarics T. (2006): Új fajok a Fertő madárfaunájában 1996 és 2003 között. *Szélkiáltó* **12**, p. 23–27.
- Keve A. (1960): Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, 89 p.
- Keve A. (1984): Magyarország madarainak névjegyzéke. Akadémiai Kiadó, Budapest, 99 p.
- Kovács G. (2004): A lilebíbic (*Chettusia gregaria*) újabb előfordulása a Hortobágyon. *Aquila* **111**, p. 199.
- Magyar G. (1994): Hogyan dokumentáljuk ritka madarak előfordulását? *Partimadár* **4**(2), p. 52–55.
- Magyar G. (1996): Magyarország madárfajainak jegyzéke. *Partimadár* **5**, p. 87–91.
- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. (1998): Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, 202 p.
- MME NB (1998b): Az MME Nomenclator Bizottság jelentése a Magyarországon ritka madárfajok 1988 előtti előfordulásairól. *Aquila* **103–104**, p. 101–114.
- MME NB (2001b): Az MME Nomenclator Bizottság 2001. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Tűzok* **6**, p. in press.
- MME NB (2006): Az MME Nomenclator Bizottság 2002. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Aquila* **113**, p. 73–89.

- Monoki Á. (2003a): Fakó rétihéja (*Circus macrourus*) előfordulása Túrkeve határában a Ballai-pusztákon. *A Puszta* **20**, p. 329–330.
- Monoki Á. (2003b): Füles vöcsök (*Podiceps auritus*) előfordulása a karcagi Kecskeri-víztározón. *A Puszta* **20**, p. 331–332.
- Monoki Á. (2003c): Halászsirály (*Larus ichthyaetus*) előfordulása Ecsegefalva mellett a Kenderesszigeti-halastavakon. *A Puszta* **20**, p. 322–323.
- Monoki Á. (2003d): Halászsirály (*Larus ichthyaetus*) előfordulása a kunhegyesi Telekhalmi-halastavakon. *A Puszta* **20**, p. 320–321.
- Monoki Á. (2003e): Lilebíbic (*Chettusia gregaria*) előfordulása Ecsegefalva mellett, a Kenderesszigeti-halastavakon. *A Puszta* **20**, p. 324–326.
- Monoki Á. (2003f): Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) előfordulása Karcag határában. *A Puszta* **20**, p. 327–328.
- Pellinger A. (2005): Csörgő réce (*Anas crecca*) fészkelése Mekszikópusztán. *Aquila* **112**, p. 216–217.
- Schmidt A. (1998): Az MME Nomenclator Bizottság legfrissebb döntései. *Túczok* **3**, p. 33–34.
- Schmidt A. (2005): Berki poszáta (*Cettia cetti*) költése a Kis-Balatonban. *Aquila* **112**, p. 225–226.
- Török. H. A. & Petrilláné Bartha E. (2006): Vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) előfordulása a barabási Kaszonyi-hegyen. *Aquila* **113**, p. 174–175.

AZ MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG 2004. ÉVI JELENTÉSE A MAGYARORSZÁGON RITKA MADÁRFAJOK ELŐFORDULÁSÁRÓL

MME Nomenclator Bizottság

Abstract

MME NOMENCLATOR BIZOTTSÁG (2006): The 2004 report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee on rare birds in Hungary. *Aquila* 113, p. 107–122.

For the 17th report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee 235 records were considered of which 91% were accepted (187 records of 52 different species in category A, one record of one species in category C, seven records of four species in category D, nine records of seven species in category E, and also ten breeding records of four species were accepted). Out of the 126 records from the year 2004, 90% were accepted (98 records were accepted in category A, one record in category C, two records in category D, four records in category E and also eight breeding records accepted). Highlights of 2004 were the first record of *Calidris bairdii*, the first record of *Remiz pendulinus caspius* in Category A; and the first Hungarian record of *Phoenicopterus minor* in Category D. At the time of finishing the report a total of 306 species were known to have occurred in Hungary during 2004. Breeding of *Mergus merganser* was verified in 2004 the first time in Hungary.

Authors' address: *MME Nomenclator Bizottság*, H-1121 Budapest, Költő utca 21.

Key words: rarities report, Hungary.

Bevezetés

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Nomenclator Bizottsága (MME NB) 2004-ben az év során észlelt és jelentett ritkaságok mellett számos korábbi adatot is megvizsgált. E jelentés ugyanakkor csak a 2004-es adatokat tartalmazza. A 2004-ben bírált, de 2001-ből vagy korábbi évekből származó adatokat a 2001-es (*MME NB, 2001b*), a 2002-ből származó adatokat a 2002-es (*MME NB, 2006a*), a 2003-ból származó adatokat pedig a 2003-as jelentésben (*MME NB, 2006b*) tettük közzé.

A 2004. évi adatok lezárása és összesítése céljából az MME NB 2005. december 2–3-án a Balatoni Nemzeti Park fenékpusztai kutatóházában ült össze. 2004-ben az alábbi személyek vettek részt a bizottság munkájában (ábécé sorrendben): dr. Hadarics Tibor (titkár), dr. Magyar Gábor, Nagy Tamás, ifj. Oláh János, dr. Sós Endre, dr. Végyvári Zsolt és Zalai Tamás.

E jelentés összeállítása során a Nomenclator Bizottság 235 adatot vizsgált meg (ebben nem szerepelnek azok a fajok, amelyekről nem kell jelentést készíteni, csak az adataikat gyűjtjük). A beküldött jelentések közül a bizottság 52 faj 187 adatát fogadta el A kategóriába, egy faj egy adatát C, négy faj hét adatát D, hét faj kilenc adatát E kategóriába; illetve

négy faj tíz költési adatát hitelesítette (mely összesen 91%-a a megvizsgált adatoknak). A 2004-ből származó 126 adatból 98-at A kategóriásnak, egyet C, kettőt D, négyet pedig E kategóriásnak fogadtunk el, illetve nyolc fészkelési adatot hitelesítettünk (ez a beküldött 2004-es adatok 90%-a).

Az 1975 végéig elfogadott adatok *Keve (1960, 1984)* névjegyzékeiben, az MME Nomenclator Bizottság által 1976–1988 közötti, illetve 1988 óta évente elfogadott adatai az MME NB jelentéseiben találhatók meg (a korábbi jelentések hivatkozási adatait lásd *MME NB, 2006a*). A legfeljebb tizenöt hitelesített adattal rendelkező fajok esetében az előfordulások 1997 végéig összesítve is megtalálhatók Magyarország madarainak névjegyzékében (*Magyar et al., 1998*).

A fajok neve mögött zárójelben olvasható számadatok a faj bizonyított magyarországi előfordulásainak számát jelentik 2004-ig bezárólag. Az előfordulások számát és az összes példányszámot törtjel választja el (amennyiben csak egy szám van feltüntetve, ez az előfordulást és az egyedszámot is jelenti). Amennyiben az előfordulások pontos számát a Nomenclator Bizottság tevékenységének megkezdése előtt nem tartották nyilván, az adatokat „n + az 1988 után elfogadott adatok” formában adjuk meg.

E jelentésben tesszük közzé azon fajok 2004-es adatait is, melyeknek csak az előfordulása jelentendő (füles vöcsök, puhelyréce, sarki partfutó, nagy sárszalonna, kis goda, kagocsér, kis esér, hajnalmadár). Természetvédelmi jelentősége miatt a korábbiakhoz hasonlóan valamennyi 2004-es kislilik-adatot is közöljük, bár a faj csak a Hortobágy térségén kívül leírasköteles. Ezeknél a fajoknál csak a 2004. évi előfordulások számát adjuk meg zárójelben.

A madarak előfordulási idejéül az általunk ismert leghosszabb időszakot adjuk meg, még akkor is, ha a bizottsághoz beküldött jelentésben nem szerepel a madár egy területen való tartózkodásának teljes időtartama (ezen esetekben az előfordulás idejét a *Túzok* faunisztikai adatbázisa alapján egészítettük ki). A megfigyelés helyéül legtöbbször a közigazgatási településhatárt adjuk meg, és ettől csak kivételes esetben térünk el (pl. a Fertő környéki adatok esetében rendszerint a legközelebbi település nevét tüntettük fel). Amennyiben a megfigyelés halastavon történt és a megfigyelés helyéül a tórendszeren belüli medence számát is tartalmazza a jelentés, ez a halastó neve után zárójelben, római számmal szerepel. Ha a tónak vagy medencének külön neve van, az ugyancsak zárójelben szerepel, pl. Hortobágyi-halastó (Kondás). Az adat után zárójelben szerepel a megfigyelők neve. Rendszerint mindazok nevét feltüntettük, akik a madarat elsőként megtalálták, meghatározták, és az észlelésről jelentést készítettek. Amennyiben viszont a madarat ötnél több személy találta, a további megfigyelőkre rendszerint *és társaik* megjegyzéssel utalunk. Abban az esetben, ha az adott példányt az első megfigyelést követő napokon más megfigyelők is látták, vagy az adat hitelesítését a megtaláló(ko)n túl további személyek közreműködése is segítette, rájuk *és mások* kifejezéssel utalunk.

Ezúton is felhívjuk tagtársaink figyelmét, amennyiben olyan ritka madár előfordulási adatával rendelkeznek, melyet a Nomenclator Bizottság a részére beküldött jelentés hiányában még nem bírált, azt készítsék el, és juttassák el a bizottság titkára címére (MME NB titkára, 1121 Budapest, Költő u. 21., vagy *Zalai Tamás*, 5100 Jászberény, Berényi u. 6., e-mail: zalai@freemail.hu). A jelentés elkészítésének módjáról egyebek mellett a *Partimadár* 1994 2. számában közölt irányelvek a mérvadók (*Magyar, 1994*). A jelentések bármilyen

formában készíthetők, de mind az elkészítés, mind a bírálatok során könnyebbséget jelent a Bizottság által rendszeresített *Jelentőlap* használata (a bizottság bármelyik tagjától kérhető, de az MME NB honlapján (<http://www.birding.hu/contents/mmebizottsag.jsp>) is elérhető

Felhívjuk a figyelmet továbbá arra, hogy az AERC (Association of European Rarities Committees, <http://www.aerc.eu>) ajánlása szerint kívánatos a rendkívül ritka fajok legalább első tíz előfordulási adatának az egyenkénti, a megfigyelések körülményeit és a madár részletes leírását is tartalmazó, önálló közleményben való publikálása valamelyik hazai szaklapban, lehetőleg olyanban, amelyik idegen nyelvű (angol vagy német) összefoglalókat is közöl a cikkekről.

Az el nem fogadott adatok a jelentés végén található megfigyelők nevének feltüntetése nélkül. Ezeknek az adatoknak csak kisebb részénél volt a megjelölt madárfaj egyértelműen kizárható és az észlelt egyed más fajnak határozható, a többi esetben valószínűsíthető volt ugyan a faj, de a beküldött dokumentumok alapján mégsem volt egyértelműen meghatározható. Minthogy ezek az adatok nem abszolút bizonyosságúak, a madártani szakirodalomban kerülendő a rájuk való hivatkozás. Itt közöljük azokat az adatokat is, amelyek dokumentációja alapján csak nem (*genus*) szintű határozás volt lehetséges, de a szóba jöhető fajok mind jelentéskötelesek (pl. halfarkasok). Sajnálatos módon több esetben érkezett ritka madárfajokról adat dokumentáció (leírás, fénykép stb.) nélkül, különösen régebbi adatok esetén. Amennyiben a megfigyelést nem dokumentálták, azt még elbírálni sem tudtuk, és ezért automatikusan az el nem fogadott adatok között szerepeltettük.

A jelentésben felsorolt adatokra történő hivatkozás esetén, amennyiben az MME NB jelentésén kívül más forrás nem adható meg (minthogy azt máshol nem publikálták még), javasoljuk a megfigyelők nevét is feltüntetni a következő példához hasonlóan: „karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*): 2004. május 23. Sárbogárd, Rétszilasi-halastavak 1 imm. (2y) hím pld. (Kókay B. in MME NB, 2006)”.

A hitelesítendő fajok körét érintő változások

Az énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) adatait 1996. január 1-től tettük hitelesítendővé; a faj megfigyelései az utóbbi években öröndetesen megsaporodtak, ami lehetővé teszi, hogy a faj kikerüljön a hitelesítendő fajok köréből, így 2005. január 1. után az énekes hattyú megfigyeléséről nem kell részletes jelentést (leírást) készíteni, magukat az adatokat azonban továbbra is gyűjtjük.

A pehelyréce (*Somateria mollissima*) megfigyelései az utóbbi években nagyon megritkultak, ami indokolja, hogy e fajnak a 2006. január 1. utáni adatai esetében a megfigyelésről részletes jelentést (leírást) kell készíteni.

A fakó rétihéja (*Circus macrourus*) adatai az utóbbi években nagyon megsaporodtak, különösen az Alföldön, emiatt a fakó rétihéja esetében részletes leírás készítésének kötelezettségét 2005. január 1-től Tiszántúl vonatkozásában feloldottuk, majd ezt a mentességet 2006. január 1-től kiterjesztettük valamennyi, a Duna vonalától keletre történt fakórétihéja-megfigyelésre is.

A kis héja (*Accipiter brevipes*) utoljára 1998-ban költött az ismert Békés megyei területen, 1999-ben és 2000-ben már csak a hím madarat látták meg a revírben, majd 2002-ben

történt az utolsó megfigyelés. Ezért a korábban erre a területre vonatkozó, a fészkeléseket figyelemmel kísérő meghatározott személyek adataira vonatkozó leírás alóli mentességet 2006. január 1-től megszüntettük.

A sarki partfutó (*Calidris canutus*) esetében csak az adatokat gyűjtöttük eddig is, de a faj előfordulásai az utóbbi években oly mértékben megsaporodtak, hogy 2006. január 1-től az adatokat sem kell a Nomenclator Bizottsághoz eljuttatni.

A szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla*) esetében az 1998-ban felfedezett Újfehértó környéki fészkelőhelyekre vonatkozóan már 2004. január 1-től megszüntettük a részletes leírás készítésének kötelezettségét. Ezt most annyival egészítjük ki, hogy ez a mentesség csak a fészkelőhelyet rendszeresen figyelemmel kísérő személyek, Tar János, Szilágyi Attila, Oláh János és Ecsedi Zoltán által beküldött adatokra vonatkozik. Az Újfehértó melletti fészkelőhely kialakulásával párhuzamosan a szikipacsirta a Hortobágyról teljesen eltűnt fészkelőként, ezért 2006. január 1-től a faj hortobágyi adatairól is részletes jelentést (leírást) kell készíteni.

A sövényhármány (*Emberiza cirrus*) esetében a részletes leírás készítésének kötelezettségét 2006. január 1-től az ország egész területére kiterjesztettük, azaz megszüntettük a faj Baranya megyei adataira vonatkozó részletes leírás alóli mentességet, mivel a sövényhármány néhány éve valószínűleg már nem is költ a korábban ismert Baranya megyei fészkelőhelyein, sőt megfigyelései is rendkívül megritkultak a területen.

Személyi változások

2006. január 1-től dr. Hadarics Tibor tíz éves megbízatása lejártával távozott a Nomenclator Bizottság tagságáról, helyette a bizottság Tar Jánost választotta új tagnak. A titkári teendőket ugyanezen időponttól Zalai Tamás veszi át. Ezúton köszönjük meg dr. Hadarics Tibor több mint tíz éves tagsága alatt végzett önzetlen és áldozatos munkáját.

A 2004. év nevezetességei

2004-ben az MME NB egy új madárfajt fogadott el hazánk madarainak névjegyzékébe: először bizonyították Magyarországon a Baird-partfutó (*Calidris bairdii*) előfordulását. Szintén először fordult elő bizonyítottan hazánkban a függőcinege caspius alfaja (*Remiz pendulinus caspius*). Érdekes adat a kis flamingó (*Phoenicopterus minor*) első hazai megfigyelése is, bár a madár eredetének bizonytalan volta miatt D kategóriába került.

Ritka és alkalmi költőfajok fészkelési adatait 1998-tól kezdte meg rendszeresen gyűjteni és hitelesíteni az MME NB (Schmidt, 1998). 2003-ban először sikerült bizonyítani a nagy bukó (*Mergus merganser*) fészkelését hazánkban, de bizonyítást nyert a bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*) 4. fészkelése is. Ebben az évben a nagy örgébics (*Lanius excubitor*) egy kisebb fészkelőállományát fedezték fel az ország északkeleti részében.

További említésre méltó adatok 2004-ben: a jeges búvár (*Gavia immer*) 7., a halcsontfarkú réce (*Oxyura jamaicensis*) 6. (C kategória), a kékesörű réce (*Oxyura leucocephala*) 1988 utáni 9., a dögkeselyű (*Neophron percnopterus*) 10–12., a fakó keselyű (*Gyps fulvus*)

1988 utáni 4., a lilebíbic (*Chettusia gregaria*) 10., a Bonaparte-partfutó (*Calidris fuscicollis*) 4., a cankópartfutó (*Tryngites subruficollis*) 4., a nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) 7., a szibériai heringsirály (*Larus fuscus heuglini*) 6., a sarki csér (*Sterna paradisaea*) 10., az örvös rigó *torquatus* alfaja (*Turdus torquatus torquatus*) 3., a berki poszáta (*Cettia cetti*) 4–7., a királyfűzike (*Phylloscopus proregulus*) 4., a vándorfűzike (*Phylloscopus inornatus*) 6. és a kucsmás sármány (*Emberiza melanocephala*) 5. előfordulása.

A jelentés kéziratának lezárásáig hitelesített adatok alapján 2004 során 306 madárfaj fordult elő bizonyítottan hazánk határain belül.

Az MME NB által 2004-ban elfogadott adatok – *Accepted records in 2004*

A Magyarországon hitelesítetten előfordult madárfajok egyes adatait az AERC (Association of European Rarities Committees) által javasolt kategóriák alapján soroltuk be. Az egyes kategóriák meghatározása a legújabb névjegyzék (*Magyar et al., 1998*) bevezetőjében, az elbírálandó fajok listája az 1994-es jelentésben (*Magyar, 1995*) és a *Partimadárban* megjelent fajlistában (*Magyar, 1996*) található meg.

A kategória

Jeges búvár (*Gavia immer*) (7)

2004. június 6–7. Kiskunlacháza, bányató 1 ad. (nászruhas) pld. (Horváth G., Szabó Z., Ungi B. és mások);

Füles vöcsök (*Podiceps auritus*) (142/195)

2004. január 12. Budapest, Duna (Békásmegyer) 1 pld. (Lendvai Cs.);

2004. október 15–19. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 1 ad. (vedlő) pld. (Tar J.);

2004. október 20. Balatongyörök, Balaton 1 pld. (Nagy L.);

2004. október 28. Hatvan, cukorgyári ülepítőtavak 3 pld. (Zalai T.);

2004. november 11. Szántód, Balaton 1 pld. (Kovács Gy., Szalczer B.);

2004. november 12. – december 3. Pilismarót, Duna (Pilismaróti-öböl) 1 pld. (Hegedüs D., Laposa D. és mások);

2004. november 14. Balatonaliga, Balaton 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Fodor A., Lendvai Cs., Steiner A.);

2004. november 19–25. Budapest, Duna (Óbudai-sziget) 1 pld. (Takács Á. és mások);

2004. november 23. Szentés, Termál-tó 1 ad. pld. (Varga L.);

2004. december 3. Ajka, Lőrinczi-víztározó 1 pld. (Kaufman G.);

2004. december 4. Fonyód, Balaton 1 pld. (Cser Sz., Gál Sz., Talabér G., Faragó Á.);

2004. december 4. Fenékpuszt, Balaton 1 pld. (Vasuta G.);

2004. december 8–19. Visegrád, Duna 1 pld. (Kiss Á., Szél L.);

2004. december 31. Bokod, Bokodi-tó 1 pld. (Riezing N., Gáspár T.);

Pásztorgém (*Bubulcus ibis*) (15/28)

2004. augusztus 14–19. Tömörkény, Csaj-tó 1 ad. pld. (Domján A; Berényi Zs., Fehér F. és mások);

Kis hattyú (*Cygnus columbianus bewickii*) (17/50)

2004. március 5–10. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás) 3 ad. pld. (Tar J., Szilágyi A., Oláh J., Tihanyi G. és mások);
2004. november 28–29. Székesfehérvár, Vörösmarty-halastavak 2 ad. + 3 juv. (1y) pld. (Fodor A. és társai; Hadarics T. és társai);

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*) (1996 óta: 40/95)

2004. január 24. Ásványráró, Duna 2 ad. pld. (Udvardy F., Krammerhofer Z.);
2004. március 11–15. Makó-Rákos, Montág-pusztá 2 ad. + 2 imm. (2y) pld. (Kotymán L.; Mészáros Cs.; Kókai K.);
2004. március 14. Mezökövesd, Hór-völgyi-víztározó 3 ad. pld. (Sali I., Fitala Cs., Krisztián L.-né);
2004. október 24. Hortobágy, Cserepes-pusztá 1 ad. + 3 juv. (1y) pld. (Oláh J. és társai);
2004. december 1. Poroszló, Tisza-tó (Valki-medence) 2 ad. pld. (Kovács G., Végvári Zs., Budai M.);

Kis lilik (*Anser erythropus*)

2004. március 2. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 2 pld. (Tar J., Szilágyi A., Zalai T., Tihanyi G.);
2004. március 5. Hortobágy, Kis-Kecskés 2 ad. pld. (Tar J.);
2004. március 30. Hortobágy, Nyíró-lapos 1 pld. (Végvári Zs., Tar J., Szilágyi A.);
2004. március 30–31. Hortobágy, Dinnyés-lapos 38 pld. (Végvári Zs., Tar J., Szilágyi A.);
2004. március 31. – április 9. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 59 pld.: március 31. 38 pld. (Tar J., Konyhás S.); április 4. 42 pld. (Emri T.); április 9. 59 pld. (Emri T.);
2004. április 12. Hortobágy, Rókás 38 pld. (Tar J.);
2004. szeptember 18. – november 7. Hortobágy, Dinnyés-lapos max. 29 pld.: szeptember 18. 22 pld. (Oláh J., Ecsedi Z., M. Watson, Tar J., Tihanyi G.); október 19–20. 26 ad. + 3 juv. (1y) pld. (Tar J.; Tar J., Oláh J., Ecsedi Z.); október 23. 29 pld. (Oláh J.); november 7. 2 pld. (Seprényi A.);
2004. szeptember 19. – október 14. Hortobágy, Cserepes-pusztá max. 23 pld.: szeptember 19. 23 pld. (Tar J.); október 2. 23 pld. (Tar J.); október 11. 20 pld. (Tar J.); október 14. 20 pld. (Tar J.);
2004. szeptember 20. – december 19. Hortobágy, Hortobágyi-halastó max. 29 pld.: szeptember 20. 19 pld. (Oláh J.); október 4. 27 pld. (Tar J.); október 7. 27 pld. (Gulyás G., Tihanyi G.); október 20. 29 pld. (Oláh J.); október 28. 22 pld. (Szilágyi A.); november 7. 2 ad. pld. (Oláh J.); november 21. 20 pld. (Gyüre P.); december 19. 1 pld. (Koczka A., Géczy G.);
2004. október 15. Újszentmargita 26 ad. + 3 juv. (1y) pld. (Tar J.);
2004. október 18. Hortobágy, Rókás 31 ad. pld. (Konyhás S.);
2004. november 7–11. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó max. 5 pld.: november 7. 2 ad. + 2 juv. (1y) pld.; november 11. 2 ad. + 3 juv. (1y) pld. (Tar J.);
2004. november 29. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá (Tárkány-ér) 1 ad. hím + 1 tojó pld. (Tar J.);
2004. december 31. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá (Tárkány-ér) 1 ad. pld. (Végvári Zs.)

Örvös lúd (*Branta bernicla*) (40/42)

2004. január 25–31. Nagyhegyes 1 imm. (2y) pld. (Weszelinov O. és mások);

Pehelyréce (*Somateria mollissima*) (2004: 1/2)

2004. november 24. Keszthely, Balaton (Keszthelyi-öböl) 2 pld. (Németh L.);

Kékcőrű réce (*Oxyura leucocephala*) (n+9)

2004. november 20. Keszthely, Balaton (Keszthelyi-öböl) 1 tojó vagy juv. (1y) pld. (Németh L.);

Dögkeselyű (*Neophron percnopterus*) (12/20)

2004. március 28. Nagykanizsa, Miklósfai-halastavak 2 imm. (2y) pld. (Farágó Á., Gál Sz.);

2004. március 29. Piliscsaba, Cseresznyés-hegy 2 ad. pld. (Tarján B., Horváth G.);
 2004. október 19. Kapuvár 1 imm. (1y) pld. (Kozma L., Mihály R., Kovács M.) (Kozma, 2006);

Fakó keselyű (*Gyps fulvus*) (n+4)

2004. szeptember 11. Hortobágy, Nyíró-lapos 1 ad. pld. (Gyüre P., Nehézy L.; Szilágyi A.);

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*) (n+130/142)

2004. március 30. Nádudvar, Borzas-pusztá 1 ad. hím pld. (Végvári Zs.);
 2004. április 3. Átány, Nagy-fertő 1 ad. hím pld. (Borbáth P.);
 2004. április 4. Szeged, Szegedi-Fertő 1 imm. tojó pld. (Barkóczy Cs.);
 2004. szeptember 1. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá 1 ad. hím pld. (Kovács G.);
 2004. szeptember 2. Makó-Rákos, Montág-pusztá 2 juv. (1y) pld. (Mészáros Cs., Barócsy A.);
 2004. szeptember 4. Hortobágy, Mátá-pusztá 1 imm. (3y) hím pld. (Molnár B., Mogyorósi S., Hadarics T., Riezing N. és társaik);
 2004. szeptember 5. Nagyiván, Mérges-ér 1 ad. hím pld. (Kovács G.);
 2004. szeptember 7. Makó-Rákos, Montág-pusztá 1 ad. hím pld. (Kotymán L.);
 2004. szeptember 8. Nádudvar, Borzas-pusztá 1 imm. (2y) hím pld. (Végvári Zs., Szilágyi A.);
 2004. szeptember 9. Nagyiván, Bence-fertő 2 ad. hím pld. (Kovács G.);
 2004. szeptember 9. Szentés, Szentési-Fertő 1 ad. hím pld. (Öze P.);
 2004. szeptember 10. Kunmadaras, Kunmadarasi-pusztá 1 ad. hím + 1 subad. hím + 1 ad. tojó pld. (Kovács G.);
 2004. szeptember 10. Heves, Bika-Nyilas 1 ad. hím pld. (Borbáth P.);
 2004. szeptember 10. Kisköre, Magas-határ 1 juv. (1y) pld. (Borbáth P.);
 2004. szeptember 11. Nádudvar, Őzes 1 juv. (1y) + 1 imm. (2y) hím pld. (Simay A., M. Watson, Simay A., Simay G., Szimuly Gy.);
 2004. szeptember 11. Makó-Rákos, Montág-pusztá 1 imm. (2y) hím pld. (Mészáros Cs., Kókai K.);
 2004. szeptember 15. Nagyiván, Bába-föld 1 ad. hím pld. (Kovács G.);
 2004. szeptember 16. Nagyiván, Agyagos 1 subad. hím pld. (Kovács G.) (Kovács, 2005);
 2004. szeptember 16. Székkutas, Ficséri-pusztá 1 juv. (1y) pld. (Kotymán L.);
 2004. szeptember 16. – október 1. Nagykopáncs, Nagykopáncsi-pusztá 1 imm. (2y) hím pld. (Mészáros Cs., Szűcs P. Tamás Á., Vesztergom N.) valószínűleg azonos a szeptember 11-én a makó-rákosi Montág-pusztán megfigyelt madárral;
 2004. szeptember 18. Nagyiván, Szűrös-dűlő 2 juv. (1y) pld. (Kovács G.) (Kovács, 2005);
 2004. szeptember 19. Nagykopáncs, Nagykopáncsi-pusztá 1 ad. hím pld. (Mészáros Cs., Tamás Á., Vesztergom N.);
 2004. szeptember 19. Nagykopáncs, Nagykopáncsi-pusztá 1 juv. (1y) pld. (Mészáros Cs., Tamás Á., Vesztergom N.);
 2004. szeptember 20. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá 2 ad. hím + 2 juv. (1y) pld. (Kovács G.) (Kovács, 2005);
 2004. szeptember 21. Szentés, Szentési-Fertő 1 juv. (1y) pld. (Öze P.);
 2004. szeptember 22. Nagyiván, Nagyiváni-pusztá 1 ad. hím + 2 juv. (1y) pld. (Kovács G.) (Kovács, 2005) valószínűleg azonosak a szeptember 20-án a Nagyiváni-pusztán megfigyelt négy példány közül hárommal;
 2004. szeptember 24. Nagyiván, Agyagos 2 ad. hím pld. (Kovács G.);
 2004. október 1. Told, Kocsordos 1 ad. hím pld. (Vasas A.);
 2004. október 20. Királyhegyes, Királyhegyesi-pusztá 1 ad. hím pld. (Mészáros Cs.);

Vörösfarkú egerészölyv (*Buteo buteo vulpinus*) típusú (n+6)

2004. április 6. Csány, Oszkár-föld 1 ad. pld. (Zalai T.)

Fekete sas (*Aquila clanga*) (n+39)

2004. április 17–18. Naszály, Ferencmajori-halastavak (XII. és XIII. tó) 1 imm. (2y) pld. (Csonka P.);

2004. október 9–31. Bősárkány, Nyirkai-Hany 1 ad. pld. (Kozma L., Csonka P. és mások);

Pusztai sas (*Aquila nipalensis*) (25/33)

2004. április 6–9. Jászberény, Gyékényes-dűlő 1 imm. (2y) pld. (Zalai T. és mások);

2004. szeptember 14. Bősárkány, Nyirkai-Hany 1 ad. pld. (B. Blend);

Feketeszárnýú székicsér (*Glareola nordmanni*) (n+12/15)

2004. május 18. Hortobágy, Nagy-Vókonya 1 ad. (nászruhás) pld. (Ecsedi Z., Oláh J., Szilágyi A., Tar J. és társaik);

Lilebíbic (*Chettusia gregaria*) (10)

2004. november 2. Fertőújlak, Fertő (Madárvárta-öböl) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Mogyorósi S., Pellinger A., Dorogman Cs.);

Sarki partfutó (*Calidris canutus*) (2004: min. 17/21)

2004. május 13–16. Szeged, Fehér-tó (X/2. tó) 1 ad. (nászruhás) pld. (Mészáros Cs., Engi L.);

2004. május 26. Kisújszállás, Nagy-rét 1 ad. pld. (Monoki Á.);

2004. július 26. Szeged, Szegedi-Fertő 1 pld. (Engi L.);

2004. augusztus 13–14. Nagyhegyes, Elepi-halastó 1 juv. (1y) pld. (Selmeczi Kovács Á., Horváth G., Kóta A., Szilágyi A.);

2004. augusztus 15. Tömörkény, Csaj-tó 1 pld. (Emri T.);

2004. augusztus 16–17. Nagyhegyes 1 ad. pld. (Szilágyi A., Végvári Zs.);

2004. augusztus 18–23. Hortobágy, Gyökérkúti-halastó 1 juv. (1y) pld. (Tar J., Oláh J.);

2004. augusztus 22. Sárkeresztúr, Sárkány-tó 1 juv. (1y) pld. (Szalai K., Oláh S.);

2004. augusztus 22. Hatvan, cukorgyári ülepítőtavak 1 juv. (1y) pld. (Pintér B.);

2004. szeptember 8–11. Biharugra, Biharugrai-halastavak max. 2 pld.: szeptember 8. 1 juv. (1y) pld. (Vasas A. és társai); szeptember 11. 2 juv. (1y) pld. (Tögye J., Vasas A.);

2004. szeptember 8–25. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 pld. (Szalczer B., Laczik D., Sebe K., Pellinger A.);

2004. szeptember 11–19. Rétszilas, Rétszilasi-halastavak 1 juv. (1y) pld. (Lendvai Cs., Bajor Z., Vámosi K. mások);

2004. szeptember 12–20. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó max. 4 pld.: augusztus 12–13. 2 juv. (1y) pld. (Oláh J., Tar J.); augusztus 20. 4 juv. (1y) pld. (Oláh J., M. Watson);

2004. szeptember 15. Kaba, cukorgyári ülepítőtavak 1 juv. (1y) pld. (Vasas A. és társai);

2004. szeptember 21–24. Hortobágy, Csécsi-halastó 1 pld. (Kovács G., Végvári Zs.);

2004. szeptember 30. – október 7. Apaj, Ürbői-halastavak 1 juv. (1y) pld. (Lendvai Cs. és mások);

2004. október 14–17. Szeged, Szegedi-Fertő (II/3. tó) 1 juv. (1y) pld. (Kókai K.);

Bonaparte-partfutó (*Calidris fuscicollis*) (4)

2004. május 9–10. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 1 imm. (2y) pld. (H. Spinler; Pellinger A., Dorogman Cs.);

Baird-partfutó (*Calidris bairdii*) (1)

2004. október 8–16. Apaj, Ürbői-halastavak 1 juv. (1y) pld. (Kókay B., Horváth G., Hegedüs D., Laposa D. és mások);

Vándorpartfutó (*Calidris melanotos*) (30/34)

2004. április 30. Egyek, Fekete-rét (Zoller-lapos) 1 ad. pld. (Oláh J., Simay A., Simay G., Tihanyi G., Lukács B.);
 2004. június 14. Hortobágy, Gyökérkúti-halastó (IX. tó) 1 ad. pld. (Tar J.);
 2004. július 19. Szeged, Szegedi-Fertő (II/8. tó) 1 ad. pld. (Mészáros Cs.);
 2004. augusztus 6. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 1 ad. pld. (Pellinger A., Ferenczi M., Makk K.; Hadarics T.; Molnár B.);

Cankópartfutó (*Tryngites subruficollis*) (4)

2004. szeptember 25. – október 7. Apaj, Ürbői-halastavak 1 juv. (1y) pld. (Berényi Zs., Lendvai Cs. és mások);

Nagy sárszalonna (*Gallinago media*) (2004: 9/11)

2004. március 30. Királyhegyes, Királyhegyesi-pusztá 1 ad. pld. (Mészáros Cs.);
 2004. április 7. Királyhegyes, Királyhegyesi-pusztá 1 ad. pld. (Mészáros Cs., Engi L.);
 2004. április 15. Mezőkövesd, Hór-völgyi-víztározó 1 pld. (Sali I.);
 2004. április 29. Hajdúszoboszló, Angyalháza-pusztá (Tárkány-ér) 1 pld. (Simay G.);
 2004. május 3. Budapest, Sós-mocsár 1 pld. (Lendvai Cs., Steiner A.);
 2004. május 18. Hortobágy, Nagy-Vókonya 2 pld. (Ecsedi Z., Oláh J., Tar J., Szilágyi A.);
 2004. július 22. Naszály, Ferencmajori-halastavak 2 pld. (Csonka P.);
 2004. szeptember 18. Hortobágy, Kis-Kondás 1 pld. (Ecsedi Z., Tar J., M. Watson, Tihanyi G.);
 2004. október 17. Mikepércs 1 pld. (Emri T., Zöld B.);

Kis goda (*Limosa lapponica*) (2004: 16/19)

2004. május 14. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 ad. tojó pld. (Csonka P.);
 2004. május 19–30. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 ad. pld. (Ecsedi Z., Konyhás S., Oláh J., Tar J., Végvári Zs. és mások);
 2004. május 30. Kisújszállás, Nagy-rét 1 pld. (Steiner A., Horváth G., Lendvai Cs.);
 2004. július 15–16. Hortobágy, Fényesi-halastó 1 ad. pld. (Kovács G. és mások);
 2004. július 30. Nagyhegyes, Elepi-halastó 1 ad. tojó pld. (Végvári Zs.; Ecsedi Z., Oláh J.);
 2004. július 31. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 ad. (nászruhas) pld. (Végvári Zs.);
 2004. augusztus 2. Biharugra, Biharugrai-halastavak 1 pld. (Tögye J., Vasas A., Ványi R.);
 2004. szeptember 11–26. Rétszilás, Rétszilasi-halastavak max. 2 pld.: szeptember 11. 1 juv. (1y) pld. (Lendvai Cs., Bajor Z., Vámosi K. és mások); szeptember 17. 2 pld. (Laposa D.); szeptember 19. 2 juv. (1y) pld. (Pintér B., Verseczki N.); szeptember 26. 1 pld. (Horváth G., Szabó Z., Ungi B.);
 2004. szeptember 15. Kaba, cukorgyári ülepítőtavak 1 juv. (1y) pld. (Ványi R. és társai);
 2004. szeptember 16–18. Hortobágy, Kis-Kondás 1 juv. (1y) pld. (Tar J.);
 2004. szeptember 20. Geszt, Begécsi-víztározó 3 pld. (Molnár Sz., Vasas A.);
 2004. szeptember 29. Karcag, Kecseri-víztározó 1 pld. (Monoki Á.);
 2004. szeptember 29–30. Hortobágy, Fényesi-halastó 1 juv. (1y) pld. (Simay A., Tihanyi G., Konyhás S.);
 2004. október 1–6. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó 1 juv. (1y) pld. (Tar J.; Nagy Gy., Ecsedi Z., Harangi M.);
 2004. október 9. Hortobágy, Csécsi-halastó 1 juv. (1y) pld. (Gál A.);
 2004. október 9. Balatonfenyves, Balaton 1 juv. (1y) pld. (Cser Sz., Gál Sz., Talabér G., Faragó Á.);

Terekcankó (*Xenus cinereus*) (50/54)

2004. május 21. Hajdúszoboszló, Hajdúszoboszlói-halastó 1 ad. (nászruhas) pld. (Oláh J., Simay A., Simay G.);

2004. május 22. Hajdúszoboszló, Hajdúszoboszlói-halastó 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Oláh J. és társai);

2004. augusztus 1–5. Nagyhegyes, Elepi-halastó (VII. tó) 1 ad. (nászruhás) pld. (Ecsedi Z., Oláh J., Tar J.);

2004. augusztus 12–15. Kaba, cukorgyári ülepítőtavak 1 ad. (vedlő) pld. (Simay G. és mások);

Laposcőrű víztaposó (*Phalaropus fulicarius*) (21)

2004. augusztus 7. szeptember 5. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (V. tó) 1 ad. (vedlő) hím pld. (Gyüre P. és mások);

2004. október 16–17. Mikepércs, Tóció-Köscly menti víztározó 1 juv. (1y) pld. (Pásti Cs.; Emri T., Zöld B.);

Ékfarkú halfarkas (*Stercorarius parasiticus*) (n+40/42)

2004. június 6. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (Kondás és V. tó) 1 ad. (világos színváltozatú) pld. (Nehézy L., Tar J., Szilágyi A. és mások);

2004. július 6–10. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 1 ad. (világos színváltozatú) pld. (Mogyorósi S., Pellinger A.);

2004. szeptember 2. Fertőújlak 1 juv. (1y) pld. (H. Blömecke);

Nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) (7)

2004. szeptember 4–5. Szeged, Fehér-tó (XII. és XIII. tó) 1 ad. pld. (Kókai K. és mások)

Halászsirály (*Larus ichthyaetus*) (92/100)

2004. április 19. Hortobágy, Hortobágyi-halastó (V. tó) 1 imm. (2y) pld. (Tar J.);

2004. július 25. – november 12. Szeged, Fehér-tó (XIV. és II. tó) és Szegedi-Fertő (II/7. és II/6. tó) 1 ad. (nászruhás) pld. (Kókai K., Mészáros Cs., Engi L., Sipirkó S.; Barkóczi Cs. és mások);

2004. augusztus 7–10. Geszt, Begécsi-víztározó (VII. tó) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Vasas A., Ványi R. és társai);

2004. augusztus 21. Geszt, Begécsi-víztározó (VII. tó) 1 juv. (1y) pld. (Vasas A., Tögye J., Molnár Sz., Kiss E.);

2004. szeptember 7. Kunhegyes, Telekhalmi-halastavak 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Monoki Á.);

2004. november 24. Abádszalók, Tisza-tó (Abádszalóki-öböl) 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Zalai T.);

Heringsirály világosabb hátú alfaja (*Larus fuscus graellsii/intermedius/heuglini*) (4)

2004. május 12–13. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó (III. tó) 1 ad. pld. (Oláh J. és társai; Simay A., Simay G.);

2004. december 12. Biharugra, Biharugrai-halastavak (Csík tó) 1 ad. pld. (Vasas A., Molnár Sz.);

Heringsirály heuglini alfaja (*Larus fuscus heuglini*) (6)

2004. október 24. Szeged, Szegedi-Fertő (II/7. tó) 1 ad. pld. (Barkóczi Cs., Gyarmati G.);

Ezüstsirály (*Larus argentatus*) (1998 óta: 14)

2004. szeptember 26. – november 20. Balatonfenyves, Balaton 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Faragó Á., Gál Sz., Kancsal B.; Hadarics T. és mások);

2004. december 22. Tihany-Gödrös, Balaton 1 ad. (nyugalmi ruhás) pld. (Zalai T., Borbáth P.);

Dolmányos sirály (*Larus marinus*) (49/56)

2004. november 7–14. Balmazújváros, Virágoskúti-halastó (II. tó) 1 ad. pld. (Tar J. és mások);

2004. november 14–18. Nagyhegyes, Elepi-halastó (III. tó) 1 ad. pld. (Ecsedi Z., Szilágyi A., M. Watson) azonos a november 7–14. között a balmazújvárosi Virágoskúti-halastavon megfigyelt madárral;

2004. november 21. Kardoskút, Fehér-tó 1 ad. pld. (Tokody B., Bérdi G.);

2004. december 3–11. Szeged, Fehér-tó (XIII. tó) 1 ad. pld. (Kókai K., Cseh J.; Engi L.);

Csüllő (*Rissa tridactyla*) (n+45/49)

2004. november 1–20. Szántód (Szántódi rév) és Balatonföldvár, Balaton max. 2 pld.: november 1. Balatonföldvár 1 juv. (1y) pld. (Fodor A., Horváth G., Lendvai Cs., Szücs Cs.); november 6. Szántód 1 juv. (1y) pld. (Pálincás A., Illés G. és mások); november 14. Balatonföldvár 1 juv. (1y) pld. (Fodor A., Lendvai Cs., Steiner A.); november 16. Szántód 1 juv. (1y) pld. (Pálincás A.); november 17. Szántód 2 juv. (1y) pld. (Berényi Zs., Kókay B., Hegedűs D.); november 20. Szántód 1 juv. (1y) pld. (Pánya Cs., Gál Sz., Faragó Á.; Vasuta G.);

Kacagócsér (*Gelochelidon nilotica*) (n+125/173)

2004. május 15. Szeged, Fehér-tó 1 ad. pld. (Mészáros Cs., Engi L., Tokody B.);

2004. május 26. Hortobágy, Ős-Kösely 2 ad. pld. (Nagy Gy., Harangi M.);

2004. május 26. – június 3. Kisújszállás, Nagy-rét 1 ad. pld. (Széll A., Monoki Á. és mások);

2004. június 24. Hortobágy, Cserepes-puszta 1 pld. (Tar J.);

2004. június 27. Hortobágy, Gyökérkúti-halastó 1 pld. (Nehézy L.);

2004. június 28. – július 1. Karcag, Magyarca 3 ad. pld. (D. Hullman; Monoki Á. és társai);

2004. július 3. Kardoskút, Fehér-tó 2 ad. (nászruhas) pld. (Kotymán L.);

2004. július 4. Balatonberény, Balaton 2 ad. pld. (Cser Sz., Gál Sz., Talabér G., Faragó Á.);

2004. július 8. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 2 ad. pld. (J. Laber);

2004. július 8. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 ad. pld. (Tar J.);

2004. július 9. Hortobágy, Csécsi-halastó 1 ad. pld. (Végvári Zs.);

2004. július 16. Hortobágy, Fényesi-halastó 1 ad. pld. (Simay G., Simay A., Simay A.);

2004. július 23. Biharugra, Biharugrai-halastavak 1 ad. pld. (Tögye J., Vasas A.);

2004. július 25. Rétszilás, Rétszilasi-halastavak 1 pld. (Laposa D.);

2004. szeptember 4. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 pld. (Vasas A. és társai);

Sarki csér (*Sterna paradisaea*) (10)

2004. július 6. Fertőújlak, Nyéki-szállás 1 ad. pld. (Pellinger A., Mogyorósi S.);

Kis csér (*Sterna albifrons*) (2004: 12/27-31)

2004. május Vízvár, Dráva 6-8 pár költ (Toldi M.);

2004. május 15–20. Naszály, Ferencmajori-halastavak 3 ad. (Csonka P.);

2004. június 1. Nagykanizsa, Miklósfai-halastavak 2 ad. pld. (Faragó Á., Gál Sz.);

2004. június 23. Sumony, Sumonyi-halastó 2 ad. pld. (Ónodi M.);

2004. július 7. Naszály, Ferencmajori-halastavak 1 ad. pld. (Csonka P.);

2004. július 10–11. Fertőújlak, Borsodi-dűlő max. 2 pld.: július 10. 1 ad. pld. (Mogyorósi S.); július 11. 2 ad. pld. (Pellinger A.);

2004. július 25. Poroszló, Tisza-tó (Valki-medence) 1 ad. pld. (Zalai T.);

2004. július 26. Nagyhegyes, Elepi-halastó 1 ad. pld. (Végvári Zs.);

2004. július 30. Balatonfenyves, Balaton 1 ad. pld. (Gál Sz., Talabér G., Faragó Á.);

2004. augusztus 3. Nagykanizsa, Miklósfai-halastavak 1 ad. pld. (Gál Sz., Talabér G., Faragó Á.);

2004. szeptember 16. Balatonberény, Balaton 1 pld. (Nagy L.);

2004. szeptember 16. Balatonszemes, Balaton 1 pld. (Nagy L.);

Citrombillegető (*Motacilla citreola*) (30/32)

2004. április 16–17. Tápiószecső, Tápiószecsői-halastavak 1 ad. hím pld. (Laposa D., Kókay B.; Benei B., Benei Zs.);

Örvös rigó *torquatus* **alfaja** (*Turdus torquatus torquatus*) (3)

2004. november 5–7. Hortobágy, Hortobágyi-halastó 1 juv. (1y) hím pld. (Ecsedi Z., M. Watson, Oláh J.);

Berki poszáta (*Cettia cetti*) (7)

2004. április 16. – június 27. Kis-Balaton, Ingói-berek 1 (éneklő) hím pld. (Schmidt A., Megyer Cs., Schmidtné Kövári I.; Berényi Zs. és társai) (Schmidt, 2005);

2004. április 17. Pötréte, tözegbányatavak 1 (éneklő) hím pld. (Schmidt A., Megyer Cs., Schmidtné Kövári I.);

2004. május 7. Kis-Balaton, II. ütem (nyugati terelőtöltés) 1 (éneklő) hím pld. (Schmidt A., Schmidtné Kövári I.) (Schmidt, 2005);

2004. október 29. Fenékpusztá 1 juv. (1y) pld. (megfogva) (Gáti E., Kusztor D.);

Királyfűzike (*Phylloscopus proregulus*) (4)

2004. november 4. Tömörd, Nagy-tó 1 pld. (megfogva) (Illés P., Szabolcs A. és társaik);

Vándorfűzike (*Phylloscopus inornatus*) (6)

2004. október 3. Gyömrő 1 juv. (1y) pld. (megfogva) (Benei B., Benei Zs. és mások);

Hajnalmadár (*Tichodroma muraria*) (2004: 10/13)

2004. január 2. Nagyharsány, Szársomlyó 3 pld. (Németh L.);

2004. január 24. – február 23. Esztergom, Bazilika 1 pld. (Fodor A. és mások);

2004. április 11. Tatabánya, Szelim-barlang 1 pld. (Hollósi Z.);

2004. október 28. Esztergom, kőbánya 1 pld. (Prommer M., Schmeráné Gál J.);

2004. november 1. Brennbergbánya, Szent Borbála-templom 1 pld. (Kárpáti L.);

2004. november 7. Lillafüred 1 pld. (Harangi M., Nagy Gy.);

2004. november 11. – december 30. Tatabánya, Nagy-Keselő-hegy 1 ad. pld. (Csonka P. és mások);

2004. november 21. Badacsonytördemic, kőbánya 1 pld. (Vasuta G.);

2004. december 30. Miskolc-Miskolctapolca, kőbánya 2 pld. (Simay A.);

2004. december 31. Lillafüred, Palota Szálló 1 pld. (Nehézy L.);

Függőcinege *caspius* **alfaja** (*Remiz pendulinus caspius*) (1)

2004. november 11. Izsák, Kolon-tó 1 ad. (nyugalmi ruhás) hím pld. (megfogva) (Németh Á., Lóránt M.);

Karmazsinpirók (*Carpodacus erythrinus*) (24/26)

2004. május 23. Sárbogárd, Rétszilasi-halastavak 1 imm. (2y) hím pld. (Kókay B.);

2004. július 2–29. Tapolca, Darányi utca 1 ad. hím pld. (Tomor Á. és mások);

Kucsmás sármány (*Emberiza melanocephala*) (5/6)

2004. június 8. – július 11. Tállya, Nagy-Bányász 1 ad. (nászruhás) hím pld. (Petrovics Z. és mások).

C kategória

Halcsontfarkú réce (*Oxyura jamaicensis*) (6/7)

2004. március 31. Egerszalók, Laskó-völgyi-víztározó 1 (vedlő) hím pld. (Fitala Cs., Tóth L., Demeter I., Szabó A., Sali I.).

D kategória

Kis flamingó (*Phoenicopterus minor*) (1)

2004. július 1. Hortobágy, Nagy-Vókonya 1 ad. pld. (Ecsedi Z. és mások);

2004. július 11–15. Dunatétlen, Böddi-szék 1 ad. pld. (Pigniczki Cs. és mások) azonos a július 1-jén a hortobágyi Nagy-Vókonyán megfigyelt madárral;

Vörös ásólúd (*Tadorna ferruginea*) (A: 34/46, D: 9/13)

2004. október 27. – november 18. Fertőújlak, Borsodi-dűlő 1 ad. pld. (Pellinger A., Hadarics T., Mogyorósi S., L. Khil).

E kategória

Fekete hattyú (*Cygnus atratus*)

2004. november 18. – december 18. Siófok, Szabadifürdő 1 ad. hím + 1 ad. tojó pld. (Vers J.; Sós E.; Pálincás A. és társai);

2004. december 30. Balatonszárszó, Balaton 2 ad. pld. (Pálincás A. és társai) azonosak a november 18-tól december 18-ig Siófokon megfigyelt madarakkal;

Kisasszonyréce (*Aix sponsa*) (4/5)

2004. március 20. Bogyoszló, horgásztó 1 ad. (nászruhas) hím pld. (Pintér Cs., Hadarics T.);

2004. április 18. Fenékpusztá és Sármellék között, 76-os út 1 tojó pld. (Schmidt A.)

Mandarinréce (*Aix galericulata*) (5)

2004. december 19. Abádszalók, Tisza-tó (Abádszalóki-öböl) 1 ad. (nászruhas) hím pld. (Zalai T., Nagy Gy., Harangi M.).

Fészkelések

Bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*) (4)

2004. július 3–21. Mikepércs, Tóció-Kösely menti víztározó 2 ad. + 9 pull. pld. (Pásti Cs.; Vasas A. és mások) (Pásti, 2005);

Nagy bukó (*Mergus merganser*) (1)

2004. július 17. Verőce, Duna 1 ad. tojó + 2 pull. pld. (Selmeczi Kovács Á., Sótér Sz., Szegedy I., Ungi B.);

2004. augusztus 14. Visegrád, Duna 1 ad. tojó + 2 pull./juv. (1y) pld. (Selmeczi Kovács Á., Molnár A., Pintér B., Varga A., Verseczki N.) azonosak a július 17-én Verőcénél megfigyelt madarakkal;

Pusztai ölyv × egerészölyv (*Buteo rufinus* × *Buteo buteo*)

2004. május–június Tiszaigar, Örsi-dűlő 1 tojó pusztai ölyv × 1 hím egerészölyv, 2 hibrid pull. pld. (Zalai T., Gál L.);

Nagy őrgébics (*Lanius excubitor*) (7)

2004. május 1–11. Penyige, Erethegy-legelő 1 pár (sikertelen fészkelés) (Török H. A.);

2004. június 17–30. Gacsály, Besenyő 1 pár + 2 pull./juv. (1y) pld. (Török H. A., Seres N.);

2004. június 17. – július 1. Botpalád, Cser-köz-erdő 1 pár + 3 pull./juv. (1y) pld. (Török H. A., Seres N.);

2004. június 17. – július 1. Kölcse, Gebe-sor 1 pár + 3 pull./juv. (1y) pld. (Török H. A., Seres N.);

2004. június 18–30. Túristvándi, Rókás-legelő 1 pár + 5 pull./juv. (1y) pld. (Török H. A., Seres N.).

El nem fogadott, illetve visszavont adatok – Records not accepted or withdrawn

Kis lilik (*Anser erythropus*) 2004. február 6. Makó-Rákos, Montág-puszta; 2004. december 15. Királyhegyes, Királyhegyesi-puszta (3); **vörös ásólúd** (*Tadorna ferruginea*) 2004. október 21. – november 14. Dinnyés, Dinnyési-Fertő (max. 3); **fekete sas** (*Aquila clanga*) 2004. október 14. Nyíregyháza, Hosszú-háti-tó (2); **héjasas** (*Hieraaetus fasciatus*) 2004. szeptember 26. Szeged, Szegedi-Fertő (2); **ázsiai pettyeslile** (*Pluvialis fulva*) 2004. október 4. Dinnyés, Dinnyési-Fertő (mint pettyeslilefaj – *Pluvialis fulva/dominica* – elfogadva, 1 pld., megfigyelő: Csonka P.); **laposcsőrű víztaposó** (*Phalaropus fulicarius*) 2004. szeptember 29. Naszály, Ferencmajori-halastavak; **ezüstsi-rály** (*Larus argentatus*) 2001. december 1. Tata, Öreg-tó; 2004. december 25. Esztergom, Duna; **sárga billegető flavissima vagy lutea alfaja** (*Motacilla flava flavissima/lutea*) 2004. május 1–8. Hortobágy, Akadémiai-halastó; **parti pityer** (*Anthus petrosus*) 2004. október 3. Dinnyés; **citrombillegető** (*Motacilla citreola*) 2004. augusztus 11. Szeged, Szegedi-Fertő; 2004. augusztus 30. Szeged, Fehér-tó; **barázdabillegető yarellii alfaja** (*Motacilla alba yarellii*) 2004. március 14. Nagymaros, Duna.

Summary: The 2004 Annual Report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee

This is the seventeenth report of the Hungarian Checklist and Rarities Committee. For this report 235 records were considered of which 91% were accepted (187 records of 52 different species in category A, one record of one species in category C, seven records of four species in category D, nine records of seven species in category E and ten breeding records of four species were accepted). Out of the 126 records reported from the year 2004, 90% were accepted (98 records were accepted in category A, one record in category C, two records in category D and four records in category E). The annual meeting of the Committee was held on December 2–3, 2005 in Fenékpuszta near Kis-Balaton. The report also contains all records that need to be reported only with no requirement of a description.

Definitions for categories follow the recommendations of the Texel and Heligoland guidelines of the AERC. The two figures (divided by a slash) after species names indicate the number of occurrences and individuals up to and including 2004. When only one figure is shown this relates to both occurrences and individuals. For those species where exact numbers of records were not computed prior to 1988, only the number of records accepted since 1988 (“n + the number of records accepted since 1988”) are given in brackets.

Since the report is in Hungarian, the following guidelines are given for acronyms and Hungarian words frequently used in the report. Date is written according to the Hungarian

sequence i.e. year, month, day. The date is followed by the place of occurrence, usually the name of the town of municipality followed by the name of the actual locality. Names or numbers of the particular pond of a fishpond system are given after the name of the pond system in brackets. Number of individuals is given before the acronym *pld.* (i.e. “individual”) with notes on plumage, sex, or other circumstances of the record. *Hím* means male, *tojó* means female, *2y* means second year immature bird, *nyugalmi ruhás* means “winter (basic) plumage”, *nászruhás* refers to “adult summer (alternate) plumage”. *Megfogva* means the bird was netted and ringed. The names of observers are in brackets. *És társai(k)* means “et al.” and it usually indicates that the bird was reported by more than four observers. Reference to publication or photo, where available, is given after the record. Rejected records are listed at the end of the report.

Highlights of 2004 were the first records of Baird’s Sandpiper (*Calidris bairdii*) and the *caspius* race of Penduline Tit (*Remiz pendulinus caspius*) in Category A; and the first Hungarian record of Lesser Flamingo (*Phoenicopterus minor*) in Category D.

Further noteworthy records for the year were: 7th record of Great Northern Diver (*Gavia immer*), the 6th record of Ruddy Duck (*Oxyura jamaicensis*) (category C), 10–12th records of Egyptian Vulture (*Neophron percnopterus*), 10th record of Sociable Plover (*Chettusia gregaria*), 4th record of White-rumped Sandpiper (*Calidris fuscicollis*), 4th record of Buff-breasted Sandpiper (*Tryngites subruficollis*), 7th record of Great Skua (*Stercorarius skua*), 6th record of Heuglin’s Gull (*Larus fuscus heuglini*), 10th record of Arctic Tern (*Sterna paradisaea*), 3rd record of *torquatus* race of Ring Ouzel (*Turdus torquatus torquatus*), 4–7th records of Cetti’s Warbler (*Cettia cetti*), 4th record of Pallas’s Warbler (*Phylloscopus proregulus*), 6th record of Yellow-browed Warbler (*Phylloscopus inornatus*) and 5th record of Black-headed Bunting (*Emberiza melanocephala*).

At the time of finishing the report a total of 306 species were known to have occurred in Hungary during 2004. The breeding of the Goosander (*Mergus merganser*) was verified in Hungary for the first time in 2004.

Irodalom – References

- Keve A. (1960): Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, 89 p.
- Keve A. (1984): Magyarország madarainak névjegyzéke. Akadémiai Kiadó, Budapest, 99 p.
- Kovács G. (2005): Megfigyelések a fakó rétihéja (*Circus macrourus*) 2004-es őszi mozgalmáról és zsákmányolási kísérleteiről a Hortobágyon. *Aquila* **112**, p. 218–219.
- Kozma L. (2006): Dögkeselyű megfigyelés Kapuvár mellett. *Heliaca* 2004, p. 69.
- Magyar G. (1994): Hogyan dokumentáljuk ritka madarak előfordulását? *Partimadár* **4**(2), p. 52–55.
- Magyar G. (1996): Magyarország madárfajainak jegyzéke. *Partimadár* **5**, p. 87–91.
- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. (1998): Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, 202 p.
- MME NB (1998b): Az MME Nomenclator Bizottság jelentése a Magyarországon ritka madárfajok 1988 előtti előfordulásairól. *Aquila* **103–104**, p. 101–114.
- MME NB (2001): Az MME Nomenclator Bizottság 2001. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Túzok* **6**, p. *in press*.
- MME NB (2006a): Az MME Nomenclator Bizottság 2002. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Aquila* **113**, p. 73–89.

- MME NB (2006b)*: Az MME Nomenclator Bizottság 2003. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Aquila* **113**, p. 91–105.
- Pásti Cs. (2005)*: Bütykös ásólúd (*Tadorna tadorna*) újabb hazai fészkelése. *Aquila* **112**, p. 215–216.
- Schmidt A. (1998)*: Az MME Nomenclator Bizottság legfrissebb döntései. *Túzok* **3**, p. 33–34.
- Schmidt A. (2005)*: Berki poszáta (*Cettia cetti*) költése a Kis-Balatonban. *Aquila* **112**, p. 225–226.

A MADÁRGYŰRÜZÉSI KÖZPONT 2004-2005. ÉVI JELENTÉSE

Karcza Zsolt – Marosi Norbert

Abstract

KARCZA, ZS. & MAROSI, N. (2006): 2004-2005 report of the Hungarian Bird Ringing Centre. *Aquila* 113, p. 123–162.

The 2004-2005 report of the Hungarian Bird Ringing Centre includes the annual ringing totals by species. A total of 192 098 individuals of 198 species were ringed in 2004, and 208 912 individuals of 197 species were ringed in 2005 in Hungary. According to data received by 31 December 2006, 607 individuals of 64 species with foreign rings were recovered in Hungary in the two reported years. Among those birds ringed in Hungary, 886 individuals of 70 species were soon recovered more than 5 kilometers away from the ringing place within the country, and 747 individuals of 61 species were recovered abroad, respectively. Most of them were identified in the field by coloured rings (3689 observations of 857 individuals belonging to 17 species). Recent report lists all the foreign recoveries which were received and completed by the Centre in 2004 and 2005 (474 recovery data of 456 individuals belonging to 64 species), except from *Platalea leucorodia*, *Cygnus olor*, *Grus grus* and *Larus melanocephalus*.

Key words: annual report, ringing recoveries, bird ringing centre, Hungary.

A szerzők címe – Authors' address:

Madárgyűrűzési Központ, MME, H-1121 Budapest, Költő u. 21.

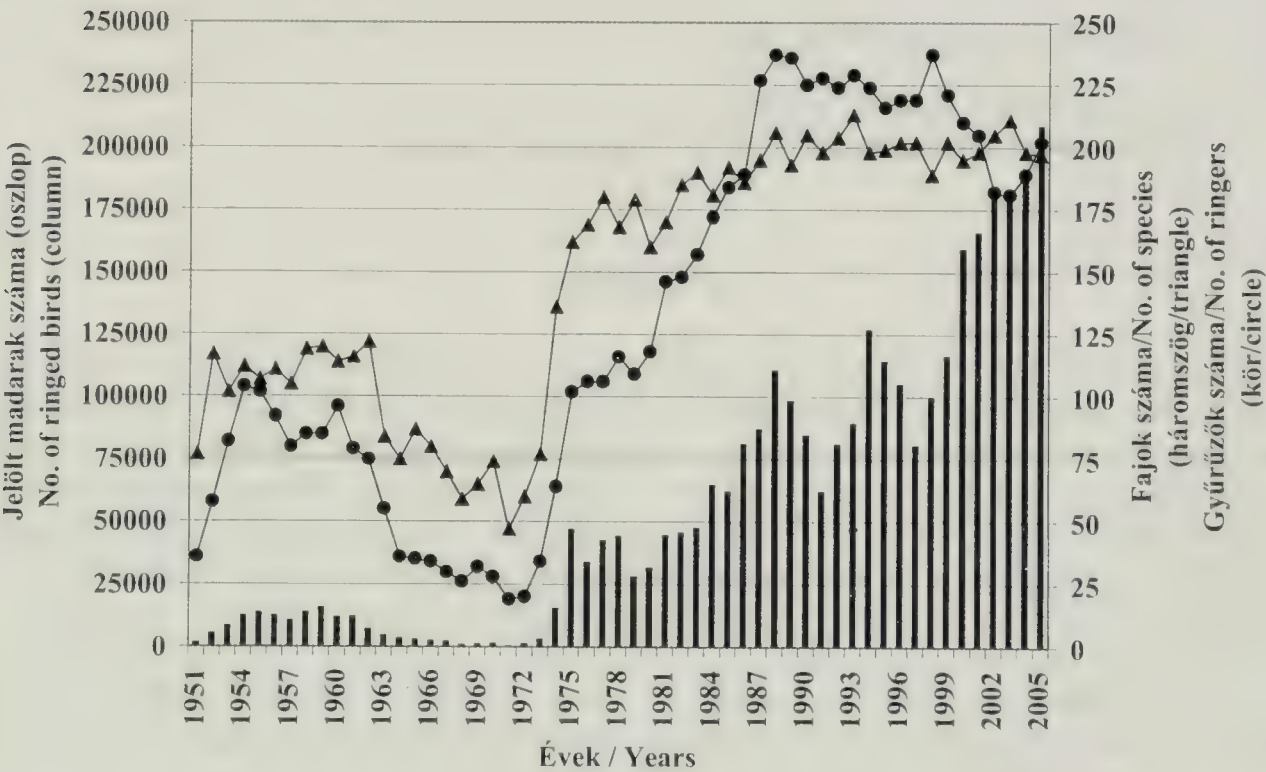
Bevezetés

Az összevont, kétéves jelentés tartalmazza a 2004. és a 2005. évre vonatkozó hazai madárgyűrűzési eredményeket és összesítéseket, valamint a két év folyamán kiegészített külföldi vonatkozású megkerülések listáját. A Madárgyűrűzési Központ külső munkatársainak száma 2004-ben 268, 2005-ben 281 fő volt. 2004-ben megszűnt a hazai jelölőgyűrű-gyártás. 2002-től a poszáta típusú, 2003-tól folyamatosan a többi gyűrűtípus beszerzése is külföldi gyártótól történik. 2004-ben és 2005-ben összesen 600 ezer darab BUDAPEST felíratú gyűrű készült el a Madárgyűrűzési Központ megrendelésére (1. táblázat). Gyűrűzések

2004-ben összesen 198 madárfaj 192 098 egyedét, 2005-ben 197 madárfaj 208 912 egyedét gyűrűzték meg Magyarországon (1. ábra). Az összes befogott madár több mint háromnegyedét a madárgyűrűző állomásokon, szervezett táborokban és nagyobb projektek szervezésében jelölték (2. táblázat). Az összes jelölt madárfajból a hét leggyakrabban gyűrűzött fajok mindkét évben a következők voltak: füstifecske (*Hirundo rustica*), partifecske (*Riparia riparia*), foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*), cserregő nádiposzáta (*Acrocephalus scirpaceus*), barátposzáta (*Sylvia atricapilla*), széncinege (*Parus major*), kékcinege (*Parus caeruleus*) (3. táblázat). Ezek a fajok az összes jelölés 55,5%-át tették ki 2004-ben és 53,7%-át 2005-ben. 2004-ben a Hortobágyon befogott 11 példány csíkosfejű

Típusnév Name of ring type	Belső átmérő (mm) Internal diameter (mm)	Sorozatszám Serial number	Darabszám Number of pieces
fűzike*	2,0	T430001-T513000	83000
fűzike	2,0	4E5001-9E9999	54994
fűzike	2,0	W00001-W99999	99999
kis poszáta	2,5	A300001-A600000	300000
nagy poszáta	2,8	AE20001-AE40000	20000
gyurgyalag	3,75	XA04001-XA20000	16000
rigó	4,2	TT17201-TT25000	7800
sirály (acél)	6,0	383001-390000	7000
sirály (aluminium)	6,0	390001-395000	5000
varjú	8,5	VR00001-VR05000	5000
gólya (ELSA)	15,5x21,3	HX001-HX999; HY001-HY500	1499
régi sas	25,0	BB00-BB99; BC00-BC99	200

1. táblázat. 2004-ben és 2005-ben elkészült BUDAPEST feliratú gyűrűsorozatok (* hazai gyártású gyűrűk)
Table 1. Ring series purchased by the Hungarian Ringing Scheme in 2004 and 2005 (* rings made in Hungary)

1. ábra. Magyarországon meggyűrűzött madarak fajainak, összmennyiségének, valamint a gyűrűzők számának változása 1951 és 2005 között (a fajok száma háromszöggel, a gyűrűzők száma körrel jelölve)
Figure 1. Number of ringed bird species and individuals as well as number of active ringers in Hungary between 1951 and 2005 (number of species marked by triangles, that of ringers by circles)

Projekt / Project	Σ 2004	Σ 2005
Akció Riparia (Partifecske Megfigyelő Hálózat)	4 170	4 739
Barabási Madárvonulás-kutató és Gyűrűző tábor (AH)	7 179	6 434
Bódva-völgyi Madárvonulás-kutató és Természetvédelmi Tábor (AH)	6 731	6 614
CES (Állandó Ráfordítású Gyűrűzés Program, 2004: 14 hely, 2005: 19 hely)	5 048	5 672
Dávod, Földvári-tó	1 722	13 454
Dinnyés, Elza major	13 642	4 258
ELTE Állatrendszertani és Ökológiai Tanszék, Viselkedésökológiai Csoport	3 290	3 275
Farmosi Gyűrűzőtábor	1 387	17 620
Fehér-tavi Ornitológiai Tábor (AH)	10 818	10 938
Fenekpusztai Madártani Állomás (AH)	9 481	6 096
Kolon-tavi Madárvárta (AH)	31 218	21 534
MME Pilisi Helyi Csoport (Esztergom, Pilis, Visegrádi-hegység)	3 463	9 964
Naszály-Ferencmajori-ht. (Hopp Ferenc Természetismereti Tábor)	3 018	2 705
Ócsai Madárvárta (AH)	18 845	18 208
Regöly, Pacsmag	2 583	3 120
Sumonyi Ornitológiai és Természetvédelmi Tábor (AH)	15 522	14 909
Tömördi Madárvárta (AH)	7 244	8 364

2. táblázat. A legeredményesebb madárgyűrűző táborok, illetve projektek 2004-ben és 2005-ben (AH: az „Actio Hungarica” madárvonulás-kutató hálózat tagja)

Table 2. Ringing projects with the largest ringing totals in 2004 and 2005 (AH: member of the „Actio Hungarica” Bird Migration Research Network)

nádiposzátát – sajnálatos módon a magyar Madárgyűrűzési Központtal történt egyeztetés mellőzésével – német (Beringungszentrale Hiddensee) jelölőgyűrűkkel látták el. 2005-ben magyar jelölőgyűrűket használtak Mongóliában (15 madárfaj: 121 példány), illetve Horvátországban, a Kopácsi-réten (rétisas: 5 példány). Az összes hazai madárgyűrűző közül 2004-ben 190, 2005-ben 206 munkatársunk jelölt madarakat.

Magyarországon először 2005. október 12-én gyűrűztek nilusi ludat (*Alopochen aegyptiaca*), Homorúdon (*Nagy Tibor*). A hazai madárfaunára nézve további ritka madárfajok közül a két év során többet is jelöltek: citrombillegető (*Motacilla citreola*) 2005. szeptember 8., Farnos (*Orbán Zoltán*); berki poszáta (*Cettia cetti*) 2004. október 29., Fenékpusztá, Madártani Állomás (*Gáti Eszter*); rozsdás nádiposzátá (*Acrocephalus agricola*) 2005. augusztus 30., Farnos (*Kis Viktor*); királyfűzike (*Phylloscopus proregulus*) 2004. november 4., Tömördi Madárvárta (*Illés Péter*); vándorfűzike (*Phylloscopus inornatus*) 2004. szeptember 3., Gyömrő (*Benei Béla*); vastagsőrű fűzike (*Phylloscopus schwarzi*) 2005. október 3., Kolon-tavi Madárvárta (*Németh Ákos*).

2004-ben és 2005-ben Magyarországon meggyűrűzött madarak adatainak
összesítése *Birds ringed in Hungary in 2004 and 2005*¹

Faj / Species	Pull.	Fej./FG.	Σ	Pull.	Fej./FG.	Σ
	2004			2005		
Sarki búvár (<i>Gavia arctica</i>)	0	1	1	0	1	1
Kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	0	16	16	1	9	10
Búbos vöcsök (<i>Podiceps cristatus</i>)	0	1	1	9	1	10
Feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>)	0	1	1	0	1	1
Kárókatona (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	0	0	0	41	1	42
Kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>)	2	0	2	0	0	0
Bölmömbika (<i>Botaurus stellaris</i>)	0	0	0	0	2	2
Törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>)	0	289	289	5	242	247
Bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>)	32	1	33	49	9	58
Üstökösgém (<i>Ardeola ralloides</i>)	0	1	1	0	0	0
Kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>)	11	2	13	0	1	1
Nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>)	18	2	20	103	1	104
Szürke gém (<i>Ardea cinerea</i>)	35	5	40	54	2	56
Vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>)	11	2	13	37	0	37
Fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>)	76	1	77	93	6	99
Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)	360	49	409	129	38	167
Kanalgém (<i>Platalea leucorodia</i>)	120	1	121	70	0	70
Bütykös hattyú (<i>Cygnus olor</i>)	12	112	124	6	196	202
Nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>)	0	0	0	0	1	1
Nyári lúd (<i>Anser anser</i>)	0	3	3	0	3	3
Nílusi lúd (<i>Alopochen aegyptiaca</i>)	0	0	0	0	1	1
Csörgő réce (<i>Anas crecca</i>)	0	10	10	0	2	2
Tökés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>)	2	9	11	0	17	17
Nyílfarkú réce (<i>Anas acuta</i>)	0	1	1	0	0	0
Böjti réce (<i>Anas querquedula</i>)	0	3	3	0	2	2
Kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>)	0	9	9	0	0	0
Cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>)	0	0	0	0	3	3
Kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>)	0	1	1	0	0	0
Darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>)	0	2	2	0	2	2
Barna kánya (<i>Milvus migrans</i>)	3	1	4	1	0	1
Rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	26	3	29	25	1	26
Barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>)	60	8	68	54	10	64
Kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>)	0	0	0	0	3	3
Hamvas rétihéja (<i>Circus pygargus</i>)	9	0	9	0	0	0
Héja (<i>Accipiter gentilis</i>)	2	61	63	7	66	73
Karvaly (<i>Accipiter nisus</i>)	97	40	137	81	64	145
Egerészölyv (<i>Buteo buteo</i>)	71	83	154	62	103	165
Pusztai ölyv (<i>Buteo rufinus</i>)	1	0	1	0	0	0
Gatvás ölyv (<i>Buteo lagopus</i>)	0	2	2	0	3	3
Békászó sas (<i>Aquila pomarina</i>)	1	0	1	0	0	0
Parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>)	32	1	33	70	0	70
Szírti sas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	4	0	4	1	0	1
Vörös vércse (<i>Falco tinnunculus</i>)	336	27	363	531	38	569

¹ Pull.: pullus, fióka; Fej./FG: fejlett, fullgrown

Faj / Species	Pull.	Fej./FG.	Σ	Pull.	Fej./FG.	Σ
	2004			2005		
Kék vércse (<i>Falco vespertinus</i>)	5	6	11	14	4	18
Kis sólyom (<i>Falco columbarius</i>)	0	2	2	0	3	3
Kabasólyom (<i>Falco subbuteo</i>)	7	2	9	0	2	2
Kerecsensólyom (<i>Falco cherrug</i>)	62	4	66	100	0	100
Vándorsólyom (<i>Falco peregrinus</i>)	5	3	8	3	0	3
Fürj (<i>Coturnix coturnix</i>)	0	59	59	0	18	18
Fácán (<i>Phasianus colchicus</i>)	0	2	2	0	3	3
Guvat (<i>Rallus aquaticus</i>)	3	77	80	9	95	104
Pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>)	1	71	72	0	21	21
Kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i>)	0	34	34	0	59	59
Törpevízicsibe (<i>Porzana pusilla</i>)	0	3	3	0	0	0
Haris (<i>Crex crex</i>)	0	24	24	0	26	26
Vizityúk (<i>Gallinula chloropus</i>)	3	14	17	0	17	17
Szárcsa (<i>Fulica atra</i>)	1	9	10	0	8	8
Daru (<i>Grus grus</i>)	0	0	0	0	4	4
Túzok (<i>Otis tarda</i>)	0	17	17	0	9	9
Gólyatöcs (<i>Himantopus himantopus</i>)	1	0	1	8	1	9
Gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	25	1	26	2	1	3
Kis lile (<i>Charadrius dubius</i>)	1	22	23	0	15	15
Parti lile (<i>Charadrius hiaticula</i>)	0	9	9	0	1	1
Bíbic (<i>Vanellus vanellus</i>)	27	1	28	45	4	49
Apró partfutó (<i>Calidris minuta</i>)	0	38	38	0	1	1
Temminck-partfutó (<i>Calidris temminckii</i>)	0	5	5	0	6	6
Sarlós partfutó (<i>Calidris ferruginea</i>)	0	5	5	0	1	1
Havasi partfutó (<i>Calidris alpina</i>)	0	105	105	0	3	3
Pajzsoscankó (<i>Philomachus pugnax</i>)	0	15	15	0	3	3
Kis sárszalonna (<i>Limnocyptes minimus</i>)	0	20	20	0	7	7
Sárszalonna (<i>Gallinago gallinago</i>)	0	167	167	0	67	67
Erdei szalonna (<i>Scolopax rusticola</i>)	0	4	4	0	10	10
Nagy goda (<i>Limosa limosa</i>)	0	0	0	2	0	2
Füstös cankó (<i>Tringa erythropus</i>)	0	4	4	0	0	0
Piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>)	1	1	2	0	2	2
Erdei cankó (<i>Tringa ochropus</i>)	0	5	5	0	0	0
Réti cankó (<i>Tringa glareola</i>)	0	72	72	0	39	39
Billegetőcankó (<i>Actitis hypoleucos</i>)	0	12	12	0	25	25
Vékonycsőrű víztaposó (<i>Phalaropus lobatus</i>)	0	2	2	0	1	1
Szerecsensirály (<i>Larus melanocephalus</i>)	271	0	271	85	5	90
Dankasirály (<i>Larus ridibundus</i>)	736	11	747	785	118	903
Sárgalábú sirály (<i>Larus michahellis</i>)	0	0	0	0	1	1
Küszvágó csér (<i>Sterna hirundo</i>)	98	0	98	3	1	4
Fattyúszerkő (<i>Chlidonias hybrida</i>)	77	0	77	0	0	0
Szírti galamb (<i>Columba livia</i>)	0	0	0	0	5	5
Kék galamb (<i>Columba oenas</i>)	0	1	1	0	0	0
Örvös galamb (<i>Columba palumbus</i>)	11	7	18	7	4	11
Balkáni gerle (<i>Streptopelia decaocto</i>)	2	40	42	0	37	37
Vadgerle (<i>Streptopelia turtur</i>)	2	38	40	0	32	32
Kakukk (<i>Cuculus canorus</i>)	1	9	10	0	13	13
Gyöngybagoly (<i>Tyto alba</i>)	471	59	530	819	99	918
Füleskuvik (<i>Otus scops</i>)	41	10	51	53	20	73
Uhu (<i>Bubo bubo</i>)	4	1	5	2	5	7

Faj / Species	Pull.	Fej./FG.	Σ	Pull.	Fej./FG.	Σ
	2004			2005		
Kuvik (<i>Athene noctua</i>)	7	9	16	21	12	33
Macskabagoly (<i>Strix aluco</i>)	103	22	125	88	18	106
Erdei fülesbagoly (<i>Asio otus</i>)	20	37	57	72	66	138
Réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>)	0	1	1	2	3	5
Lappantyú (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	0	45	45	0	36	36
Sarlósfeeske (<i>Apus apus</i>)	10	35	45	26	101	127
Jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>)	0	290	290	0	293	293
Gyurgyalag (<i>Merops apiaster</i>)	0	202	202	3	206	209
Szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>)	301	2	303	309	2	311
Búbosbanka (<i>Upupa epops</i>)	12	15	27	19	8	27
Nyaktekeres (<i>Jynx torquilla</i>)	23	130	153	13	161	174
Hamvas küllő (<i>Picus canus</i>)	0	6	6	0	5	5
Zöld küllő (<i>Picus viridis</i>)	0	26	26	0	22	22
Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>)	0	7	7	0	7	7
Nagy fakopáncs (<i>Dendrocopos major</i>)	4	345	349	0	523	523
Balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	0	39	39	0	37	37
Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>)	0	62	62	0	72	72
Fehérhátú fakopáncs (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	0	0	0	0	1	1
Kis fakopáncs (<i>Dendrocopos minor</i>)	0	101	101	0	104	104
Búbospacsirta (<i>Galerida cristata</i>)	1	14	15	8	0	8
Erdei pacsirta (<i>Lullula arborea</i>)	2	2	4	0	4	4
Mezei pacsirta (<i>Alauda arvensis</i>)	7	8	15	7	8	15
Partifecske (<i>Riparia riparia</i>)	186	12150	12336	279	11073	11352
Füsti fecske (<i>Hirundo rustica</i>)	1033	17802	18835	614	28777	29391
Molnárfecske (<i>Delichon urbicum</i>)	68	212	280	3	145	148
Füsti fecske × molnárfecske (<i>H. rustica</i> x <i>D. urbicum</i>)	0	6	6	0	3	3
Parlagi pityer (<i>Anthus campestris</i>)	0	9	9	0	5	5
Erdei pityer (<i>Anthus trivialis</i>)	0	172	172	0	1370	1370
Réti pityer (<i>Anthus pratensis</i>)	0	16	16	0	37	37
Rozsdástorkú pityer (<i>Anthus cervinus</i>)	0	1	1	0	0	0
Havasi pityer (<i>Anthus spinoletta</i>)	0	43	43	0	12	12
Sárga billegető (<i>Motacilla flava</i>)	5	855	860	0	559	559
Citrombillegető (<i>Motacilla citreola</i>)	0	0	0	0	1	1
Hegyi billegető (<i>Motacilla cinerea</i>)	0	48	48	0	20	20
Barázdabillegető (<i>Motacilla alba</i>)	28	203	231	4	1200	1204
Csonttollú (<i>Bombycilla garrulus</i>)	0	1	1	0	84	84
Vízirigó (<i>Cinclus cinclus</i>)	4	4	8	0	0	0
Ökörsem (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	5	977	982	0	886	886
Erdei szürkebegy (<i>Prunella modularis</i>)	0	1064	1064	0	1291	1291
Vörösbegy (<i>Erithacus rubecula</i>)	2	8458	8460	0	10229	10229
Nagy fülemüle (<i>Luscinia luscinia</i>)	0	202	202	0	154	154
Fülemüle (<i>Luscinia megarhynchos</i>)	0	829	829	1	790	791
Kékbecs (<i>Luscinia svecica</i>)	0	229	229	0	86	86
Házi rozsdafarkú (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	123	680	803	147	557	704
Kerti rozsdafarkú (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	4	158	162	4	124	128
Rozsdás csuk (<i>Saxicola rubetra</i>)	0	160	160	0	146	146
Cigányesuk (<i>Saxicola torquatus</i>)	1	438	439	0	370	370
Hantmadár (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	0	49	49	2	9	11
Örvös rigó (<i>Turdus torquatus</i>)	0	0	0	0	2	2

Faj / Species	Pull.	Fej./FG.	Σ	Pull.	Fej./FG.	Σ
	2004			2005		
Fekete rigó (<i>Turdus merula</i>)	57	3057	3114	76	2908	2984
Fenyőrigó (<i>Turdus pilaris</i>)	0	75	75	0	245	245
Énekes rigó (<i>Turdus philomelos</i>)	21	1468	1489	36	1663	1699
Szőlőrigó (<i>Turdus iliacus</i>)	0	49	49	0	93	93
Léprigó (<i>Turdus viscivorus</i>)	0	15	15	0	11	11
Berki poszáta (<i>Cettia cetti</i>)	0	1	1	0	0	0
Réti tücsökmadár (<i>Locustella naevia</i>)	0	92	92	0	122	122
Berki tücsökmadár (<i>Locustella fluviatilis</i>)	0	145	145	0	164	164
Nádi tücsökmadár (<i>Locustella luscinioides</i>)	0	2083	2083	0	1734	1734
Fülemülesitke (<i>Acrocephalus melanopogon</i>)	0	2391	2391	0	2236	2236
Csikosfejű nádiposzáta (<i>Acrocephalus paludicola</i>)	0	11	11	0	2	2
Foltos nádiposzáta (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	0	16003	16003	0	12381	12381
Rozsdás nádiposzáta (<i>Acrocephalus agricola</i>)	0	0	0	0	1	1
Énekes nádiposzáta (<i>Acrocephalus palustris</i>)	0	2187	2187	0	2016	2016
Cserregő nádiposzáta (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	9	16443	16452	5	11702	11707
Nádirigó (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)	0	3290	3290	8	2921	2929
Kerti geze (<i>Hippolais icterina</i>)	0	228	228	0	296	296
Karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>)	0	125	125	0	154	154
Kis poszáta (<i>Sylvia curruca</i>)	7	950	957	0	966	966
Mezei poszáta (<i>Sylvia communis</i>)	0	1282	1282	0	1184	1184
Kerti poszáta (<i>Sylvia borin</i>)	0	1473	1473	0	1838	1838
Barátposzáta (<i>Sylvia atricapilla</i>)	6	14412	14418	0	15474	15474
Királyfűzike (<i>Phylloscopus proregulus</i>)	0	1	1	0	0	0
Vándorfűzike (<i>Phylloscopus inornatus</i>)	0	1	1	0	0	0
Vastagsőrű fűzike (<i>Phylloscopus schwarzi</i>)	0	0	0	0	1	1
Sisegő fűzike (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	0	634	634	0	658	658
Csilpcsalpfűzike (<i>Phylloscopus collybita</i>)	0	4307	4307	0	4617	4617
Fitiszfűzike (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	0	1021	1021	0	1482	1482
Sárgafejű királyka (<i>Regulus regulus</i>)	0	844	844	0	648	648
Tüzesfejű királyka (<i>Regulus ignicapilla</i>)	0	97	97	0	80	80
Szürke légykapó (<i>Muscicapa striata</i>)	6	495	501	5	557	562
Kis légykapó (<i>Ficedula parva</i>)	0	21	21	0	24	24
Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i>)	1839	339	2178	2064	430	2494
Kormos légykapó (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	10	379	389	0	348	348
Barkóscinege (<i>Panurus biarmicus</i>)	13	2570	2583	6	1454	1460
Őszapó (<i>Aegithalos caudatus</i>)	0	1106	1106	9	1114	1123
Barátcinege (<i>Parus palustris</i>)	25	697	722	29	759	788
Kormosfejű cinege (<i>Parus montanus</i>)	0	35	35	0	14	14
Búbos cinege (<i>Parus cristatus</i>)	0	16	16	0	7	7
Fenyvescinege (<i>Parus ater</i>)	41	244	285	24	297	321
Kék cinege (<i>Parus caeruleus</i>)	462	11800	12262	496	12075	12571
Szécinege (<i>Parus major</i>)	2326	14057	16383	2415	16882	19297
Csuszka (<i>Sitta europaea</i>)	35	426	461	62	532	594
Fakuszfaj (<i>Certhia</i> sp.)	0	3	3	0	3	3
Hegyi fakusz (<i>Certhia familiaris</i>)	0	136	136	0	159	159
Rövidkarmú fakusz (<i>Certhia brachydactyla</i>)	0	72	72	25	83	108
Függőcinege (<i>Remiz pendulinus</i>)	165	3814	3979	105	2012	2117
Sárgarigó (<i>Oriolus oriolus</i>)	1	50	51	0	56	56
Töviszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>)	44	1150	1194	15	1268	1283
Kis örgébics (<i>Lanius minor</i>)	16	4	20	3	4	7

Faj / Species	Pull.	Fej./FG.	Σ	Pull.	Fej./FG.	Σ
	2004			2005		
Nagy örgébics (<i>Lanius excubitor</i>)	0	29	29	0	50	50
Szajkó (<i>Garrulus glandarius</i>)	0	180	180	9	117	126
Szarka (<i>Pica pica</i>)	13	5	18	13	3	16
Csóka (<i>Corvus monedula</i>)	12	5	17	24	5	29
Vetési varjú (<i>Corvus frugilegus</i>)	0	0	0	13	4	17
Dolmányos varjú (<i>Corvus corone cornix</i>)	0	4	4	0	0	0
Holló (<i>Corvus corax</i>)	1	0	1	18	2	20
Seregély (<i>Sturnus vulgaris</i>)	101	552	653	137	665	802
Házi veréb (<i>Passer domesticus</i>)	47	815	862	227	1191	1418
Mezei veréb (<i>Passer montanus</i>)	61	3300	3361	83	3779	3862
Erdei pinty (<i>Fringilla coelebs</i>)	9	1578	1587	0	3119	3119
Fenyőpinty (<i>Fringilla montifringilla</i>)	0	301	301	0	3750	3750
Csicsörke (<i>Serinus serinus</i>)	0	264	264	9	353	362
Zöldike (<i>Carduelis chloris</i>)	6	5899	5905	15	7924	7939
Tengelic (<i>Carduelis carduelis</i>)	0	1794	1794	14	3648	3662
Csíz (<i>Carduelis spinus</i>)	0	1006	1006	0	1689	1689
Kenderike (<i>Carduelis cannabina</i>)	10	72	82	17	322	339
Sárgaesőrű kenderike (<i>Carduelis flavirostris</i>)	0	0	0	0	1	1
Zsezse (<i>Carduelis flammea</i>)	0	1	1	0	131	131
Keresztesőrű (<i>Loxia curvirostra</i>)	0	173	173	0	39	39
Süvöltő (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	0	1440	1440	0	835	835
Meggyvágó (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	0	765	765	0	2415	2415
Citromsármány (<i>Emberiza citrinella</i>)	1	795	796	0	629	629
Bajszos sármány (<i>Emberiza cia</i>)	0	0	0	0	4	4
Nádi sármány (<i>Emberiza schoenichus</i>)	0	4633	4633	0	2331	2331
Sordély (<i>Miliaria calandra</i>)	0	15	15	0	37	37
Összesen	10470	181628	192098	10950	197962	208912

Megkerülések

2004-ben és 2005-ben a 2006. december 31-ig beérkezett adatok alapján Magyarországon összesen 64 madárfaj 607 külföldi gyűrűs egyede került meg. A hazai gyűrűt viselő madarak közül 70 faj 886 példánya került meg belföldön a jelölési helyétől legalább 5 km távolságban, illetve 61 faj 747 példánya külföldön. Az összes megkerülés legnagyobb része színesgyűrű-leolvasásokból származik (összesen 17 faj, 857 jelölt egyed, 3689 leolvasás; ebből kanalasgém: 148 példány, 412 leolvasás; bütykös hattyú: 289 példány, 1609 leolvasás; szerecsensirály: 276 példány, 1393 leolvasás).

A külföldi vonatkozású megkerülések listájában – helyhiány miatt – nem közöljük le a kanalasgém-, a bütykös hattyú-, a daru- és a szerecsensirály-megkerülések, fém-, illetve színes gyűrűs megfigyeléseinek adatait. A válogatásában így összesen 456 madár (64 faj) 474 megkerülési adata olvasható, fajonkénti csoportosításban. A hazai gyűrűs madarak adatai előre kerültek, ezt követik a külföldi gyűrűs madarak adatai, a madárgyűrűzési központok kódja és gyűrűszám szerinti elrendezésben. A külföldi vonatkozású megkerülések esetében az eredetileg nem latin betűs ábácéval írt helység- és személynevek esetében törekedtünk a magyar írásmód szerinti transliterációra, ahol ez nem volt lehetséges, ott az angol átírás vagy a gyűrűzőközpont szerint megadott latin betűs írásmód szerint soroltuk fel

az adatot. Az első sor a gyűrűzési, az azt követő sor(ok)ban a megkerülési adatok olvashatók az alábbiak szerint:

Központ kódja, gyűrűszám – Scheme code, ring number. A gyűrűszám előtt a madárgyűrűzési központ hárombetűs EURING kódja szerepel. – Scheme code is preceding the ring number.

A listában szereplő központok – Schemes mentioned in the list:

BLB	Brüsszel, Belgium – Belgium	LIK	Kaunas, Litvánia – Lithuania
BYM	Minszk, Belorusszia – Belarus	LVR	Riga, Lettország – Latvia
CZP	Prága, Cseh Köztársaság – Czech Republic	MLV	Valletta, Málta – Malta
DEH	Hiddensee, Németország – Germany	NLA	Arnhem, Hollandia – Netherlands
DER	Radolfzell, Németország – Germany	PLG	Gdansk, Lengyelország – Poland
DEW	Wilhelmshaven, Németország – Germany	ROB	Bukarest, Románia – Romania
ESI	Madrid, Spanyolország – Spain	RUM	Moszkva, Oroszország – Russian Federation
ETM	Matsalu, Észtország – Estonia	SFH	Helsinki, Finnország – Finland
FRP	Párizs, Franciaország – France	SKB	Pozsony, Szlovákia – Slovak Republic
GRA	Athén, Görögország – Greece	SLL	Ljubljana, Szlovénia – Slovenia
HGB	Budapest, Magyarország – Hungary	SMN	Belgrád, Szerbia-Montenegró – Serbia and Montenegro
HRZ	Zágráb, Horvátország – Croatia	SVS	Stockholm, Svédország – Sweden
IAB	Bologna, Olaszország – Italy	TRA	Ankara, Törökország – Turkey
ILT	Tel-Aviv, Izrael – Israel	UKK	Kiev, Ukrajna – Ukraine

Kor – Age. HURING kódokkal megadva, az alábbiak szerint (zárójelben az EURING kód):

P	fióka – pullus (1)
F	kifejlett – fullgrown (2)
1	első naptári évében – 1st year (3)
1+	első naptári éve után – after 1st year (4)
2	második naptári évében – 2nd year (5)
2+	második naptári éve után – after 2nd year (6); stb. – etc.

Ivar – Sex. HURING kóddal megadva: H = hím – male; T = tojó – female.

Dátum – Date. Év, hónap, nap sorrendben. Ha a dátum nem pontos, akkor dőlt betűvel szedett – In order of year, month and day. If the date is estimated only it is written in italics.

Hely – Place. A legközelebbi földrajzi egység (város, terület stb.) neve, utána az ország kódja. Zárójelben a földrajzi koordináta (N = északi, S = déli szélesség; E = keleti, W = nyugati hosszúság). – Nearest geographical unit (city, area, etc.) followed by country code. Geographical coordinates are in parentheses (N – Northern, S – Southern latitude, E = Eastern, W = Western longitude).

A listában szereplő országok kódjai – EURING country codes included in the list.

AT	Ausztria – Austria	FI	Finnország – Finland
BE	Belgium – Belgium	FR	Franciaország – France
BG	Bulgária – Bulgaria	GB	Nagy-Britannia – Great Britain
BY	Belorusszia – Belarus	GR	Görögország – Greece
CD	Kongói Dem. Közt. – Dem. Rep. of Congo	HR	Horvátország – Croatia
CH	Svájc – Switzerland	HU	Magyarország – Hungary
CY	Ciprus – Cyprus	IL	Izrael – Israel
CZ	Cseh Köztársaság – Czech Republic	IT	Olaszország – Italy
CS	Szerbia és Montenegró – Serbia and Montenegro	LT	Litvánia – Lithuania
DE	Németország – Germany	LV	Lettország – Latvia
EE	Észtország – Estonia	LY	Líbia – Libya
EG	Egyiptom – Egypt	MT	Málta – Malta
ES	Spanyolország – Spain	NL	Hollandia – Netherlands
ET	Etiópia – Ethiopia	NO	Norvégia – Norway

PL	Lengyelország – Poland	SK	Szlovákia – Slovak Republic
PT	Portugália – Portugal	TN	Tunézia – Tunisia
RO	Románia – Romania	TR	Törökország – Turkey
RU	Oroszország – Russian Federation	TZ	Tanzánia – Tanzania
SE	Svédország – Sweden	UA	Ukrajna – Ukraine
SI	Szlovénia – Slovenia	ZM	Zambia – Zambia

Számított adatok – Calculated data. A távolság kilométerben, az elmozdulás iránya fokokban (észak = 0°, kelet = 90° stb.), az eltelt idő napokban van megadva. Ha a dátum és/vagy a koordináták nem pontosak, akkor a számított értékek sem azok. – The distances are given in kilometres, the direction of movement in degrees (north = 0°, east = 90° etc.), and the elapsed time in days. If the date or coordinates is inaccurate, the calculated values are inaccurate as well.

A madár állapota és a megkerülés körülményei – Condition of bird and circumstances of recovery. A megkerülés adatsorának végén, szögletes zárójelben, EURING kóddal megadva, pl. [0;02]. – Data are given in brackets at the end of the row of recovery with EURING codes, e.g. [0;02].

A listában a következő kódok fordulnak elő – The following codes are included in the list¹:

Állapot – Condition:

- 0 nem ismert – unknown
- 1 elpusztult, nem ismert mikor – dead, no information on how recently the bird had died
- 2 elpusztult, a megtalálás előtti egy héten belül – freshly dead – within about a week
- 3 elpusztult, több mint egy héttel a megtalálás előtt – not freshly dead for more than about a week
- 4 sérülten befogva, később elengedve – found unhealthy and known to have been released
- 5 sérült (fogságban vagy sorsa ismeretlen) – found unhealthy and not (known if) released
- 6 egészséges, fogságba került – alive and probably healthy but taken into captivity
- 7 egészséges, elengedve – alive and probably healthy and certainly released
- 8 egészséges, gyűrűző engedte el – alive and probably healthy and released by a ringer
- 9 élve befogva, sorsa ismeretlen – alive and probably healthy but ultimate fate is not known

Körülmények – Circumstances:

- 00 találva, nincs említés a madárról – found, no mention of the bird
- 01 találva, a madárról írnak – found, bird mentioned
- 02 csak a gyűrűt találták meg – only ring found
- 03 csak a gyűrűs lábat találták meg – ring and leg found
- 08 sérült vagy elpusztult a gyűrűzés során – dead or harmed by ringer through catching or ringing
- 10 löve – shot
- 11 lelőve találva – found shot
- 19 vadászat – hunted and is likely to have been shot
- 20 befogva, csapdázva szándékosan – trapped
- 21 befogva fogságban tartás céljából – trapped for caging
- 23 befogva természetvédelmi okok miatt – trapped for nature protection
- 25 befogva tudományos vizsgálat céljára – trapped for scientific investigation
- 27 madaraknak készített helyen – found in nest-box, etc.
- 28 fémgyűrű leolvasás a madár befogása nélkül – metal ring reading without the bird being caught
- 32 nem madár fogására készült tárgyba akadt – contact with human artifacts, but not bird traps
- 34 más állatok fogására szolgáló eszközbe került – caught in a trap for other animals
- 35 áramütés érte – electrocuted
- 38 megkerülés vegyszer általi mérgezés következtében – poisoned through chemical pollution
- 40 autó ütötte el – hit by road vehicle
- 43 vezetékeknek ütközött – collision with thin cables, wires, aerials, etc.

¹ Az egyes EURING kódok kapcsán lásd még (for more detailed definitions of the EURING codes vide): <http://www.euring.org>

- 44 üvegnek ütközött – collision with glass or other transparent materials
 46 épületbe, szobába stb. repült – entered man-made structure, house etc.
 50 megkerülés természetes sérülések miatt – contusions, fractures, general trauma
 64 ismert fajú bagoly vagy ragadozó madár ejtette el – taken by owl or raptor - species known
 71 természetes tárgyba akadt – tangled in natural object
 74 rossz állapot hideg időjárás miatt – poor condition due to cold weather
 76 rossz állapot esetleg éhezés vagy szomjúság miatt – poor condition due to starvation or dehydration as a possible cause
 81 színes lábgyűrű(k) alapján azonosítva – identified from coloured or numbered legring(s)
 82 színes nyakgyűrű(k) alapján azonosítva – identified from coloured or numbered neckring(s)
 83 számylap alapján azonosítva – identified from wingtags
 99 semmilyen információ nincs – totally unknown circumstance

Gyűrűző/megtaláló – Ringer/finder. A gyűrűző, illetve a megtaláló vagy bejelentő neve az adatsorok végén található, rövidítve. – The name of the ringer and finder or reporter can be found at the end of the lines.

A megkerülések felsorolása

Kárókatona / Great Cormorant (*Phalacrocorax carbo*)

ETM S11419

- 2002.06.15. P Haademeeste, **EE** (58°05'N 24°29'E) [8;20] *Raja P.*
 2002.10.15. F Mohács, **HU** (46°00'N 18°41'E) 1402 km, 196°, 122 nap [2;32] *Deme T.*

ETM S13006

- 2003.06.26. P Sipelgarahu, **EE** (58°45'N 23°19'E) [8;20] *Kaisel K.*
 2004.12.01. F Miklósfa, **HU** (46°23'N 16°57'E) 1442 km, 197°, 524 nap [2;10] *Farkas P.*

ETM S14261

- 2004.06.18. P Haademeeste, **EE** (58°05'N 24°29'E) [8;20] *Kulman M.*
 2005.09.21. F Tiszasüly, **HU** (47°24'N 20°23'E) 1221 km, 193°, 460 nap [2;19] *Zalai T.*

ETM S14735

- 2005.07.06. P Hanila parish, **EE** (58°40'N 23°25'E) [8;20] *Kaisel K.*
 2005.09.21. F Tiszasüly, **HU** (47°24'N 20°23'E) 1271 km, 189°, 77 nap [2;19] *Zalai T.*

ETM S19380

- 2005.06.14. P Haademeeste, **EE** (58°05'N 24°29'E) [8;20] *Rannaste K.*
 2005.08.15. F Egyházaskozár, **HU** (46°21'N 18°19'E) 1372 km, 198°, 62 nap [3;10] *Deák A.*

ETM S5754

- 1996.07.12. P Kirju saar, **EE** (58°06'N 22°34'E) [8;20] *Martinson M.*
 2005.03.24. F Biharugra, **HU** (46°58'N 21°35'E) 1241 km, 183°, 3177 nap [2;10] *Tőgye J.*

ETM S9991

- 2001.06.26. P Sipelgarahu, **EE** (58°45'N 23°19'E) [8;20] *Kaisel K.*
 2005.10.22. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 1399 km, 189°, 1579 nap [2;10] *Szegedfish Kft.*

LIK 970574

- 1992.06.03. P Arnioniai, **LT** (55°04'N 25°42'E) [8;20] *Lebedys A.*
 2005.03.04. F Érd, **HU** (47°23'N 18°55'E) 979 km, 209°, 4657 nap [2;50] *Németh T.*

PLG WN04158

- 2004.06.07. P Dobskie, **PL** (54°07'N 21°37'E) [8;20] *Jezierski J.*
 2004.10.28. F Tiszasüly, **HU** (47°24'N 20°23'E) 753 km, 187°, 143 nap [2;10] *Zalai T.*

SFH MM01766

- 2002.06.11. P Aspskar, **FI** (60°15'N 26°25'E) [8;20] *Ruoho J.*
 2003.12.13. F Kölked, **HU** (45°57'N 18°42'E) 1672 km, 198°, 550 nap [2;32] *Deme T.*

SFH MM05013

2003.06.18. P Tammissaari, **FI** (59°50'N 23°37'E) [8;20] *Tallgren T.*
2005.10.26. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 1521 km, 189°, 861 nap [2;10] *Szegedfish Kft.*

SFH MM08528

2004.06.10. P Aspskar, **FI** (60°15'N 26°25'E) [8;20] *Ruoho J.*
2005.01.04. F Kisköre, **HU** (47°30'N 20°30'E) 1470 km, 195°, 208 nap [2;01] *Zalai T.*

SFH MM10169

2005.06.19. P Tammissaari, **FI** (59°50'N 23°37'E) [8;20] *Tallgren T.*
2005.11.09. I Rétszilás, **HU** (46°50'N 18°36'E) 1485 km, 193°, 143 nap [2;10] *Staudinger I.*

SFH MM11110

2005.06.19. P Inkoo, **FI** (59°55'N 24°01'E) [8;20] *Kalenius C.*
2005.10.26. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 1534 km, 190°, 129 nap [2;10] *Szegedfish Kft.*

SFH MM11605

2005.06.16. P Aspskar, **FI** (60°15'N 26°25'E) [8;20] *Ruoho J.*
2005.10.22. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 1604 km, 195°, 128 nap [2;10] *Szegedfish Kft.*

SFH MM12530

2005.06.20. P Tammissaari, **FI** (59°48'N 23°29'E) [8;20] *Tallgren T.*
2005.12.01. F Békésszentandrás, **HU** (46°52'N 20°29'E) 1454 km, 188°, 164 nap [2;10] *Szelényi B.*

SVS 9297639

2004.06.29. P Gällnan, Bergskäret, **SE** (59°31'N 18°47'E) [8;20] *R.C. Stockholm*
2005.10.19. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 1471 km, 177°, 477 nap [2;10] *Bakacsi G.*

Nagy kócsag / Great Egret (*Egretta alba*)

HRZ TA01411

2005.06.03. P Nasice, **HR** (45°32'N 18°12'E) [8;20] *Mikuska T.*
2005.11.07. F Császártöltés, **HU** (46°25'N 19°11'E) 124 km, 38°, 157 nap [2;01] *Rigó D.*

RUM C464103

2001.06.11. P Dzharylgachskiy Zaliv, **UA** (46°07'N 33°03'E) [8;20] *Rc. Moskva*
2005.03.18. F Tömörkény, **HU** (46°35'N 20°05'E) 999 km, 273°, 1376 nap [2;01] *Rác A.*

Fekete gólya / Black Stork (*Ciconia nigra*)

HGB 1832320

2004.07.04. P Hont, **HU** (48°04'N 18°59'E) [8;20] *Kazi R.*
2005.01.27. F Ma'oz Hayyim, **IL** (32°30'N 35°33'E) 2226 km, 141°, 207 nap [7;81] *Dovrt A.*

HGB 1832324

2004.07.04. P Peröcsény, **HU** (48°00'N 18°52'E) [8;20] *Kazi R.*
2005.04.15. F Rauccio, **IT** (40°28'N 18°10'E) 841 km, 184°, 285 nap [3;01] *R.C. Bologna*

HGB 1833962

2004.07.02. P Somogyjád, **HU** (46°31'N 17°42'E) [4;20] *Horváth Z.*
2005.10.02. I+ Bet HaShitta, **IL** (32°32'N 35°27'E) 2173 km, 136°, 457 nap [7;81] *Rohde C.*

HGB 1833969

2005.06.25. P Bolhás, **HU** (46°16'N 17°18'E) [8;20] *Horváth Z.*
2005.10.09. F Kefar Ruppín, **IL** (32°28'N 35°33'E) 2191 km, 135°, 106 nap [7;81] *Rohde C.*

HGB 1833973

2005.06.25. P Nagyatád, **HU** (46°14'N 17°25'E) [8;20] *Horváth Z.*
2005.08.11. F Kopacki rit, Osijek, **HR** (45°36'N 18°51'E) 127 km, 124°, 47 nap [7;81] *Mikuska J.*
2005.10.05. F Tirat Tzvi, **IL** (32°24'N 35°30'E) 2184 km, 135°, 102 nap [7;81] *Rohde C.*

HGB 1834081

2005.06.28. P Pilismarót, **HU** (47°47'N 18°53'E) [8;20] *Lóránt M.*
2005.08.23. I Kopacki rit, Osijek, **HR** (45°36'N 18°51'E) 243 km, 181°, 56 nap [7;81] *Mikuska J.*

HGB 1834087

2005.06.29. P Izsák, **HU** (46°49'N 19°21'E) [8;20] *Lóránt M.*

2005.10.01. F	Bet HaShitta, IL (32°32'N 35°27'E) 2100 km, 139°, 94 nap [7;81] <i>Rohde C.</i>
HGB 1834543	
2003.07.01. P	Báta, HU (46°09'N 18°47'E) [8;20] <i>Kalocsa B.</i>
2005.08.11. 1+	Kopacki rit, Osijek, HR (45°36'N 18°51'E) 61 km, 180°, 772 nap [7;81] <i>Mikuska J.</i>
HGB 1834552	
2003.07.07. P	Karapancsa, HU (45°57'N 18°51'E) [8;20] <i>Kalocsa B.</i>
2005.04.14. F	Ma'oz Hayyim, IL (32°30'N 35°33'E) 2073 km, 136°, 647 nap [7;81] <i>Wells C.</i>
HGB 1834570	
2004.07.05. P	Homorúd, HU (45°59'N 18°47'E) [8;20] <i>Kalocsa B.</i>
2004.09.23. F	Kopacki rit, Osijek, HR (45°36'N 18°51'E) 39 km, 174°, 80 nap [7;81] <i>Mikuska J.</i>
HGB Z649	
2005.06.28. P	Abda, HU (47°42'N 17°32'E) [8;20] <i>Vácz M.</i>
2005.09.28. F	Bet HaShitta, IL (32°32'N 35°27'E) 2269 km, 138°, 92 nap [7;81] <i>Rohde C.</i>
CZP BX10142	
2003.06.05. P	Doubice, CZ (50°53'N 14°28'E) [8;20] <i>Benda P.</i>
2004.08.02. F	Biharugra, HU (46°58'N 21°35'E) 679 km, 130°, 424 nap [7;81] <i>Tőgye J.</i>
2005.08.22. 1+	Kopacki rit, Osijek, HR (45°36'N 18°51'E) 672 km, 151°, 809 nap [7;81] <i>Mikuska J.</i>
CZP BX14015	
2004.06.18. P	Zahradiste, CZ (49°26'N 15°57'E) [8;20] <i>Toman A.</i>
2004.08.23. 1	Kisköre, HU (47°30'N 20°30'E) 399 km, 123°, 66 nap [7;81] <i>Zalai T.</i>
CZP BX14512	
2004.06.09. P	Doubice, CZ (50°53'N 14°28'E) [8;20] <i>Benda P.</i>
2004.09.20. 1	Naszály-Ferencmajori-ht., HU (47°41'N 18°18'E) 452 km, 142°, 103 nap [7;81] <i>Csonka P.</i>
LVR ET1816	
2002.07.03. P	Mezotne, LV (56°28'N 24°05'E) [8;20] <i>Strazds M.</i>
2004.08.25. F	Kisköre, HU (47°30'N 20°30'E) 1028 km, 194°, 784 nap [7;81] <i>Zalai T.</i>
PLG VH2880	
1999.07.06. P	Maliniec-Bania, PL (50°42'N 22°11'E) [8;20] <i>Wojciak J.</i>
2000.10.15. F	Ibrány, HU (48°06'N 21°43'E) 291 km, 187°, 467 nap [1;01] <i>Kormány I.</i>
SKB C314	
2003.07.09. P	Malé Leváre, SK (48°31'N 16°58'E) [8;20] <i>Rybanic R.</i>
2005.05.26. F	Kisújszállás, HU (47°12'N 20°53'E) 328 km, 117°, 687 nap [7;81] <i>Monoki Á.</i>
Fehér gólya / White Stork (<i>Ciconia ciconia</i>)	
HGB 1830837	
2004.08.10. P	Kócsújfalu, HU (47°34'N 20°56'E) [4;20] <i>Kiss R.</i>
2005.02.22. F	Ada, CS (45°47'N 20°07'E) 208 km, 197°, 196 nap [4;74] <i>Gergely J.</i>
HGB 1834432	
2004.03.18. 1+	Kócsújfalu, HU (47°34'N 20°56'E) [4;20] <i>Kiss R.</i>
2005.02.07. F	Ambo, ET (11°15'N 39°34'E) 4409 km, 157°, 326 nap [7;20] <i>Haimanot D.</i>
HGB HX166	
2004.06.10. P	Tápiószentmárton, HU (47°20'N 19°45'E) [8;20] <i>Benei B.</i>
2005.03.28. F	Ngorongoro-kráter, TZ (03°09'S 35°32'E) 5834 km, 165°, 291 nap [7;81] <i>Packer C.</i>
HGB HX319	
2004.06.30. P	Kölked, HU (45°57'N 18°42'E) [8;20] <i>Deme T.</i>
2005.04.13. -	Mbala, ZM (08°51'S 31°22'E) 6233 km, 168°, 287 nap [1;01] <i>Sikombe G.</i>
CZP B3326	
2005.06.28. P	Dolní Metelsko, CZ (49°34'N 12°55'E) [8;20] <i>Schropfer L.</i>
2005.09.04. F	Kunszentmiklós, HU (47°03'N 19°07'E) 538 km, 121°, 68 nap [2;71] <i>Lóránt M.</i>
CZP BX10779	
2004.06.17. P	Sumperk, CZ (49°58'N 16°59'E) [8;20] <i>Neoral E.</i>
2004.08.25. F	Tomajmonostora, HU (47°26'N 20°42'E) 393 km, 136°, 69 nap [2;35] <i>Fintha I.</i>

CZP BX8247

1999.06.24. P Dubné, **CZ** (48°59'N 14°22'E) [8;20] *Moudry Z.*
2005.04.04. 1+ Bikal, **HU** (46°21'N 18°17'E) 415 km, 135°, 2111 nap [4;01] *Gölöncsér Zs.*

DEH H3257

2005.07.07. P Grossenhain, **DE** (51°17'N 13°35'E) [8;20] *Rc. Hiddensee*
2005.08.28. 1 Györsövényház, **HU** (47°42'N 17°22'E) 484 km, 146°, 52 nap [2;35] *Fülöp T.*

DER A1951

2002.06.29. P Schauerheim, **DE** (49°34'N 10°33'E) [8;20] *Ziegler T.*
2005.05.29. F Petőháza, **HU** (47°36'N 16°54'E) 516 km, 115°, 1065 nap [2;01] *Pellinger A.*

DER A2054

2002.07.01. P Götzweis, **AT** (48°48'N 15°16'E) [8;20] *Weber G.*
2002.07.01. F Sárpentele, **HU** (47°11'N 18°21'E) 292 km, 128°, 0 nap [2;35] *Floch G.*

DER A2511

2003.06.20. P Unterrohr Hartberg, **AT** (47°15'N 16°03'E) [8;20] *Haar H.*
2003.09.20. 1 Gara, **HU** (46°02'N 19°02'E) 265 km, 121°, 92 nap [2;35] *Nagy T.*

DER A2585

2004.06.28. P Sinabelkirchen, **AT** (47°06'N 15°49'E) [8;20] *Haar H.*
2004.08.10. F Dombóvár, **HU** (46°22'N 18°06'E) 192 km, 115°, 43 nap [2;43] *Nagy S.*

DER A3142

2004.06.03. P Mannheim, **DE** (49°28'N 08°32'E) [8;20] *Feld W.*
2004.08.09. F Kaposvár, **HU** (46°22'N 17°48'E) 773 km, 117°, 67 nap [4;35] *Wágner L.*

DER A3913

2004.06.07. P Langenbrücken, **DE** (49°12'N 08°38'E) [8;20] *Feld W.*
2004.08.20. F Petőháza, **HU** (47°36'N 16°54'E) 637 km, 106°, 74 nap [2;35] *Ferenczi M.*

DER A4283

2005.06.26. P Erlangen-Altstadt, **DE** (49°36'N 11°00'E) [8;20] *Zimmermann M.*
2005.09.05. F Jákó, **HU** (46°21'N 17°34'E) 608 km, 127°, 71 nap [2;35] *Pap J.*

DEW 1X590

2004.06.25. P Dellien, **DE** (53°18'N 10°55'E) [8;20] *Eggers H.*
2004.10.22. 1 Mánd, **HU** (48°01'N 22°35'E) 1011 km, 126°, 119 nap [2;35] *Habarics B.*

DEW 2X098

2004.06.11. P Bensheim, **DE** (49°41'N 08°37'E) [8;20] *Mohr R.*
2004.08.19. - Sárvár, **HU** (47°15'N 16°57'E) 672 km, 114°, 69 nap [2;35] *Ambrus P.*

DEW 2X192

2004.06.12. P Bensheim-Auerbach, **DE** (49°42'N 08°37'E) [8;20] *Mohr R.*
2004.10.27. - Zalaölvő, **HU** (46°51'N 16°36'E) 671 km, 118°, 137 nap [0;02] *Darázsi Zs.*

DEW 2X383

2005.06.16. P Lügde-Elbrinxen, **DE** (51°54'N 09°15'E) [8;20] *Jöbges M.*
2005.09.05. 1 Kunbábony, **HU** (47°01'N 19°13'E) 903 km, 127°, 81 nap [3;35] *Lóránt M.*

DEW 3X410

2005.06.05. P St. Peter-Ording, **DE** (54°20'N 08°36'E) [8;20] *Heyna J.*
2005.09.23. F Kecskemét, **HU** (46°55'N 19°42'E) 1137 km, 137°, 110 nap [1;43] *Kis P.*

PLG VH7738

2003.08.14. 1 Zielona Góra, **PL** (51°56'N 15°35'E) [8;20] *Jerzak L.*
2004.03.11. F Veszprém, **HU** (47°05'N 17°55'E) 566 km, 163°, 210 nap [7;46] *Szelle E.*

SLL Z522

2005.06.29. P Nedelica, **SI** (46°36'N 16°20'E) [8;20] *Bracko F.*
2005.08.07. F Resznek, **HU** (46°40'N 16°30'E) 15 km, 60°, 39 nap [5;35] *Megyer Cs.*

Nagy lilik / Greater White-fronted Goose (*Anser albifrons*)

DEW 3139489

2002.11.29. 1 H Bingum-Einhaus, **DE** (53°12'N 07°22'E) [8;20] *Kruckenbergh H.*

2004.11.22. 1+ Tata, **HU** (47°39'N 18°19'E) 994 km, 129°, 724 nap [7;82] *Pénzes L.*
NLA 7099003
 2002.12.23. 1+ T Middelburg, **NL** (51°31'N 03°39'E) [8;20] *Kruckenberg H.*
 2004.03.07. F Szabadszállás, **HU** (46°52'N 19°10'E) 1241 km, 115°, 440 nap [7;82] *Kókay B.*
NLA 7120252
 2003.12.18. 1 T Eemdijk, **NL** (52°16'N 05°21'E) [8;20] *Kruckenberg H.*
 2004.11.26. F Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 1107 km, 121°, 344 nap [7;82] *Szél L.*
NLA 7121021
 2004.11.15. 1 T Dokkum, **NL** (53°17'N 06°10'E) [8;20] *Kruckenberg H.*
 2005.11.10. F Szabadszállás, **HU** (46°52'N 19°10'E) 1171 km, 128°, 360 nap [7;82] *Szél L.*

Kis lilik / Lesser White-fronted Goose (*Anser erythropus*)

RUM CS0000006

2004.05.28. 1+ Valdak Marshes, **NO** (70°09'N 24°54'E) [8;20] *Aarvak T.*
 2004.10.22. 1+ Hortobágy, **HU** (47°41'N 21°07'E) 2510 km, 185°, 147 nap [7;81] *Csonka P.*

Nyári lúd / Greylag Goose (*Anser anser*)

CZP A14081

2000.06.09. 1+ T Draňov, **CZ** (49°10'N 14°45'E) [8;20] *Dalik P.*
 2004.12.09. F Sarród, **HU** (47°38'N 16°52'E) 232 km, 137°, 1644 nap [7;82] *Fábián P.*

PLG WA06351

1996.06.07. 1 Stawno, **PL** (51°33'N 17°21'E) [8;20] *Witkowski J.*
 2003.01.18. F Rétság, **HU** (46°50'N 18°36'E) 533 km, 170°, 2416 nap [7;82] *Staudinger I.*

SFH M26440

2001.06.17. 1 Vehkalahti, **FI** (60°23'N 27°30'E) [8;20] *Hokkanen T.*
 2005.10.21. - Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 1585 km, 202°, 1587 nap [3;01] *Papp L.*

Csörgő réce / Eurasian Teal (*Anas crecca*)

HGB 320277

2002.08.28. 1 H Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] *Hadarics T.*
 2004.01.29. - H Mealsgate, Wigton, **GB** (54°46'N 03°15'W) 1606 km, 299°, 519 nap [2;10] *Cubby J.*

HGB 369081

2003.08.21. 1+ T Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] *Pellinger A.*
 2003.11.21. F St. Barthélémy, **FR** (43°31'N 01°20'W) 1491 km, 252°, 92 nap [2;19] *Rc. Paris*

PLG PA11855

2004.09.11. 1 T Glinno, **PL** (51°44'N 18°39'E) [8;20] *Kaczmarek K.*
 2005.09.11. 1+ H Szabadegyháza, **HU** (47°06'N 18°40'E) 516 km, 180°, 365 nap [2;19] *Csihar L.*

Rétisas / White-tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*)

HGB 606575

2005.06.04. P Szákszend, **HU** (47°33'N 18°10'E) [8;20] *Krúg T.*
 2005.07.19. F Hajdúsámson, **HU** (47°36'N 21°44'E) 268 km, 89°, 45 nap [4;38] *Demeter L.*
 2005.09.15. 1 Coseveni, **RO** (44°41'N 26°34'E) 722 km, 116°, 103 nap [4;01] *Kelemen M.*

HGB BC83

2005.05.08. P Pér, **HU** (47°37'N 17°47'E) [8;20] *Vácz M.*
 2005.11.03. - Krzywa Góra, **PL** (50°52'N 17°53'E) 362 km, 1°, 179 nap [1;35] *Herwy T.*

SFH E9828

1995.06.20. P Vaasa p., **FI** (63°06'N 23°07'E) [8;20] *Koivusaari J.*
 2004.02.15. - Bezenye, **HU** (47°58'N 17°13'E) 1724 km, 192°, 3162 nap [3;01] *Grózer G.*

Egerészölyv / Common Buzzard (*Buteo buteo*)

HGB 509556

2003.05.25. P Dévaványa, **HU** (47°02'N 20°57'E) [8;20] *Tóth L.*

2004.03.01. F Novi Knezevac, **CS** (46°02'N 20°06'E) 129 km, 210°, 281 nap [2;11] *Agoston A.*

SMN 501257

1998.02.13. F Senta, **CS** (45°55'N 20°05'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*

2005.04.03. - Békéscsaba, **HU** (46°41'N 21°05'E) 115 km, 42°, 2606 nap [2;35] *Szőke P.*

Békászó sas / Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*)

CZP L2228

2000.07.14. P Podolinec, **SK** (49°15'N 20°31'E) [8;20] *Tomás B.*

2005.05.14. F Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, **HU** c. 180 km, 138°, 1765 nap [5;40] *Hauberger P.*

Parlagi sas / Asian Imperial Eagle (*Aquila heliaca*)

HGB 609115

2003.06.27. P Hevesvezekény, **HU** (47°34'N 20°21'E) [8;20] *Horváth M.*

2003.11.05. 1 Konak, **CS** (45°16'N 20°56'E) 260 km, 170°, 131 nap [3;40] *Horváth M.*

HGB AAA0386

2005.06.18. P Dévaványa, **HU** (47°02'N 20°57'E) [8;20] *Horváth M.*

2005.08.31. 1 Oravita, **RO** (45°02'N 21°42'E) 231 km, 166°, 74 nap [2;76] *Cahniza G.*

CZP LB618

1995.06.23. P Cemerné, **SK** (48°53'N 21°40'E) [8;20] *Danko S.*

2003.12.01. F Tiszaigar, **HU** (47°31'N 20°46'E) 167 km, 201°, 3083 nap [3;01] *Kiss R.*

CZP LB619

1995.06.23. P Kosice, **SK** (48°40'N 21°16'E) [8;20] *Mihók J.*

2001.12.01. - Jászalsószentgyörgy, **HU** (47°25'N 20°08'E) 157 km, 213°, 2353 nap [1;01] *Fatér I.*

SKB 005

2000.06.19. P Trebisov, **SK** (48°38'N 21°43'E) [8;20] *Danko S.*

2000.10.28. F Abaújszántó, **HU** (48°16'N 21°11'E) 52 km, 225°, 131 nap [5;74] *Firmánszky G.*

SKB A515

2004.06.17. P Vozokany, **SK** (48°34'N 18°00'E) [8;20] *Chavko J.*

2005.01.18. 2 Hevesvezekény, **HU** (47°34'N 20°19'E) 208 km, 123°, 215 nap [3;35] *Kovács A.*

SKB A808

2002.06.16. P Trebisov, **SK** (48°38'N 21°43'E) [8;20] *Danko S.*

2003.03.31. 1+ Mezösas, **HU** (47°06'N 21°33'E) 164 km, 185°, 288 nap [2;35] *Ványi R.*

Halászsas / Osprey (*Pandion haliaetus*)

SFH M44672

2003.07.09. P Mustasaari, **FI** (62°54'N 20°48'E) [8;20] *Siltaloppi M.*

2005.09.15. - Cered, **HU** (48°09'N 19°58'E) 1643 km, 182°, 799 nap [1;03] *Drexler Sz.*

Vörös vércse / Common Kestrel (*Falco tinnunculus*)

CZP EX45651

2001.06.12. P Hustopece nad Becvou, **CZ** (49°32'N 17°52'E) [8;20] *Dvorsky M.*

2003.09.13. F Rábacsécsény, **HU** (47°35'N 17°25'E) 220 km, 189°, 823 nap [2;35] *Fülöp T.*

SFH S058599

2004.06.30. P Pello, **FI** (66°42'N 24°24'E) [8;20] *Halonen J.*

2004.11.08. F Érd, **HU** (47°23'N 18°55'E) 2175 km, 189°, 131 nap [2;35] *Hegyi Z.*

SFH S217615

2002.06.20. P Ikaalinen, **FI** (61°44'N 22°59'E) [8;20] *Pasanen E.*

2004.10.13. 1+ T Karácsond, **HU** (47°44'N 20°02'E) 1570 km, 187°, 846 nap [2;35] *Solti B.*

SFH S230325

2003.06.19. P Savitaipale, **FI** (61°11'N 27°45'E) [8;20] *Valjakka S.*

2004.11.04. F Ipolytarnóc, **HU** (48°14'N 19°38'E) 1532 km, 200°, 504 nap [3;35] *Juhász T.*

SFH S235774

2003.06.18. P Lohtaja, **FI** (63°56'N 23°30'E) [8;20] *Vikström S.*

2003.09.15. F Kungyalu, **HU** (46°55'N 20°16'E) 1905 km, 186°, 89 nap [3;01] Urbán S.

SFH S74076

2000.06.17. P Pori, **FI** (61°32'N 21°46'E) [8;20] Leppimäki K.

2004.01.26. 3+ H Üllő, **HU** (47°24'N 19°20'E) 1581 km, 186°, 1318 nap [8;20] Benei B.

SMN 303291

2004.06.24. P Stanislav, **CS** (45°56'N 19°10'E) [8;20] Dapic D.

2004.07.12. F Vaskút, **HU** (46°08'N 18°59'E) 26 km, 328°, 18 nap [8;20] Kalocsa B.

Kerecsensólyom / Saker Falcon (*Falco cherrug*)

HGB 521030

2004.05.30. P H Hort, **HU** (47°41'N 19°47'E) [8;20] Szitta T.

2004.10.15. F Sabha, **LY** (27°04'N 14°26'E) 2343 km, 192°, 138 nap [9;21] Szabó A.

HGB 527794

2003.06.01. P H Tiszanána, **HU** (47°33'N 20°31'E) [8;20] Szitta T.

2004.01.20. 2 H Čoka (Csóka), **CS** (45°56'N 20°08'E) 182 km, 189°, 233 nap [8;20] Barna K.

Fürj / Common Quail (*Coturnix coturnix*)

HGB TT05239

2004.09.03. 1 T Tököl, **HU** (47°20'N 18°57'E) [8;20] Hajtó L.

2005.09.03. F Piantata Di Ceglie, **IT** (41°04'N 16°51'E) 719 km, 194°, 365 nap [2;10] Rc. Bologna

Szárcsa / Eurasian Coot (*Fulica atra*)

IAB C53802

1995.11.21. 1+ T Capalbio, **IT** (42°24'N 11°23'E) [8;20] Rc. Bologna

2004.08.05. - Mezőcsát, **HU** (47°49'N 20°54'E) 960 km, 51°, 3180 nap [1;64] Solti B.

Havasi partfutó / Dunlin (*Calidris alpina*)

HGB A194670

2003.09.13. 1 Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] Mogyorósi S.

2004.05.22. F Sivash, **UA** (45°44'N 34°36'E) 1371 km, 99°, 252 nap [8;20] Rc. Kiev

HGB A194757

2004.09.10. 1 Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] Ferenczi M.

2005.08.06. 1+ Ottenby, **SE** (56°12'N 16°24'E) 949 km, 358°, 330 nap [8;20] Rc. Stockholm

HGB A194828

2004.09.22. 1 Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] Laczik D.

2005.01.22. - Berre-l'Étang, **FR** (43°33'N 05°02'E) 1030 km, 243°, 122 nap [1;01] Rc. Paris

HGB K49450

2002.09.27. 1 Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] Halmos G.

2002.10.03. F Bouligneux, **FR** (46°01'N 04°59'E) 924 km, 258°, 6 nap [2;10] Fournier J.

Pajzsoscankó / Ruff (*Philomachus pugnax*)

NLA 1461972

2004.04.30. 1+ H Staveren, **NL** (52°52'N 05°23'E) [8;20] Hooijmeijer J.

2005.08.07. 1+ H Szeged (Fertő), **HU** (46°20'N 20°09'E) 1289 km, 124°, 464 nap [7;81] Pigniczki Cs.

Sárszalonka / Common Snipe (*Gallinago gallinago*)

HGB 1030107

2003.08.19. F Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] Pellingner A.

2004.11.10. F Cezens, **FR** (44°59'N 02°51'E) 1118 km, 254°, 449 nap [2;19] FDC du Cantal

HGB 253363

2003.08.30. 1 Naszály-Ferencmajori-ht., **HU** (47°41'N 18°18'E) [8;20] Krüg T.

2005.10.02. F Siemianówka, **PL** (52°54'N 23°51'E) 702 km, 34°, 764 nap [8;20] Tumiel T.

HGB 267526

2003.08.19. 1 Naszály-Ferencmajori-ht., **HU** (47°41'N 18°18'E) [8;20] *Krúg T.*
 2003.10.08. F Blanquefort, **FR** (44°54'N 00°38'W) 1489 km, 258°, 50 nap [2;19] *FDC Gironde*

Erdei szalonka / Eurasian Woodcock (*Scolopax rusticola*)

FRP GY25618

2000.11.27. 1+ Masbaraud-Merignat, **FR** (45°58'N 01°44'E) [8;20] *Gossmann F.*
 2004.03.21. F Jákfalva, **HU** (48°20'N 20°34'E) 1450 km, 80°, 1210 nap [2;10] *Szakál L.*

FRP GY32639

2001.11.06. 1+ Nicey, **FR** (48°10'N 04°10'E) [8;20] *Rc. Paris*
 2003.03.25. F Domaháza, **HU** (48°11'N 20°06'E) 1183 km, 90°, 504 nap [2;10] *Husztai S.*

IAB H86190

2001.12.12. 1+ Acilia, **IT** (41°46'N 12°21'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2003.03.11. F Bélavár, **HU** (46°08'N 17°15'E) 624 km, 39°, 454 nap [2;19] *Fluck D.*

RUM M742162

2004.09.28. 1 Szankt-Petyerburg (Szentpétervár), **RU** (60°02'N 30°11'E) [8;20] *Rc. Moskva*
 2005.04.05. F Dóc, **HU** (46°26'N 20°08'E) 1653 km, 204°, 189 nap [2;19] *Kovács K.*

RUM PS004022

2002.09.21. 1 Byрма, **RU** (57°16'N 56°12'E) [8;20] *Rc. Moskva*
 2004.03.25. F Monostorapáti, **HU** (46°56'N 17°34'E) 2868 km, 246°, 551 nap [2;10] *Fluck D.*

Réti cankó / Wood Sandpiper (*Tringa glareola*)

PLG TS18998

2004.05.08. 1+ Kwiecewo, **PL** (53°57'N 20°19'E) [8;20] *Sciborski K.*
 2005.08.04. 1+ Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 767 km, 189°, 453 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

Dankasirály / Common Black-headed Gull (*Larus ridibundus*)

HGB 341325

2003.06.07. P Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] *Mogyorósi S.*
 2004.01.08. F Bellocchio, **IT** (44°37'N 12°15'E) 494 km, 226°, 215 nap [8;28] *Rc. Bologna*

HGB 341372

2003.06.07. P Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] *Mogyorósi S.*
 2004.03.27. 2 Viriat, **FR** (46°15'N 05°13'E) 899 km, 260°, 294 nap [7;28] *Crouzier J.*

HGB 346392

2004.05.29. P Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Fenyvesi L.*
 2005.02.23. F Chalon-sur-Saone, **FR** (46°47'N 04°51'E) 1043 km, 268°, 270 nap [1;01] *CEOB L'Aile B.*

HGB 372428

2003.01.08. 2 Budapest XIII., **HU** (47°33'N 19°04'E) [8;20] *Horváth G.*
 2003.03.11. 1+ Budapest XIV., **HU** (47°31'N 19°05'E) 4 km, 161°, 62 nap [7;81] *Szinai P.*
 2004.01.18. F Budapest XIV., **HU** (47°31'N 19°05'E) 4 km, 161°, 375 nap [7;81] *Albert L.*
 2004.01.23. 2+ Budapest I., **HU** (47°29'N 19°03'E) 7 km, 195°, 380 nap [7;81] *Kóta A.*
 2005.12.12. F Kahlenbergerdorf, **AT** (48°16'N 16°21'E) 218 km, 291°, 1069 nap [7;81] *Roland C.*

HGB 379467

2004.05.30. P Rétszilas, **HU** (46°51'N 18°34'E) [8;20] *Szinai P.*
 2004.07.22. F Misano Adriatico, **IT** (43°58'N 12°42'E) 561 km, 235°, 53 nap [8;28] *Rc. Bologna*

HGB 379784

2004.05.30. P Rétszilas, **HU** (46°51'N 18°34'E) [8;20] *Szinai P.*
 2004.11.24. 1 Praha (centrum), **CZ** (50°04'N 14°25'E) 471 km, 319°, 178 nap [7;28] *Jelinek M.*

HGB 526513

2003.02.04. 2 Budapest XIV., **HU** (47°31'N 19°05'E) [8;20] *Szinai P.*
 2004.01.03. F Budapest XIV., **HU** (47°31'N 19°05'E) 0 km, 0°, 333 nap [7;81] *Albert L.*
 2004.02.14. 2+ Budapest V., **HU** (47°30'N 19°03'E) 4 km, 221°, 375 nap [7;81] *Kóta A.*
 2004.09.02. 1+ Podolsze, **PL** (50°01'N 19°26'E) 280 km, 5°, 576 nap [7;81] *Malczyk P.*

IAB T93350

1995.07.26. 1 Porto Tolle, **IT** (44°59'N 12°28'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2004.05.21. 2+ Sarród, **HU** (47°38'N 16°52'E) 445 km, 48°, 3222 nap [2;34] *Mogyorósi S.*

IAB TB004491

2004.01.30. 1+ Mirano, **IT** (45°30'N 12°07'E) [8;20] *Sattin L.*
 2004.03.22. 3+ Székesfehérvár, **HU** (47°12'N 18°25'E) 518 km, 69°, 52 nap [7;81] *Staudinger I.*

NLA 3587906

2002.11.28. 1 H Amsterdam, **NL** (52°21'N 04°56'E) [8;20] *Majoor F.*
 2004.09.09. F Budapest I., **HU** (47°29'N 19°03'E) 1147 km, 118°, 651 nap [7;81] *Albert L.*

SKB H10204

2004.05.25. P Piestany, **SK** (48°36'N 17°49'E) [8;20] *Siska S.*
 2004.09.21. 2 Budapest I., **HU** (47°29'N 19°03'E) 152 km, 143°, 119 nap [7;28] *Albert L.*

SKB H10865

2004.06.01. P Piestany, **SK** (48°36'N 17°49'E) [8;20] *Siska S.*
 2005.03.02. F Budapest XIV., **HU** (47°31'N 19°05'E) 153 km, 142°, 274 nap [7;28] *Albert L.*
 2005.06.21. 2 Budapest I., **HU** (47°29'N 19°03'E) 154 km, 144°, 385 nap [7;28] *Kóta A.*

SMN 307085

2003.05.11. P Palic, **CS** (46°06'N 19°44'E) [8;20] *Sekeres O.*
 2005.04.15. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 38 km, 47°, 705 nap [7;28] *Bakacsi G.*

Sárgalábú sirály / Yellow-legged Gull (*Larus michahellis*)

HRZ PA10974

2002.05.30. P Kormati, Plavnik, **HR** (44°57'N 14°35'E) [8;20] *Gatolin D.*
 2005.07.20. 3+ Sopron, **HU** (47°39'N 16°36'E) 338 km, 27°, 1147 nap [7;81] *Udvardy F.*

HRZ PA11052

2001.06.02. 1 Starigrad-Paklenica, **HR** (44°19'N 15°21'E) [8;20] *Grlica D.*
 2004.09.19. 3+ Szigetszentmiklós, **HU** (47°22'N 19°02'E) 444 km, 40°, 1205 nap [7;81] *Albert L.*

HRZ PA15297

2002.05.22. P Lavdara, Dugi otok, **HR** (43°57'N 15°12'E) [8;20] *Jurinovi L.*
 2005.07.20. 1+ Sopron, **HU** (47°39'N 16°36'E) 425 km, 15°, 1155 nap [7;81] *Udvardy F.*

HRZ PA15376

2002.05.25. P Mrtonjak, Dugi Otok, **HR** (43°58'N 15°10'E) [8;20] *Jurinovi L.*
 2005.07.20. 3+ Sopron, **HU** (47°39'N 16°36'E) 424 km, 15°, 1152 nap [7;81] *Udvardy F.*

HRZ PA18825

2003.05.31. P Kormati, Plavnik, **HR** (44°57'N 14°35'E) [8;20] *Gatolin D.*
 2004.05.27. 3 Budapest I., **HU** (47°29'N 19°03'E) 445 km, 51°, 362 nap [7;81] *Kóta A.*
 2004.08.26. 2 Budapest XI., **HU** (47°29'N 19°03'E) 445 km, 51°, 453 nap [7;81] *Kóta A.*
 2005.06.07. 3 Budapest I., **HU** (47°29'N 19°03'E) 445 km, 51°, 738 nap [7;81] *Kóta A.*
 2005.08.04. 3 Budapest I., **HU** (47°29'N 19°03'E) 445 km, 51°, 796 nap [7;81] *Kóta A.*

HRZ PA4445

1999.05.26. P Regata, Porec, **HR** (45°13'N 13°35'E) [8;20] *Dolinsek J.*
 2005.08.05. F Peresztég, **HU** (47°35'N 16°44'E) 358 km, 43°, 2263 nap [7;81] *Pellinger A.*

HRZ PA5159

2005.05.21. P Mrkan, Cavtat, **HR** (42°34'N 18°12'E) [8;20] *Jurinovi L.*
 2005.08.13. 1 Fertőszéplak, **HU** (47°37'N 16°50'E) 572 km, 349°, 84 nap [7;81] *Mogyorósi S.*

HRZ PA8807

2001.06.02. P Starigrad-Paklenica, **HR** (44°19'N 15°21'E) [8;20] *Bartovsky V.*
 2004.06.25. 3+ Budapest I., **HU** (47°29'N 19°03'E) 455 km, 39°, 1119 nap [7;81] *Kóta A.*

IAB CA006383

2003.06.03. P Salina di Comacchio, **IT** (44°39'N 12°12'E) [8;20] *Magnini A.*
 2003.08.16. F Tihany, **HU** (46°56'N 17°53'E) 509 km, 60°, 74 nap [7;81] *Nagy L.*

PLG DN13401

2003.06.01. P Tarnów, **PL** (50°01'N 20°59'E) [8;20] *Faber M.*
 2004.03.15. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 415 km, 189°, 288 nap [2;10] *Bakacsi G.*

PLG DN13406

2003.06.01. P Tarnów, **PL** (50°01'N 20°59'E) [8;20] *Faber M.*
 2004.03.15. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 415 km, 189°, 288 nap [2;10] *Bakacsi G.*

PLG DN16434

2004.02.24. 2 T Wielkopolskie, **PL** (52°13'N 18°14'E) [8;20] *Neubauer G.*
 2005.01.28. F Szántód, **HU** (46°53'N 17°54'E) 594 km, 182°, 339 nap [7;83] *Pálinkás A.*

UKK L001943

2003.06.03. P Kanivska, **UA** (49°46'N 31°28'E) [8;20] *Rc. Kiev*
 2004.03.15. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 928 km, 246°, 286 nap [2;10] *Bakacsi G.*

Gyöngybagoly / Barn Owl (*Tyto alba*)

HGB 428232

2004.07.13. P Mezőörs, **HU** (47°34'N 17°52'E) [8;20] *Barcánfalvi P.*
 2004.12.20. - Hlohovec, **SK** (48°26'N 17°49'E) 97 km, 358°, 160 nap [2;40] *Prommer M.*

HGB 428239

2004.07.13. P Tárkány, **HU** (47°36'N 18°00'E) [8;20] *Barcánfalvi P.*
 2005.07.03. - Bogaraš (Bogaras), **CS** (45°46'N 19°48'E) 246 km, 146°, 355 nap [1;00] *Matovic C.*

HGB 434104

2004.06.29. P Acsalag, **HU** (47°41'N 17°12'E) [8;20] *Tatai S.*
 2004.11.29. - Paulhof, **AT** (47°48'N 16°52'E) 28 km, 297°, 153 nap [2;40] *Andert J.*

HGB 441637

2002.06.01. P Zaláta, **HU** (45°49'N 17°54'E) [8;20] *Horváth Gy.*
 2004.05.24. F Kapelna, **HR** (45°40'N 18°02'E) 20 km, 148°, 723 nap [1;01] *Tadic Z.*

DEW 4289925

2005.07.10. P Wahrstedt Velpke, **DE** (52°25'N 10°59'E) [8;20] *OAB SE-Gruppe*
 2005.10.13. F Szerencs, **HU** (48°07'N 21°12'E) 870 km, 123°, 95 nap [1;35] *Alföldi A.*

ROB H22384

2004.06.26. P Turulung, **RO** (47°56'N 23°05'E) [8;20] *Sike T.*
 2005.01.20. F Vámosoroszi, **HU** (47°58'N 22°40'E) 31 km, 277°, 208 nap [1;01] *Habarics B.*

Jégmadár / Common Kingfisher (*Alcedo atthis*)

HGB A173108

2004.08.19. 1 Újlőrincfalva, **HU** (47°38'N 20°36'E) [8;20] *Tóth L.*
 2004.09.09. 1 Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 573 km, 223°, 21 nap [8;20] *Radovic D.*

HGB XK8413

2004.06.25. 1+ H Szabolcs, **HU** (48°11'N 21°30'E) [8;20] *Szép T.*
 2005.04.25. F Lago Bruschi, **IT** (44°06'N 12°28'E) 832 km, 237°, 304 nap [2;40] *Rc. Bologna*

PLG YN09602

2005.08.24. 1 H Pawlowice, **PL** (51°36'N 21°40'E) [8;20] *Kozik R.*
 2005.09.24. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 562 km, 197°, 31 nap [8;20] *Németh Á.*

Szalakóta / European Roller (*Coracias garrulus*)

FRP GH18208

2004.07.15. P Coussoul de St. Jean, **FR** (43°42'N 05°02'E) [8;20] *Massez G.*
 2005.07.18. - Balmazújváros, **HU** (47°41'N 21°18'E) 1340 km, 71°, 368 nap [3;27] *Tar J.*

Közép fakopáncs / Middle Spotted Woodpecker (*Dendrocopos medius*)

SKB L001193

2004.11.25. F Drnava (Dernő), **SK** (48°38'N 20°39'E) [8;20] *Szentandrassy T.*
 2005.04.03. 1+ T Felsőtárkány, **HU** (47°59'N 20°27'E) 74 km, 191°, 129 nap [8;20] *Fitala Cs.*

Partifecske / Sand Martin (*Riparia riparia*)

HGB T300939

2003.05.30. 1+ T Tiszatelek, **HU** (48°12'N 21°47'E) [8;20] *Szép T.*
2004.06.09. F Velky Hores, **SK** (48°23'N 21°55'E) 23 km, 26°, 376 nap [8;20] *Danko S.*

HGB T327063

2002.09.09. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Wisztercill J.*
2004.07.06. F T Piestany, **SK** (48°36'N 17°49'E) 215 km, 12°, 666 nap [7;23] *Kubán V.*

HGB T334238

2003.08.20. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Homonnai I.*
2004.07.07. 1+ H Petisovci, **SI** (46°31'N 16°29'E) 65 km, 251°, 322 nap [8;20] *Vres I.*

HGB T334501

2003.08.24. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Góczán J.*
2004.05.29. 1+ Bozice, **CZ** (48°50'N 16°17'E) 247 km, 343°, 279 nap [8;20] *Heneberg P.*

HGB T382900

2004.06.12. 1+ T Sükösd, **HU** (46°18'N 18°59'E) [8;20] *Kalocsa B.*
2004.06.23. 1+ T Nenadic, **CS** (45°49'N 19°05'E) 54 km, 172°, 11 nap [8;20] *Zuljevic A.*

HGB T382910

2004.06.12. 1+ H Sükösd, **HU** (46°18'N 18°59'E) [8;20] *Kalocsa B.*
2005.07.04. 1+ H Gakovo, **CS** (45°54'N 19°04'E) 45 km, 172°, 387 nap [8;20] *Zuljevic A.*

HGB T412791

2003.09.14. 1+ Kis-Balaton, **HU** (46°40'N 17°13'E) [8;20] *Góczán J.*
2004.05.31. 1+ T Greifswalder, **DE** (54°15'N 13°55'E) 876 km, 345°, 260 nap [8;20] *Jordsand V.*

HGB T412833

2003.09.14. 1 Kis-Balaton, **HU** (46°40'N 17°13'E) [8;20] *Góczán J.*
2005.07.07. 1+ T Petisovci, **SI** (46°31'N 16°29'E) 59 km, 253°, 662 nap [8;20] *Vres I.*

HGB T416440

2004.08.28. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Magai F.*
2005.07.28. 1+ Glinno, **PL** (51°44'N 18°39'E) 569 km, 10°, 334 nap [8;20] *Iciek T.*

HGB T447702

2005.06.05. 1+ H Sükösd, **HU** (46°18'N 18°59'E) [8;20] *Kalocsa B.*
2005.07.04. 1+ H Gakovo, **CS** (45°54'N 19°04'E) 45 km, 172°, 29 nap [8;20] *Zuljevic A.*

CZP S149885

2000.05.05. 1+ Stúrovo, **SK** (47°48'N 18°43'E) [8;20] *Hosek V.*
2003.06.01. 1+ H Bélapuszt, **HU** (47°43'N 18°12'E) 40 km, 257°, 1122 nap [8;20] *Krúg T.*

CZP S245250

2005.08.07. 1 Zehun, **CZ** (50°08'N 15°18'E) [8;20] *Jelinek M.*
2005.09.09. 1 Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 531 km, 150°, 33 nap [8;20] *Barcánfalvi P.*

CZP S266376

2004.07.27. 1 Lázne Bohdanec, **CZ** (50°05'N 15°40'E) [8;20] *Horák J.*
2004.08.28. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) 393 km, 163°, 32 nap [8;20] *Horváth B.*

CZP S306714

2005.08.24. 1 Zehun, **CZ** (50°08'N 15°18'E) [8;20] *Jelinek M.*
2005.09.07. 1 Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 531 km, 150°, 14 nap [8;20] *Barcánfalvi P.*

FRP 4413801

2003.04.16. 1+ Étang De Biguglia, **FR** (42°36'N 09°29'E) [8;20] *Cantera J.*
2005.06.28. 1+ T Leányvár, **HU** (47°42'N 18°46'E) 924 km, 52°, 804 nap [8;20] *Kiss B.*

GRA A130311

2004.04.15. 1+ Antikithira, **GR** (35°52'N 23°18'E) [8;20] *Antikythira Ornith. Station*
2004.06.25. 1+ H Tiszatelek, **HU** (48°11'N 21°49'E) 1377 km, 355°, 71 nap [8;20] *Szép T.*

HRZ BB16229

2000.07.17. 1 Gat, Valpovo, **HR** (45°43'N 18°20'E) [8;20] *Gatolin D.*

- 2004.07.21. 1+ H Drávaszabolcs, **HU** (45°48'N 18°13'E) 13 km, 316°, 1465 nap [8;20] *Kiss J.*
HRZ BB37924
 2001.08.01. F Zbjeg, **HR** (45°05'N 17°55'E) [8;20] *Setina M.*
 2004.07.03. 1+ T Koppánymonostor, **HU** (47°45'N 18°03'E) 297 km, 2°, 1067 nap [8;20] *Krúg T.*
IAB AN76131
 2002.04.25. 1+ Potenza Picena, **IT** (43°23'N 13°41'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2004.05.31. 1+ H Ürböpuszta, **HU** (47°09'N 19°12'E) 602 km, 46°, 767 nap [8;20] *Éles B.*
MLV 174416
 2004.09.13. 1 Gozo, **MT** (36°01'N 14°15'E) [8;20] *Sultana J.*
 2005.07.18. 1+ T Felsőkörtvélyes, **HU** (46°57'N 18°35'E) 1266 km, 17°, 308 nap [8;20] *Nagy J.*
SFH L16379
 2003.07.22. 1+ Vöyri, **FI** (63°07'N 22°31'E) [8;20] *Lahti A.*
 2005.09.08. 1+ Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 1920 km, 187°, 779 nap [8;20] *Barcánfalvi P.*
SMN A00645
 2004.07.11. 1 Senta, **CS** (45°55'N 20°05'E) [8;20] *Barna K.*
 2004.07.16. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 112 km, 330°, 5 nap [8;20] *Karcza Zs.*
SMN A01201
 2003.07.10. 1+ T Bački Monoštor (Monostorszeg), **CS** (45°48'N 18°56'E) [8;20] *Zuljevic A.*
 2004.07.01. 1+ T Komárom, **HU** (47°44'N 18°07'E) 224 km, 344°, 357 nap [8;20] *Krúg T.*
SMN A01341
 2003.07.12. 1 Gakovo (Gádor), **CS** (45°54'N 19°04'E) [8;20] *Zuljevic A.*
 2005.06.08. 1+ H Üllő, **HU** (47°24'N 19°20'E) 168 km, 7°, 697 nap [8;20] *Benei B.*
SMN A03595
 2004.05.09. 1+ H Bački Monoštor (Monostorszeg), **CS** (45°48'N 18°56'E) [8;20] *Zuljevic A.*
 2005.07.17. 1+ H Sükösd, **HU** (46°18'N 18°59'E) 56 km, 4°, 434 nap [8;20] *Kalocsa B.*
SMN Z31713
 2000.06.28. 1+ H Subotica, **CS** (46°07'N 19°39'E) [8;20] *Hardi B.*
 2001.08.17. 1+ Kelebia, **HU** (46°13'N 19°36'E) 12 km, 341°, 415 nap [8;20] *Nagy T.*
SVS BL88355
 2003.06.28. 1+ H Trelleborg, Maglarp, **SE** (55°23'N 13°05'E) [8;20] *Rc. Stockholm*
 2004.09.10. 1+ Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) 1008 km, 163°, 440 nap [8;20] *Kancsal B.*
SVS BZ96535
 2005.08.06. 1 Varberg, Getterön, **SE** (57°08'N 12°15'E) [8;20] *Rc. Stockholm*
 2005.09.03. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) 1210 km, 164°, 28 nap [8;20] *Horváth B.*
Füsti fecske / Barn Swallow (*Hirundo rustica*) ♀
HGB T214101
 2003.09.13. 1+ T Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) [8;20] *Gregorits J.*
 2004.04.21. F Diyarbakir, **TR** (37°54'N 40°15'E) 2052 km, 116°, 221 nap [8;20] *Michalunek D.*
HGB T223883
 2003.06.26. P Balmazújváros, **HU** (47°36'N 21°20'E) [8;20] *Pap P.*
 2004.02.17. F Mwene-Ditu, **CD** (07°54'S 23°39'E) 6184 km, 178°, 236 nap [0;01] *Kanganga I.*
HGB T248202
 2004.08.31. 1 Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) [8;20] *Molnár V.*
 2005.05.03. 1+ H Brisighella, **IT** (43°56'N 12°50'E) 461 km, 241°, 245 nap [8;20] *Rc. Bologna*
HGB T293960
 2003.08.24. 1+ T Tömörd, **HU** (47°21'N 16°41'E) [8;20] *Bánhidi P.*
 2005.03.27. 1+ Potenza Picena, **IT** (43°23'N 13°41'E) 500 km, 208°, 581 nap [8;20] *Rc. Bologna*
HGB T317246
 2004.09.08. 1 Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) [8;20] *Deme T.*
 2004.09.11. 1 Stanistic, **CS** (45°56'N 19°10'E) 21 km, 111°, 3 nap [8;20] *Djapic D.*

HGB T341751

2003.07.16. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Karcza Zs.*
 2005.05.02. 1+ T Castelporziano, **IT** (41°41'N 12°24'E) 793 km, 224°, 656 nap [8;20] *Rc. Bologna*

HGB T347863

2003.09.15. 1 Fenékpusztá, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Góczán J.*
 2004.07.30. 1+ H Dubné, **CZ** (48°59'N 14°22'E) 332 km, 320°, 319 nap [8;20] *Simek J.*

HGB T371772

2003.09.12. 1 Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Csörgő T.*
 2005.07.15. 1+ H Biskupice, **CZ** (49°05'N 17°43'E) 228 km, 331°, 672 nap [8;20] *Sviecka J.*

HGB T384833

2004.10.01. 1 Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Fenyvesi L.*
 2005.06.15. 1+ Mosty u Jablunkova, **CZ** (49°32'N 18°45'E) 264 km, 3°, 257 nap [2;01] *Szotkowski J.*

HGB T404415

2003.09.12. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2005.06.11. 1+ T Jarcowice, **PL** (50°25'N 17°56'E) 418 km, 346°, 638 nap [8;20] *Siekiera J.*

HGB T405532

2003.09.14. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.08.09. 1+ H Gogolin, **PL** (50°28'N 18°03'E) 421 km, 347°, 330 nap [8;25] *Rc. Gdansk*

HGB T411987

2003.09.07. 1 Kis-Balaton, **HU** (46°40'N 17°13'E) [8;20] *Góczán J.*
 2004.04.30. 1+ T Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1612 km, 133°, 236 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB T413244

2003.09.20. 1 Kis-Balaton, **HU** (46°40'N 17°13'E) [8;20] *Góczán J.*
 2004.06.18. 1+ Hostice, **CZ** (49°17'N 17°04'E) 292 km, 358°, 272 nap [8;20] *Hanáček M.*

HGB T415514

2003.09.20. 1 Fenékpusztá, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Homonnai I.*
 2004.07.24. 1+ T Zywovice, **PL** (50°28'N 17°58'E) 422 km, 7°, 308 nap [8;20] *Siekiera J.*

HGB T416603

2004.09.10. 1 Fenékpusztá, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Kancsal B.*
 2005.05.20. - Kotoriba, Medimurje, **HR** (46°21'N 16°50'E) 51 km, 218°, 252 nap [1;01] *Jankovic S.*

HGB T462790

2004.09.22. 1 Regöly-Pacsmag, **HU** (46°37'N 18°22'E) [8;20] *Aczél G.*
 2005.06.26. - Oleksovice, **CZ** (48°54'N 16°14'E) 300 km, 328°, 277 nap [2;44] *Brezovjak P.*

CZP S205406

2005.06.29. P Velky Chlumec, **CZ** (49°50'N 14°05'E) [8;20] *Brinke T.*
 2005.08.31. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 517 km, 131°, 63 nap [8;20] *Madarász B.*

CZP S238596

2003.08.08. 1+ H Polichno, **CZ** (49°04'N 17°43'E) [8;20] *Zicha F.*
 2004.09.06. 1+ H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 282 km, 154°, 395 nap [8;20] *Németh Á.*

CZP T959114

2004.08.11. 1 Bartosovice, **CZ** (49°40'N 18°03'E) [8;20] *Pavelka K.*
 2004.09.09. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 335 km, 163°, 29 nap [8;20] *Németh Á.*

CZP TB58612

2003.08.10. P Silherovice, **CZ** (49°56'N 18°17'E) [8;20] *Stolarczyk J.*
 2004.09.12. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 360 km, 167°, 399 nap [8;20] *Németh Á.*

CZP TB90698

2004.07.30. 1 Dubné, **CZ** (48°59'N 14°22'E) [8;20] *Simek J.*
 2005.09.01. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 445 km, 123°, 398 nap [8;20] *Németh Á.*

CZP TC14554

2004.08.27. 1 Mlynec, **CZ** (50°19'N 15°14'E) [8;20] *Klápště J.*
 2004.09.10. 1 Fenékpusztá, **HU** (46°43'N 17°15'E) 428 km, 160°, 14 nap [8;20] *Kancsal B.*

CZP TC39423

2005.06.22. P Zlatá Olesnice, **CZ** (50°37'N 15°20'E) [8;20] *Klápště J.*
 2005.09.08. 1 Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 577 km, 153°, 78 nap [8;20] *Barcánfalvi P.*

CZP TX2285

2001.07.21. 1 Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Dalik P.*
 2004.09.08. 1+ T Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 209 km, 171°, 1145 nap [8;20] *Deme T.*

DEH ZC38597

2005.06.20. 1+ Narsdorf, **DE** (51°01'N 12°43'E) [8;20] *Rc. Hiddensee*
 2005.09.25. 1+ Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 719 km, 141°, 97 nap [8;20] *Barcánfalvi P.*

IAB AE55068

1999.04.28. 1+ T Albenga, **IT** (44°04'N 08°11'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2003.09.04. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 924 km, 71°, 1590 nap [8;20] *Németh Á.*

IAB AN04590

2002.04.11. 1+ H Verbania, **IT** (45°56'N 08°30'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2003.09.07. 1+ H Kis-Balaton, **HU** (46°40'N 17°13'E) 675 km, 83°, 514 nap [8;20] *Góczán J.*

PLG KB34704

2004.07.15. 1+ T Maków, **PL** (51°57'N 20°03'E) [8;20] *Matyjasiak P.*
 2004.09.17. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 578 km, 185°, 64 nap [8;20] *Németh Á.*

PLG KY09391

2003.08.02. 1+ T Rogozno, **PL** (52°45'N 17°00'E) [8;20] *Dabrowski J.*
 2004.09.18. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 685 km, 166°, 413 nap [8;20] *Németh Á.*

PLG KY50696

2003.08.25. 1 Opole-Malina, **PL** (50°37'N 18°00'E) [8;20] *Siekiera J.*
 2004.09.19. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 438 km, 167°, 391 nap [8;20] *Németh Á.*

PLG KY55433

2004.06.07. P Zuzela, **PL** (50°25'N 18°01'E) [8;20] *Siekiera J.*
 2004.09.16. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 416 km, 166°, 101 nap [8;20] *Németh Á.*

PLG KY55744

2004.06.11. P Kramolów, **PL** (50°24'N 17°59'E) [8;20] *Siekiera J.*
 2005.09.19. 1+ Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 494 km, 172°, 465 nap [8;20] *Nagy T.*

PLG KY57291

2004.07.29. P Kierpien, **PL** (50°23'N 17°51'E) [8;20] *Siekiera J.*
 2005.09.15. 1+ Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 494 km, 171°, 413 nap [8;20] *Nagy T.*

PLG KY58307

2004.06.22. 1+ T Brozec, **PL** (50°25'N 17°59'E) [8;20] *Siekiera J.*
 2005.09.14. 1+ Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 496 km, 172°, 449 nap [8;20] *Nagy T.*

PLG KY95578

2004.08.12. 1 Gogolin, **PL** (50°28'N 18°03'E) [8;20] *Siekiera J.*
 2004.09.06. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 421 km, 167°, 25 nap [8;20] *Németh Á.*

PLG KY96564

2004.08.16. 1 Gogolin, **PL** (50°28'N 18°03'E) [8;20] *Siekiera J.*
 2004.09.16. 1 Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) 501 km, 181°, 31 nap [8;20] *Bank L.*

PLG KY97861

2004.08.27. 1 Gogolin, **PL** (50°28'N 18°03'E) [8;20] *Siekiera J.*
 2005.09.14. 1+ Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) 501 km, 181°, 383 nap [8;20] *Bank L.*

SLL KM88813

2004.07.15. 1 Sentjernej, **SI** (45°51'N 15°20'E) [8;20] *Stolfa V.*
 2004.09.04. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 326 km, 71°, 51 nap [8;20] *Németh Á.*

SLL KP58896

2005.08.10. 1 Rogaska Slatina, **SI** (46°11'N 15°38'E) [8;20] *Podhraski Z.*
 2005.09.04. 1 Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 251 km, 95°, 25 nap [8;20] *Barcánfalvi P.*

SLL KP59185

2005.08.12. 1 Rogaska Slatina, **SI** (46°11'N 15°38'E) [8;20] *Podhraski Z.*
 2005.09.07. 1 Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 251 km, 95°, 26 nap [8;20] *Barcánfalvi P.*

SMN Z40916

2002.09.04. 1 Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*
 2002.09.28. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 85 km, 334°, 24 nap [8;20] *Vadász Cs.*

TRA JA59999

2004.05.01. 1+ Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) [8;20] *Vohwinkel R.*
 2004.09.17. 1+ H Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) 1520 km, 312°, 139 nap [8;20] *Bank L.*

Erdei pityer / Tree Pipit (*Anthus trivialis*)

HGB 2A1637

2002.09.05. 1 Tömörd, **HU** (47°21'N 16°41'E) [8;20] *Gyurács J.*
 2004.05.28. - Lerviken, **FI** (63°20'N 22°23'E) 1814 km, 11°, 631 nap [2;01] *Olav J.*

Sárga billegető / Western Yellow Wagtail (*Motacilla flava*)

HRZ BA153495

2003.08.30. 1 Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) [8;20] *Radovic D.*
 2004.09.08. 1+ Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 355 km, 48°, 375 nap [8;20] *Deme T.*

SMN C001306

2003.08.26. 1 Stanisic, **CS** (45°56'N 19°10'E) [8;20] *Dapic D.*
 2004.09.09. 1 Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 21 km, 291°, 380 nap [8;20] *Deme T.*

Csonttollú / Bohemian Waxwing (*Bombycilla garrulus*)

LVR P46317

2004.10.09. 1 Lejasciems, **LV** (57°17'N 26°34'E) [8;20] *Freibergs A.*
 2005.01.31. F Debrecen, **HU** (47°32'N 21°38'E) 1136 km, 197°, 114 nap [2;01] *Szakál L.*

Vörösbecg / European Robin (*Erithacus rubecula*)

HGB A247175

2004.08.07. 1 Barabás, **HU** (48°14'N 22°31'E) [8;20] *Privigyei Cs.*
 2004.11.20. F Faro, **PT** (37°01'N 07°56'W) 2780 km, 243°, 105 nap [2;01] *Marques A.*

HGB A391239

2004.10.26. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Lóránt M.*
 2005.03.04. F Dubrovnik, **HR** (42°39'N 18°05'E) 471 km, 192°, 129 nap [7;46] *Krstovic N.*

IAB AN22551

2001.11.04. 1+ Ostra, **IT** (43°37'N 13°09'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2004.10.16. 1+ Csengőd, **HU** (46°45'N 19°18'E) 596 km, 54°, 1077 nap [2;40] *Németh Á.*

SKB S034947

2003.09.23. F Drienovec (Somodi), **SK** (48°37'N 20°57'E) [8;20] *Pjencák P.*
 2003.10.14. 1 Szalonna, **HU** (48°27'N 20°43'E) 25 km, 225°, 21 nap [8;20] *Tóth L.*

Kékbegy / Bluethroat (*Luscinia svecica*)

HGB A258128

2004.08.17. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Kiss B.*
 2005.09.17. F Maccarese, **IT** (41°51'N 12°14'E) 673 km, 216°, 396 nap [8;20] *Rc. Bologna*

HGB A374463

2004.08.24. 1 H Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Staudinger I.*
 2004.10.09. 1 H Sebes, Flix, **ES** (41°15'N 00°34'E) 1579 km, 245°, 46 nap [8;20] *Aymi R.*

Fekete rigó / Common Blackbird (*Turdus merula*)

HGB 1008184

2004.09.26. 1 H Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Zétényi A.*
 2004.11.14. F Fondi, **IT** (41°21'N 13°26'E) 805 km, 215°, 49 nap [2;10] *Rc. Bologna*

HGB TT07120

2003.09.02. 1 H Dejtár, **HU** (48°03'N 19°09'E) [8;20] *Kagyverjék P.*
2004.12.18. - Orvinio, **IT** (42°08'N 12°56'E) 820 km, 216°, 473 nap [1;01] *Rc. Bologna*

HGB TT12452

2004.01.03. 2+ H Sárszentmihály, **HU** (47°10'N 18°20'E) [8;20] *Varga Gy.*
2005.01.10. 1+ Dracevica, **HR** (43°20'N 16°35'E) 448 km, 198°, 373 nap [4;01] *Simunovic F.*

HGB TT13682

2004.10.03. 1+ H Barabás, **HU** (48°14'N 22°31'E) [8;20] *Privigyei Cs.*
2005.02.17. F Ioannina, **GR** (39°52'N 20°34'E) 945 km, 189°, 137 nap [2;10] *Alekos R.*

HGB TT13806

2004.10.13. 1+ H Barabás, **HU** (48°14'N 22°31'E) [8;20] *Bartha E.*
2005.01.05. F H Neokastro, Imathia, **GR** (40°30'N 22°25'E) 861 km, 181°, 84 nap [2;10] *Kynigesia K.*

HGB TT16145

2004.10.23. 1 H Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Juhász R.*
2004.11.27. F Assisi, **IT** (43°04'N 12°37'E) 699 km, 228°, 35 nap [2;10] *Rc. Bologna*

Fenyőrigó / Fieldfare (*Turdus pilaris*)

HGB 1026065

2004.11.07. 1 H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Lóránt M.*
2005.01.13. F Bizannes, **FR** (45°27'N 05°22'E) 1089 km, 262°, 67 nap [2;19] *Rc. Paris*

Énekes rigó / Song Thrush (*Turdus philomelos*)

HGB 1026369

2004.07.14. 1 Szokolya-Királyrét, **HU** (47°54'N 18°59'E) [8;20] *Horváth B.*
2005.01.08. F Montalto ligure, **IT** (43°56'N 07°50'E) 970 km, 243°, 178 nap [2;10] *Rc. Bologna*

HGB AX4272

2004.09.18. 1 Mezőkövesd, **HU** (47°49'N 20°34'E) [8;20] *Fitala Cs.*
2005.01.06. F Gonnosfanadiga, **IT** (39°29'N 08°39'E) 1333 km, 226°, 110 nap [2;10] *Rc. Bologna*

HGB AX7473

2004.10.07. 1+ Barabás, **HU** (48°14'N 22°31'E) [8;20] *Privigyei Cs.*
2004.10.31. F Scotaneto, **IT** (45°43'N 12°45'E) 792 km, 249°, 24 nap [2;10] *Rc. Bologna*

HGB XA3261

2004.10.02. 1 Szalonna, **HU** (48°27'N 20°43'E) [8;20] *Petróczki I.*
2004.11.03. - Brione, **IT** (45°38'N 10°08'E) 861 km, 249°, 32 nap [1;01] *Rc. Bologna*

HGB XX1625

2004.08.23. 1 Sarród, **HU** (47°38'N 16°52'E) [8;20] *Szentendrey G.*
2004.10.25. - Ancona, **IT** (43°37'N 13°31'E) 518 km, 210°, 63 nap [2;10] *Rc. Bologna*

SKB L006272

2004.08.22. F Drienovec (Somodi), **SK** (48°37'N 20°57'E) [8;20] *Oleksák M.*
2004.09.27. 1 Szalonna, **HU** (48°27'N 20°43'E) 25 km, 225°, 36 nap [8;20] *Petróczki I.*

Nádi tücsökmadár / Savi's Warbler (*Locustella luscinioides*)

HGB 1X5854

2005.04.30. 1+ Mekszikópuszta, **HU** (47°41'N 16°52'E) [8;20] *Laczik D.*
2005.08.10. 1+ Mydlovary, **CZ** (49°05'N 14°21'E) 243 km, 310°, 102 nap [8;20] *Homolka P.*

GRA A171509

2004.04.25. 2 Évrosz-delta, **GR** (40°50'N 26°00'E) [8;20] *Vangeluwe D.*
2004.08.15. 1+ T Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) 901 km, 323°, 112 nap [8;20] *Csörgő T.*

SKB S014422

2002.07.06. 1 Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Hosek V.*
2004.07.19. 1+ Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) 83 km, 139°, 744 nap [8;20] *Privigyei Cs.*

Fülemülesítke / Moustached Warbler (*Acrocephalus melanopogon*)

HGB A211919

- 2003.07.20. 1+ T Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Karcza Zs.*
 2004.07.19. 1+ T Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 0 km, 0°, 365 nap [8;20] *Németh Á.*
 2004.11.04. F Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 473 nap [8;20] *Gatolin D.*
 2005.10.28. F Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 831 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB A216546

- 2003.07.17. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.11.04. F Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 476 nap [8;20] *Barisic S.*

HGB A219052

- 2003.07.21. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Karcza Zs.*
 2003.11.21. F Ladispoli, **IT** (41°57'N 12°03'E) 792 km, 227°, 123 nap [8;20] *Rc. Bologna*

HGB A228826

- 2004.08.29. F Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) [8;20] *Kiss J.*
 2005.06.30. 1+ T Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) 214 km, 11°, 305 nap [8;20] *Hosek V.*

HGB A267461

- 2004.07.12. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Karcza Zs.*
 2004.09.07. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 0 km, 0°, 57 nap [8;20] *Németh Á.*
 2004.11.03. F Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 114 nap [8;20] *Gatolin D.*
 2005.10.29. F Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 474 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB A267478

- 2004.07.12. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Karcza Zs.*
 2004.11.05. F Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 116 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB A330953

- 2004.07.19. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.11.06. 1 Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 110 nap [8;20] *Barisic S.*

HGB A331070

- 2004.07.20. 1+ T Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.11.06. F Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 109 nap [8;20] *Barisic S.*

HGB A332694

- 2004.07.16. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Králl A.*
 2004.11.03. 1 Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 110 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB A334489

- 2004.08.05. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.11.05. 1 Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 92 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB A337216

- 2004.09.03. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.10.23. 1+ Ladispoli, **IT** (41°57'N 12°03'E) 792 km, 227°, 50 nap [8;20] *Rc. Bologna*

HGB A338440

- 2004.09.22. F Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2005.10.22. F Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 395 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB A338901

- 2004.09.29. F Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2005.03.14. 1+ Lago di Ripasottile, **IT** (42°28'N 12°49'E) 706 km, 227°, 166 nap [8;20] *Rc. Bologna*

HGB A339010

- 2004.10.01. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.11.05. 1 Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 35 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB A393321

- 2005.07.13. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Lóránt M.*
 2005.10.27. F Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 106 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB A393344	
2005.07.14. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) [8;20] <i>Lóránt M.</i>
2005.10.12. 1	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 90 nap [8;20] <i>Barisic S.</i>
HGB A394785	
2005.07.24. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) [8;20] <i>Vadász Cs.</i>
2005.10.12. 1	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 80 nap [8;20] <i>Barisic S.</i>
HGB A395251	
2005.07.15. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) [8;20] <i>Karcza Zs.</i>
2005.10.26. F	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 103 nap [8;20] <i>Gatolin D.</i>
HGB A395435	
2005.07.18. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) [8;20] <i>Karcza Zs.</i>
2005.10.30. F	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 104 nap [8;20] <i>Gatolin D.</i>
HGB A398756	
2005.09.03. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) [8;20] <i>Németh Á.</i>
2005.10.12. 1	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 39 nap [8;20] <i>Barisic S.</i>
HGB A399343	
2005.09.13. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) [8;20] <i>Németh Á.</i>
2005.11.20. F	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 68 nap [8;20] <i>Lolic I.</i>
HGB A491701	
2005.10.15. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) [8;20] <i>Németh Á.</i>
2005.10.27. F	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 12 nap [8;20] <i>Gatolin D.</i>
HGB K66740	
2004.08.06. 1	Kiskunlacháza, HU (47°09'N 19°05'E) [8;20] <i>Éles B.</i>
2004.11.05. 1	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 456 km, 217°, 91 nap [8;20] <i>Barisic S.</i>
HGB T316306	
2004.08.01. 1	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
2005.03.12. 1+	Magione, IT (43°07'N 12°13'E) 677 km, 228°, 223 nap [8;20] <i>Rc. Bologna</i>
HGB T384085	
2004.09.11. F	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
2004.11.06. 1	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 435 km, 213°, 56 nap [8;20] <i>Barisic S.</i>
HGB T384298	
2004.09.19. F	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
2005.03.14. 2	Lago di Ripasottile, IT (42°28'N 12°49'E) 693 km, 221°, 176 nap [8;20] <i>Rc. Bologna</i>
HGB T384410	
2004.09.04. F	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
2004.11.07. F	Mortizzuolo, IT (44°52'N 11°08'E) 629 km, 246°, 64 nap [8;20] <i>Rc. Bologna</i>
HGB T384887	
2004.10.02. F	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
2005.10.29. F	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 435 km, 213°, 392 nap [8;20] <i>Gatolin D.</i>
HGB T384928	
2004.10.02. F	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
2005.06.30. 1+ T	Gbelce, SK (47°51'N 18°29'E) 76 km, 355°, 271 nap [8;20] <i>Zicha F.</i>
HRZ BA201694	
2004.11.05. 1	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) [8;20] <i>Gatolin D.</i>
2005.10.05. 1+	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) 439 km, 43°, 334 nap [8;20] <i>Madarász B.</i>
HRZ BB60318	
2002.12.29. 1	Prud, HR (43°05'N 17°38'E) [8;20] <i>Lóránt M.</i>
2004.09.04. 1+ H	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) 460 km, 9°, 615 nap [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
IAB AE31281	
2002.03.14. 2	Pisticci, IT (40°17'N 16°47'E) [8;20] <i>Rc. Bologna</i>
2003.07.15. 1+ T	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) 753 km, 16°, 488 nap [8;20] <i>Lóránt M.</i>

IAB AL60022

2001.03.12. 1+ Ortazzo, **IT** (44°22'N 12°18'E) [8;20] *Ariele M.*
 2001.07.16. 1+ H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 612 km, 64°, 126 nap [8;20] *Németh Á.*

IAB AP79182

2003.11.02. F Mortizzuolo, **IT** (44°52'N 11°08'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2004.07.19. 1+ H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 672 km, 72°, 260 nap [8;20] *Németh Á.*

IAB K856204

2001.03.03. 1+ Potenza Picena, **IT** (43°23'N 13°41'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2001.07.19. 1+ H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 584 km, 50°, 138 nap [8;20] *Németh Á.*

IAB K856213

2001.03.11. 1+ Potenza Picena, **IT** (43°23'N 13°41'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2001.03.18. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 584 km, 50°, 7 nap [8;20] *Németh Á.*

SMN B011286

2004.08.05. 1 Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*
 2005.07.16. 1+ H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 85 km, 334°, 345 nap [8;20] *Karcza Zs.*

Foltos nádiposzáta / Sedge Warbler (*Acrocephalus schoenobaenus*)

HGB A206088

2003.07.20. 1 Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Bánhidi P.*
 2004.04.19. 1+ H Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1569 km, 137°, 274 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB A214781

2003.07.15. 1+ H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Lóránt M.*
 2004.04.06. 1+ H Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1497 km, 138°, 266 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB A217898

2003.07.27. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.06.30. 1+ H Zehun, **CZ** (50°08'N 15°18'E) 478 km, 321°, 339 nap [8;20] *Jelinek M.*

HGB A270605

2003.07.22. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) [8;20] *Tordai L.*
 2003.07.28. 1 Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) 34 km, 218°, 6 nap [8;20] *D.E. R. Csornai*

HGB A272059

2003.08.02. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) [8;20] *Tokody B.*
 2004.04.28. 1+ H Umianowice, **PL** (50°34'N 20°32'E) 472 km, 4°, 270 nap [8;20] *Zajac T.*

HGB A272588

2003.08.06. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) [8;20] *Lovászi P.*
 2004.04.06. 1+ T Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1421 km, 139°, 244 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB A274006

2003.08.22. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) [8;20] *Tokody B.*
 2004.04.22. 1+ T Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1421 km, 139°, 244 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB A324565

2004.08.13. 1 Tömörd, **HU** (47°21'N 16°41'E) [8;20] *Tatai S.*
 2005.05.15. 1+ Rynningeviken, Venan, **SE** (59°17'N 15°15'E) 1332 km, 356°, 275 nap [8;20] *Rc. Stockholm*

HGB A360477

2004.08.01. 1 Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Csörgő T.*
 2004.08.09. 1 Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 474 km, 217°, 8 nap [8;20] *Groselj P.*

HGB A361296

2004.08.08. 1 Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Csörgő T.*
 2005.06.10. 1+ Ribacsij, **RU** (55°09'N 20°51'E) 874 km, 7°, 306 nap [8;20] *Rc. Moskva*

HGB A361790

2004.08.11. 1 Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Halmos G.*
 2004.08.16. 1 Kolansko blato, Is. Pag, **HR** (44°30'N 14°58'E) 452 km, 227°, 5 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB A363266

2004.08.24. 1 Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Csörgő T.*

2004.09.06. 1	Stanisic, CS (45°56'N 19°10'E) 151 km, 181°, 13 nap [8;20] <i>Djapic D.</i>
HGB A457481	
2005.08.13. 1	Farmos, HU (47°21'N 19°50'E) [8;20] <i>Kis V.</i>
2005.08.20. 1	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 510 km, 221°, 7 nap [8;20] <i>Lolic I.</i>
HGB T345934	
2003.08.21. 1	Újlőrincfalva, HU (47°38'N 20°36'E) [8;20] <i>Tóth L.</i>
2004.04.21. 1+	Sorgun, Manavgat, TR (36°47'N 31°26'E) 1501 km, 144°, 244 nap [8;20] <i>Vohwinkel R.</i>
CZP S263817	
2004.05.16. 1+ T	Pavlov, CZ (48°52'N 16°41'E) [8;20] <i>Zicha F.</i>
2004.07.21. 1+ T	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) 306 km, 139°, 66 nap [8;20] <i>Lóránt M.</i>
CZP S264357	
2004.07.19. 1	Dívce, CZ (49°07'N 14°18'E) [8;20] <i>Pletka Z.</i>
2004.08.19. 1	Kiskunlacháza, HU (47°09'N 19°05'E) 417 km, 122°, 31 nap [8;20] <i>Éles B.</i>
CZP S276684	
2004.06.26. 1	Hermanice, CZ (49°52'N 18°20'E) [8;20] <i>Stolarezyk J.</i>
2004.07.23. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) 351 km, 168°, 27 nap [8;20] <i>Karcza Zs.</i>
CZP TA38416	
2004.07.30. 1	Planá nad Luznici, CZ (49°21'N 14°43'E) [8;20] <i>Fiser J.</i>
2004.08.21. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) 448 km, 130°, 22 nap [8;20] <i>Németh Á.</i>
CZP TB19027	
2004.07.30. 1	Trebec, CZ (48°52'N 14°40'E) [8;20] <i>Burger P.</i>
2005.07.23. 1+ T	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) 420 km, 124°, 358 nap [8;20] <i>Németh Á.</i>
CZP TB39813	
2004.08.23. 1	Strasov, CZ (50°06'N 15°31'E) [8;20] <i>Stancl F.</i>
2004.09.18. 1	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) 396 km, 146°, 26 nap [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
CZP TB53777	
2004.07.28. 1+ T	Bartosovice, CZ (49°40'N 18°03'E) [8;20] <i>Sychra O.</i>
2004.07.31. 1+ T	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 335 km, 190°, 3 nap [8;20] <i>Magai F.</i>
CZP TB55955	
2004.07.26. 1	Velky Dvur, CZ (48°58'N 16°32'E) [8;20] <i>Frohlich I.</i>
2004.08.04. 1	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 257 km, 168°, 9 nap [8;20] <i>Magai F.</i>
CZP TB5852	
2003.07.30. 1	Velky Dvur, CZ (48°58'N 16°32'E) [8;20] <i>Smola M.</i>
2004.08.22. 1+	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) 251 km, 143°, 389 nap [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
CZP TC02179	
2004.08.14. 1	Zehun, CZ (50°08'N 15°18'E) [8;20] <i>Vyskocil J.</i>
2004.08.31. 1	Sumony, HU (45°58'N 17°56'E) 504 km, 157°, 17 nap [8;20] <i>Molnár V.</i>
CZP TC18146	
2004.07.28. 1	Velky Dvur, CZ (48°58'N 16°32'E) [8;20] <i>Smrcek M.</i>
2004.08.11. 1	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 257 km, 168°, 14 nap [8;20] <i>Kancsal B.</i>
ETM 1955578	
2002.07.25. 1	Vaibla, EE (58°24'N 26°04'E) [8;20] <i>Vaibla R.</i>
2004.08.22. 1+	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) 1348 km, 202°, 759 nap [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
GRA A156140	
2004.04.10. 1+	Évrosz-delta, GR (40°50'N 26°00'E) [8;20] <i>Vangeluwe D.</i>
2004.07.19. 1+ H	Szeged (Fehér-tó), HU (46°20'N 20°06'E) 776 km, 322°, 100 nap [2;76] <i>Tordai L.</i>
HRZ BB53566	
2002.08.30. 1	Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) [8;20] <i>Gatolin D.</i>
2004.07.31. 1+ T	Ócsa, HU (47°18'N 19°13'E) 474 km, 37°, 701 nap [8;20] <i>Csörgő T.</i>
LIK VH86652	
2001.08.18. 1	Atmatos Ziotys, Silute, LT (55°20'N 21°15'E) [8;20] <i>Silute Ornith. Station</i>

2004.07.27. 1+	Ócsa, HU (47°18'N 19°13'E) 907 km, 189°, 1074 nap [8;20] <i>Hock É.</i>
LIK VP18466	
2003.07.28. 1	Ventés Ragas, LT (55°21'N 21°13'E) [8;20] <i>Ornith. Station</i>
2003.08.08. 1	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 1001 km, 196°, 11 nap [8;20] <i>Magai F.</i>
LIK VT47987	
2005.07.11. 1	Ventés Ragas, LT (55°21'N 21°13'E) [8;20] <i>Ornith. Station</i>
2005.08.13. 1	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 1001 km, 196°, 33 nap [8;20] <i>Magai F.</i>
LIK VX51050	
2004.08.29. 1	Kursiu Nerija, LT (55°31'N 21°07'E) [8;20] <i>Stotis Z.</i>
2004.09.06. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) 980 km, 187°, 8 nap [8;20] <i>Németh Á.</i>
PLG KX39648	
2004.07.26. 1	Kwiecewo, PL (53°57'N 20°19'E) [8;20] <i>Remisiewicz M.</i>
2004.08.11. 1	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 835 km, 195°, 16 nap [8;20] <i>Kancsal B.</i>
PLG KY06403	
2004.07.29. 1	Gryfino, PL (53°12'N 14°24'E) [8;20] <i>Kiljan G.</i>
2004.08.22. 1	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 751 km, 164°, 24 nap [8;20] <i>Magai F.</i>
RUM XL17353	
2003.05.26. 1	Ribacsij, RU (55°09'N 20°51'E) [8;20] <i>Rc. Moskva</i>
2005.07.31. 1+ H	Sumony, HU (45°58'N 17°56'E) 1043 km, 191°, 797 nap [8;20] <i>Gyurácz J.</i>
RUM XY10919	
2005.07.30. 1	Ribacsij, RU (55°09'N 20°51'E) [8;20] <i>Rc. Moskva</i>
2005.08.11. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) 937 km, 186°, 12 nap [8;20] <i>Madarász B.</i>
SFH 377633J	
2002.08.01. 1	Perniö, FI (60°08'N 23°02'E) [8;20] <i>Ahola M.</i>
2004.08.23. 1+	Sumony, HU (45°58'N 17°56'E) 1613 km, 192°, 753 nap [8;20] <i>Kiss J.</i>
SFH 480293J	
2003.08.09. 1	Espoo, FI (60°12'N 24°49'E) [8;20] <i>Forsten A.</i>
2004.08.16. 1	Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) 1536 km, 193°, 373 nap [8;20] <i>Madarász B.</i>
SFH 619496J	
2003.08.11. 1	Liminka, FI (64°52'N 25°23'E) [8;20] <i>Pessa J.</i>
2004.08.26. 1+	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) 2014 km, 192°, 381 nap [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
SFH 702323J	
2004.07.09. 1+ T	Kokkola, FI (63°52'N 23°04'E) [8;20] <i>Pohjoismäki M.</i>
2004.08.11. 1+ T	Ócsa, HU (47°18'N 19°13'E) 1861 km, 187°, 33 nap [8;20] <i>Halmos G.</i>
SFH 751049J	
2004.08.04. 1+	Espoo, FI (60°12'N 24°49'E) [8;20] <i>Lindholm A.</i>
2004.08.13. 1+ T	Ócsa, HU (47°18'N 19°13'E) 1483 km, 194°, 9 nap [8;20] <i>Csörgő T.</i>
SLL KP79882	
2005.08.26. 1	Vnanje Gorice, SI (46°00'N 14°25'E) [8;20] <i>Tekavcic R.</i>
2005.09.04. 1	Tömörd, HU (47°21'N 16°41'E) 229 km, 49°, 9 nap [8;20] <i>Gyurácz J.</i>
SMN B010579	
2004.08.11. 1	Bački Monoštor (Monostorszeg), CS (45°48'N 18°56'E) [8;20] <i>Zuljevic A.</i>
2005.08.02. 1+	Farmos, HU (47°21'N 19°50'E) 186 km, 21°, 356 nap [8;20] <i>Szénási V.</i>
SMN K46035	
2001.08.06. 1+ T	Ludos, CS (46°06'N 19°50'E) [8;20] <i>D.E. R. Csornai</i>
2001.08.16. 1+	Szeged (Fehér-tó), HU (46°20'N 20°06'E) 34 km, 38°, 10 nap [8;20] <i>Tordai L.</i>
2002.08.31. 1+	Szeged (Fehér-tó), HU (46°20'N 20°06'E) 33 km, 38°, 390 nap [8;20] <i>Tokody B.</i>
Énekes nádiposzáta / Marsh Warbler (<i>Acrocephalus palustris</i>)	
SMN K51966	
2002.07.09. 1+ H	Stanisic, CS (45°56'N 19°10'E) [8;20] <i>Zuljevic A.</i>
2005.07.05. 1+ H	Homorúd, HU (45°59'N 18°47'E) 33 km, 283°, 1092 nap [8;20] <i>Kalocsa B.</i>

Cserregő nádiposzáta / Eurasian Reed Warbler (*Acrocephalus scirpaceus*)

HGB 6A5574

- 2003.09.10. 1 Etyek, **HU** (47°27'N 18°45'E) [8;20] *Góczán J.*
 2004.04.01. 1+ T Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1581 km, 139°, 204 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB 6A5653

- 2003.09.14. 1 Kis-Balaton, **HU** (46°40'N 17°13'E) [8;20] *Góczán J.*
 2005.10.01. F El Hondo, Elche, **ES** (38°14'N 00°39'W) 1740 km, 237°, 748 nap [8;20] *R.C. Madrid*

HGB A102509

- 2002.07.21. 1 Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Csörgő T.*
 2004.03.26. 1+ Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1544 km, 139°, 614 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB A137623

- 2003.07.16. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Mészáros Á.*
 2003.08.04. 1 Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) 210 km, 109°, 19 nap [8;20] *D.E. R. Csornai*

HGB A204368

- 2003.07.11. 1 Regöly-Pacsmag, **HU** (46°37'N 18°22'E) [8;20] *Molnár Z.*
 2004.04.23. 1+ Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1540 km, 135°, 287 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB A213844

- 2003.07.12. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Lóránt M.*
 2004.04.27. 1+ Évrosz-delta, **GR** (40°50'N 26°00'E) 851 km, 141°, 290 nap [8;20] *Vangeluwe D.*

HGB A215082

- 2003.07.17. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Lóránt M.*
 2004.04.25. 1+ H Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1497 km, 138°, 283 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB A217000

- 2003.07.20. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.07.01. 1+ H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 0 km, 0°, 347 nap [8;20] *Vadász Cs.*
 2005.05.09. 1+ Dragoman, **BG** (42°55'N 22°53'E) 513 km, 147°, 659 nap [8;20] *Shurulinkov P.*

HGB A219648

- 2003.08.01. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.04.25. 1+ T Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1497 km, 138°, 268 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB A231024

- 2003.07.24. 1+ Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Halmos G.*
 2004.04.18. 1+ Évrosz-delta, **GR** (40°50'N 26°00'E) 901 km, 143°, 269 nap [8;20] *Vangeluwe D.*

HGB A233630

- 2003.08.16. 1+ T Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Privigyei Cs.*
 2004.04.27. 1+ Castello d'Empuries, **ES** (42°15'N 03°04'E) 1393 km, 246°, 255 nap [8;20] *Rc. Madrid*

HGB A240484

- 2003.08.16. 1 Naszály-Ferencmajori-ht., **HU** (47°41'N 18°18'E) [8;20] *Krúg T.*
 2005.05.12. 1+ T Mutenice, **CZ** (48°54'N 17°02'E) 165 km, 325°, 635 nap [8;20] *Procházka P.*

HGB A250077

- 2003.07.17. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Darázsi Zs.*
 2004.04.20. 1+ Sorgun, Manavgat, **TR** (36°47'N 31°26'E) 1613 km, 133°, 278 nap [8;20] *Vohwinkel R.*

HGB A252436

- 2003.08.10. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Magai F.*
 2005.08.13. 1+ Dragoman, **BG** (42°55'N 22°53'E) 614 km, 133°, 734 nap [8;20] *Surulinkov P.*

HGB A254174

- 2004.04.26. 1+ T Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Horváth B.*
 2005.04.21. 1+ Viladecans, **ES** (41°18'N 02°01'E) 1359 km, 244°, 360 nap [8;20] *Castelló J.*

HGB A262659

- 2003.08.17. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Lóránt M.*
 2004.08.23. 1+ T Sebes, Flix, **ES** (41°15'N 00°34'E) 1624 km, 248°, 372 nap [8;20] *Rc. Madrid*

HGB A263449

2003.08.22. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
 2004.04.27. 1+ Évrosz-delta, **GR** (40°50'N 26°00'E) 851 km, 141°, 249 nap [8;20] *Vangeluwe D.*

HGB A271785

2003.07.30. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) [8;20] *Tordai L.*
 2004.04.27. 1+ Évrosz-delta, **GR** (40°50'N 26°00'E) 776 km, 142°, 272 nap [8;20] *Vangeluwe D.*

HGB A287155

2003.09.26. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) [8;20] *Krnács Gy.*
 2005.07.02. 1+ Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) 208 km, 324°, 645 nap [8;20] *Zicha F.*

HGB A311261

2004.07.07. 1+ Naszály-Ferencmajori-h., **HU** (47°41'N 18°18'E) [8;20] *Krúg T.*
 2005.02.15. - White desert, **EG** (27°19'N 28°10'E) 2426 km, 159°, 223 nap [1;02] *Kosnar V.*

HGB A350704

2004.07.20. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) [8;20] *Tordai L.*
 2004.09.03. 1 Lészvosz, **GR** (39°01'N 26°33'E) 971 km, 147°, 45 nap [8;20] *Charamida R.*

HGB A362700

2004.08.19. 1+ Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Csörgő T.*
 2004.08.21. F Vnanje Gorice, **SI** (46°00'N 14°25'E) 393 km, 249°, 2 nap [8;20] *Tekavcic R.*

HGB A362906

2004.08.21. 1 Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Staudinger I.*
 2004.08.24. F Koper, **SI** (45°34'N 13°45'E) 461 km, 245°, 3 nap [8;20] *Piciga R.*

HGB A448670

2005.08.20. 1 Budapest XVI., **HU** (47°31'N 19°15'E) [8;20] *Hajkusz P.*
 2005.08.23. 1 Koper, **SI** (45°34'N 13°45'E) 475 km, 242°, 3 nap [8;20] *Brajnik I.*

BLB 8565861

2003.09.01. 1 Awirs, **BE** (50°36'N 05°24'E) [8;20] *Hesbaye St. 67, R.C. Bruxelles*
 2004.06.19. 1+ H Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) 1074 km, 110°, 292 nap [8;20] *Privigyei Cs.*

CZP TX50114

2001.07.21. 1 Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Zdenek M.*
 2003.07.23. 1+ Dejtár, **HU** (48°03'N 19°09'E) 54 km, 66°, 732 nap [8;20] *Kagyerják P.*

ESI L864661

2003.08.28. 1 Sebes, Flix, **ES** (41°15'N 00°34'E) [8;20] *Rc. Madrid*
 2005.08.28. 1+ Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 1624 km, 68°, 731 nap [8;20] *Németh Á.*

FRP 4967175

2004.08.20. 2 Le Passot, Capeatang, **FR** (43°19'N 03°02'E) [8;20] *Dalous P.*
 2005.08.18. 1+ Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) 1341 km, 71°, 363 nap [8;20] *Csörgő T.*

GRA A157774

2004.04.15. 1+ Évrosz-delta, **GR** (40°50'N 26°00'E) [8;20] *Vangeluwe D.*
 2004.07.21. 1+ H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 851 km, 321°, 97 nap [8;20] *Lóránt M.*

HRZ BB42344

2001.08.16. 1 Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) [8;20] *Radovic D.*
 2005.08.14. 1+ Farnos, **HU** (47°21'N 19°50'E) 510 km, 41°, 1459 nap [8;20] *Kis V.*

ILT S51890

2003.04.02. 2 Kibbutz Kfar Rupin, **IL** (32°26'N 35°33'E) [8;20] *Meyrom K.*
 2004.04.18. 1+ Esztergom, **HU** (47°47'N 18°45'E) 2222 km, 320°, 382 nap [8;20] *Szinai P.*

SFH 693029J

2005.08.15. 1 Hauho, **FI** (61°11'N 24°32'E) [8;20] *Lokki H.*
 2005.09.02. 1 Farnos, **HU** (47°21'N 19°50'E) 1569 km, 191°, 18 nap [8;20] *Kis V.*

SKB S028643

2005.06.27. 1 Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Hosek V.*
 2005.07.24. 1 Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 78 km, 175°, 27 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

SKB S066750

- 2005.07.01. 1+ H Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Hosek V.*
 2005.07.22. 1+ H Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 78 km, 175°, 21 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

SMN B013766

- 2004.08.30. 1 Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*
 2004.09.15. 1 Dávod, **HU** (46°00'N 18°55'E) 72 km, 261°, 16 nap [8;20] *Deme T.*

Nádirigó / Great Reed Warbler (*Acrocephalus arundinaceus*)

HGB A138353

- 2004.07.26. 1 Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) [8;20] *Gyurácz J.*
 2005.04.22. 1+ Polis, **CY** (35°02'N 32°25'E) 1725 km, 135°, 270 nap [8;20] *Rc. Cyprus*

HGB A138355

- 2004.07.26. 1+ T Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) [8;20] *GCSrácz J.*
 2005.04.17. F Gabes, **TN** (33°52'N 10°06'E) 1503 km, 206°, 265 nap [8;20] *Hamouda N.*

HGB A165373

- 2003.08.06. 1+ Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) [8;20] *Wisztercill J.*
 2004.05.29. 1+ Owce Glow, **PL** (52°43'N 17°03'E) 754 km, 355°, 297 nap [8;20] *Dabrowski J.*

HGB AE01031

- 2003.08.11. 1 Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Fenyvesi L.*
 2004.07.04. 1+ T Gbelce (Köbölút), **SK** (47°51'N 18°29'E) 76 km, 355°, 328 nap [8;20] *Zicha F.*

HGB AX0207

- 2002.08.20. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Magai F.*
 2004.06.26. 1+ Rakvice, **CZ** (48°51'N 16°49'E) 240 km, 352°, 676 nap [2;40] *Berka P.*

HGB AX0585

- 2004.07.23. 1+ Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Góczán J.*
 2005.04.16. 1+ Castelporziano, **IT** (41°41'N 12°24'E) 680 km, 215°, 267 nap [8;20] *Rc. Bologna*

HGB AX0596

- 2004.07.23. 1 Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Góczán J.*
 2004.08.12. 1 Kolansko blato, Pag, **HR** (44°30'N 14°58'E) 303 km, 216°, 20 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB AX8763

- 2004.08.20. 1+ Naszály-Ferenemajori-ht., **HU** (47°41'N 18°18'E) [8;20] *Kriég T.*
 2004.08.24. 1+ Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 474 km, 207°, 4 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB AX9932

- 2004.08.23. 1 Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Csörgő T.*
 2004.08.26. 1 Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 474 km, 217°, 3 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB XA2751

- 2004.07.24. 1+ H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Lóránt M.*
 2005.07.01. 1+ H Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) 136 km, 331°, 342 nap [8;20] *Hosek V.*

HGB XA3657

- 2004.08.10. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) [8;20] *Tokody B.*
 2004.08.29. 1+ Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 450 km, 233°, 19 nap [8;20] *Gatolin D.*

HGB XK9763

- 2003.08.07. 1+ Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Csörgő T.*
 2004.06.27. - Baltezers, **LV** (57°02'N 24°19'E) 1139 km, 18°, 325 nap [1;01] *Ejabs K.*

HGB XX2029

- 2003.08.19. 1 Sukoró, **HU** (47°15'N 18°36'E) [8;20] *Karcza Zs.*
 2004.05.10. 1+ H Utklippan, **SE** (55°57'N 15°42'E) 989 km, 348°, 265 nap [8;20] *Rc. Stockholm*

CZP K411741

- 2004.08.01. 1+ Tovacov, **CZ** (49°26'N 17°17'E) [8;20] *Doupal L.*
 2005.08.07. 1+ Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) 303 km, 181°, 371 nap [8;20] *Magai F.*

CZP Z754661

- 2002.05.12. 1+ H Hermanice, **CZ** (49°52'N 18°20'E) [8;20] *Haluzik M.*

2004.04.26. 1+	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 361 km, 193°, 715 nap [8;20] <i>Horváth B.</i>
CZP Z780546	
2004.06.10. P	Mutenice, CZ (48°54'N 17°02'E) [8;20] <i>Procházka P.</i>
2004.07.31. 1	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 244 km, 176°, 51 nap [8;20] <i>Magai F.</i>
CZP Z781540	
2004.08.12. 1	Bartosovice, CZ (49°40'N 18°03'E) [8;20] <i>Pavelka K.</i>
2004.08.23. 1	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 335 km, 190°, 11 nap [8;20] <i>Magai F.</i>
DEH OA46408	
2004.06.01. 1+ H	Birkwitz, DE (50°59'N 13°54'E) [8;20] <i>Rc. Hiddensee</i>
2005.08.07. 1+	Fenekpuszta, HU (46°43'N 17°15'E) 535 km, 153°, 432 nap [8;20] <i>Magai F.</i>
IAB Z262809	
2004.05.08. 1+	Acquatina, IT (40°27'N 18°15'E) [8;20] <i>Rc. Bologna</i>
2004.08.07. 1+ H	Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) 748 km, 2°, 91 nap [8;20] <i>Fenyvesi L.</i>
RUM XD179076	
2004.07.13. 1	Ribacsij, RU (55°09'N 20°51'E) [8;20] <i>Rc. Moskva</i>
2004.08.11. 1	Ócsa, HU (47°18'N 19°13'E) 882 km, 187°, 29 nap [8;20] <i>Csörgő T.</i>
SLL R589	
2003.09.14. 1	Tezno, SI (46°35'N 15°40'E) [8;20] <i>Vamberger M.</i>
2004.07.31. 1+ H	Ócsa, HU (47°18'N 19°13'E) 280 km, 74°, 321 nap [8;20] <i>Csörgő T.</i>
Kis poszáta / Lesser Whitethroat (<i>Sylvia curruca</i>)	
HGB A325096	
2004.09.02. 1	Tömörd, HU (47°21'N 16°41'E) [8;20] <i>Gyurác J.</i>
2005.06.05. 1+	Lágskár, FI (59°50'N 19°56'E) 1406 km, 9°, 276 nap [2;08] <i>Pynnönen P.</i>
Mezei poszáta / Common Whitethroat (<i>Sylvia communis</i>)	
SVS 1EL68679	
2004.08.10. 1+	Ottenby, SE (56°12'N 16°24'E) [8;20] <i>Rc. Stockholm</i>
2004.08.29. 1+ H	Regöly-Pacsmag, HU (46°37'N 18°22'E) 1076 km, 173°, 19 nap [8;20] <i>Molnár Z.</i>
Barátposzáta / Eurasian Blackcap (<i>Sylvia atricapilla</i>)	
HGB A248384	
2004.09.03. 1 H	Barabás, HU (48°14'N 22°31'E) [8;20] <i>Török H.</i>
2005.09.15. F	Famagusta, CY (35°05'N 33°53'E) 1740 km, 147°, 377 nap [2;20] <i>Rc. Cyprus</i>
CZP TC05445	
2004.07.07. 1	Mutenice, CZ (48°54'N 17°02'E) [8;20] <i>Sviecka J.</i>
2004.09.08. 1 H	Ócsa, HU (47°18'N 19°13'E) 241 km, 138°, 63 nap [8;20] <i>Csörgő T.</i>
ESI L746249	
2003.02.20. 2 T	Viladecans, ES (41°18'N 02°01'E) [8;20] <i>Rc. Madrid</i>
2004.04.15. 1+ T	Debrecen, HU (47°32'N 21°38'E) 1706 km, 66°, 420 nap [2;44] <i>Kleszó A.</i>
SKB S019778	
2002.08.25. F	Drienovec (Somodi), SK (48°37'N 20°57'E) [8;20] <i>Oleksák M.</i>
2002.09.11. F T	Szalonna, HU (48°27'N 20°43'E) 25 km, 225°, 17 nap [8;20] <i>Huber A.</i>
SKB S051665	
2004.09.12. F	Drienovec (Somodi), SK (48°37'N 20°57'E) [8;20] <i>Vrabel P.</i>
2005.09.10. 1+ T	Szalonna, HU (48°27'N 20°43'E) 25 km, 225°, 363 nap [8;20] <i>Trungel L.</i>
SLL AL68247	
2003.09.19. 1+ H	Krcevina pri Vurbergu, SI (46°28'N 15°48'E) [8;20] <i>Bracko F.</i>
2004.09.20. F H	Budapest XVI., HU (47°31'N 19°15'E) 286 km, 66°, 367 nap [8;20] <i>Hajkusz P.</i>
SLL AM54748	
2004.09.11. 1	Pozeg, SI (46°26'N 15°39'E) [8;20] <i>Vres I.</i>
2005.06.06. 1+ H	Tata, HU (47°39'N 18°19'E) 243 km, 56°, 268 nap [8;20] <i>Krúg T.</i>

Csilpesalpfüzike / Common Chiffchaff (*Phylloscopus collybita*)

CZP F61916

- 2004.06.28. 1 Staré Mesto, **CZ** (49°52'N 18°30'E) [8;20] *Haluzík M.*
 2004.09.28. 1+ Sumony, **HU** (45°58'N 17°56'E) 436 km, 186°, 92 nap [8;20] *Bank L.*

NLA G09388

- 2004.10.30. 1 H Lelystad, **NL** (52°31'N 05°27'E) [8;20] *Rc. Arnhem*
 2005.04.02. 2+ H Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) 1144 km, 121°, 154 nap [8;20] *Privigyei Cs.*

Sárgafejű királyka / Goldcrest (*Regulus regulus*)

PLG LE75425

- 2004.10.12. 1 H Jastarnia, **PL** (54°42'N 18°40'E) [8;20] *Rc. Gdansk*
 2004.10.27. 1 H Visegrád, **HU** (47°48'N 18°59'E) 769 km, 178°, 15 nap [7;20] *Molnár L.*

Szürke légykapó / Spotted Flycatcher (*Muscicapa striata*)

SVS BZ74401

- 2004.05.07. 1+ Utklippan, **SE** (55°57'N 15°42'E) [8;20] *Rc. Stockholm*
 2004.08.12. 1+ T Barabás, **HU** (48°14'N 22°31'E) 977 km, 152°, 97 nap [8;20] *Privigyei Cs.*

Örvös légykapó / Collared Flycatcher (*Ficedula albicollis*)

HGB T370912

- 2003.08.31. 1 T Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Csörgő T.*
 2004.05.27. 1+ T Löttorp, Vedborm, **SE** (57°12'N 17°01'E) 1113 km, 352°, 270 nap [8;20] *Rc. Stockholm*

Barkóscinege / Bearded Reedling (*Panurus biarmicus*)

HGB A280960

- 2003.10.03. F H Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Fenyvesi L.*
 2005.07.01. 1+ H Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) 76 km, 355°, 637 nap [8;20] *Hosek V.*

HGB A313291

- 2004.09.18. 1 T Naszály-Ferencmajori-ht., **HU** (47°41'N 18°18'E) [8;20] *Krúg T.*
 2005.07.01. 1+ T Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) 23 km, 36°, 286 nap [8;20] *Zicha F.*

HGB A350242

- 2004.07.17. 1 H Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) [8;20] *Tordai L.*
 2005.08.30. F H Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) 34 km, 218°, 409 nap [8;20] *D.E. R. Csornai*

SKB S001325

- 2002.04.17. 1+ T Trnavské rybníky, **SK** (48°22'N 17°32'E) [8;20] *Matula J.*
 2002.09.12. F T Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 154 km, 150°, 148 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

SKB S001327

- 2002.04.17. 1+ T Trnavské rybníky, **SK** (48°22'N 17°32'E) [8;20] *Matula J.*
 2002.09.19. F H Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 154 km, 150°, 155 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

SKB S009713

- 2002.07.03. 1 T Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Hosek V.*
 2002.10.14. F T Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 76 km, 175°, 103 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

SKB S009766

- 2002.07.03. 1 H Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Hosek V.*
 2002.10.14. F H Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 76 km, 175°, 103 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

SKB S014382

- 2002.07.06. 1 T Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Hosek V.*
 2002.10.14. F T Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 136 km, 151°, 100 nap [8;20] *Németh Á.*

SKB S014404

- 2002.07.06. 1 H Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Hosek V.*
 2002.10.14. F H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 136 km, 151°, 100 nap [8;20] *Németh Á.*

SMN B007837

- 2004.08.02. 1 T Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*

2004.10.28. F T Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 34 km, 38°, 87 nap [8;20] *Domján A.*

SMN B011213

2004.08.04. 1 T Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*

2004.10.19. F H Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 34 km, 38°, 76 nap [8;20] *Lovászi P.*

SMN D001052

2002.09.05. 1+ H Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*

2004.03.14. 1+ H Fenékpusztá, **HU** (46°43'N 17°15'E) 210 km, 289°, 556 nap [8;20] *Homonnai I.*

Fenyvescinege / Coal Tit (*Parus ater*)

SLL AM58708

2005.06.10. P Pokljuka, **SI** (46°21'N 13°59'E) [8;20] *Sere D.*

2005.10.01. F Tömörd, **HU** (47°21'N 16°41'E) 233 km, 61°, 113 nap [8;20] *Mátrai N.*

Kék cinege / Blue Tit (*Parus caeruleus*)

HGB A292393

2004.10.02. 1 H Völcsej, **HU** (47°30'N 16°46'E) [8;20] *Király G.*

2004.11.23. F Luka, Zapresic, **HR** (45°58'N 15°50'E) 185 km, 203°, 52 nap [8;20] *Blazev T.*

HGB A329400

2004.10.16. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*

2004.11.01. F Stanicic, **CS** (45°56'N 19°10'E) 96 km, 188°, 16 nap [8;20] *Djapic D.*

PLG KX12702

2004.09.20. 1 T Myscowa, **PL** (49°32'N 21°34'E) [8;20] *Jedra M.*

2004.09.29. 1 Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 348 km, 208°, 9 nap [8;20] *Németh Á.*

Széncinege / Great Tit (*Parus major*)

HGB A141326

2004.05.21. P Szőce, **HU** (46°53'N 16°34'E) [8;20] *Kiss J.*

2005.03.21. F Metlika, **SI** (45°41'N 15°18'E) 165 km, 216°, 304 nap [2;01] *Turk D.*

SMN B002993

2003.03.08. 2 H Sombor, **CS** (45°46'N 19°07'E) [8;20] *Zuljevic A.*

2005.02.06. 2+ H Pécs, **HU** (46°05'N 18°14'E) 77 km, 297°, 701 nap [8;20] *Wágner L.*

Függőcinege / Eurasian Penduline Tit (*Remiz pendulinus*)

HGB T257685

2002.05.31. 1+ H Fenékpusztá, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Wisztercill J.*

2002.12.21. 1+ H Magione, **IT** (43°07'N 12°13'E) 562 km, 225°, 204 nap [8;20] *Rc. Bologna*

HGB T372715

2003.10.12. 1 Ócsa, **HU** (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Privigyei Cs.*

2004.11.01. F H Leitersdorf, **AT** (47°05'N 16°00'E) 243 km, 264°, 386 nap [8;20] *Weinhofer J.*

HGB T399339

2004.10.11. 1 T Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Fenyvesi L.*

2005.05.30. 1+ H Milicz, **PL** (51°33'N 17°21'E) 496 km, 350°, 231 nap [8;25] *Czyz B.*

HGB T417202

2004.09.13. 1+ H Fenékpusztá, **HU** (46°43'N 17°15'E) [8;20] *Gáti E.*

2004.11.05. 1+ Pakostane (Vransko), **HR** (43°53'N 15°33'E) 341 km, 203°, 53 nap [8;20] *Gatolin D.*

CZP S256173

2003.08.02. 1 Pavlov, **CZ** (48°52'N 16°41'E) [8;20] *Holán V.*

2003.10.15. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 381 km, 138°, 74 nap [8;20] *Tokody B.*

CZP T938161

1999.08.01. 1 Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Sviecka J.*

2004.07.07. 1+ Naszály-Ferencmajori-ht., **HU** (47°41'N 18°18'E) 23 km, 216°, 1802 nap [8;20] *Krúg T.*

CZP T971125

2003.07.28. 1 Velky Dvur, **CZ** (48°58'N 16°32'E) [8;20] *Smrcek M.*

- 2003.10.22. F Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 396 km, 138°, 86 nap [8;20] *Lovászi P.*
LIK XP00933
 2004.07.20. 1 Ventés Ragas, **LT** (55°21'N 21°13'E) [8;20] *Ornith. Station*
 2004.11.16. 1+ T Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 963 km, 188°, 119 nap [8;20] *Králl A.*
PLG KX05916
 2004.06.05. P Podedwórze, **PL** (51°42'N 23°11'E) [8;20] *Bednarz L.*
 2004.11.01. 1 H Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 638 km, 201°, 149 nap [8;20] *Lovászi P.*
SLL AM50219
 2004.07.10. 1 Pragersko, **SI** (46°23'N 15°40'E) [8;20] *Vres I.*
 2004.10.11. 1 Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 238 km, 68°, 93 nap [8;20] *Fenyvesi L.*
SLL KM45643
 2002.10.20. 1+ H Bizovik, **SI** (46°03'N 14°35'E) [8;20] *Pogacar D.*
 2004.03.14. 1+ H Fenékpuszt, **HU** (46°43'N 17°15'E) 217 km, 70°, 511 nap [8;20] *Homonnai I.*
SLL KM66344
 2002.10.15. 1 Koper, **SI** (45°34'N 13°45'E) [8;20] *Piciga R.*
 2004.09.21. 1+ Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 411 km, 64°, 707 nap [8;20] *Fenyvesi L.*
SMN B000033
 2002.09.14. 1 Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*
 2002.11.02. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 33 km, 38°, 49 nap [8;20] *Tokody B.*
SMN Z13656
 2001.07.26. 1 Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*
 2002.07.30. 1+ H Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 34 km, 38°, 369 nap [8;20] *Lovászi P.*
SMN Z40343
 2001.08.07. 1 Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*
 2002.09.26. 1+ H Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 33 km, 38°, 415 nap [8;20] *Tokody B.*
SMN Z40719
 2002.08.30. 1+ T Ludos, **CS** (46°06'N 19°50'E) [8;20] *D.E. R. Csornai*
 2003.07.01. 1+ H Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 33 km, 38°, 305 nap [8;20] *Tokody B.*
UKK B045032
 2004.08.11. 1 Cholgini, **UA** (49°58'N 23°28'E) [8;20] *Rc. Kiev*
 2004.11.03. 1 Szeged (Fehér-tó), **HU** (46°20'N 20°06'E) 475 km, 212°, 84 nap [8;20] *Tokody B.*

Seregély / Common Starling (*Sturnus vulgaris*)

- HGB 256266**
 2004.09.07. 1 Naszály-Ferenemajori-ht., **HU** (47°41'N 18°18'E) [8;20] *Kriég T.*
 2005.11.15. F Fiume Chienti, **IT** (43°16'N 13°38'E) 611 km, 217°, 434 nap [2;10] *Rc. Bologna*
HGB AX3641
 2003.08.28. 1 T Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Staudinger I.*
 2004.10.31. F Livorno, **IT** (43°33'N 10°19'E) 761 km, 238°, 430 nap [2;10] *Rc. Bologna*

Erdei pinty / Chaffinch (*Fringilla coelebs*)

- HGB A285575**
 2003.10.19. 1+ T Szalonna, **HU** (48°27'N 20°43'E) [8;20] *Huber A.*
 2004.11.28. - Rossano Calabro, **IT** (39°34'N 16°38'E) 1041 km, 198°, 406 nap [1;01] *Rc. Bologna*
IAB L375535
 1995.12.01. 1+ H Rende, **IT** (39°20'N 16°13'E) [8;20] *Rc. Bologna*
 2002.04.13. 1+ H Tardos, **HU** (47°40'N 18°27'E) 945 km, 11°, 2325 nap [8;20] *Kriég T.*

Tengelic / European Goldfinch (*Carduelis carduelis*)

- HGB T445024**
 2005.01.25. 2 T Horvátnádálja, **HU** (47°01'N 16°33'E) [8;20] *Góczán J.*
 2005.04.28. F T Sviloniai, **LT** (55°01'N 24°08'E) 1036 km, 31°, 93 nap [8;20] *Jagminas A.*

Csíz / Eurasian Siskin (*Carduelis spinus*)

CZP S231133

- 2004.02.24. 2 H Doubravka, CZ (49°45'N 13°25'E) [8;20] *Bosek V.*
- 2004.10.22. 1+ H Szigetszentmiklós, HU (47°22'N 19°02'E) 492 km, 123°, 241 nap [8;20] *Szabó S.*

ETM 1908884

- 2004.09.03. 1 T Saare, Kihnu, EE (58°09'N 24°00'E) [8;20] *Tall A.*
- 2005.01.08. 2+ T Pilisszentlászló, HU (47°42'N 18°58'E) 1211 km, 196°, 127 nap [8;20] *Horváth B.*

Kenderike / Common Linnet (*Carduelis cannabina*)

HGB R44632

- 2003.08.21. 1 Kisszékely, HU (46°41'N 18°32'E) [8;20] *Kis E.*
- 2003.10.15. F Gozo, MT (36°01'N 14°15'E) 1240 km, 197°, 55 nap [7;20] *Rc. Valletta*

Süvöltő / Eurasian Bullfinch (*Pyrrhula pyrrhula*)

RUM FS12164

- 2004.09.23. 1 H Gumbaritsy, RU (60°41'N 32°57'E) [8;20] *Rc. Moskva*
- 2004.12.24. F H Őrbottyán, HU (47°42'N 19°15'E) 1694 km, 211°, 92 nap [2;44] *Horváth F.*

Meggyvágó / Hawfinch (*Coccothraustes coccothraustes*)

HGB XK9023

- 2002.12.28. F T Ócsa, HU (47°18'N 19°13'E) [8;20] *Miklay Gy.*
- 2004.01.30. F Basel, CH (47°33'N 07°35'E) 876 km, 272°, 398 nap [2;01] *Pavic N.*

HGB XX8940

- 2003.02.15. 1+ H Debrecen, HU (47°32'N 21°38'E) [8;20] *Juhász L.*
- 2004.10.20. - Bagolino, IT (45°49'N 10°28'E) 875 km, 257°, 613 nap [0;99] *Rc. Bologna*

IAB Z249853

- 2002.10.31. 1+ T Ronco Briantino, IT (45°40'N 09°24'E) [8;20] *Rc. Bologna*
- 2003.04.15. 1+ Nyíregyháza, HU (47°57'N 21°42'E) 972 km, 75°, 166 nap [3;01] *Csermely T.*

Nádi sármány / Common Reed Bunting (*Emberiza schoeniclus*)

HGB A123003

- 2003.07.10. 1+ T Izsák (Kolon-tó), HU (46°47'N 19°21'E) [8;20] *Németh Á.*
- 2004.11.04. F T Pakostane (Vransko), HR (43°53'N 15°33'E) 439 km, 223°, 483 nap [8;20] *Barisic S.*

HGB A152449

- 2003.07.22. 1 Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Bánhidi P.*
- 2005.03.27. 2+ T Mortizzuolo, IT (44°52'N 11°08'E) 629 km, 246°, 614 nap [8;20] *Rc. Bologna*

HGB A386933

- 2004.11.03. 1 T Tömörd, HU (47°21'N 16°41'E) [8;20] *Koszorús P.*
- 2004.12.19. 1+ T Caprarola, IT (42°19'N 12°11'E) 663 km, 212°, 46 nap [8;20] *Rc. Bologna*

HGB AE00531

- 2004.08.08. 1 Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Fenyvesi L.*
- 2005.06.27. 1+ T Gbelce, SK (47°51'N 18°29'E) 76 km, 355°, 323 nap [8;20] *Hosek V.*

HGB AE01707

- 2003.10.03. 1+ T Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) [8;20] *Fenyvesi L.*
- 2004.09.11. F Stanisic, CS (45°56'N 19°10'E) 145 km, 162°, 344 nap [8;20] *Djapic D.*

BYM KA26091

- 2005.07.16. P T Fishfarm Novoselki, Drogichim Distr., BY (52°05'N 24°45'E) [8;20] *Zhuravliev D.*
- 2005.10.11. 1 T Naszály-Ferencmajori-ht., HU (47°41'N 18°18'E) 674 km, 223°, 87 nap [8;20] *Krúg T.*

CZP T977440

- 2000.07.18. 1 Sedlec, CZ (48°47'N 16°42'E) [8;20] *Chytil J.*
- 2004.08.18. 1+ H Dinnyés, HU (47°10'N 18°34'E) 228 km, 142°, 1492 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

CZP TC05768

- 2004.07.25. 1 Hlohovec, CZ (48°47'N 16°46'E) [8;20] *Sviecka J.*

2004.10.03. 1+ T Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 225 km, 143°, 70 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

HRZ BA178801

2003.10.23. F H Karlovac, **HR** (45°34'N 15°38'E) [8;20] *Patcev E.*

2004.08.19. 1+ H Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 287 km, 52°, 301 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

IAB L714815

2002.11.03. F T Potenza Picena, **IT** (43°23'N 13°41'E) [8;20] *Rc. Bologna*

2004.08.18. 1+ T Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 569 km, 42°, 654 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

IAB L718313

2002.01.20. 2+ T Serre, **IT** (40°34'N 15°06'E) [8;20] *Rc. Bologna*

2003.09.09. 1+ T Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 772 km, 26°, 597 nap [8;20] *Németh Á.*

IAB L729298

2003.01.07. 2 T Favari, **IT** (44°55'N 07°46'E) [8;20] *Rc. Bologna*

2003.04.22. 1+ T Esztergom, **HU** (47°47'N 18°45'E) 902 km, 69°, 105 nap [8;20] *Szinai P.*

SFH 215218J

2000.09.18. 1+ T Kotka, **FI** (60°29'N 26°56'E) [8;20] *Lehtinen R.*

2004.10.28. 1+ T Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 1579 km, 200°, 1501 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

SFH 397975J

2003.06.18. 1+ H Saarijarvi, **FI** (62°40'N 25°08'E) [8;20] *Vayrynen T.*

2004.11.16. F H Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 1806 km, 192°, 517 nap [8;20] *Králl A.*

SFH 863113J

2004.08.06. 1 T Liminka, **FI** (64°52'N 25°23'E) [8;20] *Pasanen E.*

2004.11.17. 1 T Izsák (Kolon-tó), **HU** (46°47'N 19°21'E) 2047 km, 190°, 103 nap [8;20] *Madarász B.*

SKB S014073

2002.07.03. 1 Gbelce, **SK** (47°51'N 18°29'E) [8;20] *Hosek V.*

2002.10.04. 1+ T Dinnyés, **HU** (47°10'N 18°34'E) 76 km, 175°, 93 nap [8;20] *Fenyvesi L.*

Köszönetnyilvánítás

Mindenekelőtt köszönettel tartozunk azoknak a madárgyűrűzőknek, akik részt vettek a 2004. és a 2005. év munkájában és adatokat szolgáltatottak a Madárgyűrűzési Központnak. Külön köszönettel tartozunk azoknak a munkatársainknak, akik elektronikus formában küldték meg a Központnak az éves madárgyűrűzési jelentésüket, ezzel az adatfeldolgozást nagyban megkönnyítve. Külön köszönjük *Varga Lajos*nak a Madárgyűrűzési Központ adatkezelő szoftverének folyamatos fejlesztését.

A központ működésének anyagi hátterét 2004-ben és 2005-ben a KvVM Természetvédelmi Hivatal biztosította a TvH 840/1/2004, illetve TvH 198/1/2005 ügyiratszámokon nyilvántartott keret révén. További támogatók voltak: KÖVICE K-36-04-00217M, K-36-04-00218M, KÖVI K-36-05-00221C, A Vonuló Madarakért Alapítvány és a Fővárosi Munkaügyi Központ.

RÖVID KÖZLEMÉNYEK

Bölömbikák (*Botaurus stellaris*) csoportos légi harca

A rejtőzködő életű bölömbikát nappali időszakban ritkán pillanthatjuk meg. Egy-egy példány rövidebb távolságra való átrepülése, esetleg a mocsár szélén való gyaloglása a legfeltűnőbb. Tavasszal néha előfordul, hogy két példány a levegőben nagy, szabálytalan keringő pályán haladva követi egymást közben rövid, tompa, vakkantásszerű hangot adva, melyből akár valami nászrepülésfélére is gondolhatnánk. Az általam 1975–2005 között megfigyelt hárompéldányos repülési eseteknek viszont kimondottan légiharc-jellege volt, mintha két madár egy harmadikat (egy, a revírbe tolakodott idegent) próbált volna elverni a területéről.

2006. május 2-án a kora délutáni napszakban a fentieknél jóval furcsább jelenséget láttam. A Nagyivántól keletre található Csíkos-ér nevű nádas mocsár felett egyszerre öt bölömbika repült szoros közelségben, gyakori irányváltoztatásokkal. Sokat szóltak, kissé a bakcsóéra emlékeztető, de rekedtebb hangon, néha pedig egyikük-másikuk csörvágásokkal ijesztgette az előtte repülő fajtársát. Nem lehetett megállapítani, hogy bármelyik két példány között összetartás lett volna, mert mindegyik bölömbika agresszív volt az összes többivel szemben. A kissé zavaros légiharc csaknem három percig tartott, majd hirtelen lezálltak a Csíkos-ér és a közeli Zsombikos-lapos nádasába. Alig negyedóra múlva a legalább egy kilométerrel távolabbi Határ-fenek-mocsár felett hasonló légi csatát vívott négy másik bölömbika, melynek időtartama kétperces volt. Május 4-én a nagyiváni Agyagos és a kunmadarasi Kis-Forrás-fenek között szintén láttam négy, röptében verekedő példányt, miközben egy ötödik a szikes kopáron gyalog settenkedett.

Mivel ezt megelőzően még nem észleltem háromnál több levegőben cívódó bölömbikát, ezt az öt- és négyfős légi harcot érdemesnek tartottam ismertetni, remélve, hogy hozzájárul a faj nászidőszaki viselkedésének elemzéséhez. 2006-ban egyébként az 1999-es és a 2000-es évet is meghaladó, óriási belvízi, majd árvízi vésztározó árasztást kapott a Hortobágy déli része. A bölömbikák állománya ugyannakkor lényegesen magasabb volt, mint bármelyik korábbi esztendőben. A fentiekben leírt szokatlan jelenség talán az átlagosnál nagyobb állománysűrűséggel is magyarázható.

Kovács Gábor

Énekes hattyúk (*Cygnus cygnus*) és apácaludak (*Branta leucopsis*) nyári megjelenése 2005-ben a Hortobágyon

A Hortobágy madárvilágát 2004-ig feldolgozó irodalom (Ecsedi, 2004) úgy az énekes hattyú, mint az apácalúd esetében egy-egy júniusi előfordulási adatot tartalmaz. Az adatokat megkésett vonulásként, vagy kóborlásként egyaránt értékelhetjük. Hogy nem valami egyedi dolog a nyári előfordulásuk, arra 2005-ben észlelt újabb megjelenésük utal. Június 21-én hajnalban nyolc énekes hattyú repült át a Nagyiváni-pusztán észak-északkeleti irányban a Parajos nevű pusztá felé haladva. Mindegyiket kifejlett példánynak láttam. Ezt a

nyolc madarat aznap délután a lecsapolt Hortobágyi-halastó 6-os medencéjén *Fintha István* is megfigyelte, aztán nyomuk veszett.

Június 26-án délelőtt a Hortobágyi-halastó északi nagy taván, a Kondáson végeztünk megfigyelést, amikor északnyugat felől (Kecskés-pusztá) öt apácalúd repült be alacsonyan a tó fölé és zezugos útvonalban haladva mintegy megszemlélték a virágzó hínármezők és nyílt vizek mozaikját, majd leszállás nélkül továbbhaladtak dél felé. Július 17-én ez az öt apácalúd és egy immatur nagy lilik (*Anser albifrons*) a Hortobágyi-halastó lecsapolt 6-os taván bukkant fel (*Tar János* megfigyelése), látták azokat 20-án, majd az őszi vadlibavonulás megkezdődéséig több alkalommal a nyár hátralevő részében is, de akkor már főleg a Kondás tó mesterséges madárszigetein tartózkodtak. Míg a nagy lilik esetében az egy-két példányos átnyaralási adatok néhány évenként köztudottan előfordulnak nálunk (az 1940-es években költésükre is gyanakodtak), az apácaludak ilyen huzamos időtartamú nyári előfordulása az irodalomból eddig ismeretlen jelenség volt.

Irodalom

Ecsedi Z. (szerk.) (2004): A Hortobágy madárvilága. Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Balmazújváros, 558 p.

Kovács Gábor & Kovács Gergely Károly

Átnyaraló pusztai ölyv (*Buteo rufinus*) Esztergom környékén

Ritka vendége volt az esztergomi repülőtérnek és Kis- és Nagy-Strázsa-hegységnek egy pusztai ölyv, mely 2003 őszén bukkant fel, majd 2004-ben – feltehetően ugyanaz a madár – át is nyaralt a területen. A fajnak ez az első adata a környékről.

Molnár István Lotár és Sevesik András 2003. augusztus 14-én egy vezetékről riasztottak fel egy immatur pusztai ölyvet az esztergomi repülőtér közelében. Ezután 2003. szeptember 1-jén *Molnár* ismét látta a madarat, amint ürgére vadászott a repülőtéren. A következő megfigyelés 2004. április 29-éről származik, amikor ismét ugyanitt láttam egy erősen vedlő pusztai ölyvet. Május 1-jén a repülőtértől 1-2 kilométerre lévő Kis- és Nagy-Strázsa-hegy felett láttam, amint termikelt. Május 14-én a madár újra a repülőtéren volt. Július 30-án egy fiatal ürgét (*Spermophilus citellus*) fogott ugyanitt, melyet egy bokor tetejére szállva fogyasztott el. A két utolsó megfigyelés 2004. július 31-én és 2004. augusztus 21-én volt, amikor ismét a repülőtéren, illetve a Kis- és Nagy-Strázsa-hegynél láttam a pusztai ölyvet.

Spektívvel jól meg lehetett figyelni a madár világos színezetű fejét, amelyen a vöröses „cseppmintázat” a has felé vörösesbarna színezetté állt össze, valamint vörösesbarna hátát és világos tövű, vörösesbarna farktollait. Többnyire a talajon vagy bokrokon ült, egyetlen esetben láttam fára, 10 méternél magasabbra ülni. 2004 nyarának végére többé-kevésbé befejezte a vedlést. A repülőtér szélén fészkelő egerészölyvektől eltérően a pusztai ölyv sokat szitált a terület felett és az ürgéket támadta. Érdekes volt megfigyelni, hogy az – amúgy a „helyi” egerészölyvekre soha nem riasztó – ürgék a pusztai ölyv megjelenésekor mindig hallatták vészfütyüket. A repülőtér melletti nádasban fészkelő barna rétihéjék (*Circus aeruginosus*) is többször támadták – ugyanakkor az egerészölyvekkel rendszerint

nem kerültek összetűzésbe. A pusztai ölyv költéséről nincs tudomásunk a környéken, és 2005-ben sem volt újabb megfigyelése.

Prommer Mátyás

Újabb adat egerészölyvfióka rétisasfészkekben történő megfigyeléséről

A hazai szakirodalomban két adatot találtam egerészölyv (*Buteo buteo*)-fióka megfigyeléséről rétisas (*Haliaeetus alibicilla*)-fészkekben. Az egyik esetben (Palkó, 1997) egy dél-zalai égerlápban lévő rétisasfészkekben két egerészölyv-fiókát és egy rétisasfiókát figyeltek meg. A másik esetben (Fenyősi & Stix 1998) Drávatamásinál a Dráva egyik szigetén lévő sasfészkekben egy feltehetően repülőképes egerészölyv-fiókát láttak. Az első esetben Bagyura J. (in Palkó, 1997) szerkesztői megjegyzésében az emberi közreműködés kizárása és az ölyv kétszeri tojásrakásának minimális lehetősége miatt a – vihar által földre esett – fiókák zsákmányállatként történő fészkekbe kerülését tartja a legvalószínűbbnek. A második esetben nem volt eldönthető, hogy az ölyvfióka már repülős korában szállt be a fészkekbe vagy zsákmányállatként került oda.

1998-ban Lábod község határában fiatal rétisas pár foglalt revírt, nászrepülésüket nyár elejéig folyamatosan megfigyeltük. A tojó még nem volt teljesen öregkori tollruhás, farok- és testtollain látszott, hogy még nem teljesen ivarérett. 1999-ben rakták első fészkeiket, mely március végére leesett. 2000-ben a pár egy másik fára új fészket épített, mely a kotlás végén vagy kisfiókás korában szintén leesett.

2001. február 9-én egy kocsányos tölgyön, 27 méter magasan található üres ág villába műfészket építettem. A fa alatt talált nagy mennyiségű gally fészkekrakási kísérletre utalt, mely az arra alkalmatlan ág villa miatt megghiúsult. A műfészket a madarak elfoglalták, és március 6-án a tojó már kotlott. Május 25-én egy egerészölyv- és egy rétisasfiókát is megfigyeltem a fészkekben. Május 28-án felmásztam egy, a fészkek közelében lévő fára és lefotóztam a két eltérő fajú fiókát. A továbbiakban társaimmal nyomon követtük a fiókák sorsát. Mindkét egyed felnevelkedett és kirepült a fészkekből. Véleményem szerint is kizárható az egerészölyv tojásrakása már kotlott rétisasfészkekbe, a kotlási idő eltérése, másrészt a fészket őrző sasok jelenléte miatt. Esetünkben a fióka zsákmányként történő beszállítása valószínűsíthető, mivel a rétisasnál megfigyelhető, hogy a fák koronájában, bokorfüzesek vagy más nyíltabb helyen költő madarak – főként gémfélék – fészkeiből elhordja a fiókákat. Ragadozómadár-fiókák zsákmányolása ritkábban szintén előfordulhat.

Irodalom

- Palkó S. (1997): Rétisas (*Haliaeetus alibicilla*) által nevelt egerészölyv (*Buteo buteo*) fiókák. *Túzok* 2, p. 109–111.
- Fenyősi L. & Stix J. (1998): Megjegyzések a „Rétisas (*Haliaeetus alibicilla*) által nevelt egerészölyv (*Buteo buteo*) fiókák” című íráshoz. *Túzok* 3, p. 64.

Horváth Zoltán

Kék vércse (*Falco vespertinus*) fészkelése Rimaszombat határában

A Rima-völgyben (Szlovákia) Rimaszombat déli részén Jánosi község mellett, a tehénlegelő szélén lévő nyárfák felett 2004. május 20-án egy tojó kék vércsét fedeztem fel. A dolmányos varjú (*Corvus corone cornix*) fészkeben költő magányos pár fészkelése sikerrel zárult. Két fiókát röptettek, és még augusztus elején is a környéken tartózkodtak.

Mivel a Kárpát-medence hegyvidéki, dombsági és folyóvölgyekben fészkelő kékvércse-párjai sorra tűnnek el, és mára szinte csak a síksági részeken maradt fészkelő állományuk, az itt részletezett költési adat említésre méltó. A kék vércsék vonulásuk során mindig átmennek ezen a részen, de fészkelési időben még nem figyeltem meg őket, bár az élőhelyek a nagy-alföldi élőhelyeihez igen hasonlatosak.

Katona Csaba

Haris (*Crex crex*) Debrecen belterületén

A Nagysándor-telep Debrecen egyik legnyugatibb városrésze, melyet a várostól a Tóciópatak és a Debrecen Füzesabony, illetve a Debrecen–Tiszalök vasútvonalak is elválasztanak. A környék Debrecen talán legjelentősebb madárélőhelye, az itt előforduló fajgazdagsággal csak a Nagyerdő vetélkedhet. Sajnos a terület folyamatosan degradálódik. Már a vasútvonalak 1990 körüli idehelyezése sem tett jót az élővilágnak, azóta szabadidőközpont, hipermarket és lakóparkok faltak fel újabb zöldterületeket, 2005-re pedig teljesen kiirtottak egy erdőt.

A legérdekesebb élőhely az ún. Peselő-lapos, egy mély fekvésű legelő, melyet északról és délről a Kunhalom út, illetve a Kishegyesi út, keletről a vasúti töltés, nyugatról a Nagysándor-telep határol. A belvizes 1999-es és 2000-es években gólyatöcs (*Himantopus himantopus*) előfordulását, búbos (Vanellus vanellus), piroslábú cankó (*Tringa totanus*) és vízityúk (*Gallinula chloropus*) fészkelését is feljegyezték itt (Pásti, 2002). Megfigyelésem tovább gyarapítja az itt észlelt, Debrecen belterületén szenzációszámba menő madarak listáját.

2005. május 20-án késő este a Kunhalom utcán haladtam, amikor a Peselő-lapos felől a haris jellegzetes reszelő hangját hallottam. Az elkövetkezendő napokban folyamatosan hallottam a madarat, néha kora reggel is, de zömmel este, illetve éjjel. A haris egy udvarnyi területen tartózkodott, mely igen közel volt a vasúti töltéshez. (A vonatközlekedésen túl a síneket erős lámpák is megvilágítják, különös tehát, hogy a haris pont ezen a fényszennyezett helyen tanyázott.) A Peselő-laposnak ezen a részén gyomos régi gátak, magas fűvel benőtt vízállások és a töltés vízzel telt kubikjai nyújtottak jó búvóhelyet e hímnek, melyet nem sikerült megpillantanom, bár a hang alapján csak néhány méterre lehettem tőle. A harist május 22-én hallottam utoljára.

Tudomásom szerint ez volt az első harisészlelés Debrecenben, ami azt bizonyítja, hogy a Tóció-völgy a folyamatos rombolás ellenére még mindig tartogat meglepetéseket és jelentős ökológiai folyosóként működik.

Irodalom

Pásti Csaba (szerk.) (2002): A Nagysándortelep természeti értékei. Nagysándor-telepiek Egyesülete, Debrecen, 76 p.

Kovács Gergely Károly

Megfigyelés a Hortobágyon átnyaráló darvak (*Grus grus*) szikes pusztai táplálkozásáról

A Hortobágyon az 1980-as évek eleje óta rendszeresen, olykor több százas állományban átnyaráló darvakat a legkülönbözőbb élőhelytípusokon láthatjuk táplálkozni. A köztudottan „mindenevő” madár zöld növényeket, férgeket, rovarokat és lárvákat, ebihalakat, rágszálakat is fogyaszt ittléte során. Ismert az a ténykedése, hogy a már kikelt zsege kukoricánövénykéket kihúzgálja, de nem fogyasztja el, hanem a gyökerükkel együtt felszínre került pajorokat eszi. Ehhez hasonló jelenséget észleltem 2006. május 22-én, de nem szántóföldi, hanem pusztai környezetben. A Hortobágyi Nemzeti Parkhoz tartozó Kunmadarasi-pusztán, a Köves-fertő nevű mocsár mellől 7 daru repült fel. A helyszínen a szikerek és szikfokok éppen kiszáradóban levő medrében tömegesen növe és az idén a sok víztől a megszokottnál természetesebb vékonyka útifű (*Plantago tenuiflora*) számos példányát tövestől kitépve találtam. A gyökerükkel együtt felszaggatott növények teljesen egészben voltak, tehát a darvak nem ettek belőlük, csupán a gyökerükkel kihúzott rovarok vagy lárvák érdekelhették őket.

A puszta más részein, ahol hasonló növényzet tenyészik, ezen a napon százával leltem ilyen kitépott útifűveket és látszottak a darulábnyomok a puha talajfelszínen. Mivel a korábbiakban a szikesen csak a jellegzetes „darszántás”-t ismertem, viszont növények kitépődését mostanáig nem tapasztaltam, indokoltnak érzem e megfigyelés közreadását.

Kovács Gábor

Nyílfarkú halfarkas (*Stercorarius longicaudus*) előfordulása Érden

Érd belterületén (Alsóvölgyi u. 3.) 2002. szeptember 9-én Sipos György preparátor egy nyílfarkú halfarkast (*Stercorarius longicaudus*) talált elütve. Ezt a madarat Tóth Ferenc helyi lakos az előző napokban már ott látta mozogni, és egy sötét színű sirálynak nézte. A madár egy első éves, sötét színű fiatal példány, tollazatának részletes leírása megtalálható az MME Nomenclator Bizottság archívumában. Méretei az alábbiak (testtömegét a madár állapota miatt nem lehetett már lemérni):

Teljes testhossz: 375 mm

Szárny: maximális méret 291 mm, természetes hajlásban mérve 277 mm

Farok: a faggyúmirigytől mérve 140 mm, a középső tollak tövétől 135 mm

Csüd: 40 mm (standard módszer)

Csőr (anatómiai csőrméret – a koponyáig mérve): 34 mm

Csőr (a tollak kezdetéig mérve): 25 mm

Csőr (az orrlyuk első szélétől mérve): 11,2 mm

Csőr magassága: 9 mm

Szárnyforma: 0, 5, 20, 41, 60, 85, 108, 128, 143, 155 mm

Első- és másodrendű evezők különbsége: 163 mm

A nyíl farkú halfarkas hazánkban ritka nyári kóborló és őszi átvonuló június–szeptember hónapokban (Magyar *et al.*, 1998), a nagy halfarkas után a legritkábban előforduló halfarkasfaj. Magyar (1998) 1996-ig 21 előfordulását említi, melyek két márciusi megjele-
nés kivételével június 27. és október 5. közé esnek. A megkerülési időpont a hazai előfor-
dulások többségével (augusztus harmadik és szeptember első dekádja) egybeesik. Az öreg
és fiatal madarak aránya Magyar (1998) szerint közel egyforma, az utóbbi három előfordu-
lásból azonban két példány fiatal és egy immatur (2y) volt.

Irodalom

Magyar, G. (1998): Nyíl farkú halfarkas (*Stercorarius longicaudus*). In Haraszthy L. (szerk.): Ma-
gyarország madarai. Mezőgazda Kiadó, Budapest, p. 173–174.

Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. (1998): Magyarország
madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, p. 74.

Solti Béla

Adatok a Fertő–Hanság Nemzeti Parkban 2002-ben gyűrzött madarokról gyűjtött rágótetvekről (Phthiraptera)

2002. augusztus 26–28. között Fertőújlakon dr. Hadarics Tibor és Pellingner Attila,
szeptember 4–19. között Mekszikó-pusztán Laczik Dénes és Pellingner Attila gyűrzött és az
általuk különböző limikolafajokról gyűjtött, majd hozzám továbbított rágótetveket az aláb-
biak szerint határoztam meg:

kis lile (*Charadrius dubius*) – 2 példány:

Quadraceps bicuspis

sarki partfutó (*Calidris canutus*) – 3 példány:

Actornithophilus umbrinus, *Austromenopon lutescens*

fenyérfutó (*Calidris alba*) – 1 példány:

Lunaceps actophilus

apró partfutó (*Calidris minuta*) – 3 példány:

Austromenopon lutescens, *Carduiceps zonarius*, *Lunaceps incoenis*

sarlós partfutó (*Calidris ferruginea*) – 9 példány:

Actornithophilus umbrinus, *Lunaceps timmermanni*

havasi partfutó (*Calidris alpina*) – 5 példány:

Carduiceps meinertzhageni, *Lunaceps actophilus*

sárszalónka (*Gallinago gallinago*) – 4 példány:

Rhynonirmus scolopacis

réti cankó (*Tringa glareola*) – 1 példány:

Quadriceps obscurus

vékonycsőrű víztaposó (*Phalaropus lobatus*) – 3 példány:

Austromenopon spenceri, *Quadriceps connexus*, *Saemundssonina tringae*

A kilenc gyűrűzött madárfaj 31 példányáról összesen 12 rágótetűfaj került elő 181 példányban. Ebből 36 hím (19,9%), 111 nőstény (61,2%) 34 lárva (18,8%). A legkevesebb rágótetűt (3-3 példányt) az apró partfutóról és a vékonycsőrű víztaposóról, a legtöbb rágótetűt (80) a kilenc sarlós partfutóról gyűjtötték.

Rékási József

A fecskesirály (*Larus sabini*) negyedik magyarországi előfordulása

A cirkumpoláris elterjedésű fecskesirály (*Larus sabini*) néhány párban még költött a Norvégiához tartozó Svalbardon a 90-es években, de Európa többi részén elsősorban mint őszi kóborló fordul elő. Rendszerint a nyugat-európai tengerpartokon figyelhető meg. A kontinens belsejébe csak ritkán vetődik. Magyarországról ez idáig három hitelesített megfigyelése ismert a Dunáról (1941, illetve 2001), illetve a balmazújvárosi Virágoskúti-halastóról (1998).

2003. november 8-án a Folyás község közelében lévő Bivalyhalmi-halastavon végeztünk madármegfigyelést. A késő délutáni órákban vettünk észre egy öreg nászruhás fecskesirályt az 1-es tó külső csatornája felett. A madár dankasirályokkal együtt halászgatott, főleg elhullott kárászokat fogott. Meglehetősen bizalmasan viselkedett, így jól meg tudtuk figyelni és bizonyító képet is készítettünk róla. A madár még másnap is a területen mozgott – ekkor a madár hírére a területre érkező több más megfigyelő is látta a madarat –, de későbbi előfordulásáról már nincs adatunk.

Emri Tamás, Gyüre Péter, Nehézy László & Zöld Barna Mihály

A törpekuvik (*Glaucidium passerinum*) kilencedik magyarországi előfordulása

A törpekuvik valamennyi Magyarországgal szomszédos országban – néhol a magyar határ közelében – költ, ugyanakkor ez idáig csak nyolc hitelesített hazai adata ismert. E nyolc megfigyelésből kettő a Soproni-hegységből (1977, 1993), egy a Cserehátból (1994), egy a Visegrádi-hegységből (1996) és négy az Aggteleki-karsztról (1992, 2000, 2001, 2002) származik.

2005. február 19-én az Aggteleki Nemzeti Park fenyveseiben – Jósavő közelében – végeztünk megfigyelést. Mintegy tíz alkalommal álltunk meg, hogy magnóról lejátszott hívóhang segítségével törpekuvikot keressünk. Két alkalommal is sikerrel jártunk. Pár perces próbálkozás után egy-egy törpekuvik válaszolt a lejátszott hangra. Mindkét példány öreg, kissé ligetes szerkezetű erdei fenyvesből szólt. A madarak aktivitása gyenge volt, néhány

füttyszó után elhallgattak. Az egyik esetben *Nehézy László*-nak sikerült megpillantania a baglyot, melyet így alaposan meg tudtunk figyelni és bizonyító felvételt is tudtunk készíteni róla. Egy erdei fenyő ágán ült mintegy 8-10 m magasan. Igen bizalmasan viselkedett, egészen a fa tövéig meg lehetett közelíteni anélkül, hogy megriadt volna. Feltűnően kicsi, mintegy arasnyi hosszúságú volt. Kerek fején tollfülek nem látszottak. Apró sárga szemei körül finom gyűrűszerű mintázat, felette világos szemöldök húzódott. Hasa világos volt, függőleges barna foltokkal mintázva. Testének oldalán és begyén sűrű, vízszintes barna sávozás látszott. Felső oldala barnás volt, apró világos pettyekkel. Kis mérete, jellegzetes hangja és mintázata alapján határozása nem okozott fejtörést.

Bár Magyarországon meglepően kevés hitelesített adata van e fajnak, a nemzetipark-igazgatóság munkatársainak tapasztalatai és saját korábbi megfigyeléseink (2001, 2002) megerősítik azt a feltételezést, miszerint a törpekuvík rendszeres téli vendég Magyarországon és legalább alkalmi költésével is lehet számolni (*Boldogh et al., 2005*).

Az Aggteleki Nemzeti Park területén lévő „tájidegen” fenyvesek a törpekuvík mellett számos madárfaj (*Loxia curvirostra*, *Coccothraustes coccothraustes*, *Pyrrhula pyrrhula*, *Parus ater*, *Parus cristatus*, *Dendrocopos*-fajok stb.) gyakran igen népes csapatának nyújt biztos védelmet a téli időszakban. E fenyvesek legalább egy részének a megőrzése hozzájárulhat e tájegység madártani jelentőségének megtartásához.

Irodalom

*Boldogh S., Farkas R., Szmorad F. & Szaniszló M. I. (2005): Territóriumtartó törpekuvík (*Glaucidium passerinum*)-pár megfigyelése az Aggteleki Nemzeti Parkban. *Aquila* **112**, p. 65–68.*

Emri Tamás, Farkas Roland, Nehézy László & Zöld Barna Mihály

Búbospacsirták (*Galerida cristata*) csapatos téli megjelenése szikes pusztai élőhelyeken

A Hortobágyon a búbospacsirta jellegzetes „kultúrmadár”, amennyiben a települések szélén, tanyáknál, pusztai pásztorszállásokon, jószágteleltető hodályok, karámok, szérűk környékén található. Ez fészkelési időben és az ősztől tavaszig tartó időszakban egyaránt jellemző rá. Zordabb teleken a falvak, városok belterületére is behúzódik, enyhébb időben az országutak mentén keresgél. A hozzánk esetleg telelésre érkező állományokról inkább csak bizonytalan és homályos sejtéseink, feltételezéseink vannak, egyébként általános az a nézet, hogy a szinte mindenütt állandónak tekintett madár télidőben alig mozdul el a költőterületeiről, vonulási mozgalma legfeljebb Kelet-Európában észlelhető.

A 2005-2006-os tél folyamán, mely Ukrajna és Románia térségében igen zord hideget hozott, a Hortobágy területén a nálunk élők számát jóval meghaladó mennyiségű búbospacsirtát figyelhattunk meg. A többletet jelentő madarak akár jóval távolabbról is jöhettek országhatárunknál. December folyamán meglepő jelenségre figyeltem fel. A Nagyiváni-pusztta két igen szikes, kopárra legelt foltján, az Agyagoson és a Kása-háton csapatban mozgó búbospacsirták jelentek meg, melyek sem a falunak, sem a pásztortanyáknak közelébe sem mentek, a lakott helyektől másfél-két kilométeres távolságot tartva, szoros csapat-

kötelékben táplálkoztak a gyepen. Néha előfordult, hogy hósármányok (*Plectrophenax nivalis*), sárgacsőrű kenderikék (*Carduelis flavirostris*) közé vegyültek, de hamar kiváltak onnan és homogén csapatban tartózkodtak.

Az Agyagoson 2005. december 10-én 16, 11-én 7 (ekkor 30 hósármánnyal), 16-án 21, 18-án 15, 2006. február 1-jén 18 (sárgacsőrű kenderikék, hósármányok csapatával); a Ká-saháton 2005. december 14-én és 16-án 19, 28-án 20 példányt figyeltem meg. A tél köze-pén nálunk is zordra forduló időjárás során eltűntek a környékről, majd februárban ismét visszatértek. Véleményem szerint a szokatlanul emberkerülő, pusztajáró viselkedést mutató búbospacsirták távolabbról (esetleg Kelet-Európa felől) jött téli vendégek lehettek.

Kovács Gábor

A csonttollúak (*Bombycilla garrulus*) újabb hazai inváziója 2005/2006 telén

A 2004/2005-ös tél kimagaslónak értékelt inváziója után (Fintha & Pásti, 2005) 2005/2006 telén szintén jelentős számban érkeztek csonttollúak a Kárpát-medencébe. Az itt elemzett megfigyelési adatok nagy részét a <http://www.birding.hu> internetes oldal szer-kesztői bocsátották rendelkezésemre, amiért ezúton is köszönetet mondok, csakúgy, mint mindazoknak, akik személyesen küldték el észleléseiket.

Az idei megfigyelések feldolgozása után az alábbi következtetések vonhatók le. Ha-zánkban 2005. november 26-án, tehát aránylag későn észlelték első kis csapatukat a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Szászbereken (8 példány). Utolsó csapatukat (14 példányt) 2006. május 14-én figyelték meg Nógrádsípeken. A 2005/2006-os tél az elmúlt évtizedeket te-kintve az egyik legjelentősebbnek mondható a csonttollú hazai invázióinak szempontjából. 143 előfordulási napon 1875 csapatot észleltek hazánk minden megyéjéből, összesen 265 településről. A madarak által leginkább kedvelt területek ezúttal is Budapest és Debrecen voltak, előbbi helyen 509, utóbbi településen 191 kisebb-nagyobb csapatukat regisztrálták az adott időszakban. Sopronból 115, Szegedről 89, Gödöllőről 78, míg Kecskemétről 72 csapat előfordulásáról sikerült adatot gyűjteni. Mindenképpen figyelmet érdemel, hogy az idei invázióhoz képest hazánk délebbi területein is gyakran megjelentek a csonttollúak, ami az előző évi invázióval szemben lényeges különbség. Megyéinket rangsorolva Pest (a fővá-ros nélkül) 296 és Hajdú-Bihar 214 csapata után közvetlenül következik Bács-Kiskun me-gye 147 regisztrált megfigyeléssel és Győr-Moson-Sopron megye 137 csapata, majd Csongrád megye 121 megfigyeléssel. Természetesen a megfigyelések és az adatgyűjtés jellegéből adódóan az egy területen észlelt csapatok számában lehet átfedés, másfelől a megfigyelői aktivitástól is függ az észlelt csapatok száma, de a csonttollúak inváziójának hazai kiterjedésére mégis következtethetünk a fenti adatokból. Egy helyen észlelt legna-gyobb csapatai közül mindenképpen kimagasló a 2006. február 22-én Debrecenben megfi-gyelt 2000 példány, amely még így is elmarad a korábbi év 3000 példányos rekordjaitól. Ezer példányt elérő csapatot Debrecen mellett Budapesten és Vácott észleltek még összesen öt alkalommal (ebből három esetben a fővárosban). Ha megvizsgáljuk, hogy hol figyeltek meg – szintén jelentős csoportosulásként értékelhető – 500 példányos vagy azt meghaladó

létszámú csapatukat, akkor a korábban felsoroltak mellett Eger és Gyöngyös, Gödöllő, Sopron, Kecskemét és Keszthely említhető még meg.

A tárgyalt időszakban Európa egyes országaiban szintén jelentős mennyiségben mutatkoztak a madarak (<http://www.birding.hu>; *Birding World* Vol. **19**, 1–5. szám; *Limicola* Vol. **20**, 1. szám). 2006 januárjában Nagy-Britanniában (Skócia és Kent között) több mint 2500 csonttollút észleltek és Ausztriában is jelentős beözönlést tapasztaltak, Bécsben 3200 példányos maximummal. Nagy-Britanniában február hónapban 2000 fölött számolták a madarakat, majd az idő multával a csapatok nagy része visszahúzódott észak felé. Egyes példányok egészen délre is eljutottak (Dorset és Devon), kb. 200 egyed pedig Írországból tűnt fel. Márciusban Belgiumban (ahol nem gyakran jelenik meg csonttollú) kb. 100 példányt észleltek, míg ugyanebben a hónapban Kelet-Ausztriában több százas mennyiségben figyelték meg. Áprilisban Nagy-Britanniában már csak kb. 500 csonttollút számoltak, és bár a hónap harmadik hetében ezek túlnyomó többsége is eltűnt, 3 példányt még május 8-án is megfigyeltek (Shetland). Izlandon május 22-én láttak 3 példányt. Míg tőlünk nyugatra helyenként tömegesen jelentek meg a csonttollúak, Romániában nem volt számottevő mozgalmuk ezen a télen (*Daróczy Szilárd* in litt.).

A madarak itt-tartózkodása idején mutatott viselkedése és táplálkozása nem tér el a korábban megfigyeltektől. A csonttollúak 2005/2006 telén is leggyakrabban a nyugati ostorfa, a japánakác és fagyöngy termését fogyasztották hazánkban. 2006. február 19-én figyeltem meg Debrecenben, hogy a Nagyerdő azon fáit, melyeken még némi fagyöngy mutatkozott, léprigók (*Turdus viscivorus*) „védték”, és a csonttollúcsapatokat nem is engedték leszállni. A felsoroltakon kívül idén feljegyeztek még kőkönnnyel, madárberkenyével, platán termésével, almával és konyhai zöldségmaradvánnyal, díszboróka és dísztuja magjával, fagyallal, csipkebogyóval, nyárfarüggyel, köris, sőt akác termésével táplálkozó csonttollúakat is. Többen megfigyelték, hogy a tavaszi felmelegedés hatására megjelenő rovarokat „légykapó módjára” fogdosták a madarak, akárcsak északi hazájukban.

Irodalom

Fintha I. & Pásti Cs. (2005): A csonttollú (*Bombycilla garrulus*) előfordulása Magyarországon 1953–2005 között. *Aquila* **112**, p. 69–85.

Pásti Csaba

Kékbegy (*Luscinia svecica*)-fióka éneklése július végén

2005. július 25-én kora reggel a Hortobágyi-halastó 5-ös és 6-os tavánál található megfigyelőtoronyban tartózkodtam, ahol 6:40 és 7:00 között többször is hallottam egy számmomra nagyon idegen hangzású madáréneket a torony melletti ezüsthártyáról. Némi keresgélés után a fa csúcsán leltem rá a hangforrásra: egy, már kirepült kékbegyfióka szólt, de az éneke még nyomokban sem hasonlított a felnőtt hímekére. Igyekeztem a változatos hangzagyvalékban valamilyen ismerős motívumot lelni, és néha akadt is egy-egy töredék, amely a mezei poszáta (*Sylvia communis*), az énekes nádiposzáta (*Acrocephalus palustris*), a fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*) és a tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*) énekének

némely részeit utánozta. Az eset külön érdekessége, hogy az említett négy madárfaj mindegyike jelen volt: a sitke a tószegély gyékényesében, a többi faj ugyanazon a nagy ezüsthán. Azt kellett gondolnom, hogy a kékbegyfióka a néha még énekelgető poszták és a gébics hangjait utánozgatta és a négyféle ének részleteinek összekatymálásával állított elő egy szinte felismerhetetlen „saját” éneket.

A köztudottan kiváló hangutánzó öreg hím kékbegyek énekében sokkal jobban felismerhetők az utánzott fajok hangjai, énekmotívumai. Az irodalom (*Glutz & Bauer, 1988*) szerint az úgynevezett „Jugendgesang-Strophe”, vagyis a fiatal madarak éneke szeptembertől hallható, kifejezetten a hajnali időszakban. E júliusi hortobágyi esetet a rendkívül korai időpont miatt tekinthetjük különlegesnek.

Irodalom

Glutz von Blotzheim, U. N. & Bauer, K. M. (1988): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 11. Aula, Wiesbaden, p. 215–220.

Kovács Gábor

Foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*) fészkelése löszpusztagyepen

A Hortobágy egyik leggyakoribb fészkelő madaraként ismert foltos nádiposzáta közismerten nem válogatós az élőhelyek tekintetében. Három évtizedes vizsgálódásaim alatt, melyet a Hortobágy madarainak szenteltem, legtipikusabb költőhelyei a vizenyős rétek, zsombékos mocsárrétek, szikes mocsarak, nádasok, gyékényesek, kákások, halastavak és csatornák szegélynövényzete, felhagyott rizsesek és egykori öntözött kaszálók elgazosodott, száraz csatornái és lecsapolóárai voltak. Feljegyeztem ugyanakkor olyan extrém élőhelyeit is, mint a bombagödrök pereme, olykor nem is vízínövényzettel, hanem tarackbúza (*Agropyron repens*) állományával körbenöve. Különlegesebb volt az elpusztult tanyák helyét felferő útszéli bogáncs (*Carduus acanthoides*), szamárbogáncs (*Onopordum acanthium*), foltos bürök (*Conium maculatum*) magasra nőtt, sűrű foltjaiban való megtelepedése, mert az ilyen gyomnövényzet – főleg ha még csalános is – az énekes nádiposzáta (*Acrocephalus palustris*) tipikus fészkelőhelye.

Szántóföldi környezetben a következő kultúrákban figyeltem meg (gyakorisági sorrendben): repce, rozsosbükköny, zabosbükköny, triticales, fehér mustár, valamint a zöld ugart és a parlagot felferő természetesebb gyomok (főleg az aszatfajok és az ebszékfü) sűrű állományai. A hosszabb ideig szárazon álló halastómedrekben elburjánzó keserűfűfajok (*Polygonum* spp.) és lórumok (*Rumex* spp.) is otthont adnak neki.

2005-ben az átlagosnál csapadékosabb első félévben július végéig 370 mm eső hullott, és ez okozhatta, hogy a löszpusztafoltokon néhány agresszív növény igen dúsan elszaporodott. A Zám-pusztán található Kenderhátó-telek karámmal védett 2 hektáros foltján egy terjedelmes méreggyilok (*Cynanchum vincetoxicum*)-állományt egy jókora bürök (*Conium maculatum*)-mező nőtt át. Június 16-án egy igen aktívan éneklő foltos nádiposztát láttam a bürökszárazokon, mely az éneklés szüneteiben a méreggyilok közé húzódott le. Három nappal

később az etető, riasztó tojót is láttam ugyanitt. Egy másik zámi terepszakaszon, a Sároséri-halomnál az osztrák zsálya (*Salvia austriaca*), tejoltó galaj (*Galium verum*), és a fényperje (*Koeleria cristata*) által alkotott löszháti növényzetben is ráakadtam ugyanezen a napon egy etető foltosnádiposzáta-párra. Itt az őrhely és a hím éneklőhelye a gyér, de magasra növvő (kb. 140 cm) útszéli bogáncs volt. A löszháti gyepekben való fészkelés a foltos nádiposzáta hortobágyi költőhelyeinek fentiekben ismertetett sokféleségét tovább gazdagítja.

Kovács Gábor

Vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) előfordulása a barabási Kaszonyi-hegyen

2003. október 14-én egy vándorfüzikét fogtunk a Barabás község melletti Kaszonyi-hegyen. A madarat az utolsó, 18 órakor tartott ellenőrzés során fogtuk, és másnap reggel meggyűrűzve engedték el. Felvettük biometria adatait, részletes leírást és több bizonyító felvételt is készítettünk. A vándorfüzikét több megfigyelő is megtekintette a helyszínen, akik a határozás helyességét megerősítették.

A befogás körülményei

A Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területen először 1994-ben, majd 2000 óta pedig éves rendszerességgel minden év őszén megrendezett gyűrűzőtáborban a befogás, jelölés és a biometria adatainak felvétele az Actio Hungarica standard módszereivel történik.

A hegy egy vulkanikus eredetű szigethegy. Jellemzően melegkedvelő tölgyes erdőtarulás borítja, melyet elvadult gyümölcsösök, felhagyott szőlőültetvények, bokros-cserjés élőhelyek, valamint sziklagyepek tarkítanak. A hálóállások úgy vannak kialakítva, hogy a lehető legtöbb élőhelytípust lefedjék.

A vándorfüzikét a 18-as számú hálóállásban egy bokros-cserjés élőhelyen fogtuk. A hálóállás környékén többnyire bodza-, vadrózsa- és kökénybokrok találhatóak. A madarat erős szürkületben szedtük ki a hálóból, ebben a körben egyedüli füzikeként. Mire a gyűrűzőhelyre került, teljes volt a sötétség, a határozást és a méréseket gázlámpánál végeztük. A többi esti madárral együtt bent éjszakáztattuk és másnap reggel 7-kor a madár fotózását követően engedték el.

A fogás napján éjszakai zápor után napos reggel és délelőtt, majd változóan felhős délután volt, közepes erősségű szél, melyet délutánra erősebb szellőkésések váltottak fel. Az esti ellenőrzéskor már szélcsend és borult idő volt. A jó madármozgás ellenére a szeles idő miatt csak közepes fogás volt. Aznap 97 madárra került gyűrű és 15 korábban jelölt madarat fogtunk vissza. A füzikevonulás csúcsa az előző hétre esett, az előző napokban egyre kevesebbet fogtunk e fajokból. 2003. október 14-én a vándorfüzike mellett csupán 12 csilpcsalpfüzikét (*Phylloscopus collybita*) fogtunk, mely szintén azt mutatja, hogy a vándorfüzike a füzikevonulás vége előtt néhány nappal került hálába.

A Kaszonyi-hegyen fogott vándorfüzike részletes leírása

Egy átlagos füzike méretű és felépítésű madár. Hátoldala sárgászöld, hasoldala a toroktól az alsó farokfedőig fehér volt. A begy és hasoldal tartalmazott piszkosfehér foltokat, illetve halványsárga sávozást. Szárnyán a két sárgásfehér szárnycsík határozottan látszott. Alsó szárnyfedői fehérek voltak, vállrészén sárgásfehér árnyalattal. A madár világossárga szemöldöksávja határozott lefutású volt. Szürkészöld szemsávját piszkosfehér foltok törték meg, amik a pofára is kiterjedtek. A kézevezők és a karevezők fehér csúcsúak voltak, apró hegyben végződtek. A 2., 3., 4., 5. és 6. kézevező szűkített, a 2. és a 8. kézevező azonos hosszúságú volt. Szárnyhossza 57 mm; a 3. kézevező hossza 43 mm; farokhossz 40 mm, a madár tömege 7,0 gramm volt. Jó kondícióban volt, zsírja 4, mellizomzata 3. Testvedlése és kopása 0 volt. A korhatározás ebben az időszakban megfelelő korhatározókulcs hiányában problematikus, így a fejlett kategóriába soroltuk.

A vándorfüzike előfordulása Európában

A faj az egyik leggyakoribb ázsiai kóborló Európában. Skandináviában, Nagy-Britanniában, az Északi- és a Balti-tenger partvidékén minden évben rendszeresen előfordul, főként szeptember és október hónapokban. Bár Közép- és Dél-Európában jóval ritkább, észlelték már Ausztriában, Csehországban, Szlovéniában, Svájcban, Franciaországban, Olaszországban, Görögországban, Máltán, Spanyolországban, Portugáliában és Gibraltáron is (Lewington *et al.*, 1991; Magyar, 1998). Magyarországon 1989-ben gyűrűzték (Fitala, 1993), illetve figyelték meg először (Magyar *et al.*, 1991), majd 2003 végéig további 3 esetben fordult elő gyűrűzéskor Ócsán (Karcza, 2001), Tatán, illetve Tömördön.

Irodalom

- Cramp, S. (ed.) (1992): The birds of the western Palearctic. Vol. 6. Oxford University Press, Oxford, 728 p.
- Fitala Cs. (1993): Új füzikefaj (Aves, Sylviidae) Magyarországon. *Calandrella* 7(1–2), p. 95–98.
- Karcza Zs. (2001): A vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) harmadik hazai előfordulása. *Tízok* 6, p. 34–35.
- Lewington, I., Alström, P. & Colston, P. (1991): A field guide to the rare birds of Britain and Europe. HarperCollins, St. Helier, p. 368–370.
- Magyar G. (1998): Vándorfüzike. In Haraszthy L. (szerk.): Magyarország madarai. Mezőgazda Kiadó, Budapest, p. 317.
- Magyar G., Schmidt A. & Waliczky Z. (1991): A vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) második hazai előfordulása. *Madártani Tájékoztató* 1991. (január–június), p. 11–12.

Török Hunor Attila & Petrilláné Bartha Enikő

Nagy örgébics (*Lanius excubitor*) különös zsákmányolása sekély vízből

A 2005-2006-os télen a Hortobágy területén a megszokottnál jóval több nagy örgébics tartózkodott. Egy-egy megfigyelőnap során 7-10 egyede is szem elé került, míg más teleken

ez a 4-5-öt is csak ritkán éri el. A szeszélyes időjárású tél zordabb időszakában erősen meggyérült a számuk, de enyhébb napokon az átmenetileg elvonult példányok újra felbukkantak. A márciusi „télutó”, vagy „utótél” igen változékony, hol havazásos, hol olvadás napjaiban a pusztát a belvizek kisebb-nagyobb elöntései és vízfolyásai uralták.

2006. március 12-én a Nagyiváni-pusztán a Bábafield és Labodás nevű területek közti dűlőutat átszakító vízfolyáson gázoltam keresztül, amikor egy nagy örgébics érkezett alacsony repüléssel. Alig 10 méterről figyeltem, hogy mindössze 50-80 cm magasságban szitált az erős szélben, majd az úton átfolyó sekély vízbe szállt, és a sodrás által hurcolt pókok közül egymás után kettőt megfogott. A madár ezután még jó fél óráig kitarzott és vagy szitálva, vagy pedig az útszéli kőrökről leskelődve eredményesen zsákmányolt a vízből. Egy ízben a sekély, lepelszerűen átfolyó víz legszélére, a csupasz, szikes agyagra szállt, és amit csak eléje hozott az áramlás (pók, rovar), azt elkapta.

Megfigyeléseim leközlését nem a zsákmányállatok faja indokolja – hiszen az irodalom is sokhelyütt közli a nagy örgébics „mindenevő” voltát számos gerinctelen és gerinces állatcsoport, sőt dög felsorolásával –, hanem az a szokatlannak mondható viselkedés, miszerint vízbe (ha mégoly sekélybe is) is szállt, illetve oda szitálásból vagy vártáról lecsapott.

Kovács Gábor

Dolmányos varjú (*Corvus corone cornix*) sikeres költése egy hortobágyi vésett kútágásban

2005. május 12-én a Hortobágyi Nemzeti Park területéhez tartozó Zám-pusztán (egykor Debrecen, ma Hortobágy településhatára) végeztem napi őrszolgálatot, a Halas-köz nevű területrészen. Az itteni kétgémű kútát 1999-2000-ben újítottuk fel úgynevezett „debreceni”, azaz vésett, faragott ágasúra (a vastag tölgyfagerenda téglalap alakúra vésett nyílásában mozog tengelyén a szintén szögletesre faragott kútgém). Éppen ide, a vésett nyílás alkotta, kétfelé nyíló „odúba” a kútgém hátának a tengely fölötti pontjára épített fészket egy dolmányosvarjú-pár. Május 12-én már három nagy, tollas fiókat láttam a kevés fészekanyagon kushadni, melyek egy héten belül ki is repültek.

Ez a gémeskúti költés nem az első eset volt a Hortobágyon, de a legszerencsésebb, mivel a Halasköz felújított kétgémű kútját egyelőre nem használják gulyaitatásra, ezért a kútgém nem billegett és a tojások nem gurulhattak le. 2004-ben a gazdátlan nagyiváni Danyitánya mellett a hagyományos „parittyaágasú” kút ágasa és géme közötti szögletbe is épült egy jól megrakott dolmányosvarjú-fészek, azonban amikor a helyi lakosság egy beszerző portyán a kútostort ellopta, a kútgém meredeken felvágódott és a fészkealj kihullott.

Kovács Gábor

SHORT COMMUNICATIONS

Aerial fighting between Bitterns (*Botaurus stellaris*)

It is a rare event to see the secretive Bittern during daylight. The most likely endeavour with the species occurs when it flies short distances or walks along the edges of marshlands. During spring one may see two birds in the air flying in large, irregular circles following each other while emitting short, blunt quaking sounds, altogether resembling some sort of a display flight. All those cases between 1975 and 2005 when I managed to see three flying birds together resembled aerial fights as if two birds were to chase a third intruding individual.

On May 2, 2006 in the early afternoon hours I noticed an even more unusual event. Five Bitterns were flying together over Csíkos-ér, a marshland east of Nagyiván. They were flying by changing their direction frequently while keeping short distance from each other. They were calling repeatedly in a sound resembling that of Night Heron (*Nycticorax nycticorax*) but with a hoarser tone, and one or the other was threatening the next bird with bill sweeps. No bounding was detectable between any two of the birds for they were aggressive against all their counterparts with no distinction made. This disturbed aerial fight lasted for about three minutes than they all landed all of a sudden in the reed-bad of the nearby Zsombikos-lapos. Some fifteen minutes later a similar aerial fight took place over the marshland of Határ-fenék, at a distance of at least 1 km from the first scene, this time with the participation of four individuals and lasting for two minutes.

On May 4, between the Agyagos of Nagyiván and Kis-Forrás-Fenék of Kunmadaras I observed another fight between four flying individuals, while the fifth bird was skulking on foot on the bare sodic ground.

Since I never saw an air battle of more than three Bitterns before, I considered these fights between five, later four birds worthwhile reporting since it may contribute to our better understanding of the behaviour of this species during the display season.

In 2006 large-scale inland water, later flood prevention control inundation took place on the southern Hortobágy. The population of Bitterns was, however, still considerably larger than in any of the previous years. The unusual behaviour described here may have been the result of the higher population density than ever before.

Gábor Kovács

Summer occurrence of Whooper Swan (*Cygnus cygnus*) and Barnacle Goose (*Branta leucopsis*) on the Hortobágy in 2005

One record is known each for the summer occurrence of Whooper Swan and Barnacle Goose until 2004 (*Ecsedi, 2004*), both from the month June. These data may be interpreted both as a delayed migration or summer dispersion movement. Observations in 2005 served with further evidence that recording these species in summertime was not a one-time event. Early at dawn on the 21th of June eight Whooper Swans flew over Nagyiváni-pusztá in a

direction north-northeast, heading towards Parajos-pusztá. All individuals seemed to be full grown adults. *István Fintha* observed the same individuals on the afternoon of the same day on pond No. 6 of the Hortobágyi-halastó fishpond system before they disappeared forever.

On the morning of June 26 we were watching the birds on Kondás fishpond, the northernmost large pond of the Hortobágyi-halastó, when five Barnacle Geese came in from northwest. They were flying low over the pond in zigzags as if they were to check out the mosaic of the blooming reedgrass and open waters then they continued their way towards south.

On July 17 the five Barnacle Geese and a White-fronted Goose (*Anser albifrons*) showed up on the drained pond No. 6 of Hortobágyi-halastó (*János Tar, pers. comm.*), they were seen again on the 20th and on later dates of the summer right up to the beginning of goose migration when they were frequenting the artificial nesting islands of Kondás.

While White-fronted Geese occur from time to time in ones or twos during summer (in the 1940s even their possible nesting was presumed by observers), I found no reference in the literature for such a prolonged summer lingering of Barnacle Goose on the Hortobágy.

References

Ecsedi Z. (szerk.) (2004): A Hortobágy madárvilága. Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Balmazújváros, 558 p.

Gábor Kovács & Gergely Kovács

Oversummering Long-legged Buzzard (*Buteo rufinus*) near Esztergom

A rare visitor, a Long-legged Buzzard frequented the airport near Esztergom and Kis- and Nagy-Strázsa-hegy, belonging to Duna-Ipoly National Park in 2003-2004. The bird appeared in the autumn of 2003, than presumably the same individual spent the next summer in the area. This was the first record of this species in the region.

István Lotár Molnár and *András Sevcsik* flushed an immature Long-legged Buzzard from an electric wire near the Esztergom airport on August 14, 2003. *Molnár* spotted the same bird on September 1 while it was hunting on sousliks (*Spermophilus citellus*) on the airport.

The next observation dated from April 29, when I observed a heavily moulting individual on the same location. I saw the bird soaring on May 1 some two kilometres away from the airport, over the hills of Kis- and Nagy-Strázsa-hegy.

On May 14, 2004 the bird was on the airport again. I saw the bird catching a young souslik on July 30, which the buzzard ate on the top of a bush. The last two observations were on July 31 and August 21, when I spotted it again on the airport and on the Strázsa-hegy complex. With my scope I could make out well its pale head as well as the drop like pattern on it melting into a solid reddish colour towards the belly as well as the reddish brown back and the pale based reddish brown rectrices. It was sitting predominantly on the ground or on a bush; I saw it only on one occasion to sit on a tree higher than 10 metres. It more or less finished moulting by the summer of 2004. In contrast to the Common Buz-

zards (*Buteo buteo*) nesting at the edge of the airport it was hovering frequently over the area attacking the sousliks. It was interesting to see the sousliks, which ignored the 'local' Buzzards to emit their whistling alarm call every time when spotting the Long-legged Buzzard. The Marsh Harriers (*Circus aeruginosus*) breeding in the marshes close to the airport were attacking this individual also repeatedly while they never made a swoop at the Buzzards. Long-legged Buzzards showed no indication of potential breeding and no observation was made either on the species later in 2005.

Mátyás Prommer

Further observations on Common Buzzard (*Buteo buteo*) chick found in a White-tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*) nest

There are two known records in Hungarian literature for Buzzard chicks found in White-tailed Eagle nests. On the first occasion (Palkó, 1997) two Buzzard chicks were found in an alder-bog in southern Zala County together with a White-tailed Eagle chick. On another occasion (Fenyősi & Stix, 1998) a presumably fledged juvenile Buzzard was seen in an eagle nest near Drávatamási, on one of the islands of Dráva. J. Bagyura, commenting on the first case, eliminated the possibility of human intervention and stressed the unlikelihood of a Buzzard laying two eggs in a foreign nest, presuming the two chicks had fallen to the ground previously due to a heavy storm and they were collected as a prey item by one of the parent eagles. In the second case it was not possible to determine whether the juvenile Buzzard flew into the nest after fledging or it got there as a prey.

In 1998, a young White-tailed Eagle pair occupied a new territory near Lábod. Their display flight was seen repeatedly until the beginning of summer. The female did not acquire its full-grown plumage yet, its rectrices and body feathers revealed that it was not completely adult. They built their first nest in 1999, which fell to the ground by the end of March. They built a new nest on another tree in 2000, which also fell to the ground towards the end of the incubating period or shortly after hatching.

I built an artificial nest in a tree fork on an English oak (*Quercus robur*) tree at a height of 27 metres on February 9, 2001. Large amounts of twigs were found underneath the tree revealing nest-building attempts, but the fork inappropriate to hold a nest prevented the pair to succeed. The artificial nest was accepted by the birds and the female was already incubating the eggs on March 6. I noted on May 25 a Buzzard and an eagle chick in the nest. On May 28 I climbed a tree adjacent to the nest and took photographs of the two nestlings of two different species. The history of the juveniles was tracked in the following period. Both of them fledged and left the nest successfully.

In my opinion, laying of an egg by a Buzzard into the already incubated clutch of White-tailed Eagle can be excluded because of the different incubation time of the two species and the presence of the eagles guarding the nest. The most likely explanation of the event is carrying the buzzard chick as a prey item into the nest by one of the parents, since it is well known for eagles to take nestlings, especially heron chicks, from the canopy of trees or willow bushes. Less frequently, taking of raptor chicks may also occur.

References

- Palkó S. (1997): Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) által nevelt egerészölyv (*Buteo buteo*) fiókák. *Túzok* **2**, p. 109–111.
- Fenyősi L. & Stix J. (1998): Megjegyzések a „Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) által nevelt egerészölyv (*Buteo buteo*) fiókák” című íráshoz. *Túzok* **3**, p. 64.

Zoltán Horváth

Nesting of Red-footed Falcon (*Falco vespertinus*) near Rimavská Sobota

In the valley of Rimava river (Slovakia) in the southern edge of Rimavská Sobota close to the village of Rimavské Janovce I noticed the presence of a female Red-footed Falcon on May 20 over the poplar trees next to a cattle grazing land. The solitary breeding in the old nest of a Hooded Crow (*Corvus corone cornix*) was successful. The two fledged juveniles stayed in the area even in early August. Since breeding pairs of Red-footed Falcon are disappearing from their mountain, hillside and river valley territories at an increasing rate and a viable population remained virtually on the plains only, this breeding record is worthwhile mentioning.

Red-footed Falcons regularly pass the area during migration but I never noticed them during the breeding season on previous occasions even if the biotopes are very similar to those on the Great Plain.

Csaba Katona

Corn Crake (*Crex crex*) in the municipality of Debrecen

Nagysándor-telep is one of the westernmost parts of Debrecen, which is also disconnected from the town by Tóció creek as well as the Debrecen Füzesabony and the Debrecen–Tiszalök railroad lines.

The area is one of the most important bird habitats of Debrecen, species richness may be matched only by Nagyerdő. The area is degrading continuously, however. Even the railways laid here around 1990 were no help to the wildlife but a recreation centre, shopping centre and residential developments were encroaching on additional green areas and a wood was also completely clear cut by 2005.

The most interesting habitat is Peselő-lapos, a low laying pasture bordered by Kunhalom road from the north, Kishegyes road from the south, the railroad dyke from the east and Nagysándor-telep from the west. In 1999 and 2000, both rich in inland waters, occurrence of Black-winged Stint (*Himantopus himantopus*) breeding of Lapwing (*Vanellus vanellus*), Redshank (*Tringa totanus*) and Water Gallinule (*Gallinula chloropus*) were reported here (Pásti, 2002). My observation contributes to the list of interesting birds observed within city limits of Debrecen.

I was walking down on Kunhalom street on the late night of May 20, when I heard the characteristic song of Corn Crake from the direction of Peselő-lapos. I heard the bird in the following days continuously mostly in the evening or at night but sometimes even early in the morning. The Corn Crake was staying on an area not larger than a courtyard, which was situated very close to the railway substructure. (Besides the noise of the railway traffic the rails are illuminated by powerful lamps so it seemed strange that the Corn Crake chose to stay at a place disturbed by noise and light, too.) On this part of Peselő-lapos weedy old dykes, water stands grown in by tall grass and borrow pits filled up by water provided shelter for this male, which I never managed to spot even though its song revealed its proximity of only a few meters from me. I heard the Corn Crake on May 22 the last time.

In my knowledge this was the first report of Corn Crake in Debrecen, demonstrating that Tóció valley still has new things to be discovered despite the continuous habitat destruction and it also serves as an important ecological corridor.

References

Pásti Csaba (szerk.) (2002): A Nagysándortelep természeti értékei. Nagysándor-telcpiék Egyesülete, Debrecen, 76 p.

Gergely Károly Kovács

Feeding behaviour of oversummering Common Cranes (*Grus grus*) on sodic puszta habitats

Oversummering Cranes of the Hortobágy can be seen regularly since the early 1980s even in feeding flocks of hundreds of individuals on various habitats. The bird is well known for its omnivorous habits feeding on green vegetables, worms, insects and their larvae, tadpoles or rodents while staying in the area. It is also known for pulling out young corn stems to pick up the grubs surfacing rather than eating the vegetables themselves.

I noted a similar event on May 22, 2006 but on a steppe environment rather than on a plough field. Seven Cranes took off next to Köves-fertő, a swamp on Kunmadarasi-puszta belonging to Hortobágy National Park. In the drying-out basin of alkali rills and alkali banks I found several stems of Sparse-flowered Plantain (*Plantago tenuiflora*) torn out with their roots together, a plant proliferating in masses and growing longer this year due to the large amounts of water. The plants torn out with their roots were intact showing that the Cranes did not eat from them, the insects pulled out together with the roots may have been their only target.

On other parts of the puszta where similar plant life exists hundreds of torn out plantain stems were to be found with the footprints of Cranes on the soft soil surface. Since I knew the typical Crane „tilling” on sodic land only, and I never saw them pulling out plants I believe it was worthwhile to describe this observation.

Gábor Kovács

Occurrence of Long-tailed Jaeger (*Stercorarius longicaudus*) near Érd

Mr György Sipos, taxidermist found a Long-tailed Jaeger (*Stercorarius longicaudus*), hit by a car in the downtown of Érd (3 Alsóvölgyi street) on November 9, 2002. Ferenc Tóth, a local inhabitant saw this individual in the area in previous days, and he thought it was simply a dark coloured gull. The dark morph bird was in its first year plumage. A detailed description of the bird can be found in the archive of MME NB, the Hungarian rarities committee. Its measurements are as follows (body weight was not measured because of the bad condition of the carcass):

Total body length: 375 mm

Wing: maximum length 291 mm, measured in an unstretched position 277 mm

Tail: measured from the oil gland 140 mm, from the base of the central rectrices 135 mm

Tarsus (standard method): 40 mm

Bill (from skull): 34 mm

Bill (from feathering): 25 mm

Bill (from nostrils): 11.2 mm

Bill depth: 9 mm

Wing formula: 0, 5, 20, 41, 60, 85, 108, 128, 143, 155 mm

Primary projection from the tip of secondaries: 163 mm

Long-tailed Jaeger is a summer straggler and autumn passage migrant from June to September (Magyar *et al.*, 1998), the second rarest species of the genus next to Great Skua (*Stercorarius skua*). A total of 21 records are known until 1996 in the literature according to Magyar (1998), which fall between June 27 and October 5 with the exception of two March records. The date of the collected individual matches the majority of other Hungarian records (third decade of August to first decade of September). The ratio of old and juvenile birds reported was similar according to the literature (Magyar, 1998), however, two out of the three recent occurrences refer to juveniles and one to a second summer immature (2y).

References

- Magyar, G. (1998): Nyílfarkú halfarkas (*Stercorarius longicaudus*). In Haraszthy L. (szerk.): Magyarország madarai. Mezőgazda Kiadó, Budapest, p. 173–174.
- Magyar G., Hadarics T., Waliczky Z., Schmidt A., Nagy T. & Bankovics A. (1998): Magyarország madarainak névjegyzéke. Madártani Intézet, Budapest, p. 74.

Béla Solti

Data on the chewing lice (Phthiraptera) collected from shorebirds in the Fertő–Hanság National Park in 2002

Between August 26–28, 2002 in Fertőújlak dr. Tibor Hadarics and Attila Pellingner, between September 4–19 on Mekszikó-pusztán Dénes Laczik and Attila Pellingner ringed

shorebirds and they collected chewing lice from the caught birds, which were consecutively sent to me for identification. I found the following species in the material:

Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*) – 2 individuals:

Quadraceps bicuspis

Knut (*Calidris canutus*) – 3 individuals:

Actornithophilus umbrinus, *Austromenopon lutescens*

Sanderling (*Calidris alba*) – 1 individual:

Lunaceps actophilus

Little Stint (*Calidris minuta*) – 3 individuals:

Austromenopon lutescens, *Carduiceps zonarius*, *Lunaceps incoenis*

Curlew Sandpiper (*Calidris ferruginea*) – 9 individuals:

Actornithophilus umbrinus, *Lunaceps timmermanni*

Dunlin (*Calidris alpina*) – 5 individuals:

Carduiceps meinertzhageni, *Lunaceps actophilus*

Common Snipe (*Gallinago gallinago*) – 4 individuals:

Rhynonirmus scolopacis

Wood Sandpiper (*Tringa glareola*) – 1 individual:

Quadraceps obscurus

Red-necked Phalarope (*Phalaropus lobatus*) – 3 individuals:

Austromenopon spenceri, *Quadraceps connexus*, *Saemundssonina tringae*

From the 31 individuals of nine ringed birds, a total of 181 specimens of 12 different chewing lice species were collected belonging to different species, of which 36 were male (19.9%), 111 female (61.3%) and 34 larva (18.8%). Little Stint and Red-necked Phalarope had the fewest (3 lice each), while the nine Curlew Sandpiper provided the highest number (80) of parasites.

József Rékási

Fourth observation of Sabine's Gull (*Larus sabini*) in Hungary

The circumpolar Sabine's Gull (*Larus sabini*) still bred on Svalbard, belonging to Norway during the 1990s in a few pairs, but it is only a vagrant, predominantly in autumn, elsewhere in Europe. It is seen most regularly on the sea shore of Western Europe. It is only an occasional straggler in the inland. Three verified records have been known in Hungary so far, two from the Danube (1941 and 2001), and one from Virágoskút fishponds near Bal-mazújváros (1998).

On November 8, 2003 we were watching the birds on Bivalyhalom fishponds near the town of Folyás. An adult breeding plumage Sabine's Gull was spotted by one of us in the late afternoon hours on the outer canal of pond No. 1. The bird was fishing together with Black-headed Gulls (*Larus ridibundus*) catching mostly dead Prussian carp (*Carassius gibelio*). It was behaving quite friendly, so we could observe it well and we managed to

take photos of the bird. It was seen by a number of birdwatchers visiting the area on the next day but no one saw it later.

Tamás Emri, Péter Gyüre, László Nehézy & Barna Mihály Zöld

Observation of Eurasian Pygmy Owl (*Glaucidium passerinum*) in Aggtelek National Park

The Pygmy Owl breeds in every country adjacent to Hungary, sometimes just a few kilometres from the border but only eight verified records of this species existed in Hungary until now, two from Sopron hills (1977, 1993), one from Cserehát (1994), and one from Visegrád hills (1996) while four records are known from Aggteleki-karszt (1992, 2000, 2001, 2002).

We were doing bird-watching near Jósvalő in the pine forests of Aggtelek National Park on February 19, 2005. We stopped about ten times to search for Pygmy Owl with the help of the playback of its call by a tape recorder. We were successful two times and a Pygmy Owl responded to the played call after a few minutes. Both individuals were calling from an old, coppice like Scots pine. Their activity was, however, not very high, and they got quiet after a few whistles. In one case *L. Nehézy* spotted the bird so we could study it thoroughly and we took pictures of the bird as it was sitting on a twig of a Scots pine at about 8-10 m height. It was very tame; we could approach right up to the tree trunk without scaring the bird away. It was noticeably small, some 20 cm big. No ears were visible on its little rounded head. Its tiny yellow eyes were surrounded by fine ring shaped patterns, neighboured by bright eyebrows from the top. Its belly was pale patterned with vertical brown spots. On the side of the body and on the chin dense, horizontal brown barring was visible. Its upperparts were brownish with tiny pale spots. Its small body, characteristic calls and pattern made the identification straightforward.

Although surprisingly few records of Pygmy Owl have been recorded in Hungary, experience of the staff of the national park directorate together with our own observations in 2001 and 2002 reconfirm the assumption that Pygmy Owl is a regular winter visitor in Hungary and occasional breeding may also occur (*Boldogh et al., 2005*).

The pine forests, considered „alien to the landscape” of Aggtelek National Park, provide shelter to a number of bird species (*Loxia curvirostra*, *Coccothraustes coccothraustes*, *Pyrrhula pyrrhula*, *Parus ater*, *Parus cristatus*, *Dendrocopos* species, etc.) along with the Pygmy Owl during wintertime. Preservation of at least some of those pine forests may contribute to maintain the ornithological relevance of the region.

References

Boldogh S, Farkas R., Szomorad F. & Szaniszló M. I. (2005): Territóriumtartó törpekuvák (Glaucidium passerinum)-pár megfigyelése az Aggteleki Nemzeti Parkban. Aquila 112, p. 65–68.

Tamás Emri, Roland Farkas, László Nehézy & Barna Mihály Zöld

Winter occurrence of Crested Lark (*Galerida cristata*) in flocks on sodic puszta habitats

Crested Lark is a typical 'culture bird' on the Hortobágy for appearing regularly at the edge of municipalities, farm houses, sheep folds of the puszta, wintering pens, sheepfolds and barn yards. This type of behaviour is characteristic for the species both during breeding as well as during the wintering period. It moves into the central parts of villages and towns during more severe winters, while one may encounter them in milder weather along the highways searching for food.

Birds arriving as winter visitors to Hungary are not substantiated by evidence as yet, Crested Larks are generally considered resident birds almost everywhere not moving long distances from their breeding ground during winter; migration may only be detected in the eastern part of Europe only.

The winter of 2005-2006, which brought grim cold to Ukraine and Romania, was characterised by a number of Crested Larks well exceeding those breeding in my study area. The surplus number may have come even from abroad. A surprising event took place in December. On Agyagos and Kása-hát, two barren sodic spots of Nagyiváni-puszta, Crested Larks showed up in flocks avoiding villages and shepherd dens alike, keeping a distance of 1-1.5 kilometres from any inhabited area and feeding in dense flocks on the grassland. They mixed occasionally with Snow Buntings (*Plectrophenax nivalis*) or Twites (*Carduelis flavirostris*) but broke up the community soon to stay in homogeneous flocks again.

I saw on Agyagos 16 Crested Larks on December 10, 2005; 7 on the 11th (together with 30 Snow buntings); 21 on the 16th; 15 on the 18th; 18 on February 1st; 2006 (with Twites and Snow Buntings); and 19 individuals on Kásahát on December 14th and 16th, 2005 and 20 on the 28th. By the time the weather turned harsh during mid winter the Crested Larks disappeared from the region to return only in February. The unusually shy, nomadic Crested Larks may have come from longer distances, even from Eastern Europe as winter visitors.

Gábor Kovács

The 2005/2006 influx of Bohemian Waxwings (*Bombycilla garrulus*) in Hungary

After the 2004/2005 influx of Bohemian Waxwings, which was considered extraordinary (Fintha & Pásti, 2005) a significant number of Waxwings arrived into the Carpathian Basin in the winter of 2005/2006 as well (most of observation data were kindly provided by the editors of the web site <http://www.birding.hu>, for which I express my sincere thanks along with all those having sent their reports directly to me).

Analysis of the observations of this year provided the following conclusions. The first small flock of 8 birds was reported fairly late from Szászberek (Jász-Nagykun-Szolnok county) on November 26, 2005. The last flock of 14 individuals was observed on May 14, 2006 at Nógrádsipek. The winter of 2005/2006 may be one of the most significant in terms

of the invasion of Waxwings with 1875 flocks reported from 265 municipalities on 143 days from every county of Hungary. The highest number of records came from Budapest and Debrecen, with 509 and 191 flocks of various sizes, respectively. A total of 115 flocks were reported from Sopron, 89 from Szeged, 78 from Gödöllő and 72 from Kecskemét.

It is definitely noteworthy that this year Waxwings appeared even further south in the country when compared to the invasion of the previous year. When ranking the counties Pest (not counting the data of the capital city) comes first with its 296 flocks and Hajdú-Bihar with 214 flocks second, which counties were followed by Bács-Kiskun County with 147 observations, Győr-Moson-Sopron County with 137 flocks and Csongrád County with 121 flocks reported.

There may be an overlap in the number of birds observed on the same site as a consequence of the nature of observations and data collection and the flock number detected also correlates with field activity but drawing a few conclusions is still possible on the extent of the influx. The flock of 2000 birds seen in Debrecen on February 22, 2006 stands out as the largest flock seen on one site, although it is still behind the record of 3000 individuals in the previous year. Flocks reaching a thousand individuals were seen another five times in Debrecen, Vác and (three times) in Budapest. When looking at the list of towns with at least 500 individuals seen in one group, Eger, Gyöngyös, Gödöllő, Sopron, Kecskemét and Keszthely need to be mentioned.

During the discussed period large numbers of Waxwings appeared in various countries of Europe [<http://www.birding.hu>; *Birding World* Vol. **19**(1–5); *Limicola* Vol. **20**(1)]. In January of 2006 more than 2500 Waxwings were reported between Scotland and Kent and a strong influx was detected also in Austria with 3200 birds as a maximum in Vienna. The number of individuals exceeded 2000 in February in Great Britain and as time passed by the majority of the swarms retreated towards north. Some of the birds reached the southernmost regions (Dorset and Devon), 200 individuals showed up in Ireland. In March 100 birds were seen in Belgium, where Waxwings show up only occasionally otherwise, while several hundred birds were seen in the same month in Eastern Austria. Only 500 birds were counted in April in Great Britain and although the majority of those disappeared by the third week of the month, 3 individual was still seen on May 8 on Shetland. Three individuals were seen on Iceland on May 22. While even larger flocks were reported in Western Europe, no noteworthy movement was observed in Romania during this winter (*Szilárd Daróczi* in litt.).

The behaviour and feeding habits of the birds while staying in Hungary did not differ from what had been recorded earlier. They preferred in the winter of 2005/2006 the seeds of western hackberry (*Celtis* sp.), honey trees (*Sophora japonica*) and mistletoe (*Loranthus europaeus*). I noted in Debrecen on February 19, 2006 that trees of Nagyerdő with at least some mistletoe were defended by Mistle Thrushes (*Turdus viscivorus*), and flocks of Bohemian Waxwings were prevented from landing. Besides the listed items Waxwings were reported to feed in this year on blackthorn, rowan, plane tree seed, apple, kitchen vegetable waste, seed of garden juniper and garden thuja, privet, rose hips, buds and seeds of poplar, seeds of ash and even black locust tree. It was noted by a number of observers that insects appearing as a result of the spring warming up were caught 'flycatcher style' by the waxwings just like in their homeland during the breeding season.

References

Fintha I. & Pásti Cs. (2005): A csonttollú (*Bombycilla garrulus*) előfordulása Magyarországon 1953–2005 között. *Aquila* **112**, p. 69–85.

Csaba Pásti

Singing juvenile Bluethroat (*Luscinia svecica*) in late July

On the early morning of July 25, 2005 I was in the observation tower located between ponds No. 5 and 6 of the Hortobágyi-halastó fishpond system. I heard repeatedly a strange bird song between 6:40 and 7:00 CDT from the oleaster tree next to the tower. It did not take me long to find the source of the sound in a fledged juvenile Bluethroat although its song did not even come close to that of adult males. I attempted to find familiar motives in the cacophony and I managed to find fractions from the songs of Whitethroat (*Sylvia communis*), Reed Warbler (*Acrocephalus palustris*), Moustached Warbler (*Acrocephalus melanopogon*) and Red-backed Shrike (*Lanius collurio*). It is noteworthy that all four species mentioned were present on the site: the Moustached Warbler was in the sedge of the pond's edge while the other three species were on the same tree. I came to think that the juvenile Bluethroat was imitating the occasionally still singing warblers and shrike and it re-mixed it into his own repertoire hardly resembling anything else. In the song of adult Bluethroats, which are well known for imitating other birds, the calls and songs of imitated birds can be recognised much easier. According to the literature the so-called „Jugendgesang-Strophe” (Glutz & Bauer, 1988), the song of fledged juveniles may be heard from September, especially in the early down hours. The case on the Hortobágy in July may be considered unusual for its early date.

References

Glutz von Blotzheim, U. N. & Bauer, K. M. (1988): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 11. Aula, Wiesbaden, p. 215–220.

Gábor Kovács

Nesting of Sedge Warbler (*Acrocephalus schoenobaenus*) on loess puszta habitat

Sedge Warbler, known as the commonest breeding bird of Hortobágy is not choosy in terms of habitats. During the three decades of my field studies on the Hortobágy, I found wet meadows, marsh meadows with tussock, sodic swamps, reed beds, sedge, common bulrush, edge vegetation of fish-ponds and dried-out canals, ditches and draining dykes of given-up rice fields and once irrigated hay meadows as most typical breeding habitats. I noted such extreme breeding habitats as edges of bombshells overgrown sometimes with the stands of common couch-grass (*Elyum repens*) rather than aquatic vegetation. It was

noteworthy to see the bird to breed in the tall, thick spots of welterd thistle (*Carduus acanthoides*), cotton thistle (*Onopordum acanthium*) and hemlock (*Conium maculatum*) taking over the space from the derelict farm houses because such weedy vegetation of this type, especially if overgrown with nettle, is a typical habitat of Marsh Warbler (*Acrocephalus palustris*) rather than Sedge Warbler.

I encountered the bird in arable land environment in the following cultures (in order of frequency): rape, vetch mixed with rye or oat, triticale, white mustard, as well as more corpulent weeds of green set-aside and wasteland (mostly thick stands of different thistle species and mayweed). In the fishpond basins when standing dry for a prolonged period spreading polygonums and *Rumex* species also provide the bird with nest site.

The first half of 2005 was rich in rain with more than 370 mm precipitation altogether, which may have been the cause of rapid proliferation of some adventive plants on the loess backs. On the 2-ha-large area of Kenderhátó-telek of Zám-pusztá, surrounded by a sheepfold an extensive common vincetoxicum (*Vincetoxicum hirundinaria*) stand was overgrown by an extensive hemlock (*Conium maculatum*) field. On June 16 I saw a very actively singing Sedge Warbler male on the *Conium* stems, which usually disappeared between the stems when finishing its song. Three days later I also saw the female feeding and emitting alarm calls on the same site. On another area of Zám, near Sároséri-halom I encountered a feeding Sedge Warbler pair in the loess back vegetation dominated by *Salvia austriaca*, lady's bedstraw (*Galium verum*), and *Koeleria cristata*. The sentinel and song post of the male were the stems of the sparsely grown but ca. 140 cm tall welterd thistle (*Carduus acanthoides*). Loess back grasslands add another habitat type to the already diverse list of the breeding habitats of Sedge Warbler on the Hortobágy.

Gábor Kovács

Occurrence of Yellow-browed Warbler (*Phylloscopus inornatus*) on the Kaszonyi-hegy near Barabás

A Yellow-browed Warbler was netted on October 14, 2003 on Kaszonyi-hegy, Barabás. The bird was caught during the last check-up at 18:00 CDT and was released next morning marked with a ring. Body measurements were taken, a detailed description was prepared and a number of photographs were also taken. A number of observers came to see the warbler on the site who also confirmed the authenticity of the observation.

Circumstances of netting

Systematic netting and marking of birds in the ringing camp on Kaszonyi-hegy Nature Reserve began in 1994 and it has been re-organised every autumn since 2000. Methods follow the standard protocols of Actio Hungarica.

The hill is an inselberg of volcanic origin covered typically by thermophile oak forest association interspersed by unkempt orchards, deserted vineyards, bushy-shrubby habitats

as well as rocky grassland. Stands of mist nets were created to cover most habitat types possible.

The Yellow-browed Warbler was caught on stand No. 18 in a bushy-shrubby habitat characterised mostly by common elder, rose hips and blackthorn bushes. The bird was taken out of the net at dusk as the only leaf warbler caught at this hour. Identification and taking measurements was already done at the light of carbide lamps. The bird was kept in the camp for the night and it was released the next morning right after document pictures were taken.

The day of capture was characterised by a sunny morning following showers during the night, followed by a variably cloudy afternoon, wind of medium strength accelerating later into wind blasts. By the time of the check-up of the nets it was cloudy and wind-still. Despite of a good bird activity observed, netting was less so successful due to the windy weather. A total of 97 individuals were ringed with another 15 recaptured from previous days. The leaf warbler migration peaked on the previous week starting to be petering out in the past few days. On the day of capture only 12 Chiffchaffs (*Phylloscopus collybita*) were caught, which also shows the end of leaf warbler migration.

Description of the netted individual

The bird was of the size and shape of an average leaf warbler. The back was yellowish green, the underparts from the throat to the undertail coverts were white. The chin and the flanks contained off-white spots and pale yellow striping. The two yellowish white wing-bars were clearly visible. Underwing coverts were white with a yellowish white hue at the shoulder region. Eyebrows were bright yellow end of an uninterrupted outline. Eye stripes were greyish green interrupted by off-white spots, which latter extended to the cheeks, too.

Primaries and secondaries were tipped with white and ended in a little peak. The 2nd to the 6th primaries were emarginated and the 2nd and 8th primaries were of the same length. The wing length was 57 mm; the length of the 3rd primary 43 mm; tail length 40 mm, body weight 7.0 grams. The bird was in good condition, fat was classified code 4, pectoral muscle code 3. Body moult and wear was given code 0. Since no definite clue exists for age identification at this time of the year it was given category 'full grown'.

Occurrence of Yellow-browed Warblers in Europe

The species is one of the commonest Asian vagrants in Europe. It occurs annually in Scandinavia, Great Britain, along the seashore of North sea and Baltic sea, especially in September and October. It is much less frequent in Central and Southern Europe but records exist in Austria, Czech Republic, Slovenia, Switzerland, France, Italy, Greece, Malta, Spain, Portugal and Gibraltar (*Lewington et al., 1991; Magyar, 1998*). It was ringed in Hungary in 1989 (*Fitala, 1993*), it was also observed the first time in the same year (*Magyar et al., 1991*), and it was netted another 3 times until the end of 2003 at Ócsa (*Karczsa, 2001*), Tata and Tömörd (*Kiss, 2002*).

References

- Cramp, S. (ed.) (1992): The birds of the western Palearctic. Vol. 6. Oxford University Press, Oxford, 728 p.
- Fitala Cs. (1993): Új füzikefaj (Aves, Sylviidae) Magyarországon. *Calandrella* 7(1–2), p. 95–98.
- Karcza Zs. (2001): A vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) harmadik hazai előfordulása. *Tízok* 6, p. 34–35.
- Kiss J. (2002): A vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) előfordulása Tömördön. *Cinege* 7, p. 22.
- Lewington, I., Alström, P. & Colston, P. (1991): A field guide to the rare birds of Britain and Europe. HarperCollins, St. Helier, p. 368–370.
- Magyar G. (1998): Vándorfüzike. In Haraszthy L. (szerk.): Magyarország madarai. Mezőgazda Kiadó, Budapest, p. 317.
- Magyar G., Schmidt A. & Waliczky Z. (1991): A vándorfüzike (*Phylloscopus inornatus*) második hazai előfordulása. *Madártani Tájékoztató* 1991. (január–június), p. 11–12.

Hunor Attila Török & Enikő Petrilla-Bartha

Great Grey Shrike (*Lanius excubitor*) taking prey from shallow water

During the winter of 2005-2006 unusually large numbers of Great Grey Shrikes lingered in the area of Hortobágy.

Up to a total of 7-10 individuals could be seen on a field day while this number rarely tallied 4-5 birds in other years. During grimmer periods of the capricious winter their number fell back significantly, but on milder days the temporarily disappeared individuals showed up again. The winter 'aftermath' of March was changeable, the sometimes snowy, sometimes thawing days were characterised by the floods and streams of inland water in various sizes on the puszta.

On March 12, 2006 I was crossing the water flow breaking through the dirtroad connecting Bábafield and Labodás of Nagyiváni-pusztas when a Great Grey Shrike arrived flying low over the ground. I was watching from 10 meters the bird hovering at a height of 50-80 cm in the strong wind, and then it landed in the shallow water flowing over the road and it caught two of the spiders carried by the running water. The bird stayed for another half an hour and took prey from the water successfully several times by either hovering or using the weeds standing on the roadside as a sentinel. At one point it also landed right at the edge of the shallow, sheet like water flow on the sodic clay and caught anything edible (spiders, insects) that was to pass by the current.

I consider my observation interesting for the unusual behaviour of the bird rather than for the recorded prey species since the 'omnivorous' nature of great Grey Shrikes eating a large array of invertebrate and vertebrate prey (including carcasses) is well known from the literature, since I never saw this species swooping in the water, however shallow, from hovering or from a sentinel, either.

Gábor Kovács

Successful nesting of Hooded Crow (*Corvus corone cornix*) on a Hortobágyer style well sweep

On May 12, 2005 I was doing my survey on Zám-pusztá, part of the Hortobágy National Park, in the outskirts of Hortobágy village on the field of Halas-köz. The double sweep well was renovated in 1999-2000 into one with an etched and hewn upright (this is the so-called Debrecen style well sweep where the rectangular well sweep moves on its axle in the similarly rectangular hole of the thick oak upright). A pair of Hooded Crow built its nest exactly in the artificial "cavity" over the sweep. I detected three big nestlings on May 12 sitting on the sparsely laid nest material. The juveniles fledged within one week.

Breeding of Hooded Crow on well sweeps is not the first case on the Hortobágy but more successful than the previous one since the double sweep of Halas-köz is out of use at the moment so the well sweep was not moving during the breeding, hence, the eggs were safe from rolling out. In 2004 a hefty Hooded Crow nest was built between the sweep and forked upright of the traditional forked upright well of the uninhabited Danyi-tanya, but at the time the well whip was stolen by some local dwellers during one of their 'collection tours', the sweep kicked upright and the clutch fell out of the nest.

Gábor Kovács

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK

A Madártani Intézet könyvtárának adományozói az elmúlt időszakban

Andrési Pál, Bakó Botond, Bankovics Attila, Bartók Katalin, Berdó József, Bécsy László, Bodó János, Büki József, Csorba Péter, Esztó Piroska, Fodor István, Füri András, Hadarics Tibor, Kasza Ferenc, Kecskés Ferenc, Kiss János, Kovács Tibor, Kusztor Dávid, Magyar Gábor, Mogyorósi Sándor, Orbán Zoltán, Pallag Orsolya, Peregovits László, Rakonczay Zoltán, Sallai Zoltán, Frank Savis, Schmidt Egon, Simon László, Széll Péter, Török Katalin, Váczi Olivér és Verseczki Nikoletta.

Külön köszönet illeti az alábbi kiadókat kiadványaiknak a könyvtár számára történő adományozásáért 2006-ban — Special thanks go to the following publishers for donating a number of their publications to the Library in 2006: *Blackwell Science, Cambridge University Press, Oxford University Press.*

IN MEMORIAM

Dr. Jánossy Dénes (1926–2005)

Jánossy Dénes 1926. március 24-én született Budapesten és türelemmel viselt, hosszan tartó szenvedés után ott hunyt el csendesen 2005. augusztus 16-án. A Pázmány Péter Tudományegyetemen természetrajz-kémia, valamint geológus szakon szerzett képesítést. 1948-tól a Természettudományi Múzeum muzeológusa, majd Föld- és Őslénytárának vezetője. A Magyarhoni Földtani Társulatban, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatban és más szakmai szervezetekben betöltött vezető tisztségei mellett 1974-ben a Magyar Madártani Egyesület elnöke lett. Az ELTE címzetes egyetemi tanára 1959-ben a földtudományok kandidátusa, 1968-ban a tudományok doktora fokozat, illetve a Pro Natura (1978, 1988), a Hantken Miksa (1991) és a Keve András Emlékérem (1997) kitüntetések viselője volt.

Jánossy Dénes – a paleontológus

Petényi Salamon János, Pethő Gyula, Kormos Tivadar, Lambrecht Kálmán, Mottl Mária és Kretzoi Miklós, az elmúlt másfél évszázad meghatározó hazai ősgérces-kutatói után 2005-ben eltávozott méltó követőjük, *Jánossy Dénes* is. Nem tudni, hogy csaknem fél évszázadot felölelő tudományos pályája során hány milliónyi csont ment át kezei között. Fiatal korában az Istállóskői-barlangból a *Vértess László* által kiásott madármaradványok feldolgozása alapozta meg szakmai ismereteit. A Bükk-hegységi Lambrecht Kálmán-barlang gazdag gerincesfaunájából írta kandidátusi értekezését, és a felső-pleisztocénben egy addig ismeretlen, a tarajos sül (*Hystrix*) jelenlétével jellemezhető időszakot mutatott ki. Az 1960-as évektől minden nyáron felkerekedett, táborot ütött hazai és külföldi kollégáival és nem utolsósorban az érdeklődő fiatalokkal. Ezek voltak az igazi „egyetemi” tanulmányok, a csontok megismerésének és értelmezésének igazi iskolái. A Tar-kői-kőfülkéből, a Bódva fölé magasodó Osztramos-hegy, vagy éppen a szőlőkkel körülvett villányi karsztüregkitöltésekből kiásott ősgércesek csontjait heteken át válogatók kezei között sok százezer év megszámlálhatatlan csontemléke ment keresztül. A Tar-kői-kőfülkéből kimutatott 350-400 ezer évvel ezelőtti sajátos sztyepei pocok, a *Jánossy* által felfedezett *Lagurus transiens*-ről később kiderült, hogy egész Euráziában elterjedt. Az osztramosi táborban, a böglyök támadása közben hitetlenül forgatta a vörösgyagból előkerült kicsiny, már évmilliókkal korábban kihaltnak vélt „hajnalegér” utolsó képviselőjének, az *Estramomys simplex* állkapcsát. Közel harminc kihalt emlőst és félszáz madárfajt és -alfajt fedezett fel és írt le csaknem ötven évig tartó aktív pályafutása során.

Jánossy Dénest, a paleontológust leginkább a pleisztocén jégkorszak középső szakasza, a mai emlősfauna kialakulásának időszaka, valamint az európai madárfajok kialakulása és egykori állatföldrajzi viszonyai érdekelték. A magyarországi pleisztocén gerinces faunák alapján történő rétegtani tagolásáról szól, 1979-ben előbb magyarul, majd 1986-ban angolul is megjelent könyvét követői bibliaként forgatják. Az *Aquilában* tette közzé az összegyűjtve önálló monográfiának is tekinthető tanulmányorozatot a Kárpát-medencei pliocén és pleisztocén madármaradványairól. Több mint százötven tudományos publikációjának

egyharmada kifejezetten csak a madarakkal foglalkozott. Nemzetközi szaktekintélyként számos európai fosszilis madár- és kisémlősfauna feldolgozására kérték fel. Generációknak adott szellemi útravalót, tudást és hatalmas mennyiségű, az emlősök és a madarak evolúcióját bizonyító, általa kiásott tárgyi bizonyítékot.

Kordos László

Jánossy Dénes – a madárvédő

Gyermekkora óta rajongott a madarakért, ornitológusnak indult és bár a paleontológiának egész Európában, sőt azon túl is elismert művelője lett, szívében mindig madarász maradt. Régi barátság fűződött hozzá, és ha találkoztunk, előbb-utóbb mindig madarakról beszélgettünk. Ilyenkor lelkesen mesélte, milyen fajok hangjait hallotta legutóbb a budai lakását övező kertekből.

Amikor 1974-ben megalakult a Magyar Madártani Egyesület, közfelkiáltással *Jánossy Dénest* választották elnökké, és ő sokrétű tudományos és hivatali munkája mellett ezt a feladatot is a rá jellemző lelkiismeretességgel végezte. Elnöksége alatt az egyesület soha nem remélt gyorsasággal fejlődött, terebélyesedett. A terepen, ásatás közben is figyelte környezetét és a látottakról, hallottakról mindig örömmel számolt be. Egy-egy átrepülő ritkább ragadozó – kerecsensólyom vagy parlagi sas – megpillantása igazi élményt jelentett számára. A ragadozók védelmét egyébként is szívügyének tekintete. Neki és az általa irányított lelkes fiatalokból álló csoportnak köszönhető, hogy megszűntek a korábbi fészekfosztogatások, a minden évben sok ragadozó pusztulását okozó mérgezések, és stabillá vált a korábban súlyosan veszélyeztetett hazai kerecsen- és rétiszállomány. A ragadozók mellett nagy figyelmet fordított a tűzokvédelemre is. Amikor már súlyos betegen, ágyhoz kötötten feküdt és meglátogattam, mindig sikerült örömet szerezniem neki azzal, ha sikeres kerecsenköltésekről, növekvő tűzokállományokról számolhattam be.

Mint az Óslénytár vezetője folyamatosan fejlesztette annak csontgyűjteményét. Az elhullva talált, néha már bomlásnak indult állapotban lévő madarakat hátizsákjában vitte a múzeumba, ahol maga főzte és csontozta ki a tetemeket. Ebben a munkában gyakran segítettem neki. Ilyenkor nyílt alkalmunk hosszabb, meghitt beszélgetésekre.

Jánossy Dénes mélyen vallásos volt, ezt tükrözte egész világnézete, és családszeretete is. Kevés olyan segítőkész embert ismertem, mint amilyen ő volt. Bárki fordult is hozzá a legkülönbözőbb kérésekkel, mindig igyekezett segíteni. Kutatóként, paleontológusként a legnagyobbak közül való volt, de mint ember is példaképül szolgálhat bárki számára. Halálával nagy veszteség érte a magyar tudományt, mi madarászok pedig egy mindig segítőkész, bölcs barátot és a madárvédelem igazi apostolát veszítettünk el vele.

Schmidt Egon

Fintha István (1941–2006)

2006. augusztus 6-án, életének 64. évében meghalt *Fintha István*, a hazai természetvédelem kimagasló alakja. 1941-ben Budapesten született, élete mégis a fővároshoz köthető legkevésbé. Gyermek- és ifjúkorában a szatmári tájon (Tiszabecsen, Porcsalmán és Csengeren) töltött évek meghatározták az Alföldhöz fűződő szeretetét. A Debreceni Református Kollégiumban érettségizett, majd a Kossuth Lajos Tudományegyetem biológia-földrajz szakos hallgatója lett. 1964-ben megszakította tanulmányait és Sátoraljaújhelyen egy általános iskolában vállalt állást. A négy évig tartó tanítóskodás során tanítványai megtapasztalhatták türelmét és sokoldalú érdeklődését. Amikor még az „erdei iskola” fogalma ismeretlen volt hazánkban, ő már tanóráit gyakran a szabadban, a Zemplénben kirándulva tartotta, a természet szeretetére, az értékek megbecsülésére nevelve diákjait.

1968-tól 1971-ig az Agrártudományi Főiskola (később Egyetem) Állattani Tanszékén dolgozott mint kutatási segéderő. Ettől kezdve írta tudományos és ismeretterjesztő szakcikkeit. Az Egri Tanárképző Főiskola biológia-földrajz szakára beiratkozva 1969-ben diplomázott, majd engedélyt kapott a debreceni egyetemen félbehagyott tanulmányai folytatására is, ahol 1972-ben biológia szakon szerezte második diplomáját. 1971-től az Országos Természetvédelmi Hivatal alkalmazásában a Hortobágyi Nemzeti Park előkészítési munkálatait végezte mint természetvédelmi területkezelő. Első nemzeti parkunk létrejöttében így *Fintha Istvánnak* éppoly elévülhetetlen érdemei voltak, mint később a Szatmár–Beregi Tájvédelmi Körzet előkészítésében. 1973-tól nyugdíjazásáig a HNP igazgatóságán dolgozott. Természetvédelmi örtől a vezető főtanácsosig csaknem minden alkalmazásban volt, így kiváló rálátása nyílt a természet hathatós védelmét gátló sok problémára is. Több évet töltött Tanzániában, ahol államközi szerződés révén szaktanácsadóként vett részt az ottani Természeti Erőforrások Minisztériumának munkájában.

Büszke volt arra, hogy megszakítás nélkül 35 évet a természetvédelemben munkálkodott. Alapító tagja volt a Magyar Madártani Egyesületnek, dolgozott az Európai Darukutató Munkacsoport (European Crane Working Group) koordinátoraként. Mintegy 170 tudományos és ismeretterjesztő írása között azonban nemcsak ornitológiai témájú cikkeket találunk. Széles körű érdeklődése a botanika, a helytörténet, a néprajz, az irodalomtörténet és művészettörténet területeit egyaránt felölelte. Kiváló grafikái is számos kiadvány illusztrációjaként szolgáltak. Munkásságát (többek között) Chernel István emléklakettel és Pro Natura díjjal is elismerték.

Szerette volna megérni ötven év alatt összegyűlt adatainak feldolgozását és közreadását. Ez sajnos csak részben sikerült. Az Észak-Alföld edényes flórája című munkája önálló kötetben látott napvilágot. Utolsó madártani tanulmányának megírása, melyet a csonttollúak hazai mozgalmairól írt, szintén az összegzést szolgálta. Ez utóbbiban még segítségére lehettem, nem maradt idő azonban feldolgozni a Debrecen város madárvilágáról, valamint az Észak-Alföld gerinces faunájáról gyűjtött értékes adatait. Méltósággal és türelemmel viselt súlyos betegsége végül legyőzte őt. Egyre embertelenebbé váló korunkban még fájóbb egy olyan ember távozása, aki mély humanizmussal, megalkuvást nem ismerve képviselt igazi értékeket. Bölcsességével, türelmével és a kutatni vágyó fiatalok önzetlen támogatásával *Fintha István* sokunkat nevelt valódi természetvédővé.

Pásti Csaba

KÖNYVISMERTETÉSEK

Gerard Gorman: Woodpeckers of Europe. A study of the European Picidae. Bruce Coleman, 2004. 192 oldal, 10 színes tábla, színes elterjedési térképek, fekete-fehér szövegrajzok. Illusztrálta: Kókay Szabolcs. 35 £.

Földrészünk harkályairól mostanáig nem készült összefoglaló könyv, ezért örömmel üdvözölhetjük a szerző vállalkozását. *Gerard Gorman* sok éves terepi megfigyeléseire alapozott művében az ide vonatkozó részletes szakirodalmat is felhasználja, így munkájáról elmondható, hogy a harkályfélék európai fajairól összegyűlt ismeretanyag átfogó összegzését adja.

A hármas tagolású könyv első része foglalkozik a fakopáncsok evolúciójával, anatómiájával, topográfiájával. Rendszertani ismertetés, vedlési folyamatok, az egyes fajok repülésének jellegzetességei és dobolásuk elemzése után a táplálékszerzésük összehasonlítása következik.

A terjedelmesebb második rész a fajok leírásának és határozásának fő fejezete, mely a tíz fajt bemutató színes táblákkal kezdődik. Ezeken a harkályok különféle fajok törzsén, ágain láthatók, a kor, nem és alfaj határozásának bélyegeire rámutató vonalak és pár szavas magyarázatok kíséretében. A színes elterjedési térképek lapjai után az egyes fajok ismertetése kezdődik. Egy-egy harkály fajfejezetében megtalálhatók a nevezéktani tudnivalók, a testméretek, általános leírás, a hím, tojó és a fiatalok határozása, az alfajok, az esetleges hibridek, aberrációk ismertetése. Külön alcím alatt elemzi a hasonló fajokkal való összetévesztés lehetőségét és a terepi „jizz” is helyet kap a határozás elősegítésére.

A hangok részletes leírása és a dobolás külön alcímek alatt szerepelnek. A harkályok által hagyott nyomok, jelek, vésések fajra jellemzőek, ezért kellő részletességet kaptak. Az élőhely, táplálék, táplálékszerzés, viselkedés, a fészkelés, az odú leírása után a faj fejezetét az elterjedés, a vonulás vagy kóborlás ismertetése és az európai helyzet bemutatása zárja.

A könyv harmadik része érdekes ökológiai és természetvédelmi áttekintést ad a harkályok és az ember, illetve a harkályok és egyéb madarak, valamint egyéb állatesoportok kapcsolatáról.

Nagyon jól szerkesztett táblázatokkal segíti a határozást: a fajok mérete (nagyság és szárnyfesztség), a szintípusok szerinti csoportosítás és a terepen látható ivari dimorfizmus (a fej mintázata) alapján. A „tarkaharkályok” hímjeit és tojóit igen jól használható ábrával hasonlítja össze.

A könyv értékét és használhatóságát jelentős mértékben fokozza a kiváló színes táblák és a szövegközi ábraanyag minősége, amely az illusztrátort, *Kókay Szabolcsot* dicséri. A képeken érződik a művész elmélyült terepi madárismerete és a könyv szerzőjével való alapos konzultációja.

Fogalomtár és örömdetesen gazdag irodalomjegyzék (benne számos magyar és kelet-európai szerző művével) zárja a könyvet, melyet minden, a téma iránt érdeklődő madarásznak érdemes beszereznie.

Kovács Gábor

Ecsedi Zoltán (szerk.): A Hortobágy madárvilága. Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Balmazújváros, 2004. 588 oldal számos színes fényképpel, Kókay Szabolcs és Nagy Gyula szövegközti tusrajzaival.

Magyarországi vonatkozású madártani vagy természetvédelmi tárgyú könyvekkel nem kényeztetik el a hazai kiadók az olvasóközönséget, inkább külföldi művek magyar fordítását dobják piacra. Ezen igyekezett meg változtani a Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, és több támogató – köztük a KvVM – jelentős anyagi támogatásával terjedelmes kiadványban megjelentettek egy, a Hortobágy madárvilágát tárgyaló könyvet.

E terület nem csupán azért érdemel megkülönböztetett figyelmet, mert az ország első nemzeti parkjának ad otthont, hanem számos hazai és külföldi madármegfigyelőnek is régóta kedvelt célpontja. Változatos élőhelyei folytán megállja a helyét a világ többi madártani célállomásai között. A terület a mára már letűnt korszak vadászai előtt is becsben állt, vízivadterítékei igen jelentősek voltak. *Sir Peter Scott* saját bejáratú vadászkunyhót tartott itt fenn, az ornitológia számára pedig olyan professzorokat nevelt ki a Hortobágy, mint a néhai *Udvardy Miklós*.

Az itt tárgyalt könyv több igényt is megpróbált kielégíteni egyszerre. Gazdag képanyaga fotóalbumként önállóan is megállná a helyét. Az élőhelyképek rendkívül informatívak, a terület bemutatását nagyban segítik, ráadásul arra is bizonyítékkal szolgálnak, hogy Magyarországon is van keresnivalója a tájképfotósnak. A madarakat ábrázoló képek is a könyvhöz megkeresett néhány színvonalas természetfotós válogatott felvételeit tartalmazza. A képek színvonalától kicsit elmaradt a nyomda teljesítménye, mert az ívek sajnos pontatlanul lettek vágva, így az olvasó nem érti, miért a képek egyenetlen szegélye. Mivel nincs túl sok lehetőség madárképek hazai publikálására, még azt a szerkesztői döntést is el kell fogadnunk, hogy nem kizárólag a Hortobágyon készült madárfotókat vettek be a könyvbe, így azok dokumentum helyett így csak illusztráció szerepét töltik be.

Az egyes szócikkek közötti tusrajzok ezzel szemben nem csupán a helyenként nehezen olvasható apró betűs szöveg (különösen az egy hasábos bekezdések esetében) szemfárasztó voltát ellensúlyozzák, a madarak hortobágyi tájba helyezése révén azok rögtön meg is elevenednek előttünk. A már nemzetközileg is hírnevet szerzett *Kókay Szabolcs* és a már ugyancsak ismerősen csengő nevű *Nagy Gyula* ha stílusban különbözik is, színvonalban egyformán szép teljesítményt nyújtottak, olyannyira, hogy akár a címlap megfestését is bármelyikükre rá lehetett volna bízni. A szerkesztő választása mégis *Ian Lewington*ra esett, aki mindent megtett azért, hogy jól mutasson a könyv a polcon.

Aki többet szeretne megtudni a Hortobágy különböző adottságairól, a könyv bevezető fejezetei révén bővítheti ismereteit. Ha pedig egy konkrét fajról szeretne többet megtudni, a fajokat (és helyenként alfajokat) tárgyaló 344 fejezetben a szerzők az általuk összeszedett valamennyi információt belesűrítették a kötetbe az elterjedés, hazai és hortobágyi előfordulás, vonulás, fészkelés, állománynagyság és védelem ismereteit összefoglalva. A hortobágyi elterjedést térképek is illusztrálják. Aki tehát jobban meg akarja ismerni a régió madárvilágát, eredménnyel forgatja majd „A Hortobágy madárvilágá”-t – igaz, a tömény ismeretanyag kapcsán nem elalvás előtti olvasmánynak ajánlom! A szöveg színvonalát biztosítja hortobágyi megfigyeléseiről az *Aquila* hasábjain is rendszeresen beszámoló *Kovács Gábor* szerzőként történő részvétele számos szócikk esetében, de dicsérendő, hogy lehetőséget kapott az egyesület számos olyan tagja is, akik korábban még nem, vagy keveset publikál-

tak, és így adataik mellett szerzőként is hozzájárulhattak a kötethez. Talán az egész hazai madarásztársadalom is jobban a sajátjának érezhette volna a könyvet, ha nem is az egyesület tagjaként, de a területet gyakran meglátogató megfigyelőként olyanok is teret kaphattak volna az írásban, akik az irodalomban számos hortobágyi adattal szolgáltak, esetleg a Hortobágyra új madárfajokat mutattak ki.

A könyv szép kiállítása ellenére sajnos úgy tűnik, sem a szerkesztő, sem a lektor nem tudott megbirkózni a terjedelmes kézirat, illetve a népes szerzőgárda által igényelt stílus-egységesítés kihívásaival, mivel számos zavaró stilisztikai, nyelvtani hiba és pontatlanság maradt a szövegben. Azt, hogy a tudományos nevek után feltüntetett auktorok írásmódja gyakran hibás, csak keveseknek tűnik fel, de már sokkal zavaróbb, hogy a ritkaságok adatai helyenként pontatlanok dátum vagy megfigyelő tekintetében – előfordul, hogy a szerzők saját adataikat is hibásan hivatkozzák, mint amilyen a vékonycsőrű sirály egy előfordulási dátuma. Máshol ritkaságok hortobágyi adatai hiányosak, ilyen a halászsirály például.

Nehéz rá magyarázatot találni, hogy amíg a könyv sietett új, de ki nem forrott rendszertani véleményeket is messzemenően (bár nem egységesen) figyelembe venni, addig a tudományos nevek helyesírása kapcsán közzétett módosítások vagy pontosítások – mint amilyen a molnárfecske vagy a cigánycsuk tudományos neve például –, elkerülték a szerkesztő és a lektor figyelmét egyaránt. A széki lile hibásan írt tudományos nevét sajnos egy Hortobágyról szóló dolgozat már át is vette, a Przsevalszkij-ló nevének helyes írásmódját pedig e könyvben sem sikerült eltalálni. Nem mutat következetes vonalvezetést az a tény, hogy amíg a vörhenyes egerészölyvvel külön szócikk foglalkozik, a tundrai vándorsólyommal nem. Vitába szállok azzal a szerkesztői elgondolással is, hogy a kézirat lezárásáig még nem hitelesített adatok is belekerüljenek egy kézikönyvbe, mivel ezeknek az adatoknak a sorsát a gondos olvasó mindenképpen ellenőrizni kénytelen máshol. A nem a Hortobágyra vonatkozó információk (a tárgyalt fajok elterjedése a világon, illetve idehaza részletesen tárgyalva) révén felszabadítható hely egy részét inkább arra lehetett volna fordítani, hogy a felmérések módszereit jóval nagyobb részletességgel tárgyalja a kötet. A bevezető részben van ugyan egy pár mondatos leírás az állományadatokról, de abból az sejthető, hogy fajonként (esetleg megfigyelőnként is) a módszerek, mintavételi gyakoriság stb. eltérhetett egymástól, így a későbbi dolgozatok készítőit megfosztják attól a lehetőségtől, hogy a jövőben azonos módszerekkel gyűjtött adatok összehasonlításával követhessék az állományváltozást. Az egyes fajok szövegei között sem mindenhol sikerült megtalálni az egyensúlyt: hol esetleírásokat, a könyv szempontjából lényegtelen részinformációval szolgáló egyedi megfigyeléseket is részletesen közöl a munka, máskor csak egy száraz megfigyelési adattal kénytelen beérni az olvasó (vö. például az énekes hattyú részletekben elvesző vagy a Magyarországon egyedül a Hortobágyon megfigyelt sivatagi hantmadár igen csak szűkszavú szócikkét).

A könyv említett pontatlanságait egy újabb kiadás bizonyára már ki fogja küszöbölni: esakorba szedésük is kizárólag e feladat elvégzését volt hivatott segíteni, és remélem semmiképp nem szolgáltatnak okot arra, hogy eltántorítsák az érdeklődőket az olvasástól: biztosíthatom őket, hogy amennyiben a Hortobágy madárvilágát minél alaposabban szeretnék megismerni, nagy haszonnal forgathatják majd e kötetet.

Magyar Gábor

ÚTMUTATÓ az *Aquila* számára készítendő kéziratok szerzőinek

Általános tudnivalók

Az *Aquila* a Magyar Ornithológiai Központ (a későbbi Madártani Intézet) által elindított folyóirat, melyet a Madártani Intézet jogutódja, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium ad ki éves rendszerességgel. A lap eredeti, máshol még le nem közölt vagy közlésre be nem nyújtott, tudományos igényű kéziratokat publikál. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot arra, hogy a természetvédelem vagy az állatvédelem célkitűzéseivel ellentétes módon gyűjtött adatok, kísérletek alapján készített dolgozatok közlését elutasítsa.

A folyóirat elsősorban a hazai, Kárpát-medencei, tágabb körben pedig az európai madártani kutatások legfrissebb és legkiemelkedőbb eredményeinek bemutatását tekinti céljának, ugyanakkor magyar kutatók e régió kívüli vonatkozású anyagának is helyet biztosít. Az évkönyv közlésre elfogad dolgozatokat az ornitológia bármely területéről, de ezen belül azokat a szakterületeket részesíti előnyben, amelyek eredményeikkel segítik a hazai természetvédelmi célkitűzések megvalósítását. Az *Aquila* az ornitológián belül elsősorban a módszertani, ökológiai, konzervációbiológiai, ökofaunistikai, etológiai, ornitogeográfiai, őslénytani, alkalmazott ornitológiai és madárvédelmi kutatások fóruma kíván lenni. Helyet biztosít azoknak a faunistikai jellegű közleményeknek is, amelyek állatföldrajzi szempontból jelentős információval gazdagítják a szakirodalmunkat.

A lap magyar vagy angol nyelven teljes közleményként közli a tudományos publikációkban szokásos tagolásban („IMRAD” felosztásban) készült, részletesen bemutatott elméleti vagy megfigyelésen alapuló vizsgálatokat. Amennyiben a közlemény vonatkozásai indokolják, a főszerkesztővel történt egyeztetést követően más világnyelven is megjelentethetők publikációk. A teljes cikkek szövegük nyelvétől függetlenül angol kivonattal jelennek meg. A teljes cikkek formai követelményeinek eleget tevő tudományos igényességgel összeállított átfogó országos, madártani tárgyú időszakos jelentéseknek is helyet biztosítunk. Kisebb terjedelmű közleményeket, a tudományos közönség érdeklődésére számot tartó érdekes megfigyeléseket maximum 2 oldal terjedelmű rövid közlemények formájában jelentetjük meg. A rövid közlemények két nyelven – magyarul és angolul – jelennek meg.

A folyóiratban olyan áttekintő cikkek közlésére is lehetőség van, melyek egy-egy kutatási terület aktuális ismereteit, eredményeit foglalják össze. A lap rendelkezésére álló hely függvényében a főszerkesztővel történt előzetes egyeztetést követően olyan hírek, események, könyvismertetések is közlésre kerülhetnek, melyek a szakközönség érdeklődésére számot tarthatnak.

Több szerzős cikkek esetében kérjük valamennyi társszerző írásos hozzájárulását a kézirat megjelentetéséhez. A szerzők a kézirat közlésre való beküldésével tudomásul veszik, hogy a leközölt cikkek közlési joga felett a továbbiakban a folyóirat kiadója rendelkezik, cikkek vagy cikkrészletek bármilyen formában történő utánközlése a kiadóval történt előzetes egyeztetést igényel.

Kéziratok beküldése és bírálata

Az *Aquilában* megjelenésre szánt közleményeket az alábbiakban részletezett formátumban az *Aquila* főszerkesztőjéhez kérjük eljuttatni magyar vagy angol nyelven, lehetőleg

elektronikus formában (e-mailen vagy elektronikus adathordozón, lehetőleg CD-n). A kézirat szövegét Microsoft-kompatibilis szövegszerkesztővel (.doc vagy .rtf kiterjesztéssel), 12 pont betűmérettel, Times New Roman CE betűtípussal írva dupla sorközzel, A/4 méretre formázva kérjük beküldeni. Kérüljük a szövegben a tipizálást (kurzíválás, aláhúzás, kövéren szedés) a címek és alcímek, tudományos nevek és a hivatkozások kivételével. Amennyiben a fenti formátum nem biztosítható, kérjük azt minden esetben a főszerkesztővel előzetesen egyeztetni. Ügyeljünk a magyar nyelv, angol nyelvű kéziratok esetében pedig az oxfordi angol (British English) helyesírási szabályaira és szóhasználatára.

Amennyiben nem lehetséges a kézirat elektronikus változatban történő benyújtása, a kéziratot három jól olvasható, egymással azonos példányban, A/4 méretű lapon dupla sorközzel, két oldalán 2,5 cm-es margóval laponként annak egyik oldalára gépelve vagy kinyomtatva, oldalanként sorszámozva, postán vagy személyesen kérjük a szerkesztőnek eljuttatni (minden példányhoz csatolni kérjük a táblázatokat és ábrákat is).

A kéziratához tartozó fényképeket vagy ábrákat közlésre alkalmas minőségben, digitális formátumban (.tif vagy jó felbontású .jpg kiterjesztésű állományban) vagy három példányban a közlésre szánt vagy azt meghaladó méretben postai úton juttassák a szerkesztőhöz.

A beküldött kéziratokat a szerkesztőbizottság egyes tagjai szükség esetén külső bírálók bevonásával véleményezik a megjelentethetőség szempontjából. A lektori vélemények és a formai kívánalmak alapján a főszerkesztő dönt a kézirat elfogadásáról, elutasításáról vagy a felmerült kívánalmak figyelembe vételével átdolgozás céljából a szerzőnek történő visszaküldéséről. Az átdolgozásra javasolt kéziratokat a lehető legrövidebb időn belül kérjük visszaküldeni. A szerkesztőség döntése a bírálatok („peer review”) alapján a kézirat megjelentetéséről egyszeri és végleges, a közlemények beküldésével a szerzők vállalják, hogy alávetik magukat a szerkesztőbizottság döntésének.

A kéziratok tartalmi követelményei

A kézirat tagolása, stílusa stb. kapcsán általánosságban a lap újabb számaiban megjelenő cikkek formátuma az irányadó. A kéziratban foglaltak sorrendje és javasolt fejezetei az alábbiak: címoldal a kézirat címével, a szerző(k) adataival, következő oldalon a kivonat (angol nyelven), új lapon folytatólagosan a kézirat szövege kövéren szedett alcímekkel fejezetekre tagolva (bevezetés, anyag és módszer, eredmények, megbeszélés/értékelés, köszönetnyilvánítás, irodalomjegyzék), melyet a táblázatok, ábrák, ábrafeliratok követnek. A feliratok mindig a táblázatok, illetve ábrák alatt, arab számmal, egymástól független, folytatólagosan számozva legyenek feltüntetve. Amennyiben ez nem lehetséges, az ábra- és táblázatfeliratok külön oldalon, folytatólagosan szerepeljenek, ez esetben az ábrák és táblázatok mellett csak azok sorszáma szerepeljen, a lapon ceruzával feltüntetve a szerzők neve. Amennyiben a fő fejezeteket további alfejezetekre bontjuk, azok külön sorban írt címet húzzuk alá az alfejezetek szintje szerint egyszer vagy duplán. Kérüljük a kettőnél több szintű alfejezetekre történő tagolást.

Címoldal: Ezen az oldalon kérjük feltüntetni a dolgozat címét, a szerzők nevét, munkahelyét vagy a szervezet nevét, amelynek munkatársaként a vizsgálatokat végezték, postai és e-mailcímet, valamint többszerzős cikkeknel a kapcsolatot tartó szerző nevét, ha ez nem azonos az első szerzővel.

Kivonat: A közleményben használt módszerekről, az elért eredményekről és következ-

tetésekről mellékelendő rövid kivonat (Abstract) tömören, de közérthetően mutassa be a vizsgálat célját, módszereit, főbb eredményeit és konklúzióit. Hossza ne haladja meg a 200 szót. A kivonat mellé a szerzők által javasolt, a cikk témakörét lefedő legfeljebb nyolc kulcsszót (Key words), továbbá a futófejben szereplő javasolt maximum 60 karakter hosszúságú rövidített címet (futócímet) is itt kérjük megadni.

Bevezetés: A bevezetésben ismertessük a felvetett problémát, valamint a témával kapcsolatos irodalom lényegre törő bemutatását.

Anyag és módszer: A vizsgálathoz használt anyag (vegyszer, eszköz, szükség esetén számítógépes szoftver), az alkalmazott módszerek, eljárások rövid leírása itt szerepeljen, olyan részletességgel, hogy a vizsgálatok más által eltérő helyen vagy időpontban azonos módon megismételhetők legyenek. E fejezetbe kerülhet terepi megfigyelések esetében a vizsgálati területnek a közlemény szempontjából történő leírása, jellemzése.

Eredmények: E fejezet a saját megfigyeléseket, vizsgálati eredményeket tartalmazza. Tartózkodjunk e fejezetben a vizsgálati módszerek leírásától, irodalmi összevetésektől, hipotézisek ismertetésétől, azokat a megfelelő fejezetekben tárgyaljuk.

Megbeszélés/Értékelés: A fejezet címének megfelelően itt történjék az eredmények kiértékelése, más közlemények adataival való összevetése, további kutatásokhoz hipotézisek, javaslatok tétele.

Táblázatok, ábrák: A cikkhez kérjük külön csatolni a feliratokkal, magyarázatokkal ellátott táblázatokat és ábrákat. Kérüljük az eredmények redundáns módon, szövegben, táblázatban és ábra formájában történő párhuzamos bemutatását. Mind a táblázatokat, mind az ábrákat úgy készítsük, hogy azok informatívak és könnyen megérthetők, illetve lehetőleg önmagukban is értelmezhetők legyenek, valamint tartalmazzák a bennük előforduló összes jelölés magyarázatát. Terjedelmes táblázatok és fotók, különösen a színes fényképek és rajzok közlését a lap csak a szerkesztővel történő előzetes egyeztetés után tudja esetlegesen elvállalni, de lehetőség szerint ezeket kerülni kell a kéziratban. Ilyen esetekben – amennyiben a szerkesztő beleegyezik a közlésbe – adott esetben a költségek a szerzőt terhelik. A táblázatok és ábrák a szöveg után szerepeljenek a kéziratban, a szövegben a szerzők szükséges esetben megjegyzést tehetnek, hogy az adott ábrát vagy táblázatot hova javasolják elhelyezni. A táblázatok és ábrák számozása egymástól független sorozatban, arab számokkal folyamatosan történjen, a szövegben történő hivatkozás sorrendjében. A táblázatok szövege (magyarázata) a táblázat alá írandó. Az illusztrációkat úgy kérjük tervezni, hogy nyomtatásban fél vagy teljes hasáb (6,2 vagy 13 cm) szélességűek legyenek. Az ábrák szövegét az ábrák alatt, vagy külön lapon, egymás alatt folyamatosan, az „Ábramagyarázat” (angol nyelvű kéziratnál „Figure Legends”) címszó után adjuk meg. Az ábrán szereplő jelek méretét úgy kell megválasztani, hogy azok a nyomtatott változatban, esetleges lekicsinyítés után is olvashatók legyenek, és illeszkedjenek a nyomtatott szöveg stílusához, így lehetőleg az is Times New Roman betűtípussal készüljön. Kérüljük az ábrákon elhelyezett, terjengős szöveget, különösen abban az esetben, ha az ábramagyarázatokat magyar és angol nyelven is meg akarjuk adni. Ugyancsak kerüljük a lényeges információt nem tartalmazó, pl. két-három számadatot kördiagramban bemutató terjengős ábrákat. A kinyomtatott ábrák felső szélére ceruzával írjuk rá a szerző(k) nevét.

A kéziratok elektronikus verziójában az összes táblázat és az ábra bemásolható a szöveget tartalmazó állomány végére (azaz egyetlen fájl tartalmazza a teljes kéziratot), vagy

pedig az ábrákat és táblázatokat külön állomány(ok)ban is beküldhetjük a kézirat szövegével. Utóbbi esetben pl. egy Word dokumentum tartalmazza a szöveget (cím, kivonatok, bevezetés, anyag és módszer, eredmények, értékelés, köszönetnyilvánítás, irodalomjegyzék, ábrafeliratok), míg külön-külön állományok az egyes táblázatokat és ábrákat. Elektronikus formában tárolt képek megfelelő felbontású „tif” vagy „jpg” formátumban küldendők be. Az illusztrációk a főszerkesztővel történt előzetes egyeztetés kivételével legyenek fekete-fehér színűek, a szerkesztőség nem fogad el olyan színes grafikonokat, melyek esetében azok színes volta nem szolgál extra információval az olvasó számára. Különösen figyeljünk oda Excel táblázatokból előállított grafikonok esetében erre.

Köszönetnyilvánítás: A cikk köszönetnyilvánítása legyen tömör, és a közlemény végen szerepeljen. Itt tüntessük fel a pályázatok, grantok hivatkozási számát is, amennyiben a kutatást külső forrásból finanszírozták.

Hivatkozások és irodalomjegyzék

Lehetőleg csak lektorált folyóiratokban megjelent közlemények, illetve elismert szakönyvek eredeti, a szakközönség számára általánosan még nem ismert, tényekkel, bizonyítékokkal alátámasztott megállapításaira hivatkozunk a szövegben. Valamennyi irodalmi hivatkozást kérjük felsorolni az irodalomjegyzékben, melyekre tételes hivatkozás történt a szövegben. Ugyanakkor a szövegben nem hivatkozott források ne kerüljenek az irodalomjegyzékbe.

Amennyiben konkrétan utalunk a szövegben a hivatkozás szerzőjére, neve mögött zárójelben tüntessük fel publikációjának megjelenési évét az alábbi módon pl.: *Keve (1984)*. Amennyiben a szövegben nem nevezzük meg a hivatkozott tény vagy esemény leíróját, a hivatkozott forrást a szerző(k) vezetéknevének és a publikáció évének egymástól vesszővel elválasztva zárójelben történő feltüntetésével adjuk meg az alábbi módon: *(Keve, 1984)*. Több forrásra történő hivatkozások esetében azt időrendben tüntessük fel, amennyiben azonos éveken belül a megjelenés sorrendje nem kideríthető, az éven belül legyen ábécésorrendben. Az egyes hivatkozásokat pontosvesszővel válasszuk el egymástól, azonos szerző több közleménye esetén elég az évszámok felsorolása, pl. *Keve & Schmidt, 1974; Schmidt, 1974a, 1974b; Aradi, 1983*. Kettőnél több szerzőnél szövegszögletes hivatkozásoknál az első szerző neve után az „*et al.*” (et alii, és mások) rövidítés írandó, pl. *Brown et al. (1982)*. Amennyiben másoktól szóban vagy írásban szerzett, még nem publikált információra hivatkozunk, a forrásként megadott személy(ek) neve mögött szerepeljen a „*pers. comm.*” (personal communication) vagy az „*in litt.*” (in litteram) megjelölés. Ez esetben évszámot nem szükséges feltüntetni.

Az irodalomjegyzék formai követelményei kapcsán általánosságban a folyóiratban megjelentek az irányadók. Folyóiratok esetében a szerző(k), a közlés évszáma, majd a közlemény eredeti címe következnek, melyet pont zár le. Ezt a folyóirat neve (melyet nem szükséges rövidíteni), kötetszáma, utóbbtól vesszővel elválasztva az oldalszám következik. Amennyiben a folyóirat egyes számainak oldalszámozása egy kötetben belül folyamatos, a füzetszámot nem szükséges megadni. Amennyiben az egyes számok oldalszámozása újratekintődik, a kötetszám után gömbölyű zárójelben szerepeljen a füzetszám. Könyvek esetében a könyv címét követi a kiadó neve, vessző után a kiadás helye (több kiadó közös kiadása, illetve több város esetén elég az első kiadót, illetve az első várost megadni), és

ugyancsak vesszővel elválasztva a könyv terjedelme, melyet a „p.” (pagina, azaz oldal rövidítése) követ. Amennyiben a könyvrészletre hivatkozunk, melynek a könyv egészétől eltérő önálló szerzője van, a szerző, évszám, hivatkozott fejezet címe legyen a sorrend, melyet pont zár le. A pont után az „In” szót követően a könyv egészének az irodalmi adatai következzenek a szerkesztő nevének, a könyv egyéb hivatkozási adatának megadásával. Amennyiben a könyvnek egy részletére hivatkozunk csak, a kezdő és befejező oldal sor-számát adjuk meg gondolatjellel (nagyköötőjellel) elválasztva. Ez esetben a „p.” rövidítés megelőzi az oldalszámokat.

Az irodalomjegyzékben csak azok a művek szerepeljenek, melyekre ténylegesen történik hivatkozás a szövegben. Az irodalomjegyzéket ábécésorrendben, azonos szerző közleményein belül időrendben kérjük felsorolni. Amennyiben ugyanazon szerzőnek egyedül és társszerzőkkel megjelent közleményeire egyaránt hivatkozunk, az egyszerezős cikkek megelőzik a társszerzőkkel készületeket.

Amennyiben a hivatkozott információ nem érhető el nyomtatásban, csak az interneten, tüntessük fel a közlemény szerzőjét – amennyiben ez nem ismert, a honlap tulajdonosát –, a dokumentum címét vagy rövid leírását, az internetes címet, majd gömbölyű zárójelben a letöltés dátumát.

Példa folyóiratok esetében: Kovács G. (1984): A hortobágyi halastavak madárvilága 10 év megfigyelései alapján. *Aquila* **91**, p. 21–46.

Könyv esetében: Cramp, S. & Perrins, C. (1994): The birds of the Western Palearctic. Vol. 8. Oxford University Press, Oxford, 899 p.

Könyvrészlet esetében: Kalotás Zs. (1998): Vetési varjú. In Haraszthy L.: Magyarország fészkelő madarai. Második, javított kiadás. Natura, Budapest, p. 355–356.

Tudományos, magyar és angol fajnevek, rendszertani sorrend és besorolás

A madárfajok rendszertani sorrendjét és tudományos neveit illetően Dickinson (2003) névjegyzéke, az angol nevek használatát illetően Gill & Wright (2006) jegyzéke követendő. A hivatalos magyar madárnevek terén az eddig publikált névjegyzékek az irányadók (lásd Waliczky et al., 2000; Magyar et al., 2004).

Az angol fajneveket nagy kezdőbetűvel írjuk (pl. Barn Swallow). Minden növény- vagy állatfajnál a cikkben (beleértve a címet) történő első említésénél tudományos nevét is írjuk ki. Listaszerű táblázatoknál használjunk csak tudományos (latin) neveket. Tudományos neveknél a kifejezetten taxonómiai tárgyú kéziratok kivételével a leíró (auctor) nevét és a leírás évszámát nem kell kiírni még a címben sem. Növényfajok esetében Simon (2000) tudományos, illetve magyar neveinek használatát javasoljuk.

Rövidítések, mértékegységek, statisztikai és egyéb számítások

A kéziratban rövidítéseket, kódjeleket csak úgy használjunk, hogy az ne nehezítse meg a szöveg megértését. Amennyiben lehetséges, tartsuk magunkat ilyenkor az e téren létező hazai és nemzetközi ajánlásokhoz, illetve szabványokhoz. A cikkben szereplő adatoknál és számítási eredményeknél kövessük az SI rendszer szerinti mértékegységeket. A statisztikai elemzések eredményeinek megadásához standard statisztikai jelöléseket használjunk. A statisztikai jelöléseket a szövegben szedjük dőlt betűvel (pl. *t*-teszt, *t* = ..., *n* = ..., *P* < ... stb). Az angol nyelvű kéziratokban a tizedest ponttal (pl. 6.3) és ne vesszővel jelöljük.

Földrajzi nevek használata

Magyarországi földrajzi nevek esetében Magyarország egyes megyéinek földrajzinév-tárában felsorolt neveket használjuk az ott található írásmóddal. Külföldi nevek kapcsán a Földrajzi világtalasz (*Papp-Váry et al., 2004*) névhasználata és írásmódja követendő.

Ritkaságok előfordulásával kapcsolatos közlemények

Az *Aquila* egy adott országban ritkaságnak számító madárfaj előfordulása kapcsán csak jegyzőkönyvvel, fénykép- vagy hangfelvétellel dokumentált és hitelesített adatain alapuló dolgozatokat közöl le. Az ország faunájára nézve új faj esetében teljes vagy rövid közleményt, a másodiktól tizedik adatig általában rövid közlemény formájában fogad el a szerkesztőbizottság kéziratokat. További előfordulások esetében javasoljuk azok regionális madártani folyóiratokban, múzeumi periodikumokban történő leközlését.

Korrektúra

A cikk a kefelelyomatot (korrektúrát) a szerkesztőség a szerzőknek e-mailben vagy postán küldi el, melyet a szerzőnek ki kell javítani, s azt a lehető legrövidebb időn belül (max. egy hét) vissza kell küldeni. A korrektúrán lényegi változtatást végezni, új szövegrészeket beszúrni, ill. régieket törölni már rendszerint nincs mód, a korrektúra csak a kézirat és a kefelevonat közötti eltérések (hibák) kijavítására szolgál.

Különlenyomatok

A megjelent közleményekből a szerző (több szerző által készített dolgozat esetén az első, illetve a levelezésért megjelölt felelős szerző) 20 ingyenes különlenyomatot kap.

Javasoljuk, hogy az útmutatóban nem tárgyalt egyéb kérdések kapcsán a készülő dolgozatok szerzői konzultáljanak a főszerkesztővel.

Irodalom

- Dickinson, E. C. (ed.) (2003):* The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world. Third edition. Princeton University Press, Princeton, 1039 p.
- Gill, F. & Wright, M. (2006):* Birds of the World. Recommended English names. Princeton University Press, Princeton, 259 p.
- Magyar G., Hadarics T., Schmidt A., Sós E., ifj. Oláh J., Nagy T., Végvári Zs. & Bankovics A. (2004):* A világ madarainak magyar nevei 1. Lúdalakúak, nappali ragadozómadarak és lilealakúak. *Aquila* **111**, p. 145–166.
- Papp-Váry Á., Czermann F., Hidas G., Neményi I.-né & Szigeti B. (szerk.) (2004):* Földrajzi világtalasz. Cartographia Kiadó, Budapest, 464 p.
- Simon T. (2000):* A magyarországi edényes flóra határozója. Harasztok – virágos növények. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 976 p.
- Waliczky, Z., Magyar, G., Hadarics, T., Kovács, G., Schmidt, A., Bankovics, A., Nagy, T., Oláh, J., Sós, E. & Végvári, Zs. (2000):* A Nyugat-Palearktiszban előfordult madárfajok magyar nyelvi névjegyzéke. *Aquila* **105–106**, p. 9–34.

Magyar Gábor
főszerkesztő

INDEX ALPHABETICUS AVIUM

- Accipiter brevipes* 74, 80, 97, 109
Accipiter gentilis 13, 41–42
Accipiter nisus 13, 126
Acrocephalus agricola 49, 76, 84, 88, 94, 101, 104, 125, 129
Acrocephalus arundinaceus 37, 129, 156–157
Acrocephalus melanopogon 36, 37–38, 129, 149–151, 172–173, 187
Acrocephalus paludicola 36, 124–126, 129
Acrocephalus palustris 36, 129, 153, 172–173, 187, 188
Acrocephalus schoenobaenus 36, 123, 129, 151–153, 173–174, 187–188
Acrocephalus scirpaceus 37, 123, 129, 154–156
Actitis hypoleucos 34, 127
Aegithalos caudatus 14, 129
Aegolius funereus 76, 84, 88
Aegyptius monachus 56–57, 66–70
Aix galericulata 76, 119
Aix sponsa 76, 102, 119
Alauda arvensis 36, 128
Alca torda 58, 67, 69
Alcedo atthis 128, 142
Alisterus scapularis 102
Alopochen aegyptiaca 76, 125, 126
Anas acuta 29, 126
Anas clypeata 29, 126
Anas crecca 29, 86, 103, 126, 137
Anas penelope 28
Anas platyrhynchos 29, 126
Anas querquedula 29, 126
Anas strepera 28
Anser albifrons 28, 126, 136–137, 164, 178
Anser anser 28, 37, 126, 137
Anser brachyrhynchus 95
Anser caerulescens 76
Anser erythropus 74, 78–79, 92, 95, 108, 112, 137
Anser fabalis 28
Anser indicus 75, 85
Anthus campestris 128
Anthus cervinus 128
Anthus novaeseelandiae 66
Anthus pratensis 128
Anthus spinoletta 128
Anthus trivialis 14, 128, 15
Apus apus 128
Apus melba 76, 84, 88
Aquila chrysaetos 126
Aquila clanga 80, 97, 114
Aquila heliaca 126, 138
Aquila nipalensis 80, 97, 114
Aquila pomarina 126, 138
Ara ararauna 102
Ara chloroptera 86
Ardea cinerea 24, 27, 126
Ardea purpurea 27, 37, 126
Ardeola ralloides 27, 126
Asio flammeus 128
Asio otus 128
Athene noctua 128
Aythya affinis 94, 96, 104
Aythya collaris 94, 96, 104
Aythya ferina 29
Aythya fuligula 29, 126
Aythya marila 29
Aythya nyroca 29, 37, 126
Bombycilla garrulus 128, 147, 171–172, 185–186
Botaurus stellaris 26, 37, 126, 163, 177
Branta bernicla 79, 95, 112
Branta canadensis 86
Branta leucopsis 28, 163–164, 177–178
Branta ruficollis 28
Bubo bubo 127
Bubo scandiaca 59–60, 66–69
Bubulcus ibis 27, 111
Bucephala clangula 29, 76, 86, 88
Buteo buteo 14, 41–42, 103, 119, 126, 137–138, 164, 165, 179, 179
Buteo buteo vulpinus 97, 113
Buteo lagopus 126
Buteo rufinus 103, 119, 126, 164–165, 178–179
Calandrella brachydactyla 93, 11
Calcarius lapponicus 102
Calidris alba 168, 183
Calidris alpina 33, 127, 139, 168, 183
Calidris bairdii 110, 114, 121
Calidris canutus 74, 80–81, 92, 97–98, 108, 110, 114, 168, 183
Calidris ferruginea 33, 127, 168–169, 183
Calidris fuscicollis 76, 81, 88, 111, 114, 121
Calidris maritima 58, 66–69
Calidris melanotos 98, 115
Calidris minuta 33, 127, 168–169, 183
Calidris pusilla 76, 81, 88
Calidris temminckii 33, 127
Caprimulgus europaeus 128
Carduelis cannabina 130, 161
Carduelis carduelis 130, 16
Carduelis chloris 130
Carduelis flammea 130
Carduelis flavivestris 130, 171, 185
Carduelis hornemanni 55, 61–62, 66–69
Carduelis spinus 130, 161
Carpodacus erythrinus 85, 102, 118
Carpodacus roseus 60, 62, 65–67, 69
Certhia brachydactyla 129
Certhia familiaris 18, 129
Cettia cetti 94, 94, 101, 103, 104, 111, 118, 121, 125, 129
Charadrius alexandrinus 32
Charadrius dubius 32, 127, 168, 183
Charadrius hiaticula 32, 127
Chettusia gregaria 76, 80, 88, 94, 97, 104, 111, 114, 121
Chlamydotis macqueenii 68
Chlidonias hybrida 35, 37, 127
Chlidonias leucopterus 25, 35, 37
Chlidonias niger 35, 37
Ciconia ciconia 27, 126, 135–136
Ciconia nigra 27, 126, 134–135
Cinclus cinclus 128
Circus aeruginosus 30, 126, 164, 179
Circus cyaneus 30, 126
Circus macrourus 30, 79–80, 96, 109, 113
Circus pygargus 30, 126
Coccothraustes coccothraustes 130, 161, 170, 184
Columba livia 127
Columba oenas 127
Columba palumbus 127
Coracias garrulus 128, 142
Corvus corax 41, 42, 130
Corvus corone cornix 130, 176, 191
Corvus frugilegus 130
Corvus monedula 130
Coturnix coturnix 127, 139
Crex crex 31, 127, 166, 180–181
Cuculus canorus 13–14, 127
Cursorius cursor 68
Cygnus atratus 86, 119
Cygnus columbianus bewickii 77–78, 94, 112
Cygnus cygnus 78, 94, 109, 112, 163–164, 177–178
Cygnus olor 28, 126, 13
Delichon urbicum 128
Dendrocopos leucotos 128
Dendrocopos major 17, 18, 128
Dendrocopos medius 128, 142
Dendrocopos minor 128
Dendrocopos syriacus 128
Dryocopus martius 14, 128
Egretta alba 24, 27, 126, 134
Egretta garzetta 24, 27, 37, 126
Emberiza cia 130
Emberiza cirius 110
Emberiza citrinella 130
Emberiza melanocephala 77, 85, 88, 94, 102, 104, 111, 118, 121
Emberiza pusilla 77, 85, 88
Emberiza schoeniclus 37, 130, 161–162
Eremophila alpestris 84
Erithacus rubecula 128, 147
Falco cherrug 30, 127, 14
Falco columbarius 127
Falco peregrinus 30, 127
Falco subbuteo 30, 127
Falco tinnunculus 126, 138–139
Falco vespertinus 127, 166, 180
Ficedula albicollis 17, 18, 19, 129, 158
Ficedula hypoleuca 14, 129
Ficedula parva 129
Fratercula arctica 58, 66, 67, 69
Fringilla coelebs 16, 130, 16
Fringilla montifringilla 130
Fulica atra 31, 37, 127, 139
Galerida cristata 128, 170–171, 185
Gallinago gallinago 33, 37, 127, 139–140, 168, 183
Gallinago media 74, 81, 92, 98, 108, 115
Gallinula chloropus 31, 127, 166, 180
Garrulus glandarius 130
Gavia arctica 126
Gavia immer 110, 111, 121
Gelochelidon nilotica 74, 83, 92, 100, 108, 117
Glareola nordmanni 80, 114
Glareola pratincola 32
Glaucidium passerinum 76, 84, 88, 169–

- 170, 184
Grus grus 31, 127, 167, 181
Gyps fulvus 110, 113
Haliaeetus albicilla 29, 126, 137, 165, 179
Hieraaetus fasciatus 57, 67, 68
Himantopus himantopus 24, 32, 37, 127, 166, 180
Hippolais icterina 129
Hirundo daurica 76, 84, 88
Hirundo rustica 123, 128, 144–147
Ixobrychus minutus 126
Jynx torquilla 128
Lanius collurio 129, 172–173, 187
Lanius excubitor 94, 103, 104, 110, 120, 129, 175–176, 190
Lanius excubitor homeyeri 76, 85, 88
Lanius minor 129
Lanius senator 94, 102
Larus argentatus 83, 100, 116
Larus cachinnans 34, 35, 37
Larus canus 86
Larus fuscus 100, 116
Larus fuscus heuglini 76, 83, 88, 111, 116, 121
Larus glaucooides 58, 66–69
Larus ichthyaetus 83, 99–100, 116
Larus marinus 83, 100, 116–117
Larus melanocephalus 34, 127, 13
Larus michahellis 127, 141–142
Larus minutus 34
Larus pipixcan 76, 83, 88
Larus ridibundus 34, 37, 127, 140–141
Larus sabini 55, 94, 100, 104, 169, 183–184
Leptoptilos crumeniferus 76, 86, 88
Limosa lapponica 74, 81–82, 92, 98–99, 108, 115
Limosa limosa 33, 37, 127
Locustella fluviatilis 129
Locustella luscinioides 129, 148
Locustella naevia 36, 129
Loxia curvirostra 130, 170, 184
Lullula arborea 128
Luscinia luscinia 128
Luscinia megarhynchos 128
Luscinia svecica 36, 128, 147, 172–173, 187
Lymnocryptes minimus 127
Marmaronetta angustirostris 55, 56, 66–69
Melanocorypha calandra 94, 101, 104
Mergellus albellus 29
Mergus merganser 110, 119, 121
Merops apiaster 128
Miliaria calandra 37, 130
Milvus migrans 126
Motacilla alba 128
Motacilla cinerea 128
Motacilla citreola 84, 101, 118, 125, 128
Motacilla flava 36, 128, 15
Muscicapa striata 129, 158
Neophron percnopterus 94, 96, 104, 110, 121, 112–113
Numenius arquata 33
Numenius phaeopus 33
Nycticorax nycticorax 24, 26, 126
Oenanthe oenanthe 128
Oriolus oriolus 14, 129
Otis tarda 31, 127
Otus scops 127
Oxyura jamaicensis 86, 110, 119, 121
Oxyura leucocephala 94, 96, 110, 112
Pandion haliaetus 138
Panurus biarmicus 37, 129, 158–159
Parus ater 18, 19, 129, 159, 170, 184
Parus caeruleus 18, 19, 49–50, 123, 129
Parus cristatus 18, 129, 170, 184
Parus major 17, 19, 123, 129, 159
Parus montanus 129
Parus palustris 129
Passer domesticus 130
Passer montanus 130
Pelecanus rufescens 76, 86, 88
Pernis apivorus 40–42, 126
Phalacrocorax carbo 24, 26, 126, 133–134
Phalacrocorax pygmeus 25, 26, 37, 126
Phalaropus fulicarius 82, 116
Phalaropus lobatus 127, 169, 183
Phasianus colchicus 127
Philomachus pugnax 33, 127, 14
Phoenicopterus minor 110, 119, 121
Phoenicurus ochruros 128
Phoenicurus phoenicurus 128
Phylloscopus collybita 49, 129, 158, 174, 189
Phylloscopus collybita tristis 85
Phylloscopus fuscatus 49, 50, 76, 85, 88
Phylloscopus inornatus 77, 85, 88, 94, 101, 104, 111, 118, 121, 125, 129, 174–175, 188–189
Phylloscopus proregulus 111, 118, 121, 125, 129
Phylloscopus schwarzi 49–51, 125, 129
Phylloscopus sibilatrix 14, 129
Phylloscopus trochilus 49, 129
Pica pica 130
Picus canus 128
Picus viridis 128
Pinicola enucleator 62–63, 66, 67, 69
Platalea leucorodia 28, 37, 126, 130
Plectrophenax nivalis 171, 185
Plegadis falcinellus 24, 28
Pluvialis apricaria 32, 37
Pluvialis squatarola 32
Podiceps auritus 74, 77, 92, 94, 108, 111
Podiceps cristatus 26, 126
Podiceps grisegena 26, 37
Podiceps nigricollis 26, 37, 126
Polysticta stelleri 76, 79, 88
Porzana parva 31, 127
Porzana porzana 30–31, 37, 127
Porzana pusilla 31, 127
Prinella modularis 128
Pterocles exustus 59, 65, 66, 67, 69
Pyrhacorax graculus 55, 61, 66–69
Pyrhacorax pyrrhacorax 61, 66, 67, 69
Pyrhula pyrrhula 13, 130, 161, 170, 184
Rallus aquaticus 30, 127
Recurvirostra avosetta 32, 37, 127
Regulus ignicapilla 14, 129
Regulus regulus 13, 129, 16
Remiz pendulinus 37, 129, 159–160
Remiz pendulinus caspius 110, 118, 121
Riparia riparia 36, 123, 13
Rissa tridactyla 83, 117
Saxicola rubetra 128
Saxicola torquatus 128
Scolopax rusticola 127, 14
Serinus serinus 130
Sitta europaea 15, 17, 18, 129
Somateria mollissima 74, 79, 92, 96, 108, 109, 112
Stercorarius longicaudus 83, 167–168, 182
Stercorarius parasiticus 82, 99, 116
Stercorarius pomarinus 43–48, 82
Stercorarius skua 111, 116, 121, 168, 182
Sterna albifrons 35, 74, 84, 86, 92, 101, 108, 117
Sterna caspia 35
Sterna hirundo 35, 127
Sterna paradisaea 111, 117, 121
Sterna sandvicensis 84, 100, 00
Streptopelia decaocto 127
Streptopelia turtur 13, 127
Strix aluco 128
Sturnus vulgaris 16, 18, 130, 160
Surnia ulula 55, 60, 66–69
Sylvia atricapilla 16, 123, 129, 157
Sylvia borin 129
Sylvia cantillans 76, 85, 88
Sylvia communis 129, 157, 172–173, 187
Sylvia curruca 129, 157
Sylvia nisoria 129
Syrnhaptis paradoxus 59, 67, 69
Tachybaptus ruficollis 26, 126
Tadorna ferruginea 75, 86, 96, 102, 119
Tadorna tadorna 119, 11
Tetrao tetrix 57, 66, 67, 69
Tichodroma muraria 85, 92, 101–102, 108, 118
Tringa erythropus 33, 37, 127
Tringa glareola 34, 127, 140, 169, 183
Tringa nebularia 34
Tringa ochropus 34, 127
Tringa stagnatilis 24, 34
Tringa totanus 34, 127, 166, 180
Troglodytes troglodytes 13, 128
Tryngites subruficollis 111, 115, 121
Turdus iliacus 129
Turdus merula 16, 128, 147–148
Turdus naumanni 60–61, 66–69
Turdus philomelos 16, 18, 129, 148
Turdus pilaris 129, 148
Turdus torquatus 111, 118, 121, 128
Turdus viscivorus 129
Tyto alba 127, 142
Upupa epops 128
Vanellus vanellus 32, 127, 166, 180
Xenus cinereus 82, 99, 115–116

A SZERZŐK MUTATÓJA

- Barbácsy, Zoltán* 9–19
Emri, Tamás 169–170, 183–184
Farkas, Roland 169–170, 184
Gyüre, Péter 169, 183–184
Horváth, Zoltán 165, 179–180
Karcza, Zsolt 123–162
Katona, Csaba 39–42, 166, 180
Kordos, László 193–194
Kovács, Gábor 21–38, 163–164, 167, 170–171, 172–173–174, 175–176, 177–178, 181, 185, 187–188, 190, 191, 196
Kovács, Gergely Károly 163–164, 166–167, 177–178, 180–181
Magyar, Gábor 53–72, 197–198
Marosi, Norbert 123–162
MME NB 73–89, 91–105, 107–122
Nehézy, László 169–170, 183–184
Németh, Ákos 49–51
Oláh, János, ifj. 43–48
Pásti, Csaba 171–172, 185–187, 195
Petrilláné Bartha, Enikő 174–175, 188–190
Pigniczki, Csaba 49–51
Prommer, Mátyás 164–165, 178–179
Rékási, József 168–169, 182–183
Schmidt Egon 194
Solti, Béla 167–168, 182
Török, Hunor Attila 174–175, 188–190
Zalai, Tamás 43–48
Zöld, Barna Mihály 169–170, 183–184

